

NÚMERO 14
BLANES - ANY 2011

Reflexions

Pierre Nora, autor d'una obra monumental de referència, *Les Lieux de Mémoire* (1984), ho ha formulat amb contundència: «l'obsessió de l'arxiu marca allò contemporani, i afecta alhora la conservació integral de tot el present i la preservació integral de tot el passat». I hi afegeix: «El sentiment d'un esvaïment ràpid i definitiu es combina amb la inquietud de l'exacta significació del present i la incertesa de l'esdevenidor per donar el més modest dels vestigis, al més humil dels testimonis, la dignitat vital d'allò memorable». El mateix sosté Ricoeur: «En la cultura històrica, com és la nostra, l'arxiu ha assolit autoritat sobre qui el consulta; es pot parlar, com direm després, de revolució documental». No és estrany, l'arxiu és un dels llocs privilegiats de la memòria: «L'arxiu es presenta així com un lloc físic que allotja el destí d'aquesta mena de petjada que, amb tota cura, nosaltres distingim de la petjada cerebral i de la petjada afectiva, és a dir, la petjada documental. Per això l'arxiu no és només un lloc físic, espacial; és també un lloc social.»

Del «mal d'arxiu» a la «febre d'arxiu». La noció d'arxiu en la cultura contemporània
Xavier Antich. Professor d'Història de les idees estètiques. Universitat de Girona

Credits

PORTADA:

Ref. ACM-9-32566v
 Col. Roisin / I.E.F.C.
 Barques a la platja de Sant Andreu
 de sa Palomera
 Autor: Roisin, Lucien
 Any: c. 1910

Edita: Ajuntament de Blanes – Arxiu Municipal de Blanes (AMBL)
Polític responsable: Lara Torres i Lledó
Coordinació i textos: AMBL (Antoni Reyes Valent i Aitor Roger Delgado)
Col·labora: Diputació de Girona
Maquetació i impressió: Gràfiques Cristina, SCP
Disseny portada: Josep Rondon
Dipòsit legal: Gi-1126-98
Assessorament lingüístic: Oficina de Català de Blanes
Disseny logotip Arxiu: Pepe Álvarez
Mapa de contraportada: Anna Palmada (Geògrafa)
Blanda es pot adquirir a les següents llibreries:

Llibresca	Bitlloch
Espigulé	Blanes II
Laia	Campany
La Plantera	Costa Brava
RB3	Sant Jordi

* Els articles signats són responsabilitat de les persones que els signen. Les opinions que s'hi expressen no reflecteixen necessàriament el punt de vista dels editors de la publicació.

PRESENTACIÓ

Presentació de l'alcalde de Blanes _____ 7

RECERQUES

01. Carles Bas
Nostàlgies i vivències. Blanes i la meua vida _____ 8
02. Josep Bota-Gibert
Notes sobre analfabetisme, cultura i societat a Blanes entre 1905 i 1908 _____ 7
03. Alba Lupiáñez Mateu
El Mirall, 25 anys de teatre a Blanes _____ 7
04. Mercè Oms i Bassols
La coral Veus Blanques _____ 7
05. Aitor Roger
50 anys en dansa. Esbart dansaire Joaquim Ruyra de Blanes (1962-2012) _____ 7
06. Quim Roura i Roger
Blanes al s. XVII. Els primers marquesos d'Aytona i el mercader Esteve Alemany i Florit _____ 7
07. Maria Àngela Sagrera
Les memòries personals d'en Pere Buixeda i Pagès, espardenyer de Blanes _____ 7
08. Pep Vila
Menús de guerra del cuiner Vila _____ 7

BIOGRAFIES

01. Sonia i Simone Cornella
Nuestro padre era alcalde de Blanes en 1937 _____ 7

NOTICIES DE L'ARXIU

- Fons documentals
01. Toni Blázquez
La descripció del fons documental de l'empresa de transports Brillas _____ 7
- Donacions de l'any 2011 _____ 7
- Notícies _____ 7
- Breus _____ 7

BIBLIOGRAFIA

Publicacions blanques _____ 7

Josep Marigó i Costa

Un any més, malgrat la greu crisi econòmica que patim, l'Ajuntament ha volgut publicar la revista Blanda amb els treballs de recerca, d'investigació i de divulgació escrits per autors que, de manera totalment desinteressada, dediquen el seu temps de lleure i molt d'esforç personal i familiar per oferir a tothom aspectes nous de la nostra vila. A tots ells, moltes gràcies.

Enguany hi trobareu una gran varietat d'articles. En primer lloc, el científic Carles Bas parla de nostàlgies i vivències arran de la seva vida a Blanes; l'investigador Josep Bota reprèn l'anàlisi de la cultura i la societat blanenques centrada en el període de 1905 a 1908; la farmacèutica Mercè Oms relata la trajectòria de la Coral Veus Blanques tot recordant el seu pas per aquesta entitat; el tècnic de l'Arxiu Aitor Roger fa un repàs dels cinquanta anys de vida de l'Esbart dansaire Joaquim Ruyra; Joaquim Roura, de l'equip de l'Arxiu, ens fa viatjar fins al segle XVII, el del Blanes dels marquesos d'Aytona i del mercader Esteve Alemany; la professora M. Àngela Sagrera analitza les memòries de l'espadenyer Pere Bui-xeda; el filòleg Pep Vila dona a conèixer els menús de guerra que va elaborar el cuiner blanenc Joan Vila; Sonia i Simone Cornellà parlen del periple vital del seu pare, Enric Cornellà, alcalde de Blanes el 1937, i, finalment, l'historiador

Antoni Blázquez explica la descripció que va fer del fons de l'empresa de transports de can Brillas.

Més enllà dels articles, a Blanda també hi tenen cabuda altres aspectes informatius, relacionats amb la vida quotidiana de l'Arxiu. Hi podem llegir les donacions de documentació que empreses i particulars han fet al llarg d'aquest 2011, les activitats de difusió cultural que s'han fet en col·laboració amb altres institucions o amb els departaments municipals, les accions de difusió produïdes per l'Arxiu com les exposicions...

Una vegada més, aprofito aquesta presentació per agrair la feina que han fet els autors dels textos d'aquest any i també la que fan els voluntaris que es troben a l'Arxiu setmanalment per salvar de l'oblit noms, espais i fets viscuts a la nostra ciutat.

Desitgem que la lectura de la revista aportí coneixements inèdits sobre algun aspecte de la nostra cultura o que faci sortir a la llum records i experiències viscudes.

Josep Marigó i Costa
Alcalde de Blanes

01 Nostàlgies i vivències. Blanes i la meua vida

per Carles Bas

Després de tants anys de relacions sempre estretes i cordials amb la vila de Blanes - vaig arribar a aquesta vila per iniciar-me en l'estudi del mar i de la pesca l'any 1949 -, crec que serà bo de desgranar un seguit de fets i vivències que ens han anat succeint. Dic que «ens han anat» succeint perquè sense la constant coordinació, jo diria col·laboració, amb moltes persones crec que la totalitat d'elles no haurien estat possibles. Avui, amb 89 anys, 62 anys després d'aquella arribada el dia 20 de juny de l'any 1949, crec que aquesta mirada reflexiva al llarg del temps pot tenir un cert interès. Si més no, a mi em servirà per alleugerir la consciència de les mancances i també, per què no, per alegrar-me amb els records dels fets memorables amb els quals he tingut alguna relació.

Em pregunto per què he escollit aquest títol. El diccionari de la llengua catalana defineix la paraula vivència com una experiència viscuda i la paraula nostàlgia com una dolença causada per l'enyorament del país, del poble, de la llar. Doncs bé, amb les paraules que em serviran per transcriure els fets i emocions viscuts durant aquests 62 anys hi traspua sempre, encara que de forma molt subtil, aquesta dolença que no sé per què amara el meu ésser quan els contemplo des d'aquesta talaia molt avançada que són els meus 89 anys. No obstant això, tinc la sensació que aquesta «dolença» quasi mai no ha estat amarga, sinó que moltes vegades podria assegurar que ha estat una «dolça, una suau dolença». De ben segur que és per això que m'he decidit a escriure aquests records mai anodins, sempre plens de vida: les meves vivències.

Em sembla recordar que fou l'any 1944/45 quan vaig anar a Blanes per primera vegada. El motiu no fou altre que visitar el jardí botànic Marimurtra. Amb els anys, i són molts, m'ha quedat sols una nebulosa pel que fa a aquesta visita però sí que tinc clara una cosa: aquesta primera visita de-

gué colpejar-me tan fortament que des d'aquell moment em vaig sentir intensament enamorat d'aquell jardí. Totes les vegades que he parlat, escrit o he fet propaganda de Blanes, tenen el seu origen en el fort impacte que es derivà d'aquella visita. No fa gaires anys, a propòsit d'una conferència que vaig pronunciar al jardí botànic Cabanilles de la Universitat de València, en una d'aquelles comunicacions es va remarcar la gran acceptació del jardí Marimurtra, i vaig experimentar una forta i intensa emoció: el millor era aquell estimat i enyorat jardí Marimurtra de Blanes.

L'any 1946, acabats els meus estudis universitaris, un grup vàrem fer una altra visita al jardí que ja tingué un altre caràcter, no era una simple visita: jo ja era becari de l'Institut Botànic de Barcelona i la resta de membres del grup eren persones relacionades amb la botànica: el doctor Antoni de Bolòs i Vaireda, director de l'Institut, botànic, el futur catedràtic de botànica a la Universitat de Barcelona; l'Oriol de Bolòs i Capdevila, fill de l'anterior i company meu de la universitat; el Ramon Margalef, que aleshores ja deixava entreveure el que seria, i jo mateix. Aquest viatge tenia un contingut molt diferent de l'anterior; per una banda afermava les meves relacions amb la botànica i, per l'altra, la visita al jardí no era una visita encuriosida com l'anterior, sinó la d'aquell que hi vol dedicar la vida. Això era tan intens i sentit que quan al cap de pocs anys, en els inicis del que seria l'Institut d'Investigacions Pesqueres, jo, encara que era conscient de l'objectiu del nou centre, em resistia a deixar la línia botànica i bona prova en són les meves primeres publicacions relacionades amb aquesta disciplina. Vaig fer bé a deixar-la? Una qüestió és clara: El nom científic de moltes plantes els recordo com quan la botànica era la meua gran il·lusió. És com si en el fons del meu ésser la botànica hi conservés un raconet. Moltes d'aquestes vivències van tenir un escenari: Blanes.

Però el 20 de juny de 1949 tot prenia un altre rumb. Un grupet de futurs investigadors arribàvem a Blanes per iniciar-nos en l'estudi del mar. El grup format per uns 10 futurs investigadors vam desenvolupar la nostra tasca en unes dependències que el senyor Faust, propietari del jardí Marimurtra, ens prestà de forma provisional. En aquest curset els dos professors Ramon Margalef en el tema del fitoplàncton i Miquel Massotí pel que fa als zooplàncton, tractaren d'introduir-nos en el coneixement bàsic d'aquests temes, absolutament fonamentals per entendre l'estratègia de la dinàmica de la biologia marina. No sé fins a quin punt aquestes lliçons o converses ens foren útils, però sí que almenys vaig aprofitar una experiència molt important. Entre tots nosaltres, en Bonaventura Andreu fou designat com a responsable del grup. Segurament ho afavorí el fet que havia estat becari en el laboratori que l'Institut Espanyol d'Oceanografia té a Santander i això li donava una certa experiència en el camp del que anomenaríem biologia marina. Doncs bé, el fet important està relacionat amb la forma en què l'Andreu suggeria algun tema de possible recerca, que generalment era rebut com una imposició, i la forma com en Margalef exposava o suggeria un tema, sempre com una oportunitat per al nostre camí científic, cosa que agraiem de tot cor. El primer semblava imposar i el segon, certament, proposava de forma compartida un tema. Aquesta llunyana experiència en aquell racó del jardí Marimurtra ha conformat la meua experiència al llarg dels anys en què he tingut responsabilitats de direcció.

Al final d'aquell curset en queda la publicació d'un llibre magnífic, *El plàncton de la Costa Brava*, resum de les explicacions dels dos experts abans esmentats i que fou un referent durant molt temps. Avui, al cap de tants anys, recordo aquests tres mesos entre la nova experiència de recerca i un seguit de petits episodis divertits d'acord amb la nostra joventut.

A cal Boter

El relat que exposo a continuació, avui semblaria un fet estrany: uns aprenents d'investigadors allotjats en una casa particular. Cal recordar que a l'any 1949, pocs anys després d'acabada la Segona Guerra Mundial i en plena penúria econòmica a l'Estat espanyol, eren temps molt difícils i el doctor Garcia del Cid, director del centre, possiblement no disposava de recursos monetaris per a una millor solució per atendre les nostres necessitats. Tots vàrem ser allotjats a casa del boter de Blanes, en Salvador Gibert i la seva esposa, la senyora Maria. Era un matrimoni gran, sense fills, i molt bondadós. Sols l'Andreu, que ja era casat, vivia en un pis independent. Menjàvem al jardí ja que el doctor Garcia del Cid, segurament amb l'ajuda del senyor Faust, arribà a un acord amb la Rita, l'esposa del jardiner, l'Avelino, perquè ens preparés el menjar. Finalment, a nosaltres ens donaren una petita quantitat monetària per a les nostres necessitats. Aquesta estranya situació durà fins a la finalització del curset, quan tots vàrem plantejar d'arribar a un acord per establir una remuneració que ens permetés resoldre cada un de nosaltres les pròpies necessitats, però en aquell moment la majoria va marxar a la seves noves destinacions i jo em quedava sol a Blanes. Aleshores vaig arribar a un acord amb la senyora Maria i vaig passar a ser un dispeser: dormia i menjava a cal Boter. Quan al maig de l'any 1950 s'incorpora en Morales, company d'universitat, també va viure amb mi a la mateixa casa. Realment vivíem en família. La senyora Maria, més d'una vegada comentava que érem els fills que no havien tingut. Aquesta situació es prolongà fins al setembre de 1952, quan em vaig casar amb la Mercè. I una sola anècdota entre moltes expliquen aquest tracte tan familiar: en certa ocasió vaig comentar amb la senyora Maria que la meua mare feia l'arròs a la milanesa molt bo.

Un bon dia la senyora Maria em diu: «avui li he fet arròs a la milanesa». Havia comprat un llibre de cuina titulat *L'art del bon menjar*, que curiosament era el que tenia la meua mare i, seguint escrupolosament la recepta, em preparà aquell arròs. I així podria explicar mil i una anècdotes. Qui no recordaria amb enyorança aquells anys viscuts a cal Boter? Tornant del viatge de noces, la senyora Maria volgué convidar-nos uns quants dies a casa seva. El matrimoni anà a dormir a les golfes i a nosaltres ens aparellaren la seva habitació amb el millor parament de què disposaven. Així era com ens tractaven. Ara, quan tot passejant passo per davant d'aquella casa, completament renovada, no puc evitar sentir l'enyor d'aquelles vivències i records tan agradables.

Blanes, l'any 1949

Aquell Blanes tan diferent de l'actual! Bé, no és exacte: aquell Blanes encara existeix, és el que forma el nucli de la vila actual. El que passa és que s'hi han afegit nuclis perifèrics, més o menys estructurats, respecte del nucli primigeni, resultat de la progressiva urbanització de zones i masies situades al seu entorn. Ara recordo els Pins quan eren això, una pineda, amb alguns horts i dos o tres torres, o la masia anomenada els Pavos, perquè hi havia unes quantes d'aquelles aus. Ambdues són avui extenses zones urbanitzades. Així podríem anar recordant: ca la Guidó, Mas Cremat, Mas Borinot, i tantes altres zones novament urbanitzades que han fet que aquells set mil habitants de l'any 1949 hagin passat a més de quaranta mil en el moment actual. Però des del punt de vista dels meus records hi ha dos aspectes que m'impacten: el carrer Ample, el carrer Nou, el carrer Mercaders, el passeig de Dintre, són amb el seu mercat dels pagesos ben igual que anys enrere. Algunes cases s'han modernitzat. Qui recorda la botiga d'en Borràs on anàvem a comprar queviures ahir i avui? Però l'ambient és el mateix.

Cal Boter, al carrer Raval. 1959 c.
Fons Joaquim Robert (AMBL)

I can Falet, avui convertida en una floristeria? Què deu pensar el senyor Illas, el seu propietari, quan el contempla des dels seus 102 anys? Jo sento una immensa joia quan parlo amb ell assegut a la plaça d'Espanya davant de casa seva i de la que fou durant bastants anys la nostra residència. Però hi ha un altre lloc que em produeix una forta nostàlgia: la cala de Sant Francesc, Cala Bona. Aquella pineda arran d'aigua, les aigües tranquil·les, la quietud i la remor de fulles i ones tot barrejat, produïen en el meu esperit una gran força quan al migdia interrompiem el nostre treball al jardí botànic per prendre un bany i reconfortar el nostre cos i el nostre esperit. Prop de les restes del viver jo somniava construir-hi el nou centre de recerca. Quan ara contemplo la munió de cases, algunes ben a prop del mar on abans hi havia els pins, no puc evitar sentir una gran tristesa: la bellesa natural, salvatge i pacífica, s'ha transformat en una massa de maons freds i sense ànima. Aquell temps ha passat, però és ben viu en el meu interior, que estima i viu intensament aquells records.

Un any solitari

Des de finals de setembre de 1949, quan els meus companys marxaren a diferents destinacions, vaig quedar sol a Blanes. Continuava treballant al jardí botànic i vivint a cal Boter. Això durà fins al 20 de maig de 1950, quan va venir l'Enric Morales, antic company d'universitat. Foren uns mesos un xic difícils. Des del punt de vista de la meua estabilitat com a científic: una barreja de la meua forta vocació cap a la botànica i la consciència clara que estava en un centre de biologia marina però amb una clara direcció: la problemàtica pesquera. Primer, de forma una mica inconscient, vaig assajar de dedicar-me a l'estudi de les algues marines - botànica i mar - però, a poc a poc les circumstàncies m'anaren forçant cap a les qüestions més directament relacionades amb la pesca. Sol com estava, recordo aquells mesos com un període d'incertesa en què mentre la botànica s'anava afeblint - encara que vaig fer algunes recerques, publicacions i fins i tot vaig anar a dos congressos internacionals, a Galway i Bayonaj - les inquietuds per les qüestions relacionades amb el mar i especialment pel que fa als seus aspectes extractius - la pesca - anava cridant més fortament la meua atenció, la meua curiositat.

Construint el «Tomàs Llorens» a les drassanes dels Esteveva. Núm. Reg. 05852. Col·lecció T. Llorens (AMBL)

El Noi Tomàs

Si em decidia definitivament per l'estudi de l'impacte de l'home sobre el mar - la pesca - calia que em posés en contacte amb la gent de mar, els pescadors. Els meus coneixements sobre el mar i la pesca eren unes poques nocions apreses durant la carrera i en el curset de l'any 1949. Entre els molts pescadors amb qui vaig contactar, n'hi va haver un que fou particularment important. Era un pescador ja gran, amb molta experiència i coneixement, i que fou especialment procliu a rebre'm sempre a casa seva. Molts vespres, primer jo sol i més endavant amb en Morales, després de sopar ens arribàvem a casa del Noi Tomàs per escoltar i aprendre de la llarga vida plena d'experiències de la mar i de la pesca. Sento una gran nostàlgia d'aquelles vivències. A la sala on em rebia, recordo com si fos ara la situació: el Noi Tomàs amb la seva pescadora; al seu costat, a banda i banda, la seva esposa i la seva filla gran, la Marianna, i el seu marit i també l'altra filla, la Roseta i el seu marit i, finalment, la tercera filla. El nét a voltes també s'hi afegia. Nosaltres tancàvem la rotllana, disposats a escoltar. En realitat era ell el que parlava o

contestava alguna pregunta meua. Els altres escoltaven les seves disquisicions, jo diria que de forma reverent. Es diu que és important que els joves aprenguin de l'experiència dels vells. Allí, a casa del gran i mai oblidat pescador, aquesta transferència de coneixements era ben palesa. Fa alguns anys, no gaires, jo era a la botiga de venda d'estris de pesca d'en Tomàs, aquell jove que a voltes ens acompanyava a les xerrades del seu avi, i amb ell hi havia el seu nét. Jo li vaig comentar que no sols coneixia el seu avi, sinó també el seu besavi i el seu rebesavi, el Noi Tomàs. Va quedar una mica sorprès. Com ja he fet altres vegades, vull tornar a agrair l'hospitalitat que sempre em va dispensar la família Tomàs.

L'arribada d'en Morales

El dia 20 de maig de 1950 un company d'universitat, l'Enric Morales, es va afegir a la meua tasca a Blanes. Ho recordo amb molta alegria. Ja érem dos. Ara ja formàvem un equip, petit però amb grans il·lusions pel que fa al treball de recerca. Continuàvem treballant al jardí botànic i, com jo, també s'allotjava a cal boter. En Morales va arribar a Blanes amb un encàrrec concret de part d'en Margalef: el control de les poblacions de plàncton d'aquesta part de la Costa Brava. El desenvolupament d'aquella tasca tingué algunes dificultats. Ho recordo perquè és una de les primeres ocasions en què, sentint-me responsable del grup, grupet, vaig prendre una decisió que fou encertada. Vaig proposar a en Morales canviar d'objectiu i així va iniciar-se en l'estudi dels cefalòpodes, matèria en la qual esdevingué un bon especialista.

Vàrem continuar junts a Blanes fins a l'any 1962, quan fórem traslladats al nou centre que es va inaugurar a Barcelona. Durant aquests anys s'afegiren al grup en Rubió i, durant poc temps, l'Arté.

Els Adell i el doctor Brunet

Tant en Morales com jo érem joves, teníem la mateixa edat i sense saber com entràrem en contacte amb la família Adell, un dels farmacèutics de Blanes. Algunes situacions poc precises em fan pensar que aquests contactes s'iniciaren durant el curset dut a terme el 1949. Però el que encara recordo són les vesprades a la rebotiga de la farmàcia Adell, amb el farmacèutic, la seva esposa, a voltes alguna de les seves filles i el doctor Brunet. Eren converses molt instructives, entre serioses i superficials, en les quals els interlocutors sempre eren el doctor Brunet, el senyor Adell i jo. I més tard en Morales. La senyora Adell ho escoltava beatíficament. Aquells primers anys de la meua estada a Blanes, aquestes reunions al capvespre foren un contrapès a la tasca estimada però seriosa de la recerca. Ara, quan la majoria dels membres d'aquella tertúlia ja ens han deixat, reviu en mi un fort sentiment d'agraïment per les bones estones que hi vaig passar.

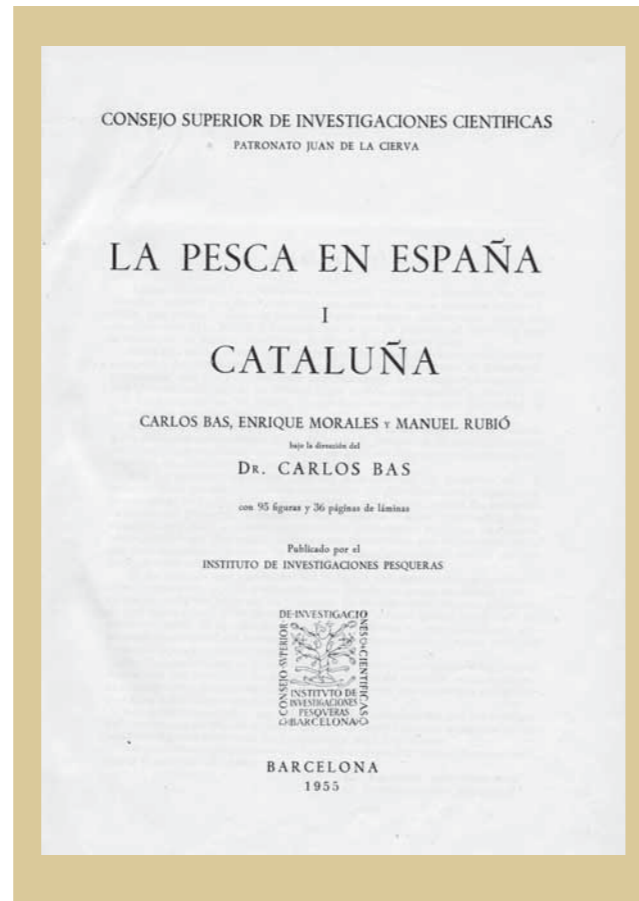
L'Ametlla de Mar

Amb l'objectiu de reunir informació de primera mà pel que feia referència a les activitats pesqueres, vàrem recórrer els diferents ports per tal d'interviuar els pescadors, contactar amb les confraries... En resum, per obtenir informació. No cal dir que durant aquestes gestions ens succeïren nombrosos fets curiosos, però estic segur que el que comento a continuació mereix una particular atenció. Jo volia recollir informació de l'Ametlla de Mar i no tenia cap referència. Aleshores vaig preguntar a un pescador de Blanes, segurament al Noi Tomàs, que em donés alguna indicació per poder disposar d'alguna referència segura. Em recomanà un tal Lleó, de sobrenom «l'Amarat». Arribàrem a l'Ametlla a

primera hora de la tarda en Morales i jo. Vaig preguntar a un home de mar per l'Amarat i de lluny m'assenyalà un pescador que estava «remendant». Ens dirigírem cap a ell, el saludàrem i vaig intentar establir un diàleg, unes preguntes, que en cap cas obtingueren resposta. Vaig intentar introduir-hi algunes expressions locals, però fou endebades. Quan havia passat molt de temps i ja estava a punt de deixar-ho córrer es va formar una rotllana a l'entorn nostre formada pels patrons de les barques que havien arribat a port. Vaig intuir que era un bon senyal. Aleshores, el nostre home es mirà els pescadors fent una mitja riulla i em digué: «Noi, mira si he pescat lluny que fins he pescat a Abissínia». Jo no sé quin sant em va il·luminar i li vaig contestar: «L'Abissínia de Palamós?» (a Palamós hi ha un calador de pesca que té aquest nom). Aleshores, mirant-me fixament em digué: «Visc en aquella casa», tot assenyalant-me una casa més enllà. «Quan acabi de remendar t'explicaré el que vulguis». Tinguérem una llarga conversa. Sense l'ajut d'un pescador de Blanes no hauria tingut la informació.

La pesca a Catalunya

El resultat de les nombroses entrevistes fetes a diferents llocs de pesca amb pescadors i confraries, després de moltes consultes a la bibliografia i molta reflexió fou un llibre que titulàrem *La pesca en España. I. Cataluña*. Pretenia ser una exposició analítica de la situació de la pesca a Catalunya. El doctor García del Cid, director de l'Institut d'Investigacions Pesqueres donà el vistiplau per a la seva publicació, que tingué lloc el 1955. El nom i la lletra romana I es deuen al fet que el director pretenia que els altres centres de recerca – Grau de Castelló, Vigo i Cadis – fessin el mateix. Això no succeí mai. El motiu no el sé, però possiblement es considerava poc interessant o no van voler ser-ne els continuadors. El que és veritablement impor-

tant és que el llibre feia referència a Catalunya i es va gestar i produir a Blanes. Això queda palès només donant una ullada al llibre, perquè molts documents i fotografies són extrets del context blanenc. Amb els anys, aquest llibre ha esdevingut una referència valuosa per conèixer i entendre la problemàtica de la pesca a Catalunya. En aquest llibre s'analitzen els diferents aspectes que es relacionen amb les activitats pesqueres: condicions físiques, plataforma continental, àrees de pesca, climatologia, oceanografia, arts i barques, productivitat marina, la pesca, ports i platges, economia, la pesca actual... En conjunt són 468 pàgines. Unes dècades després se'n va fer una versió un xic modificada en català i publicada per l'editorial Destino.

La coronació canònica de la Mare de Déu del Vilar

L'any 1955 tingué lloc la coronació canònica de la Mare de Déu del Vilar, molt venerada a Blanes. Fou un cerimonià memorable en què vaig tenir el gran honor de participar des de la junta organitzadora. Sota la presidència de l'alcalde, el senyor Aldama, es constituí una junta en la qual participaren representants de les entitats més significatives de la vila. Ara bé, entre els diferents membres destacava el senyor Josep Maurí, notari de Blanes. Ell fou l'ànima i en bona part l'executor d'aquell esdeveniment. No és aquí el lloc per fer un comentari extens i rigorós d'aquells actes, però sí que vull que quedin reflectides les meves actuacions, perquè constitueixen unes vivències inoblidables.

Entre els molts actes, destaco aquí aquells en els quals vaig tenir una responsabilitat total. En foren dos: l'exposició *Maria i el Mar* i la presència de la corbeta *Atrevida*, com a expressió de la presència de la Marina en els actes de la coronació.

Atès que es festejava una dedicació de la Mare de Déu en una vila marinera, es decidí que una exposició que relacionés el mar i les advocacions marianes seria molt adient. S'hi varen aplegar una gran quantitat d'objectes i és interessant destacar-ne els mascarons de proa amb les figures de marededús. També fou molt interessant una col·lecció de goigs relacionats amb la Verge Maria, procedent d'ermites o esglésies relacionades amb el mar. En conjunt, es van poder reunir una gran i variada quantitat d'objectes i

En Vinyes amb la bandera de la Coronació. 30 de maig de 1955. Núm. Reg. 11658. Fons Francesc Quilez (AMBL)

documents. L'exposició, que fou molt visitada, tingué lloc a la sala gran de la Casa del Poble, aleshores ocupada pel sindicat. Aprofito per agrair al Museu Marítim de Barcelona la seva gran aportació, sense la qual l'exposició no hagués estat possible o almenys no hauria tingut el relleu que va tenir.

La segona actuació en la qual vaig tenir plena responsabilitat fou l'organització d'una corona amb els quillats, disposats en cercle, al centre de la badia de Blanes. A la part central es va situar el vaixell de guerra, la corbeta Atrevida que, com s'ha esmentat, representava la Marina en la festa de la coronació. Pel meu treball i la meua relació amb el mar, estava en contacte amb les autoritats de Marina i em vaig encarregar de fer la gestió. La meua petició, feta directament

a l'almirall del departament marítim de Cartagena al qual pertanyia Blanes, en principi no tingué resposta, circumstància que ens produí un gran neguit, ja que feia trontollar els nostres projectes pel que feia a la contribució dels pescadors. Finalment, la vigília del dia de la coronació vàrem rebre un telegrama de l'almirall anunciant que en les properes hores arribaria a Blanes la corbeta Atrevida. No cal dir que tots tinguérem una gran alegria. Durant la cerimònia de la coronació, acte que es va celebrar a la cruïlla del passeig de Mar i el carrer Ample, les embarcacions de pesca es disposaren en cercle a l'entorn de la corbeta, que ocupava la part central. Aleshores calia un darrer i molt important acte abans de la desfilada de les barques. S'havia de transferir el penó de la Mare de Déu del Vilar,

situat en el lloc de la cerimònia, fins a la corbeta on s'havia d'hissar en el pal més alt per tal que presidís la desfilada. Vaig pensar que seria molt bonic i significatiu que el trasllat fos encarregat a una de les embarcacions més petites. En Vinyes pescador, petit i ben conegut a Blanes, recollí el penó i amb la seva barqueta a rem el traslladà, travessant la badia, fins a la corbeta, que l'hissà tot seguit. Poques vegades m'he sentit tan lligat a Blanes. Contribuir d'alguna manera a la brillant cerimònia de la coronació fou per a mi un fet memorable que encara recordo amb emoció.

Homenatge al Mestre Ruyra

Pocs anys després de la coronació se celebrà un homenatge al gran escriptor Joaquim Ruyra. Tot i que no era nascut a Blanes, hi tenia una estreta relació: lligams patrimonials amb la finca del Vilar, casa pairal al carrer Ample, on no sols hi féu llargues estades sinó que hi trobà inspiració per a les seves excelsos produccions literàries. Quan es decidí de fer-li un homenatge vaig tenir la sort de formar part de la comissió organitzadora en la qual, com en l'homenatge a la Mare de Déu del Vilar, el notari Maurí en fou l'ànima i el puntal. En aquesta celebració la meua aportació no va consistir en una tasca específica com succeí en la celebració anterior. Entre els molts actes esdeinguts, cal destacar la inauguració del monument a Ruyra amb la figura del frare Sadurní dels ocells, personatge central de la seva novel·la *Les coses benignes* i que serví al notari Maurí per recordar a tots els blanencs visitants la figura del gran mestre. L'escultura és una obra de Rebull i està situada de tal forma que en contemplar-la, al fons es veu el convent de Blanes, on en Ruyra fa viure Fra Sadurní. Són moltes les coses que em vénen a la memòria recordant aquell acte, però aquí vull recordar que quan es

van programar les quatre conferències que relaten els trets característics de la vida de Ruyra (escriptor català), el governador civil de Girona ens prohibí seriosament amb una greu amenaça que es fessin en català. Aleshores, en Maurí va decidir que les conferències es farien a l'església, perquè els caps franquistes no s'atrevien amb aquesta institució.

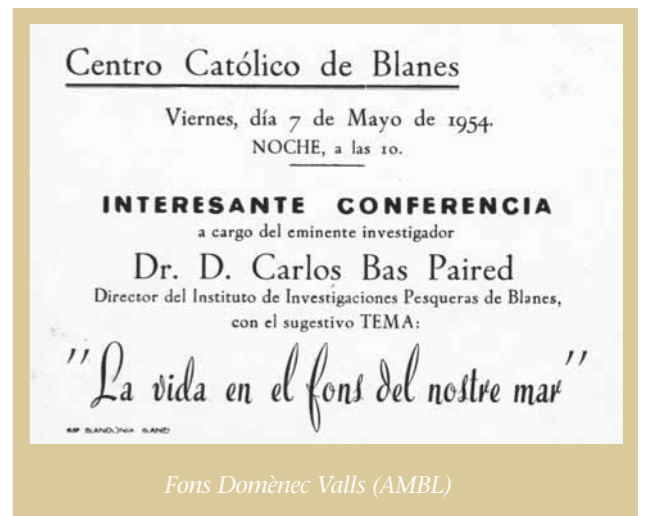
Volíem que l'escultura record, col·locada sobre un gran monòlit basàltic amb la inscripció «A Ruyra», fos el símbol del que era el gran mestre: senzillesa. Temps després, la pressió d'alguns elements locals obligà a posar prop del monòlit una petita peça amb el relleu de la cara d'en Ruyra, una transacció completament innecessària.

El Centre Catòlic

No recordo de quina manera vaig entrar en contacte amb el Centre Catòlic, però el cert és que ben aviat hi vaig participar de manera activa. Primerament, assistint a les conferències que s'hi organitzaven i, finalment, formant part de la Junta Directiva en el període presidit per en Llorens. D'una manera molt breu, vull recordar dos petits episodis. Molt subtilment algú em va insinuar que el fet que jo en acabar de dinar

Rafael Bataller i Carles Bas, entre altres, traslladant la imatge de la marededéu al Vilar. 1955.
Núm. Reg. 08590 (AMBL)(AMBL)

Fons Domènec Valls (AMBL)

prengué el cafè al casino, situat davant de casa meua, no era ben vist pels membres del Centre. Recordo que jo els vaig contestar que si ser del Centre Catòlic restringia la meua llibertat ja em podien eliminar. No cal dir que això no va passar d'aquí. La segona qüestió fou un xic més aspra. En el context d'una reunió jo vaig exposar el meu pensament tot indicant que les paraules del senyor rector de la parròquia no eren dogma de fe. Aquest punt de vista provocà una irada resposta per part d'un dels prohoms del Centre. No cal dir que tot seguit vaig comprendre quin era aleshores el tarannà del Centre. No obstant això, no vaig deixar de participar-hi. Entre d'altres activitats em vaig preocupar de la presència d'alguns dels conferencians que permetien mantenir l'activitat cultural del Centre. Jo mateix hi vaig impartir alguna d'aquestes xerrades. No puc deixar d'esmentar un episodi que reflecteix algunes situacions grotesques. En una ocasió, en el moment que el conferenciant i jo baixàvem de l'autocar que ens havia portat des de Barcelona, una autoritat municipal m'esperava per anunciar-me que per prescripció governativa la conferència s'havia de fer en castellà. Jo li vaig fer observar que per a una correcta transmissió d'opinions, atès que conferenciant i públic eren de parla catalana, era més adient que es fes com sempre, en català. L'autoritat no va acceptar el que jo li deia i em comentà que si el conferenciant tenia dificultats amb el castellà que aleshores la fes en català. Com és natural, jo li vaig respondre que de cap manera, que el conferenciant era persona molt culta i, evidentment, coneixia les dues parles. Quan aquell vespre, en la presentació del conferenciant, observant com era costum que a primera fila hi havia l'autoritat, vaig dir el següent: «Avui i per primera vegada, per ordre governativa, la conferència serà impartida en castellà». No cal dir que fou l'única vegada. També vaig organitzar unes reunions - cercles d'estudi o

Aspecte del Centre Catòlic poc abans del seu enderroc. Núm. Reg. 19014 (AMBL)

de reflexió - seguint el model de les reunions de l'acció catòlica obrera belga. La qüestió era reflexionar conjuntament sobre algun tema d'actualitat a la llum del pensament de Jesús. Foren unes reunions molt interessants. Ens reuníem en Jesús Crous, en Salvador Reynaldos, en Joaquim Vilanó, ja tots traspassats, un parell de persones més que ara no en recordo el nom i jo mateix. Suposo que foren reunions molt útils perquè no fa gaire em vaig trobar amb un d'aquests contertulians i, fent-me una forta abraçada, em recordà aquelles reunions.

La barraca del port

Quan a petició del Sr. Faust abandonàrem el jardí, primer vàrem llogar uns baixos a l'avinguda d'Itàlia, avui carrer de la Muralla, que abandonàrem als pocs mesos perquè no reunia les mínimes condicions per a la nostra tasca. Aleshores ens oferiren la part alta de l'antic col·legi dels pares de la Sagrada Família, que en aquells anys estava desocupada. Si no recordo malament, hi vàrem estar un parell d'anys. Durant aquest temps la confraria de pescadors construï uns magatzems per a les necessitats dels pescadors. Fou el secretari de la confraria qui ens oferí els tres primers magatzems, que condicionàrem de la millor manera possible. És important constatar que aquell petit habitacle, aquella barraca, fou d'una extraordinària utilitat. És evident que amb aquesta oferta quedà clara l'estima que ens tenia, almenys oficialment, l'estament dels pescadors. Però això fou més evident encara amb els dos fets següents. Per una part, s'aprofundí la relació amb la majoria dels pescadors, cosa que afavoria la nostra tasca, i en algun cas aquesta relació es consolidà en una autèntica amistat. Per una altra banda, quan algun pescador feia alguna troballa que li cridava l'atenció ens la feia arribar d'una o al-

tra manera. Aquesta bona relació no l'he trobada en altres llocs. Aprofito aquesta ocasió per recordar i agrair la col·laboració dels pescadors blanencs, dels quals més endavant tornaré a parlar. Quan encara ara penso en alguna petita recerca científica, tot seguit recordo la forta col·laboració amb els vells pescadors de Blanes.

La construcció del nou laboratori aquari

Al cap dels anys vàrem adquirir consciència de la necessitat de disposar d'un edifici propi, més espaiós, amb aquari públic i una petita residència per als possibles visitants. La idea era bonica, però com dur-la a terme? En aquells anys érem tres investigadors - Rubió, Morales i jo - i dues secretàries. Començàrem a fer gestions i obtinguérem com a primer èxit que un solar situat prop del moll, propietat del Sr. Palacín, que tenia una torre al costat, fos cedit a l'Ajuntament per construir-hi el nou centre. Aleshores dissenyàrem les nostres aspiracions, que els tècnics municipals van corroborar. L'estructura fou la següent. A la planta baixa, un aquari constituït per un seguit de tancs d'aproximadament un metre cúbic de capacitat, rebia aigua marina a partir d'una captació situada arran de l'escullera connectada amb l'aquari mitjançant uns tubs soterrats. La primera planta estava dedicada a laboratoris i despatxos, i la segona era la petita residència. Encara que l'Ajuntament hi destinà un paleta del seu personal, feia falta obtenir diners per comprar el material necessari. Una de les despeses importants fou la compra de vidres que, situats a la part davantera dels aquaris, permetia que els visitants observessin els exemplars que s'hi exposaven. Això ens obligà a buscar patrocinadors. Una empresa situada a Blanes ens donà un bon cop de mà. D'altres foren menys generoses, però al final

El desaparegut Aquari, al moll. Núm. Reg. 17649. Fons Vicenç Coma Soley (AMBL)

reunirem bona part dels diners necessaris. Aquí cal anotar que el Dr. Rubió, a més de les seves activitats científiques, especialment en l'estudi de les esponges, ajudava eficaçment al paleta i combinava la tasca de recerca amb la de constructor. És quelcom que cal remarcar. Amb moltes penes, però també amb gran alegria, es completà i acabà la construcció del nou centre. El dia de la inauguració hi assistiren les autoritats civils i científiques així com els patrocinadors principals. Amb el temps no sols fou molt notable el nombre de visitants de l'aquari sinó que feren estada al centre un bon nombre de científics. Aquelles trifulgues i angoixes, quantes alegries ens proporcionaren! Se signà un acord entre l'Ajuntament de Blanes i els científics arran del qual el primer es comprometia a mantenir-nos en el nostre lloc.

Any 1962, trasllat a Barcelona

Coincidint amb la inauguració oficial del nou centre, tant en Morales com jo fórem destinats al nou centre que s'estava construint al final del passeig Marítim de Barcelona, a la Barceloneta. A Blanes hi quedà com a responsable el Dr. Rubió. A Barcelona vaig constatar un fet important: a pesar que el nou edifici estava situat a tocar del moll de pescadors, aquella fluida relació que teníem a Blanes amb els pescadors havia desaparegut. Es mantenia una bona relació a nivell oficial amb els responsables de la confraria i amb les autoritats de Marina, però la cordial relació amb els pescadors pràcticament havia desaparegut. A mi, aquesta nova situació em creà una forta preocupació: enyorava Blanes.

Els Peret

El contacte ben estret que manteníem amb els pescadors de Blanes a voltes derivà en una autèntica amistat. Aquest és el cas, entre d'altres, dels germans Pérez Alum, més coneguts com els Peret. Especialment en Pere fou un pescador molt preocupat pels avenços en les tècniques de pesca i amb qui vaig trobar un gran interlocutor. Aviat em mostraren el seu interès per construir una barca d'arrossegament que fos modèlica. De fet, des de feia algun temps enrere que ja manteníem contactes que propiciaren la introducció de l'art d'arrossegament de gran obertura vertical, com a conseqüència dels contactes que els vaig facilitar amb el centre d'investigació de pesca situat a Sette. Quan decidiren dur a terme la construcció del nou vaixell de pesca, moltes tardes en sortir del laboratori de Barcelona m'arribava fins a Blanes, i mentre sopava amb els Peret els feia arribar

nous aspectes que havia descobert en la literatura científica i discutíem les possibilitats de tenir-les en compte en la construcció de la nova embarcació. Com és natural, no tots els pescadors de Blanes estaven d'acord amb la construcció del nou model de barca d'arrossegament. Recordo que en una reunió de pescadors a la confraria a què havia estat invitat, un dels pescadors, bon amic, m'acusà de ser el pare d'aquella idea. Una mica en to de broma, li vaig contestar que ja era pare de set fills i no necessitava una nova paternitat. No ens estendrem comentant l'estreta relació amb en Pere Pérez, el «Peret gran», perquè ja ho vaig fer amb motiu de la seva mort en l'article que vaig publicar l'any 2003 en el número 6 d'aquesta mateixa revista. Hi ha, però, un fet, una vivència, que no puc deixar en l'oblit. Devien ser les 11 del matí d'un dia que no recordo, quan vaig presenciar amb una immensa alegria l'entrada majestuosa del nou vaixell batejat amb el nom de «Peret» al port de Blanes. Sentia

El quillat dels Peret (Pérez). Núm. Reg. 24534. Fons Ricard Serrat Rondón (AMBL)

una gran alegria, perquè des del meu punt de vista era un triomf de les noves estratègies que jo desitjava pel que fa al desenvolupament de la pesca. Certament, que un temps endarrere, una altra embarcació, «El Joans» ja mostrava noves tendències, però el «Peret» era tota una altra cosa. Em sentia tan satisfet que la fotografia d'aquesta embarcació l'he feta sortir com a model en moltes de les meves darreres publicacions sobre la pesca.

Blanes des de Barcelona

Circumstàncies que no vénen al cas feren que el centre de Blanes, que durant anys tingué autonomia pròpia, passés a ser una dependència del centre de Barcelona. Si mai no s'havia trencat la meva relació amb Blanes, a causa de la nova situació si bé no s'incrementà sí que s'afermà. Així, alguns dels programes de recerca desenvolupats des de Barcelona tenien a Blanes un lloc de referència. En aquest sentit, quan jo ja estava jubilat, els que foren els meus col·laboradors continuaren mantenint una estreta relació amb la confraria i els pescadors de Blanes pel que fa a la investigació de diferents problemes relacionats amb la biologia marina i amb la pesca. Certament, durant aquest període les meves relacions amb Blanes foren més escadusseres. Per una banda, vaig desenvolupar importants projectes relacionats amb les pesqueries africanes i també vaig estar ocupat en diferents problemàtiques relacionades amb pesqueries americanes. En tots els casos, el que vaig aprendre a desenvolupar a Blanes, i a partir de Blanes a tota la Mediterrània, constituí el fonament de la meva activitat mars enllà. Aquesta situació s'intensificà durant el període 1983-87, en el qual jo, com a director de l'Institut d'Investigacions Pesqueres de Barcelona, del qual com ja he dit depenia Blanes, m'obligava a prestar-hi una especial atenció.

Fi del centre de Blanes i creació del CEAB

Un dia, aquell petit però eficient centre es va acabar. De fet, des de feia temps que el professor Oro, entre d'altres, que treballava a Houston i era un científic de renom internacional, feia gestions per tal que es construís un centre de recerca avançada a Blanes. Amb el suport del professor F. Mayor Zaragoza, aleshores ministre d'Educació, es donà una bona empenta a aquest projecte. La inauguració del Centre d'Estudis Avançats de Blanes (CEAB), dependent de CSIC, propicià el tancament del nostre centre, que si bé primer conservà una estança per tal d'aprofitar l'aigua de mar, necessària en algunes experiències, finalment fou totalment abandonat i enderrocat. El primer director del nou centre, el Dr. A. Cruzado, fou un dels membres del meu equip de Barcelona. D'alguna manera es podria pensar que la meva comunicació amb Blanes, científicament parlant, no s'havia trencat del tot. De fet, durant l'estiu, que quasi sempre el passàvem a Blanes, els matins els passava treballant, escrivint, a la biblioteca del CEAB. No obstant això, com que aquest centre no pertanyia a l'antiga estructura de l'IIP i en aquells temps tenia una estratègia científica diversificada, no dedicada a la recerca marina de forma exclusiva, les meves relacions amb Blanes caldrà buscar-les per altres viaranys com es veurà tot seguit.

Desconnexió

Si la confraria de pescadors era sempre el punt de contacte i referència, un dia vaig tenir ocasió de constatar que les coses havien canviat. Durant els anys de treball en el petit laboratori de les botigues del port vaig encarregar a un dels nostres auxiliars que cada dia mentre es feia la subhasta del

Templet de Linné del Marimurtra, la punta de Santa Anna i el Convent. Núm. Reg. 13890. Fons Joan Padern (AMBL)

peix procedent de les barques d'arrossegament anés al lloc de la subhasta i anotés una sèrie d'informacions que pensava que ens podien ser útils: el nom de l'embarcació, la data, el calador de pesca i les espècies subhastades. Com que en aquells anys - cinquanta i seixanta - el peix no es pesava, anotava el nombre de caixes o paneres, segons les espècies. Aquest valuós material quedà arxivat i no fou treballat fins al cap de molts anys, com explicaré més endavant. Precisament, amb motiu d'aquesta anàlisi, vaig anar a la confraria de pescadors per tal d'obtenir alguna informació complementària. Ja em cridà molt l'atenció el fet que la senzilla estructura administrativa d'anys enrere havia canviat: hi havia molta gent, arribar al secretari era més complicat, etc. Em vaig apropar al mostrador i vaig demanar pel secretari al

jove que atenia el públic. Aquest secretari era ben conegut meu, ajudant al final de la secretaria de l'amic Frigola, en Márquez. El jove mostrà una certa estranyesa i jo li vaig preguntar: Saps qui sóc? Em contestà: no. Vaig quedar desconcertat. Com havia canviat tot! Però, en aquell moment passà per allí un jove pescador, fill d'en Josep Pérez, un dels meus vells amics, i dirigint-se a aquell oficinista li digué: «És el que més sap de peixos». Certament li vaig agrair, no pel que va dir, sinó perquè em va situar. Tot seguit, em va rebre en Márquez, el secretari de la confraria, a qui vaig exposar la meva sol·licitud que fou ben atesa. Però el que em deixà un regust agre dolç fou constatar que tot havia canviat, que jo ja no era aquell científic tan conegut, si més no en la nova estructura de la moderna confraria.

Alguns pescadors se'n recorden

Després de la conversa amb el secretari de la confraria i obtinguda la informació que sol·licitava, vaig poder completar un estudi que havia començat amb la col·laboració dels doctors Maynou, Sardà i Lleonart. Aquell valuós material estadístic sobre les pesques fetes a Blanes als anys cinquanta estava mig abandonat. Juntament amb aquella informació, en tenia també de Barcelona, pràcticament dels mateixos anys. Un dia vaig pensar que si els col·legues de Barcelona, especialment el Dr. Sardà, disposava de dades de captura de Blanes i de Barcelona corresponents als anys noranta, podíem fer un estudi analític comparatiu de l'estructura i l'evolució de les captures al llarg del temps a Blanes i a Barcelona. El resultat donà lloc a la publicació del llibre *Variacions demogràfiques a les poblacions d'espècies demersals explotades els darrers quaranta anys a Blanes i Barcelona*, que va ser publicat per l'Institut d'Estudis Catalans i fou presentat públicament a l'Arxiu Municipal de Blanes patrocinat per la Confraria de Pescadors. És per això que més amunt he comentat que aquella visita em deixà un regust agre dolç, ja que si sentir-me desconegut allí on jo em sentia com a casa certament fou dolorós, la presentació d'aquest llibre sota l'aixopluc de la Confraria donà lloc a una gran satisfacció. És allò de les vivències i les nostàlgies.

La capella de l'Esperança

La Mare de Déu coneguda, venerada i protectora de Blanes és sens dubte la del Vilar. Però el santuari del Vilar està situat molt lluny del centre de la vila i anar-hi no és fàcil. Prop de la zona portuària hi ha una petita capella amb una imatge de la Mare de Déu de l'Esperança. Crec que anys enrere els pescadors li tenien una gran devoció. Del sostre de la capella pengen models

d'embarcacions, segurament regal de devots, que recorden el seu caire mariner. Però aquí no és de la capella de què vull parlar. Al llarg de la vida de qualsevol persona hi ha sempre moments bons, moments dolços que cal agrair, i moments difícils, a voltes amargs, que ens fan plorar. Doncs bé, el que aquí vull deixar palès és que per a mi, aquests moments, els dolços i els amargs, els he vessat, hi he trobat consol, en aquella capella davant de la Mare de Déu de l'Esperança. A algú pot ser que aquest comentari el faci riure o el trobi vergonyós, però per a mi forma part d'un doble sentiment. Per una part és l'expressió d'un enamorat de Jesús i, per tant, de la seva Mare i, per l'altra, la constatació d'aquell científic estudiós del mar que voldria que el consideressin, si més no, blanenc d'adopció. Darrerament, camí del centre de la vila hi passava per davant. Entrar-hi i saludar-la era com una injecció de força i optimisme. Aquest és un record agraït a la Mare de Déu de l'Esperança.

Mare de Déu de l'Esperança (1940). Foto A. Roger

El Primer Casino de Blanes

Un bon dia, devien ser les onze del matí, jo passejava pel passeig de Mar i en el moment que passava per davant de la porta del Casino en sortiren dos bons amics: en Jesús Crous i en Rafael Bataller. El primer havia format part d'aquell grup que ens reuníem en el Centre Catòlic i el segon, un pintor de molta categoria i també conegut de temps enrere. Ens vàrem saludar i aleshores en Bataller li diu a en Crous: en Bas podria venir. Jo primer no vaig entendre de què es tractava, però tot seguit en Crous em va invitar a unes xerrades - tertúlies que un grup feia al Casino cada matí de 10 a 11 o 12 - on es parlava de manera informal de temes diversos. No cal dir que vaig acceptar molt content la invitació i a partir d'aquell dia, sempre que he estat a Blanes, cada matí he participat d'aquella tertúlia, sempre molt interessant. Es parlava de temes locals, generalment encetats per en Crous, que d'alguna manera presidia la reunió, temes de caire religiós o polític amb els quals jo em sentia com el peix a l'aigua. No cal dir que tot seguit em vaig fer soci del Casino. Generalment ens reuníem en Jesús Crous; en Joan Balaguer; en Fèlix Roca; en Joan Roger; l'Adolf Dotras; en Guelfo Zola; en Josep Turon, antic veterinari de Blanes, avui jubilat; en Rafael Bataller; en Carles Gorini i jo. Ocasionalment s'hi afegia algun altre. Del fet que Jesús Crous fes com si presidís la tertúlia, segurament era perquè, almenys als primers temps, era president del Casino. Tinc un gran i agradable record d'aquestes reunions, especialment els primers temps, perquè algun dels meus temes preferits, especialment els relacionats amb Catalunya, trobaren un ampli ressò amb un dels contertulians, el Sr. Dotras, fort catalanista amb qui m'entenia molt bé. Així vàrem continuar un grapat d'anys fins que, pels motius que exposaré, el nivell i l'animació de la tertúlia va anar disminuint i perdent a voltes aquella animació que tenia quan vaig començar a participar-hi.

Com que tots érem persones grans, unes més que altres, es començà a produir allò que era ja previsible. Alguns es van morir i altres van anar minvant físicament. En resum, que aquell grup de deu quedà reduït a quatre o cinc en els millors dies. Cal afegir-hi que en Carles Gorini i jo no estem permanentment a Blanes i això fa que la nostra assistència sigui tan sols temporal. Tot això explica que les tertúlies hagin anat perdent vigor. Ara, quan sols molt rarament puc assistir a aquelles agradables reunions és com si cogués dintre el meu cor una gran nostàlgia.

Encara més, temps enrere també ens deixà en Pere Pérez, el «Peret gran» i amb ell se'n va anar la possibilitat de parlar de qüestions relacionades amb la pesca. Quan va morir feia poc que m'havia ensenyat i comentat a casa seva el nou vaixell que rumiava construir. Ell no ho pogué veure però el seu fill ho tirà endavant. Per a mi fou una dolorosa pèrdua i per a la pesca de Blanes penso que també.

Nou contacte amb el jardí botànic Marimurtra

Feia molts anys que no havia tingut un contacte directe amb el jardí botànic Marimurtra quan vaig rebre una carta del Sr. Nubiola, president de la Fundació Carles Faust. Em comunicava que la Institució Catalana d'Història Natural havia presentat una sol·licitud a la Generalitat perquè fos concedida a la dita Fundació la placa de Sant Jordi com a reconeixement a la important tasca científica i cultural duta a terme a través del jardí. Al mateix temps em demanava si jo volia adherir-me a aquesta petició i donar-hi suport davant de la Generalitat, unint-me a les peticions fetes per altres persones i entitats. No cal dir que la meua resposta fou no tan sols afirmativa sinó entusiasta. En primer lloc,

revivia la meua passió per la botànica; en segon lloc, era una manera d'agrair i recordar el meu pas pel jardí. Però, el fet més important era que entre els diferents signants d'aquesta petició jo era l'únic que havia conegut el senyor Carles Faust. No sols l'havia conegut, com he comentat abans, en les diverses visites al jardí, sinó, com també he deixat ben clar, que vaig treballar a l'entorn de jardí Marimurtra durant uns dos anys. Això em permetia exposar en la petició d'aquest reconeixement tota una sèrie de vivències i circumstàncies que estic segur que donaven força als arguments esgrimits pels altres sol·licitants. No cal dir que m'hi vaig esmerar tant com vaig poder, a fi que la meua petició fos al més convincent possible, no sols amb arguments de tipus cultural i científic, ja que havia conegut les importants personalitats del camp de la botànica que havien passat pel jardí, sinó fent èmfasi en el fet que Blanes era coneguda en el món

Carles Bas el dia del lliurament de la placa de Sant Jordi al Palau de la Generalitat. Num. Reg. 19599. Col·lecció Fundació Carles Faust (AMBL)

culturalment selecte pel fet de posseir el jardí botànic Marimurtra. Com corresponia, vaig adreçar a l'Honorable Conseller de Cultura la meua carta petició. Sigui com sigui, la placa de Sant Jordi fou concedida, tal com sol·licitàvem, al Patronat de la Fundació Carles Faust. La cerimònia de lliurament de creus i plaques se celebrà al Palau de la Generalitat i vaig tenir l'honor de ser convidat a l'acte, cosa que vaig agrair profundament.

Pregoner

Estàvem celebrant el lliurament dels guardons de Sant Jordi amb un pica-pica i unes copes de cava al Pati dels Tarongers del Palau de la Generalitat, quan l'Il·lustríssim Sr. Alcalde de Blanes, el Dr. Trias, em va fer una indicació per fer un apart i dir-me alguna cosa. Sense més preàmbuls em preguntà: «Vol acceptar ser pregoner de la Festa Major d'enguany?» Jo vaig quedar tan sorprès, tan agradablement sorprès, que tan sols se'm va acudir de contestar-li: «S'ha fixat en la meua veu molt ronca?» Ell insistí a preguntar-me si jo ho acceptava. Aleshores li vaig contestar, molt emocionat, afirmativament. No ho puc dissimular, ja que l'honor de ser pregoner a la vila de Blanes, d'aquell Blanes que tant estimo, em produí una forta emoció, sentia una gran satisfacció i agraïment. Feia 60 anys d'aquella arribada a Blanes i jo em prenia el fet i la responsabilitat de ser el pregoner com el colofó de la meua llarga i estreta relació amb Blanes. Tot seguit em vaig posar a pensar de què parlaria que pogués ser un reflex de la meua relació amb Blanes i que al mateix temps resultés interessant als blanencs. Finalment, em vaig decidir per una passejada per la meua vida, com a estudiós del mar però sempre a partir de les arrels. I aquestes arrels es trobaven a Blanes, on vaig aprendre què era la mar i què era la pesca. El text fou publicat íntegrament al Recvll. Espero i confio que va agradar a l'auditori al qual ara des d'aquí dono les gràcies per la seva companyia.

Cloenda

Em sento alleugerit. He pogut buidar els sentiments vivencials i també les meves nostàlgies. Gràcies a tots els que heu tingut la bona voluntat de llegir-ho.

Carles Bas
Doctor en Biologia

Carles Bas recollint la Font Gòtica. Foto Joaquim Robert

El port de Blanes a la dècada dels cinquanta. Núm. Reg. 09006. Col·lecció G. Zola (AMBL)

02 Notes sobre analfabetisme, cultura i societat a Blanes entre 1905 i 1908

per Josep Bota-Gibert

La societat blanesca de la Restauració, que no serà liquidada fins a les eleccions de 1905, es caracteritza per dos fets essencials: el caciquisme (la corrupció i altres pràctiques de control social) i l'analfabetisme.

Durant aquells dies, tot i que els pressupostos municipals es fonamenten en el consum, a través dels impostos sobre el sacrifici de bestiar, des de l'ajuntament, es fomenta la defraudació. No ha de passar per alt que un regidor republicà (Josep Matas Isamat) es faci ressò de la defraudació (*algunes veus diuen que al «matadero»* –respectem el barbarisme per raons històriques– *hi ha defraudació*) i demani una comissió d'investigació¹. El Partit Conservador, entre les mil estratègies que practica per mantenir-se en el poder, fomenta la defraudació com un instrument polític clientelar, incita a defraudar, capta vots a través de la defraudació.

Les eleccions de finals de 1905 signifiquen la fi del Partit Conservador a Blanes, i, amb ell, el tancament d'aquest primer període del que hem convingut a anomenar *Restauració*. La lluita contra aquesta manera de regir els afers públics es realitza a través d'una *candidatura administrativa*, és a dir, una coalició de republicans i catalanistes que vol donar una imatge de rigor, netedat i transparència a l'ajuntament.

Aquesta candidatura comença a governar el 1906. Després de normalitzar i controlar l'escorxador municipal i d'ordenar les parades de plaça, la candidatura fa públic un resum comparatiu mensual de la recaptació per sacrifici de bestiar i parades a plaça entre 1905 i 1906. Els ingressos de l'ajuntament augmenten, espectacularment, en 9.141'55 pessetes: passen de quasi tretze mil a més de vint-i-dues mil pessetes, com mostra el següent quadre:

Mes	1905	1906	Diferència	Publicació a <i>La Costa de Llevant</i>
Gener	987,40	1.458,59	471,19	03-02-1906
Febrer	826,02	1.553,81	727,79	17-03-1906
Març	835,83	1.520,58	684,75	07-04-1906
Abril	934,77	1.357,53	422,76	12-05-1906
Maig	817,21	1.353,53	536,32	09-06-1906
Juny	1.015,71	1.549,73	534,02	14-07-1906
Juliol	1.714,48	2.203,56	489,08	11-08-1906
Agost	1.375,96	2.217,07	841,11	15-09-1906
Setembre	1.193,87	2.268,90	1.075,03	06-10-1906
Octubre	1.117,18	2.246,47	1.129,29	10-11-1906
Novembre	992,36	2.137,34	1.144,98	22-12-1906
Desembre	1.166,23	2.251,46	1.085,23	09-03-1907
Total Recaptat	12.977,02	22.118,57	9.141,55	09-03-1907

◀ *Cine Blandense al passeig de Mar a inicis de segle XX (AMBL)*

Per tenir una dimensió de la societat blanenca de principis del segle XX, aquesta petita mostra de la manera de fer del Partit Conservador local, que sens dubte ha de merèixer, historiogràficament parlant, una atenció detallada, s'ha de relacionar amb totes les altres pràctiques quotidianes - que no són poques - que fan entrar el model en crisi: l'amiguisme defraudatori, el no-compliment dels acords del Ple Municipal, el control abusiu de la inscripció al cens, el control interessat de les cèdules d'identitat (que permeten votar), la convivència amb els poders provincials, la feblesa del procediment administratiu, el control abusiu de la maquinària administrativa i humana, les denúncies davant el governador contra regidors d'altres formacions polítiques i un llarg etcètera, el més important dels quals és l'ús sistemàtic i abusiu del poder de l'alcalde i de l'entramat local, provincial i estatal que l'envolta.

Al costat de la corrupció, l'analfabetisme és una de les grans preocupacions, primer entre els partits republicans, i posteriorment entre els partits catalanistes, després que el moviment s'estructurés a partir de les Bases de Manresa (1892).

El primer a proposar solucions va ser Joan Benejam, qui des de les pàgines de *La Legalidad* ja clamava per una biblioteca pública el 1868. La proposta de Benejam no s'ha d'entendre d'una manera aïllada, sinó en relació al problema greu de l'analfabetisme.

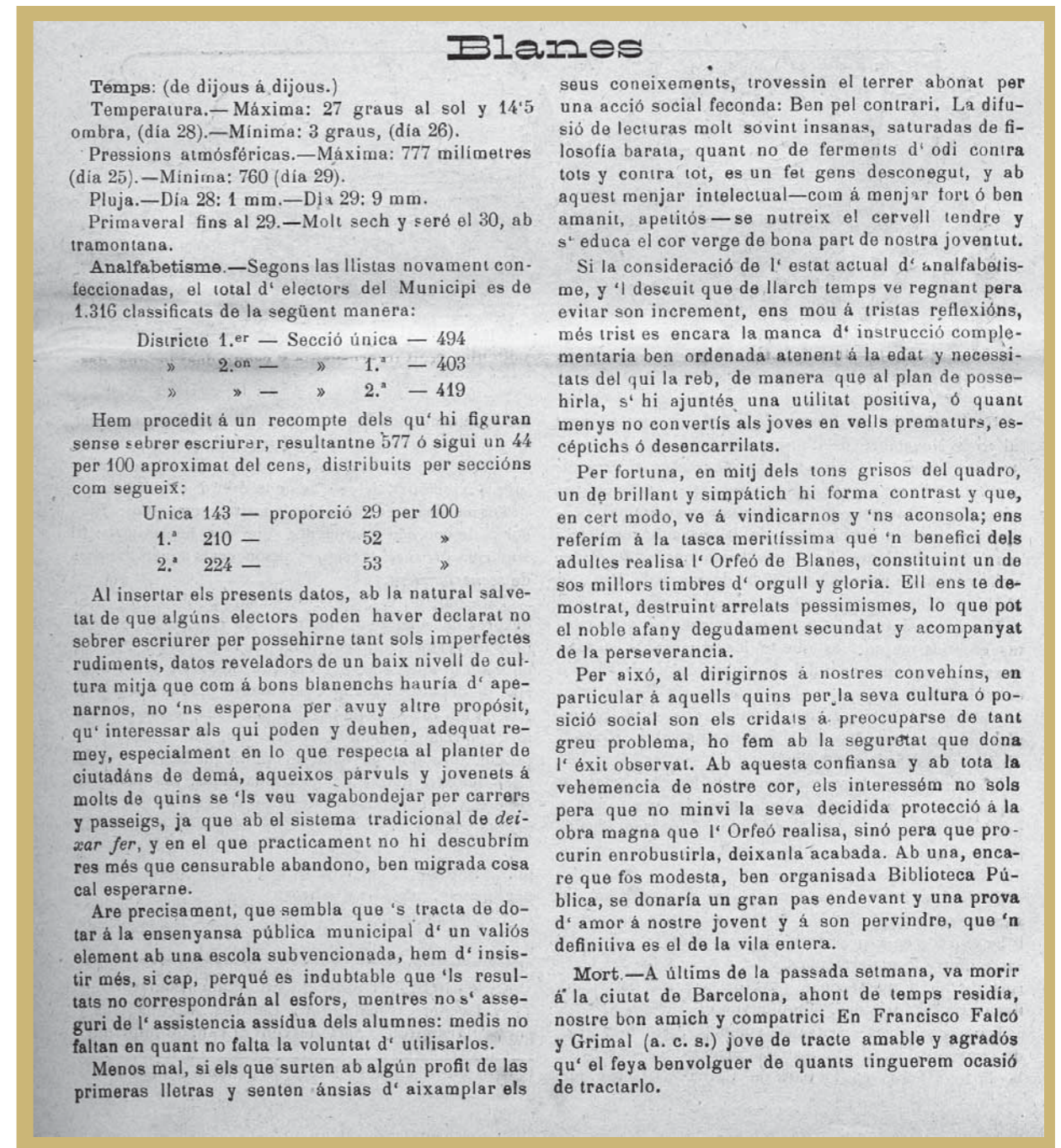
Està fora de qualsevol dubte que la proposta de Benejam va tenir molts continuadors, i que la demanda d'una escola pública subvencionada, que comença amb l'Escola del carrer Llarg (1908) i acaba a *La Vila* (1925), no és més que el resultat final d'aquesta lluita, lloablement obsessiva, contra l'analfabetisme.

Mirem-ho amb detall. A primers de febrer de 1908, de resultes de l'actualització del cens electoral, *La Costa de Llevant* publica l'1 de febrer de 1908 el següent document^a.

Hi ha diversos elements d'aquestes notes que no han de passar per alt. Interessa remarcar en primer lloc el context. La proposta d'una escola pública municipal (*ara, precisament, que sembla que es tracta de dotar "l'ensenyança" pública municipal d'un valuós element amb una escola subvencionada...*) (adonin-se que hem respectat el sentit, el lèxic, però no l'ortografia de l'època ni la sintaxi) la planteja la *coalició local* de republicans i catalanistes (*la coalició administrativa*), que ha guanyat les eleccions de finals de 1905.

Cal insistir en la importància d'aquestes eleccions perquè, a més d'escenificar la derrota definitiva del Partit Conservador local (controlat per Francisco Carbó Ferrer i Antoni Palau Ferrer) són la fi del caciquisme blanenc, i alhora estableixen les bases del Blanes modern. El seu programa és senzill: la dignificació de la vida pública i la lluita contra la corrupció - que mereixen els elogis de la premsa gironina. Dos anys més tard, el 1908, quan la *candidatura administrativa ha donat pas a Solidaritat Catalana* -, emmirallant-se en Barcelona, neix la ferma voluntat de convertir l'ensenyament i la cultura en els eixos centrals del programa dels coaligats blanencs. A finals d'any, el programa s'enriqueix amb un nou àmbit d'actuació, l'urbanístic, que s'exposa a les pàgines de *La Costa de Llevant* entre el 7 i el 21 de novembre de 1908, amb el títol de «Plano» de Blanes, valgui el barbarisme entre cometes.

Però, què és *Plànol de Blanes*? Doncs el primer i rudimentari Pla d'Urbanisme de Blanes, amb el qual aquest ajuntament i tots els altres - que fins llavors havien estat meres sucursals del govern civil, al qual obeïen i abonaven els «cupos» fixats quasi unilateralment des de la capital provincial - comencen a tenir eines de gestió política per servir la col·lectivitat. La màxima expressió d'aquest «Plano de Blanes» és La Reforma - que s'emmiralla en la Barcelona que llavors obria la Via Laietana - i que, en el cas de Blanes, a partir de 1910 tirarà endavant un nou ajuntament

^a «Blanes», *La Costa de Llevant*, any XV, núm. 5, 1 de febrer de 1908, p. 11.

catalanista, presidit per Antoni Rusalleda, si no m'erro, sense cap tipus de coalició.

Centrant-nos en les dades sobre l'ensenyament, l'interès de *La Costa de Llevant*, en sintonia amb el nou ajuntament de 1906, se centra a plan-

tejar el problema, que els ajuntaments del Partit Conservador (*el sistema tradicional del deixar fer, en el qual no hi descobrim més que censurable «abandono»*) havien anat menystenint: *com a bons blanencs no ens esperona per avuy cap altre*

propòsit, que interessar, als que poden i deuen, un adequat remei, especialment pel que fa al planter de ciutadans de demà, a molts dels quals se'ls veu vagabundejar per carrers i passeigs.

En aquesta iniciativa, de caràcter marcadament reformista, s'hi ha de veure el convenciment que només a través de l'ensenyament i la cultura és possible reduir/combatre la influència de la filosofia anarquista i l'acció directa, llavors amb prou predicament a Blanes: *la difusió de lectures molt sovint insanes, saturades de filosofia barata, quan no ferments d'odi contra tots i contra tot, és un fet gens desconegut, i amb aquest menjar intel·lectual –com a menjar fort o ben amanit, apetitós– es nodreix el cervell tendre i s'educa el cor verge de bona part de nostra joventut.*

No ha de passar per alt la tasca de l'Orfeó de Blanes, que, com hem dit i repetit en més d'una ocasió, va molt més enllà de la música. En aquest sentit, l'Orfeó, tot i el títol, és un ateneu que s'ocupa de música, teatre, ensenyament i biblioteca, seguint l'estela d'aquell Ateneu que Josep Alemany i Borràs, especialment, Joaquim Ruyra i d'altres, havien intentat construir el 1891-1892. Aquells joves encara havien d'insistir-hi amb una societat d'encara més curta durada (*L'Aurora*), torpedinada per Pere Bori i Fontanilles, sogre d'Alemany, cacic local i tinent d'alcalde de diversos ajuntaments conservadors².

A l'Orfeó, a més de música, s'hi fa *instrucció complementària*, és a dir, classes nocturnes a benefici de les persones adultes, i també es potencien la biblioteca i les representacions teatrals mixtes, amb aficionats locals i actors o actrius de fora –normalment 2– en papers significatius, estel·lars, en diuen ara.

En l'àmbit musical, a més de potenciar la Capella de Santa Cecília i d'adquirir un piano amb obligacions amortitzables que varen comprar els socis, s'inicien unes vetllades gratuïtes, adreçades als socis exclusivament, amb intervenció àmplia de la massa social, en les quals es poten-

cia a la música clàssica i l'òpera, i es redueix la representació de sarsueles del *género chico*, (breus, i dolentes). També es vol potenciar un teatre més modern, que fugi de les *pitarrades* de Frederic Soler, i centri l'interès en autors més del moment com Àngel Guimerà, Apel·les Mestres, Santiago Rusiñol, entre d'altres.

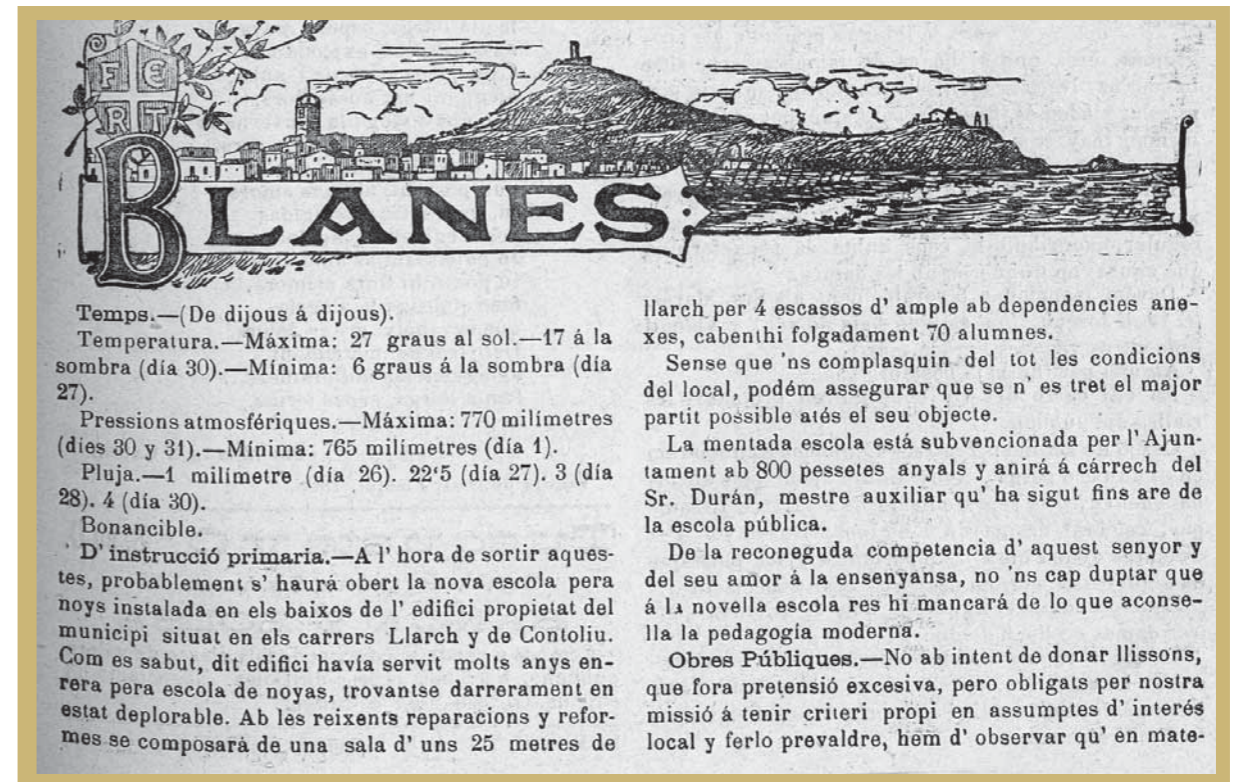
Una vegada més insistim en el caràcter unitari de l'Orfeó en tant que societat creada el 1902, on s'apleguen catalanistes i republicans, amb la voluntat de modernitzar la vila, de donar-li un aire progressista. Sis anys més tard, el 1908, alhora que apareix la primera escola pública subvencionada per l'ajuntament, també afloren els primers símptomes de trencament entre republicans i catalanistes per la qüestió religiosa³.

Però no avancem esdeveniments. Centrem-nos en el mes d'abril de 1908, quan *La Costa* es fa ressò de l'entrada en servei de l'Escola Pública Municipal, que és la primera intervenció pública de l'ajuntament de Blanes en matèria d'ensenyament. Es tracta d'una escola de 70 places, situada a la confluència dels carrers Llarg i Contoliu, que se subvenciona amb 800 pessetes anuals. Aquesta escola, que anys a venir es transformarà en *La Vila*⁴, la dirigirà Josep Duran Albareda, mestre interí, arribat dos anys abans, arran de la mort del mestre titular, Josep Albert Trayter⁵.

Reproduïm a continuació el document que concreta aquests avenços^b.

En aquest mateix local hi havia hagut una escola de noies, llargament tancada perquè no s'havia proveït la plaça de mestra⁶.

L'ensenyament públic de noies havia rebut un cop de gràcia amb la inauguració del *Col·legi Verge dels Àngels* que, dirigit per Maria Abat, venia a substituir el *Col·legi Fortuny*⁷. En poques paraules: en l'ensenyament de 1905, tot i els avenços, no es tenen gens en compte les dones; elles, per ser educades, havien de pagar íntegrament el

^b «Blanes», *La Costa de Llevant*, any XV, núm. 14, 4 d'abril de 1908, p. 11.

^c Alemany i Borràs va començar a publicar "Coses de Blanes" el 22 de juliol de 1905, i el 29 d'aquell mateix mes ja proposava que la societat es bategés amb el nom de Foment de Blanes: L'esbós d'un projecte de reglament ó estatuts per la societat FOMENT DE BLANES que ve ocupantnos aquests días, potser pugui ajudar á la millor comprensió de la idea y fassi veurer pel clar los molts beneficis de caracter colectiu que podria reportar á la vila. Van, donchs, sense mes preambuls'ls estatuts, y que cada hu y reflexioni á la seva manera y que hi digui la seva. Nosaltres ja hi farém els nostres comentaris un' altre día, ajudant Deu.

preu, sense cap subvenció. L'èxit va ser just, el *Verge dels Àngels* va acabar tancant.

Molt poc abans, davant la inoperància i la desídia oficials, Josep Alemany i Borràs, fent-se ressò d'aquest i d'altres problemes que demostraven prou desinterès pels afers col·lectius, havia proposat la constitució de la societat *Foment de Blanes*⁸, els estatuts de la qual els donava a conèixer en l'edició de *La Costa* del 16 de setembre^c.

La proposta d'Alemany i Borràs no va ser secundada perquè en aquells moments (1905) s'estava constituint la *candidatura administrativa*, de què hem parlat fa una estona, per foragitar el partit conservador (caciquista i corrupte) de l'ajuntament. Llavors tot es fiava a l'acció política. Tenia bon nas Alemany, qui, amb *Foment de Blanes*, volia crear una altra societat unitària, amb un objectiu comú: el progrés de la vila. La proposta no era ni una ingenuïtat ni una can-

COSAS DE BLANES

V

L'esbós d'un projecte de reglament ó estatuts per la societat FOMENT DE BLANES que ve ocupantnos aquests días, potser pugui ajudar á la millor comprensió de la idea y fassi veurer pel clar los molts beneficis de caracter colectiu que podria reportar á la vila.

Van, donchs, sense mes preambuls'ls estatuts, y que cada hu y reflexioni á la seva manera y que hi digui la seva. Nosaltres ja hi farém els nostres comentaris un' altre día, ajudant Deu.

FOMENT DE BLANES

ESTATUTS

I

Títol, domicili y objecte de la societat.

- Portará el nom de *Foment de Blanes*.
- L'objecte de la societat será trevallar per tot lo que tendeixi á la millora moral y material de la vila de Blanes y dels seus fills y vehins, procurant, sempre que sia possible, l'ajuda y cooperació de las corporacions oficials en tots sos ordres.
- Lo domicili social será 'l del president de la societat.

didesa; més aviat hem de relacionar-la amb els primers xocs per la qüestió religiosa, amb els primers ferments de la disputa: aquell 1905 el *Círculo de la Amistad Blandense* s'ha transformat en *La Casa del Poble*, i els catòlics - en una lectura molt esbiaixada, que confon casa del poble amb casa dels ateu, dels irreligiosos, o, com a mínim, dels irreverents - ha creat simètricament el *Centre Catòlic*. Amb altres paraules: Alemany, que se sent tant republicà com catalanista, ha començat a preveure la mala fi de l'Orfeó, i per això proposa una nova societat, els objectius de la qual encara poden unir tots els blanencs per sobre de les ideologies. *Foment de Blanes*, la iniciativa d'Alemany, ni va ser entesa, ni va tenir predicament, ni molt menys continuadors, i, així, la qüestió religiosa va continuar polaritzant cada vegada més la societat blanenca.

Calafinar, finalment, les dades sobre l'analfabetisme de 1908 tot relacionant-les amb la població. Les dades d'analfabetisme entre els electors són clares i no admeten discussió. Entre els electors (homes de més de 25 anys, residents a Blanes, amb cèdula censal i alhora inscrits com a electors) hi ha un 43'84% d'analfabets. És doncs, molt probable que sumant-hi dones, criatures i els sense cèdula (no s'han inscrit i al partit conservador local tampoc no li interessa inscriure'ls perquè no tenen garantit el seu vot) en el conjunt de Blanes l'analfabetisme fàcilment arribés al 70%. Comunament hom admet que l'analfabetisme durant aquells primers anys del segle XX arribava a Espanya al 65% de la població⁹.

Deturem-nos en les dades. Observem que a finals del segle XIX, després de trenta anys de migracions, la població blanenca s'ha estabilitzat a l'entorn de cinc mil persones. I així es mantindrà fins a la creació de Safa. No va passar el mateix amb els analfabets, que anirien decreixent, a partir de la creació del *Col·legi Públic Municipal Subvencionat* del carrer Llarg i l'*Escola de La Vila*.

Dates	Habitants	Resta	%
1857	5.888		
1860	5.770	-118	-2,05
1877	5.323	-447	-8,40
1887	5.401	78	1,44
1897	4.987	-414	-8,30
1900	4.969	-18	-0,36
1910	5.001	32	0,64
1920	4.943	-58	-1,17
1930	5.912	969	16,39

	1908		
	Electors	Analfabets	%
Districte I	494	143	28,95
Districte II-I	403	210	52,11
Districte II-II	419	224	53,46
Total	1.316	577	43,84

Relacionem ara la lluita contra l'analfabetisme amb la demanda d'una biblioteca pública, que des del 1868 havia reclamat Joan Benejam des de les planes de *La Legalidad*, i la revista liberal *El Atalaya* havia continuat.

Abans de 1908, en què serà una realitat l'Escola Pública Municipal Subvencionada, la forma de lluitar contra l'analfabetisme és proposar crear biblioteques públiques. A finals de segle, però, són les societats polítiques, culturals i recreatives de l'època les que creen les seves pròpies biblioteques, per esquivar que siguin.

La primera biblioteca de què tenim notícia és la del *Círculo de la Amistad Blandense*, just en el moment en què el *Círculo* s'ha transformat en *La Casa del Poble*, el centre republicà per excel·lència. Per contribuir a crear-la, hi col·labora l'Orfeó de Blanes, l'entitat unitària que, a més de dedicar-se a la música, també desenvolupa, com hem vist, altres tasques¹⁰.

Però això no és tot. El 1907, dos anys després, quan els ferments de la dissolució ja actuen per desfer el

Blanes

Orfeó Blanes.—*Foment de la Biblioteca*.—En la taula d'anuncis hi ha 'l següent:

«Se repeteix cada dia que la cultura es la base indispensable per aconseguir el veritable progrés y s'afegeix que la lectura de bones obres, encare que aquestes sian preferentment recreatives, es un dels medis mes eficacs per arribar a la cultura.

Per altra banda tenim que la Biblioteca del Orfeó es una cosa viva, volém dir que se 'n fa us constant per bona part dels seus socis, tant, que son insuficients els llibres útils que conté per donar l'abast als que 'n demanen.

La Junta, donchs, que te per obligació aconseguir el fins que 's proposa la Societat y que no compte ab prous ingresos per atendre degudament totes les parts de que 's compona aquesta magnifica y tant convenient institució que s'anomena «Orfeó de Blanes», ha cregut de gran utilitat fundar aquesta «Secció de Protectors per a l'Foment y conservació de la Biblioteca, baix las següents bases:

- 1.ª Serà l'encarregat de la mateixa, el Bibliotecari.
- 2.ª Se pagarà una qüota mínima setmanal de 10 céntims.
- 3.ª S'admetran donatius en metàl·lic y en llibres.
- 3.ª Els protectors podrà indicar al Bibliotecari les obres que a son judici tindrien d'adquirirse, pro la Junta serà en definitiva qui esculleixi les que tinguin de comprarse, aixís com també admetre ó rebutjar les que s'ofereixin.
- 4.ª Els llibres que s'adquireixin tindran d'esser ab preferencia catalans y literaris.

5.ª En cas de disoldre's la Societat els llibres y demés objectes adquirits per la «Secció» quedarán propietat d'aquesta.»

Bon punt iniciada la llista de Protectors, han sigut molts els que s'han adherit a n'aquesta lloable idea, suscribintse; pot ja assegurar-se que la Biblioteca del Orfeó tindrà un augment de volúms respectable.

—Desde 1.ª de mes funcionan en aquesta Societat les classes nocturnes d'ensenyansa, havent quedat no solament ocupats tots els llocs, sino que no s'han pogut admetre per falta d'espai molts que havian sollicitat l'ingrés.

Aquet curs l'ensenyansa adquirirà noves proporcions per haberse ofert a servir de professors alguns joves prou coneguts per sa abnegació a favor de la cultura de la que n'es base l'instrucció.

Orfeó Mataroní.—Diumenge vinent, dia 13, visitarà aquesta vila, donant un concert en el local de nostre Orfeó.

En la vinenta procurarem donar mes detalls.

Temps.—Segueix revolt desde fa molts dies, sense que per ara haja donat cop que sentir.

Verema.—Estém en plena cullita de raims havent-se presentat bona anyada, mes de la que s'esperava, poch temps enrera, y millor hauria sigut si les plujes tardanes no haguessin malmés alguns graus.

Reunió.—La setmana passada varen reunir-se en aquesta vila 'ls metjes de la provincia en nombre de mes de cinquanta, havent tingut una reunió en el Saló de sessions de Casa la Vila per tractar d'asumptos professionals.

¹⁵ Ibidem.

treball unitari de republicans i catalanistes, l'Orfeó tira endavant la seva pròpia biblioteca com una secció més de l'entitat¹¹, on s'endevina la mà de Josep Alemany i Borràs. *Foment de la Biblioteca* es divulga primer al tauler d'anuncis de l'Orfeó i tot seguit es reproduïx la crida a *La Costa de Llevant*, on s'explica per què la junta de l'entitat ha decidit de crear aquesta nova secció, a base de contribucions segons les possibilitats de cadascú^d.

En un sentit ampli, la cultura de finals del XIX i principis del XX, al costat de les biblioteques i l'ensenyament, se centra en la música, el ball setmanal, de festa major o d'enramada el teatre, i en

un incipient cinema, primer ambulant, després en sales molt petites, fins que s'inaugura el cinematògraf de Can Vila, com hem de veure més endavant. Els balls, setmanals i sovint amb piano de maneta, els gestionen les societats *Juventut Agrícola* i la *Casa del Poble*. Els primers ballen a la Sala d'en Lluís Pi i els segons, si no m'erro, al local de la Muralla, amb l'acompanyament d'Emili Mestre, al piano.

Tots dos balls es varen fondre en un de sol quan *Juventut Agrícola*, d'inspiració republicana, trasllada els seus balls a la Casa del Poble. La situació es reequilibra amb la fundació d'una nova societat que continuarà amb els balls a la Sala d'en Lluís Pi, però a més a més, per ferir segura-

ment l'altra societat, fitxa el seu pianista, l'Emili Mestre, que llavors tocava a la Casa del Poble¹². Els envelats de festa major també reflecteixen aquesta polarització ideològica. D'una banda, hi ha l'envelat que organitza la Casa del Poble a través de la *Juventut Agrícola*, mentre que l'altre l'organitzen els *Administradors de Santa Agna* (Comissió de festes de caràcter oficial, amb participació popular)¹³. Aquesta comissió que, com s'ha dit, rep el nom d'*Administradors de Santa Agna*¹⁴, segurament depèn de l'obreria del mateix nom.

Els actes que s'organitzen durant els dies 26 i 27 de juliol de 1906 permeten entreveure l'organització de la festa serenades, concerts i sardanes, l'ambient, els envelats, els cavallets i les parades¹⁵.

Una de les formes de divertiment de més èxit són les enramades, que, com se sap, són la part profana de la vuitada de Corpus. A més de l'ambient, que Joaquim Ruyra va reproduir a *En Garet a l'enramada*, ens convé conèixer amb més detall l'estructura i el funcionament de les festes, el tipus de música, la rivalitat entre carrers^e.

Insistim en aquest darrer aspecte, sovint no prou conegut: durant la setmana d'enramades les noies es busquen els balladors, trencant, per una vegada, les normes socials, la qual cosa devia donar més alegria i color a les festes, com es pot veure en aquest text, que completa i precisa l'anterior^f.

Enramadas. — Aquestes tradicionals y populars festes que 'ls diferents barris de la vila celebren durant la vuytada de Corpus, no han desdit aquest any per res dels anteriors: al Ofici hi han anat casi tots els días moltes nenas ab la seva panereta de ginesta y altres flors; els balls del matí s' han vist animats y els del vespre encare més, ballantse en el barri de la festa en dos ó tres llochs diferents al só de pianos de manubri, que aquest any han invadit nostra vila desde fa molts días: com es tradició, en els balls d' aquets días, las noyas han anat á buscar els balladors.

^e «Blanes», La Costa de Llevant, any XII, núm. 26, 1 de juliol de 1905, p. 14.

Enramadas. — Sembla que aquest any els diferents barris de la vila s' haguessin proposat ferse la competència en la celebració d' aquestas tradicionals festes, que tenen lloch durant la vuitada de Corpus; aixís es que totas resultaren molt lluhidas per lo que no 'ns entretindrém en detallarlas, fentne la ressenya en conjunt.

Cada día al matí, á las nou, Ofici ab orga al que hi han assistit nombrosas nenas del respectiu barri ab la corresponent panereta de ginesta y flors, ab las que «lfombran el paviment al arribar á l' iglesia; després la *passada* per la vila acompanyadas per l' orquesta; un parell de balls en un dels carrers del barri, y mes ball en una sala fins al mitj día: d' aquets darrers se n' ha suprimit algún.

Al vespre han abundat extraordinariament els balls, puig en el barri de la festa n' hi ha hagut en tots, en dos ó tres llochs diferents, ab orquesta, ab piano de maneta y fins ab fluiol y tamborino, no faltanhi en cap molta animació; els carrers, rivalisant en sos adornos de combinació de paperets, fanals á la veneciana y d' acetilé y profusió de banderes entre las que han predominat las catalanas: tot aixó ab barreja de coets, llums de bengala y altres focs d' artificio.

La costúm d' anar aquets días, las noyas á buscar als balladors s' ha seguit ab tota integritat.

En conjunt han resultat las *Enramadas* d' aquest any, de las mes animadas que s' han vist y segurament s' haurán allargat fins avuy dissapte.

De teatre. — Pera 'l dissapte al vespre hi havia anunciada funció de sarsuela al Teatre Vila, per una companyia que dirigeix en Enrich Alentorn, titulada «El Automóvil».

Després de la sinfonia al piano, comensá la sarsuela en un acte *El pobre Valbuena*, que no arribá á acabarse, perque ningú dels que la representava sabia lo que 's feya, lo que entés pel públich desde las primeras escenas, ho demostrá d' una manera bastant significativa, no deixant acabar l' obra.

Va presentarse l' empresari demanant dispensa perqué no havian tingut temps d' ensajar, contestantli alguns del públich «aixó es un timo».

Intentáren acabar el programa, pro no ho conseguiren perque desde aquell moment la cosa aná de mal en pitjor; els cantants perdéren la veu, espatats, y volían fer lo que no podian, obligant las manifestacions del públich á suspendre la funció: va retornarse la mitat de las entradas als assistents.

Els actors ferén protestas de que l' empresari 'ls havia enganyat y 'ls obligava á fer lo que no podían.

En resúm, un engany pel propietari que 'ls hi cedí 'l teatre y altre pel públich que hi assistí: del fracás no se 'n ha de culpar á ningú mes que al empresari

^f «Blanes», La Costa de Llevant, any XIII, núm. 25, 23 de juny de 1906, p. 12.

^g «Blanes», La Costa de Llevant, any XII, núm. 14, 8 d'abril de 1905, p. 14.

Dediquem també un comentari breu a la introducció del cinematògraf que ja havíem assenyalat en una nota anterior¹⁶. Interessa remarcar que no es pot parlar d'un cinematògraf estable, habitual i ample, fins que s'inaugura el de Can Vila (1-V-1906). Tres anys més tard (I-V-1909) el mitjà s'ha difós tant que ja hi ha competència¹⁷.

Anteriorment havia tingut una petita seu (11-XI-1905), però fins llavors el mitjà havia estat essencialment ambulat. Aquesta sala, de dimensions força reduïdes, funcionava des del gener de l'any 1905¹⁸.

Un any més tard, en la festa major de 1906 hi ha hagut un canvi substancial: el Teatre Vila acull el *Cinematògrafo Moderno*, però l'empresa propietària de la màquina de projecció sembla forastera. La notícia permet intuir que fa poc que s'ha inaugurat: la màquina de projecció pot comparar-se amb la dels millors cinemes de Barcelona. La resposta del públic cada sessió barca plena és espectacular¹⁹.

Per la seva banda, el cinema ambulat, instal·lat al passeig de Mar, per competir amb l'instal·lat a Can Vila, fa una tanda de sessions a benefici dels pobres. El benefici *regular* denota que aquestes sales ambulants ja no poden competir amb les modernes màquines de projecció²⁰.

No ha de passar per alt el darrer comentari de *La Costa de Llevant* sobre l'ús de la llengua catalana en tots els actes de la vida pública, es tracti de rètols, programes, prèdiques o recordatoris. Tots els avenços en aquesta presència pública de la llengua no deixa de remarcar-los adequadament, doncs no en va és el motor de la seva ideologia, essencialment reformista i molt crítica, de vegades, amb els governs de torn, tal com va passar amb la *Llei de Jurisdiccions*.

Pel que fa al teatre, les representacions a Blanes segueixen la mateixa tònica que la descrita en-

tre 1893 i 1904. L'interès per presentar el teatre català modern, més enllà del *pitarrisme*, ha de conviure tant amb el *género chico* com amb els sainets i joguines còmiques en 1 acte, per més que siguin en llengua catalana.

Al Teatre Vila, però també a la Casa del Poble, es continua representant el *género chico*, és a dir, sarsuele(te)s d'un acte, sovint en castellà, però algunes vegades també en català; mal representades, gairebé sempre per companyies amb veus de pena, formades a corre-cuita, amb solistes que no se saben el paper²¹.

Un altre dels trets del *género chico* consisteix a mutilar les obres. Però el públic, tot i les manipulacions, era fidel a aquesta forma de divertiment, com es veu en aquest passatge extret de la premsa²². Aquest *género chico* encara podia arribar a ser més desastrós. Així es pot veure en aquesta notícia que *La Costa de Llevant* no s'està de remarcar²³.

Pel que fa a les representacions teatrals no oblidem que, de vegades, actors professionals reforcen els aficionats locals. Normalment les experiències resulten reeixides. Alguna vegada, però, l'experiència de contractar actors/actrius forasteres és negativa²³.

Fa un moment, en parlar del *género chico*, concretament d'*El Postillón de la Rioja*, hem vist com les companyies manipulen o mutilen les obres. Observem ara, la manipulació escruixidora del títol d'un drama d'Àngel Guimerà (*En Pólvora*) que es presenta així: *En Pólvora o la "huelga" del Ir. de Maig*. El fet, amb ressons ideològics i publicitaris al darrere, provoca una enèrgica protesta de *La Costa*, que interpreta que s'ha enganyat el públic³¹. Tot i això, la repulsa se l'emporten els actors forasters que han vingut a reforçar els aficionats locals de la Casa del Poble²⁴.

Abans d'oferir el buidatge dels actes culturals més interessants entre 1905 i 1908, fem una breu re-

ferència a l'ideari de *La Costa de Llevant* en matèria teatral. Els seus principis, les obres que poden aplaudir, a més de ser ben fetes, no han d'estar manipulades, han de ser preferentment en llengua catalana, no han d'atemptar contra la moral catòlica, és a dir, no han de ser verdes, i han de representar el teatre català modern, posterior a Pitarra, com es pot veure en aquesta notícia^h.

De teatre.—El Diumenge de Pasqua, á la nit, la Companyia dramática de Badalona, que dirigeix el primer actor En Joseph Terradas, posá en escena en el teatre Vila, el drama d' En Frederich Soler «El Monjo negre» y la pessa «L' adroguer del cantó» distingintse en el desempenyo 'l mentat senyor Terradas, ben secundat pel resto de la Companyia, escepte las senyoras que hi prengueren part, que deixáren bastant que desitjar: l' entrada fou mes que regular. Recomaném al senyor Terradas que si en lo futur desitja donar novas representacions en aquet teatre, procuri escullir millor las obras, puig tenim la seguretat de que serian mes ben rebudas las del teatre modern que no las del antich y particularisant las

darreras, hem de observar que 'l drama, apart de no reunir cap condició de bellesa artística, sembla que intenta la manifestació de certas ideas que ja 'l temps ha tornat rancias y que son poch á gust de la majoria dels espectadors; respecte la pessa hi tenim que dir que son pujat color verdós resultá ofensiu per moltes de las familias que acostuman á concórrer en aquet teatre, creyent de bona fe que no han de presenciar espectacles que desdiguin per res de la moralitat.

³² «Blanes», *La Costa de Llevant*, any XIII, núm. 14, 21 d'abril de 1906, p. 11-12.

Per avaluar la proposta de *La Costa* de representar a Blanes obres del modern teatre català, que començava a abandonar el *pitarrisme*, publiquem a continuació la llista d'autors i obres que es representen a Blanes entre 1905 i 1908:

22-02-1908	En Pólvora	Àngel Guimerà	Orfeó de Blanes	
11-05-1907	En Pólvora / La huelga del primer de maig	Àngel Guimerà	Casa del Poble	
11-10-1907	Maria Rosa	Àngel Guimerà	Casa del Poble	
18-05-1905	Sol, solet	Àngel Guimerà	Teatre Vila	Cia. Pere Codina (Romea)
18-06-1905	Sol, solet	Àngel Guimerà	Teatre Vila	Cia. Pere Codina (Jou) i Srta. Bozzo
17-05-1905	Terra baixa	Àngel Guimerà	Teatre Vila	Cia. Pere Codina (Romea)
17-06-1905	Terra baixa	Àngel Guimerà	Teatre Vila	Cia. Pere Codina (Manelic) i Srta. Valero (Nuri)
10-06-1905	Ecs, la política	Apel·les Mestres	Orfeó de Balnes	Actor Josep Domènec
15-04-1905	No em vinguin amb metges	Apel·les Mestres	Casa del Poble	Gran assistència
01-04-1905	Un rellotge	Apel·les Mestres	C. de la Amistat Blandense	Representat pel Sr. Utset
18-05-1907	A segar blats	Bartomeus	Orfeó de Blanes	
18-05-1907	La donzella de la costa	Bartomeus	Orfeó de Blanes	
08-07-1905	Vetllades del Sagrat Cor	Capella de S. Cecília	Església	
18-05-1907	Xiquets de Valls	Clavé	Orfeó de Blanes	
14-03-1906	El monjo negre	Frederic Soler	Teatre Vila	Cia. dramàtica de Badalona
20-08-1908	Genio alegre	Hnos. Álvarez Quintero	Teatre Vila	3 funcions. Cia. Ferran Villalonga (Teatre Novedades)
14-03-1908	El cor del poble	Ignasi Iglesias	Casa del Poble	
15-02-1908	Girasol	Ignasi Iglesias	Orfeó Blanes	
29-04-1906	Joventut	Ignasi Iglesias	Orfeó Blanes	
25-03-1908	Joventut	Ignasi Iglesias		Cia. de l'Orfeó
28-03-1908	La barca nova	Ignasi Iglesias	Casa del Poble	Llengua dels programes
14-03-1908	La mare eterna	Ignasi Iglesias	Casa del Poble	
21-07-1906	Les garses	Ignasi Iglesias	Teatre Vila	Cia. J. Borràs
01-04-1905	L'Escorçó	Ignasi Iglesias	C. de la Amistat Blandense	Aficionats locals + Sres. Tresols i Casases
25-03-1905	Les relíquies d'una mare	J. Feliu i Codina	C. de la Amistat Blandense	
19-05-1906	Los monederos falsos	J. Manubens	Casa del Poble	
01-02-1907	L'endemà de bodes	J. Pous i Pagès	Orfeó de Blanes	
06-03-1905	Renovació	J- Valentí i Feliu	Orfeó de Blanes	Temètica: mort d'un fill de dos anys
25-03-1905	Renovació	J- Valentí i Feliu	Teatre Vila	Cia. Pere Codina (Romea)
18-06-1905	Renovació	J- Valentí i Feliu	Teatre Vila	
25-03-1905	Toalla friné	J. M. Pous	C. de la Amistat Blandense	
30-12-1905	Catalunya	J.S.	Orfeó de Blanes	
09-03-1907	Els minaires	M. Rovisa i Serra	Orfeó de Blanes	
22-06-1907	Riu avall	M. Rovira Serra	Casa del Poble	
22-09-1905	Una noche antes	Miguel Echegaray	Teatre Vila	
17-06-1905	Claror de posta	Pompeu Crehuet	Teatre Vila	Cia. Pere Codina (Lluís)
17-05-1905	Claror de posta	Pompeu Crehuet	Teatre Vila	Cia. Pere Codina (Romea)

notes

¹«Blanes», *La Costa de Llevant*, any XII, núm. 15, 15 d'abril de 1905, p. 13-14.

²Josep Bota-Gibert. "Teatre i altres formes de cultura a Blanes entre 1893 i 1904", *Blanda*, núm. 13, 2010, p.22.

³«Blanes», *La Costa de Llevant*, any XV, núms. 36 i 38, 5 i 19 de setembre de 1908, p. 11-12.

⁴«Blanes», *La Costa de Llevant*, any XV, núm. 14, 4 d'abril de 1908, p. 11-12.

⁵«Blanes», *La Costa de Llevant*, any XIII, núm. 46, 17 de novembre de 1906, p. 12.

⁶«Blanes», *La Costa de Llevant*, any XII, núm. 46, 18 de novembre de 1905, p. 11. *Acabada l'ordre del dia, el senyor Matas demana que's fassi present al Alcalde la necessitat de provehir la vacant de mestra pública de noyas, puig fá molt temps que aquesta plassa está aqui desprovehida y las familias necesitadas se vehuen privadas de fer instruhir las sevas fillas.*

⁷«Blanes», *La Costa de Llevant*, any XII, núm. 39, 30 de setembre de 1905, p. 11.

⁸Alemany i Borràs, Josep. «Coses de Blanes (V)», *La Costa de Llevant*, any XII, núm. 37, 16 de setembre de 1905, p. 1-2.

⁹Vegeu, per exemple, l'entrada «Restauración borbónica en España», apartat 2.4. «La cultura se abre al mundo», a *Wikipèdia*, amb totes les reserves que calgui.

¹⁰«Blanes», *La Costa de Llevant*, any XII, núm. 15, 15 d'abril de 1905, p. 14. Heus aquí la mostra d'aquella col·laboració entre Casa del Poble i Orfeó, que malauradament havia d'acabar cinc anys més tard amb la desfeta de la societat, a causa del que *La Costa de Llevant en va dir qüestió religiosa. La representació donada en lo teatre del «Círculo de la Amistad», ara «Casa del poble», pe'ls destres aficionats del «Orfeó de Blanes», ha evidenciat als contats que volguéssin duptarne, que aquells tenen per norma la simpàtica tolerancia y que ab satisfacció saben cooperar á tota obra progressiva. A ben segur que algú, qui havia predicat qu'era l'Orfeó un cau de rancís, haurá callat ab silenci de impotent, vegent á part de sos valiosos elements ajudar pe'l foment de una biblioteca popular, fundada en una societat que molt temps cregué seva. Ab tal y als seus escasos defensors, nos plau recordarls que, 'ls nostres amichs han complert en consonancia ab la seva gran obra de cultura, aquella envejable escola obrera nocturna que crearen y saben sostenir, veritable model d'amor al próxim. La Junta Directiva de la societat referida, al convidar als del Orfeó, ha manifestat una norma de germanor, que la fá acreedora d'un aplauso entusiasta. Ajudantnos mutuament, uns y altres, en nostras empresas, contra y per damunt dels fomentadors dels odís malsans, lograre'm aixecar á la defallida vila del nostre afecte. Si lo fet serveix de base per actes successius, haurá comensat aquella vida nova de esperansa, tan predicada com volguda per nosaltres y'ls nostres companys.*

¹¹«Blanes», *La Costa de Llevant*, any XIV, núm. 41, 5 d'octubre de 1907, p. 11.

¹²«Blanes», *La Costa de Llevant*, any XIV, núm. 25, 22 de juny de 1907, p. 11.

¹³«Blanes», *La Costa de Llevant*, any XII, núm. 29, 22 de juliol de 1905, p. 14.

¹⁴«Blanes», *La Costa de Llevant*, any XIII, núm. 26, 30 de juny de 1906, p. 11-12.

¹⁵Vegeu nota 9.De la Festa Major.—La celebrarà nostra vila 1 prop vinent dimecres, festa de Santa Agna, seguint l'endemà. Per las notícias que fins ara tenim, podem dir daltre tant d'un altre envelat emprés per un particular. as orquestas respectivas á mes dels balls, farán las corresponents serenadas, concerts y probablement tocará sardanas una d'ellas; ab això y l'ofici del primer dia que no sabem quin caràcter musical tindrà, así podem dir que consistiràla nostra Festa, puig duptém que ni la iniciativa oficial ni la particular ens dongni cap sorpresa. Lo que no faltarán serán caballets, paradas de bunyols y carametos, subastats y altres.

¹⁶Josep Bota-Gibert, Josep. «Teatre i altres formes...», op. cit., p. 22-37.

¹⁷«Blanes», *La Costa de Llevant*, any XVI, núm. 18, 1 de maig de 1909, p. 12. Cinematògraf.—Se inagurá el nou ab una funció quins productes se destinarem pera un acte benèfic seguint funcionant mostrant bones películes b molta concurrència. I de casa Vila se veu també favoregut pel públich.

¹⁸«Blanes», *La Costa de Llevant*, any XII, núm. 1, 7 de gener de 1905, p. 13. Cinematògrafo.—Ve funcionant desde fa algunas festas ab molt bona acullida per part del públich, que hi acut en gran nombre. Las vistas apareixen en general molt claras, notantse de tant en tant algún lleuger defecte, que's va correigint.

¹⁹«Blanes», *La Costa de Llevant*, any XII, núm. 26, 11 d'agost de 1906, p. 12. Cinematògrafs.—Dos n'hi ha que actúan desde avans de las Festas; n ab caràcter ambulant situat al Passeig d'En Cortils y Vieta, que porta per títol «Ideal Cinematògrafe» mogut per un motor elèctrich en el que entre altres películes, hi ha la de S'amorra, amarra de Santa Cristina y ball de plassa de Lloet, d'aquest any. L'altre, instalat en el teatre Vila ab caràcter permanent, ostenta'l títol de «Cinematògrafo Moderno» aquet mogut també per l'electricitat está montat ab tots els avensos, per lo que las películes son superiors, fixas y bonicas, no duptant en reco-

28-03-1908	La casa del vi	Ramon Vidales	Casa del Poble	
01-04-1905	A on menos se pensa	Ramon Vidales	C. de la Amistad Blandense	
18-05-1907	Matinada	Ribas	Orfeó de Blanes	
04-10-1907	El místic	Santiago Rusiñol	Casa del Poble	
25-01-1908	El pati blau	Santiago Rusiñol	Casa del Poble	Cia. de l'Orfeó
18-08-1907	La mare	Santiago Rusiñol	Casa del Poble	Cia. Aficionats
20-04-1908	L'hereu Escampa	Santiago Rusiñol	Orfeó de Blanes	
11-01-1908	Llibertat	Santiago Rusiñol	Orfeó de Balnes	
06-03-1905	Lo Sr. Secretari	Teodor Baró	Orfeó de Blanes	
25-03-1905	Lo Sr. Secretari	Teodor Baró	Orfeó de Blanes	Actrius professionals. Verdier i Casasses
08-04-1905	Lo Sr. Secretari	Teodor Baró	Teatre Vila	Representada a Lloret i al vespre a l'Orfeó
15-04-1905	Lo Sr. Secretari	Teodor Baró	Casa del Poble	Cia. de l'Orfeó. Actrius professionals: Valero i Duran
29-04-1906	L'olla dels grills	Teodor Baró	Orfeó de Blanes	
04-05-1907	La catedral	V. Blasco Ibáñez	Casa del Poble	

manarlo com un dels bons que per aquí's coneixen, poguent-se comparar entre'ls millors que hi ha á Barcelona; per aixó no es estrany que conti las sessions per plens.

Al anunciar la inauguració ho feu ab uns programats redactats en castellá, lo que's contradiu ab l'anunci de las películes en el teló de las visitas, ja que la major part son en catalá, y fins acabada la sessió apareix el nano de «Cu-cut» donant la bona nit.

Desitjaríam vuere que tot anés a la catalana, sense mistificacions de cap mena.

²⁰Ibidem. Cinematògrafs. — El que hi havia en el «Passeig d'En Cortils y Vieta», doná dijous de la setmana passada una tanda des sessions á benefici dels pobres de la vila, lo que fou rebut ab agrado per tothom; las simpáticas senyoretas Bech y Lloig s'ofireren galantment á fer de taquilleras: el resultat deixá un benefici bastant regular que va distribuhirse equitativament. Diumenge va despedirse del públich el mentat cinematògraf. El que hi ha instalat en el teatre Vila, segueix veientse favoregut per molta assistència á cada sessió, lo que no es estrany, per la fixesa de las películes y lo ben escullidas que resultan. Els programats repartits ultimament eran redactats en nostra llengua, lo que esperém ho seguirán fent per costum.

²¹«Blanes», *La Costa de Llevant*, any XIII, núm. 26, 30 de juny de 1906, p. 12. De teatre. — El día de sant Joan á la tarde, en el teatre Vila váren posarse en escena las sarsuelas en dos actes «La Sensitiva», castellana, «La Criada», catalana, sense que logresin atraure gaire gent; l'execució en general, dolenta.

Que's desenganyi l'actual empresari del teatre; ab companyias com las que desde un quant temps ve presentant á nostre públich, no conseguirá atraure'l, encare que en els programats s'anuncihí á so de bombo y platerets al personal, ab els calificatius ja gastats de distinguida primera tiple, reputado tenor, etc., etc.; ni tampoch fent sarsuelas catalanas que siguin de mal gust, el públich vol obras bonas y ben representadas y aixó es difícil conseguirlo aquí fent género xico.

²²«Blanes», *La Costa de Llevant*, any XIII, núm. 14, 7 d'abril de 1906, p. 11. De teatre. — El diumenge prop passat al teatre Vila va representarse, á la tarde la sarsuela en dos acte «Los baturros» y á la nit la sarsuela en dos actes «El postillón de la Rioja» y «Los Baturros», tot ab orquesta, que fou la de Tordera.

L'execució aná bastant be, encare que no vólem deixar de fer esment de que el «Postillón» fou exageradament mutilat, cosa que reprobém, puig las obras deuen representarse senceras. A mes, el tenor senyor Alcántara y la tiple senyoreta Franch cantaren el duo de la sarsuela «Bohemios» mereixent justos aplausos. L'entrada fou un ple.

²³«Blanes», *La Costa de Llevant*, any XII, núm. 13, 1 d'abril de 1905, p. 13. Al Circol. — El diassapte prop passat va representarse per la companyia d'aficionats en el teatre de la Societat, el drama en tres actes d'en ferrer y Codina «Las reliquias d'una mare» y la comedia en un acte d'En Joseph Ma Pous «Toalla frinè». L'execució d'abduas obras resultá bastant arrodonida per part dels aficionats que foren els senyors Utset, Bech, Albertí (Joan), Marqués (Joseph), Joseph, Marqués (Joan), Albertí (Joseph) y Busquets, no siguent ben secundats per las senyoretas Buixadó y Pellicer que á mes d'estar inseguras en sos papers demostraren no tenir gaires condicions escénicas. La concurrència molt nombrosa.

²⁴«Blanes», *La Costa de Llevant*, any XII, núm. 13, 11 de maig de 1907, p. 12.

Una anàlisi dels autors representats demostra que l'entitat més compromesa amb la renovació teatral és l'Orfeó que representa 17 obres en aquests tres anys, mentre que el Círculo de la Amistad Blandense/La Casa del Poble en representa 18, però d'autors menys representatius. No ha de passar per alt la tas-

31-03-1905	El pobre Valbuena	Teatre Vila
08-04-1905	El automòvil	Teatre Vila
03-09-1905	Marina	
22-09-1905	El anillo de hierro	Teatre Vila
24-11-1905	La tela de araña	Teatre Vila
24-11-1905	Por asalto	Teatre Vila
18-03-1906	Lo somni de la ignoscència	Teatre Vila
18-03-1906	Receta infalible	Teatre Vila
18-03-1906	Con permiso del marido	Teatre Vila
18-03-1906	El anillo de hierro	Casa del Poble
19-03-1906	Jugas con fuego	Casa del Poble
31-03-1906	Los baturros	Teatre Vila
31-03-1906	El postillón de la Roja	Teatre Vila
29-04-1906	El lucero de alba	Teatre Vila
29-04-1906	La gallina ciega	Teatre Vila
29-04-1906	Un gatito de Madrid	Teatre Vila
12-05-1906	Para casa de los padres	Teatre Vila
12-05-1906	Un cosechero de Arganda	Teatre Vila
12-05-1906	Cómo está la sociedad	Teatre Vila

ca del Teatre Vila, de caràcter privat, on es representen 13 obres.

Tot i això, les sarsueles, especialment les d'un acte, continuen essent representades, tant a l'Orfeó com a la Casa del Poble o al teatre Vila. Donem a continuació una llista de les representades entre 1905 i 1908:

12-05-1906	Picio, Adán y Cia	Teatre Vila
02-06-1906	Los Zangolotinos	Teatre Vila
02-06-1906	Término medio	Teatre Vila
02-06-1906	Música clásica	Teatre Vila
24-06-1906	La sensitiva	Teatre Vila
24-06-1906	La criada	Teatre Vila
14-07-1906	(Sense títol)	Teatre vila
02-03-1907	Por asalto	Casa del Poble
09-03-1907	Setze jutges	Orfeó de Blanes
23-03-1907	Las estrellas	Casa del Poble
23-03-1907	Chateau Margaux	Casa del Poble
23-03-1907	Mal de amores	Casa del Poble
23-03-1907	Picio, Adán y Cia	Casa del Poble
18-05-1907	Els allotjats	Centre Catòlic
31-08-1907	La pasionaria	Casa del Poble
28-02-1908	Chateau Margaux	Casa del Poble
28-02-1908	El somni de la ignoscència	Casa del Poble
28-02-1908	Quien fuera libre	Casa del Poble
04-04-1908	La marmota	Orfeó de Blanes

I, abans de tancar la persiana, publiquem un darrer quadre per societats de totes les activitats realitzades:

25-03-1905	Les relíquies d'una mare	J. Feliu i Codina		C. de la Amistad Blandense	Actrius forasteres de reforç (sense condicions)	28-02-1908	El somni de la ignoscència	Sarsuela	Casa del Poble		
25-03-1905	Toalla friné	J. M. Pous		C. de la Amistad Blandense		28-02-1908	Quien fuera libre	Sarsuela	Casa del Poble		
25-03-1905	Meeting republicà i lliurepensador			C. de la Amistad Blandense	Aglomeració	14-03-1908	La mare eterna	Ignasi Iglesias	Casa del Poble		
01-04-1905	Un rellotge	Apel-les Mestres	Monòleg	C. de la Amistad Blandense	Representat pel Sr. Utset	14-03-1908	El cor del poble	Ignasi Iglesias	Casa del Poble		
01-04-1905	L'escorçó	Ignasi Iglesias		C. de la Amistad Blandense	Aficionats locals + Sres. Tresols i Casases	28-03-1908	La barca nova	Ignasi Iglesias	Casa del Poble	Llengua dels programes	
01-04-1905	A on menos se pensa	Ramon Vidales	Comèdia 1 acte	C. de la Amistad Blandense		28-03-1908	La casa del vi	Ramon Ramon Vidales	Casa del Poble		
23-06-1905	Nit de Sant Joan i enramada de l'Esperança			C. Esperança	Ball a tres llocs diferents del carrer	14-01-1905	Ball de la nit de Reis		Casino	Assistència igrada	
15-04-1905	No em vinguin amb metges	Apel-les Mestres	Monòleg	Casa del Poble	Gran Assistència	19-03-1906	Un viatge a Barcelona	Diàleg humorístic	Centre Catòlic	Vetllada inaugural	
15-04-1905	Lo Sr. Secretari	Teodor Baró	Comèdia en 3 actes	Casa del Poble	Cia. de l'Orfeo. Actrius professionals: Valero i Duran	08-12-1906	Vetllada Centre Catòlic		Centre Catòlic		
15-04-1905	<i>El Círculo</i> pren el nom de Casa del Poble			Casa del Poble	Unitat d'acció amb l'Orfeo per una biblioteca	12-01-1907	Els moneders falsos		Centre Catòlic		
29-04-1905	Ball de Pasqua			Casa del Poble	Amb piano	02-03-1907	Les escoles laiques		Centre Catòlic		
01-05-1905	Festa del Treball			Casa del Poble	Cercavila i cor <i>La Fraternitat Obrera</i>	18-05-1907	Hamlet		Centre Catòlic		
18-11-1905	Cura de cristià		Peça en 1 acte	Casa del Poble	Teatre d'aficionats	18-05-1907	Els allotjats	Sarsuela	Centre Catòlic		
18-11-1905	A la prevenció		Peça en 1 acte	Casa del Poble	Actors: Marquès, Albertí, Centrich, Valentí i Guitart	24-08-1907	La campana d'en Lluïset		Centre Catòlic		
18-11-1905	Una cova de lladres		Peça en 1 acte	Casa del Poble	Collell, Cristany i Martí	24-08-1907	La mort de l'avi		Centre Catòlic		
18-11-1905	Lo quarto dels malsendregos		Peça en 1 acte	Casa del Poble		24-08-1907	Les burles fan com les professons		Centre Catòlic		
18-03-1906	El anillo de hierro		Sarsuela	Casa del Poble	Entrada plena	22-02-1908	Vetllada dramàtica		Centre Catòlic		
19-03-1906	Jugar con fuego		Sarsuela	Casa del Poble	Mitja entrada (faltava bastant)	18-04-1908	Vetllada de nois		Centre Catòlic		
19-05-1906	Los moneders falsos	J. Manubens		Casa del Poble		06-06-1908	Cor barceloní de cuplets		Cinematògraf		
15-09-1906	Sereno las 24 horas		Peça en 1 acte	Casa del Poble		01-01-1906	El quarto de les rates	Monòleg	Col·legi Santa Maria		
15-09-1906	Retratos		Peça en 1 acte	Casa del Poble		31-05-1907	Vetllada Col·legi Ntra. Sra. dels Àngels		Col·legi Ntra. Sra. dels Àngels		
15-09-1906	Sistema Munyon		Peça en 1 acte	Casa del Poble		11-02-1905	Festa de la Sagrada Família	Poemes i cançons	Col·legi Santa Maria	Emili Mestre al piano	
25-12-1906	Ball de Nadal			Casa del Poble		21-10-1905	Sessió literària i musical		Col·legi Santa Maria	Composicions en CT, CS, LT, FR	
16-02-1907	Balls Carnestoltes		Sarsuela	Casa del Poble		01-01-1906	Lo vailet de la masia		Col·legi Santa Maria		
02-03-1907	Por asalto		Sarsuela	Casa del Poble		26-10-1906	Vetllada Col·legi Santa Maria		Col·legi Santa Maria		
02-03-1907	La tele de araña			Casa del Poble		01-02-1907	Vetllada Sagrada Família		Col·legi Santa Maria		
17-03-1907	La traviata			Casa del Poble		16,02,1907	El Presidiari		Col·legi Santa Maria		
23-03-1907	Las estrellas		Sarsuela	Casa del Poble		16-02-1907	La música negra		Col·legi Santa Maria		
23-03-1907	Chateau Margaux		Sarsuela	Casa del Poble		01-02-1908	Festa de la Sagrada Família		Col·legi Santa Maria		
23-03-1907	Mal de amores		Sarsuela	Casa del Poble		26-07-1905	Societat dels terrasans (Festa major)		Envelat al carrer	Orquestra <i>Els Pareras</i>	
23-03-1907	Picio, Adán y Cia		Sarsuela	Casa del Poble		21-08-1905	Festa Major petita		Envelat al carrer (2 nits)	Orquestra de Tordera	
19-04-1907	Las dos madres, melodrama		Melodrama en 5 actos	Casa del Poble		29-06-1905	Enramada de Sant Pere al barri de l'Auguer	Ball i sardanes	Envelat al carrer S'Auguer	Piano de maneta i orquestra (sardanes i ball de nit)	
19-04-1907	Cada ovella amb sa parella			Casa del Poble		26-07-1907	Festa Major		Envelat de la <i>Juventut Agrícola</i>		
20-04-1907	La mare eterna	Santiago Rusiñol		Casa del Poble		26-07-1907	Festa Major		Envelat dels Adm. de Santa Agna		
20-04-1907	La cosina de la Lola			Casa del Poble	Baix sentit moral	08-07-1905	Funció darrera de les dedicades al S. Cor	Capella de S. Cecília	Església		
04-05-1907	La catedral	V. Blasco Ibañez		Casa del Poble		26-11-1905	Festa de Santa Cecília		Església		
11-05-1907	En Pólvora/La huelga del primer de maig	Àngel Guimerà		Casa del Poble		21-01-1905	Festa de Sant Antoni	Ofici, ball i serenada	Església de l'Esperança	Orquestra de Tordera: ofici, ball, cercavila i serenada	
18-05-1907	Faust		Òpera	Casa del Poble		18-03-1905	Novena de Sant Josep		Església Parroqial	Prèdica d'un caputxí en llengua forastera	
18-05-1907	La traviata		Òpera	Casa del Poble		10-06-1905	Acabament del <i>Mes de Maria</i>		Església Parroqial	Cor de nois de <i>La Capella de Santa Cecília</i>	
22-06-1907	Riu avall	M. Rovira Serra		Casa del Poble		16-02-1907	Balls Carnestoltes		Juventut Agrícola		
18-08-1907	La mare	Santiago Rusiñol		Casa del Poble	Cia. Aficionats	23-04-1907	Ball de Sant Jordi		Juventut Agrícola		
31-08-1907	La Pasionaria		Sarsuela	Casa del Poble		06-03-1905	Renovació	J. Valentí i Feliu	Quadret dramàtic	Orfeo de blanes	Temàtica: mort d'un fill de dos anys
05-09-1907	Los dos pilletes		Melodrama	Casa del Poble		25-03-1905	Renovació	J. Valentí i Feliu	Quadret dramàtic	Orfeo de blanes	Temàtica: mort d'un fill de dos anys
14-09-1907	Concert de la pianista R. Portas			Casa del Poble		25-03-1905	Lo Sr. Secretari	Teodor Baró	Comèdia en 3 actes	Orfeo de blanes	Actrius professionals. Verdier i Casases
04-10-1907	El Místic	Santiago Rusiñol		Casa del Poble		10-06-1905	Ecs, la política	Apel-les Mestres		Orfeo de blanes	Actor Josep Domènec
11-10-1907	Maria Rosa	Àngel Guimerà		Casa del Poble		10-06-1905	Música popular i culta i poesies recitades	Verdi, Clavé i c. Populars		Orfeo de blanes	Secció Coral
25-01-1908	Maria Rosa	Àngel Guimerà		Casa del Poble		10-06-1905	Sessió per als socis	Música culta i poesies	Orfeo de Balnes	Emili Mestre (piano), Francesc Brunet (harmòni) i Lluís Mestres (violí)	
25-01-1908	El pati blau	Santiago Rusiñol		Casa del Poble	Cia. de l'Orfeo						
28-02-1908	Chateau Margaux		Sarsuela	Casa del Poble		15-08-1905	Junta general reglamentària		Orfeo de Blanes		

07-09-1905	Vetllada Orfeó		Música clàssica i popular	Orfeó de Balens	Joaquim Ruyra hi llegeix sonets	12-06-1905	Companyia de sarsuela de gènere petit	3 sarsueles d'un acte	Teatre Vila	Prevenió amb les companyies d'aquest gènere	
30-12-1905	Quan seré	Gran		Orfeó de Blanes		17-06-1905	Terra baixa	Àngel Guimerà	Drama en tres actes	Teatre Vila	Cia. Pere Codina (Manelic) i Srta. Valera (Nuri)
10-03-1906	L'escorçó	Ignasi Iglesias	Drama en tres actes	Orfeó de Blanes		17-06-1905	Claror de posta	Pompeu Crehuet	Quadro dramàtic	Teatre Vila	Cia. Pere Codina (Lluís)
10-03-1906	L'agència d'informes comercials	Pompeu Gener	Peça en 1 acte	Orfeó de Blanes		18-06-1905	Sol, solet	Àngel Guimerà	Drama en tres actes	Teatre Vila	Cia. Pere Codina (Jou) i Srta. Bozzo
29-04-1906	Joventut	Ignasi Iglesias		Orfeó de Blanes		18-06-1905	Renovació	J. Valentí i Feliu	Quadro dramàtic	Teatre Vila	
29-04-1906	L'olla dels grills	Teodor Baró		Orfeó de Blanes		01-07-1905	Cia. de sarsuela		3 sarsueles en 1 acte	Teatre Vila	
10-08-1906	Vetllada Orfeó			Orfeó de Blanes		05-08-1905	Cia. de sarsuela			Teatre Vila	
15-08-1906	Vetllada Orfeó			Orfeó de Blanes		22-09-1905	Una noche antes	Miguel Echeagaray	Monòleg	Teatre Vila	
06-10-1906	Vetllada Orfeó			Orfeó de Blanes		22-09-1905	El anilo de hierro		Sarsuela	Teatre Vila	Final de l'estiu. Albert Pardina, director
08-12-1906	Vetllada Orfeó			Orfeó de Blanes		24-11-1905	La tela de araña		Sarsuela	Teatre Vila	Bastant bona interpretació
24-12-1906	Vetllada Orfeó			Orfeó de Blanes		24-11-1905	Por asalto		Sarsuela	Teatre Vila	
01-02-1907	L'endemà de bodes	J. Pous i Pagès		Orfeó de Blanes		14-03-1906	El monjo negre	Fredereic Soler		Teatre Vila	Cia. dramàtica de Badalona
01-02-1907	Un condemnat a mort			Orfeó de Blanes		14-03-1906	L'adroguer del cantó			Teatre Vila	
09-03-1907	Els minaires	M. Rovira i Serra	Drama	Orfeó de Blanes		18-03-1906	La calandria		Peça en 1 acte	Teatre Vila	Narcís Brillas, empresari
09-03-1907	Setze jutges		Sarsuela	Orfeó de Blanes		18-03-1906	Lo somni de la ignoscència		Sarsuela	Teatre Vila	
03-05-1907	El senyor de l'americana	Saltiveri	Comèdia en 1 acte	Orfeó de Blanes	Actors: Domenech, Boada, Cristany, Guitart, Pons i Utset	18-03-1906	Receta infalible		Sarsuela	Teatre Vila	
03-05-1907	Vetllada Orfeó			Orfeó de Blanes		18-03-1906	Con permiso del marido		Sarsuela	Teatre Vila	Execució força bé. Entrada a vessar
18-05-1907	La donzella de la costa	Bartomeus		Orfeó de Blanes		31-03-1906	Los baturros		Sarsuela	Teatre Vila	Orquestra de Tordera
18-05-1907	A segar blats	Bartomeus	Cançó	Orfeó de Blanes		31-03-1906	El Postillón de la Rioja		Sarsuela	Teatre Vila	Orquestra de Tordera
18-05-1907	Xiquets de Valls	Clavé	Cançó	Orfeó de Blanes		29-04-1906	El lucero del alba		Sarsuela	Teatre Vila	
18-05-1907	Matinada	Ribas	Cançó	Orfeó de Blanes		29-04-1906	La gallina ciega		Sarsuela	Teatre Vila	
11-01-1908	Llibertat	Santiago Rusiñol		Orfeó de Blanes		29-04-1906	Un gatito de Madrid		Sarsuela	Teatre Vila	
11-01-1908	El primer dia			Orfeó de Blanes		12-05-1906	Para casa de los padres		Sarsuela	Teatre Vila	Representació fluixa i escassa entrada
15-02-1908	Girasol	Ignasi Iglesias		Orfeó de Blanes		12-05-1906	Un cosechero de Arganda		Sarsuela	Teatre Vila	
22-02-1908	En Pólvora	Àngel Guimerà		ORfeó		12-05-1906	Cómo está la sociedad		Sarsuela	Teatre Vila	
22-02-1908	El llit del capità			Orfeó de Blanes		12-05-1906	Picio, Adán y Cia		Sarusela	Teatre Vila	
04-04-1908	L'hereu Escampa	Santiao Rusiñol		Orfeó de Blanes		02-06-1906	Los Zangolotinos		Sarsuela	Teatre Vila	
04-04-1908	La marmota		Sarsuela	Orfeó de Blanes	Paròdia de <i>La Mascota</i>	02-06-1906	Término medio		Sarsuela	Teatre Vila	
25-04-1908	Recital del cor «As de Copas»		Cançons i cuplets	Orfeó de Blanes		02-06-1906	Música clàssica		Sarsuela	Teatre Vila	
01-05-1908	Vetllada Orfeó			Orfeó de Blanes		24-06-1906	La sensitiva		Sarsuela	Teatre Vila	
25-07-1908	Concert de piano de Martí i Mas			Orfeó de Blanes	Intervenció de F. Agulló	24-06-1906	La criada		Sarsuela	Teatre Vila	en Ct
08-08-1908	Vetllada Orfeó			Orfeó de Blanes	Ruyra, delicat de salut, no assisteix a la vetllada	14-07-1906	(Sense títol)		Sarsuela	Teatre Vila	
26-09-1908	Conferència d'Adrià Gual			Orfeó de Blanes		21-07-1906	Les garses	Ignasi Iglesias		Teatre Vila	Cia. J. Borràs
	Una dona a la brasa	E. Aulés	Comèdia en 1 acte	Orfeó de Blanes	Actors: Domenech, Cristany, Guitart, Pons i Palomar	13-06-1908	Companyia dramàtica			Teatre Vila	
19-08-1905	Festa de Sant Roc-Córrer el cos			Passeig de Mar		28-10-1905	Aplec del Vilar (Vot de Sant Rafel)			Vilar	
29-07-1905	Ball organitzat per la colònia estiuenca			Primer Casino	Joan Albertí, pianista	07-01-1905	Sessions de <i>Cinematógrafo</i>				En funcionament des d'algunes festes
10-06-1905	Meeting de propaganda republicana			Saló Bassart (sic)	Notable assistència de públic	04-03-1905	Carnestoltes				Amb poca animació
11-05-1907	Festa de la Santa Creu		Processó a les 6 del matí	Santa Bàrbara	Matí: Benedicció de la creu del terme	13-05-1905	Proposta d'una nova societat agrícola				A més a més de <i>La Fraternitat Obrera</i>
25-12-1906	Ball de Nadal			Societat Agrícola		22-06-1905	Alemanys i Borràs engega <i>Foment de Blanes</i>				
29-04-1905	Ball de Pasqua			Societat dels Terrassans	Orquestra de Tordera	01-07-1905	Enramades a diferents barris (vuitada de Corpus)				Les balladores treuen a ballar els balladors
20-05-1905	Ball de Sant Isidre			Societat dels Terrassans	Orquestra de Tordera	22-07-1905	Fondeja el pailebot Carmen, propietat de Francisco Palau				Dedicat a la pesca en alta mar
31-03-1905	El pobre Valbuena		Sarsuela	Teatre Vila	Cia. Enric Alentorn. Desastre absolut	26-07-1905	Envelat particular (Festa Major)				Orquestra de Tossa
08-04-1905	Lo Sr. Secretari	Teodor Baró		Teatre Vila	Representada a Lloret i al vespre a l'Orfeó	03-09-1905	Marina		Sarsuela		Cia. de sarsuela
08-04-1905	El automòvil		Sarsuela	Teatre Vila	Direcció d'Enric Alentorn	31-03-1906	Constitució del Club Marítim				
08-04-1905	El pobre Valbuena		Sarsuela en 1 acte	Teatre Vila	No acaba. El públic mostra el seu desacord	25-01-1908	Joventut	Ignasi Iglesias			Cia. de l'Orfeó
17-05-1905	Terra baixa	Àngel Guimerà		Teatre Vila	Cia. PEre Codina (Romea)						
17-05-1905	Claror de posta	Pompeu Creuet		Teatre Vila	Cia. Pere Codina (Romea)						
18-05-1905	Sol, solet	Àngel Guimerà		Teatre Vila	Cia. Pere Codina (Romea)						
18-05-1905	Renovació	J. Valentí i Feliu		Teatre Vila	Cia. Pere Codina (Romea)						

Josep Bota-Gibert

03 El Mirall, 25 anys de teatre a Blanes

per Alba Lupiáñez Mateu

Una bona manera de treballar la interpretació és fent l'exercici del mirall. Aquest s'ha de fer en parelles i consisteix a situar-se un davant de l'altre per imitar tot allò que fa un dels membres de la parella i aconseguir crear l'efecte d'un mirall.

El *mirall* és un dels exercicis que més treballava en Pep Alum en els primers tallers de teatre que va organitzar i és precisament aquest exercici el que posa nom al grup teatral que aquest any celebra 25 anys de bagatge: El Mirall.

El Mirall ha sigut una escola d'actors i actrius, una mena de Masia del teatre a Blanes. Ara fa 25 anys que aquest projecte s'iniciava. Tants anys d'existència i de treball demostren que el projecte és ferm, ambició i té perspectives de futur. Ja ho diuen: qui dia passa, any empeny. I El Mirall empeny i lluita perquè a Blanes hi hagi un espai on els amants de la interpretació, el teatre i les ganes d'improvisar dalt d'un escenari puguin fer realitat els seus projectes.

Com va néixer aquesta idea? Quina n'ha estat l'evolució? Quin és l'estil que el defineix? El Mirall és molt més complex i ampli que aquest article. Qualsevol activitat que aplegui homes i dones esdevé profunda, diversa i enriquidora. És per això que fins i tot es podria escriure un llibre de la seva història. Tot i així esperem que, amb aquesta petita aproximació, el lector pugui conèixer amb més detall la trajectòria d'aquest grup de teatre blanenc de referència.

Llavor

En Pep Alum, fundador d'El Mirall, és metge però sempre li ha agradat el teatre. Cap al 1982, en Fernando Grifell, professor d'interpretació de l'escola de formació d'actors La Casona a Barcelona, va fer un curs al Centre de Recursos

Pedagògics de Blanes. Encara que només fos dirigit a mestres, en Pep Alum va aconseguir accedir-hi i li va interessar tant el mètode d'en Fernando que va demanar suport a l'Ajuntament per organitzar un segon curs.

A en Pep li agradava actuar però finalment va decidir no fer-se actor sinó dirigir-ne per - en paraules seves - canalitzar la seva creativitat a través dels altres. Per això, en Pep Alum va engrescar-se a organitzar un taller d'interpretació a l'escola pública Joaquim Ruyra.

Amb l'ajut inicial del mestre Emilio Vivar, que també havia assistit al curs de Fernando Grifell, va organitzar un taller a l'escola dels seus fills destinat als nens de 6è d'EGB durant el curs escolar 1985-1986. Aquest primer taller a La Vila s'adreçava a nens i nenes que tenien 11 anys, i va ser un èxit que va permetre que es repetís tres anys més. En el decurs d'aquests tres anys s'hi van anar incorporar nous membres.

Al llarg d'aquests cursos, en Pep Alum va dirigir tres espectacles. El primer va ser a finals de curs de l'any 1986 i es titulava *Les aventures de Jordi, Sant Jordi* (1986). Aquest primer treballava en una versió lliure de la llegenda catalana i es buscava demostrar que una acció val més que una paraula, tota una declaració d'intencions. L'any vinent es va crear *Mi-Ma* (1987), una faula sobre la importància de la llengua i la força de la comunicació (el diàleg només consistia a dir «mi», «ma» o «mima») però que també tractava les diferències entre societats, l'amor i el respecte per l'altre. I la darrera obra escolar va ser *Històries d'Àfrica* (1988), relat que feia una reflexió sobre el racisme a partir de cinc escenes lligades per uns narradors.

Així doncs, els inicis d'El Mirall van ser marcats pel curs escolar i, sobretot, per la classe inicial que va servir de llavor. Gràcies a aquesta colla

d'alumnes que en Pep va anar acompanyant a llarg del seu final d'etapa a l'escola es va consolidar un grup de joves que anava adquirint un estil teatral propi. El Mirall, però, va haver de fer el salt a la secundària quan aquests alumnes van arribar al 8è curs i van haver de deixar l'escola per matricular-se a l'Institut.

Etapa d'Institut i primeres gires

Ja dins l'Institut Sa Palomera, els alumnes continuaven assistint als tallers i es representaven obres a cada curs. Al 1987 en Pep Alum havia compartit un curs amb en Xavi Gratacós, estudiant de direcció teatral a l'Institut del Teatre de Barcelona. A conseqüència d'aquesta troba-

da en Xavi Gratacós va dirigir el quart muntatge d'El Mirall *Bidet S.L. o el fontanero siempre llama dos veces* (1989). Aquest espectacle va ser el primer dirigit per algú de fora i va consistir en un exercici d'improvisació constant: no tenien res escrit, era tot diferent i cada escena era susceptible de patir canvis. Amb aquest muntatge El Mirall va participar al Visionat de Teatre de la Diputació de Girona i a la 7a mostra de Teatre Jove de la Generalitat. Així començaven a sortir de Blanes per interpretar les obres.

L'any vinent, entre el curs 1990 i 1991, es va crear l'espectacle *Barretxa*, una *performance* sobre la pau, que El Mirall va representar a Marsella (6èmes Rencontres de Théâtre de Lycées), va guanyar el Visionat de Teatre de la Diputació

de Girona i també va portar fins a Palermo al Festival de Grups Teatral i Musicals d'Escoles Europees. Val a dir que *Barretxa* va ser un dels muntatges més representats d'aquells primers anys perquè entre 1990 i 1993 es varen fer una trentena d'actuacions arreu de les comarques gironines i barcelonines.

El treball amb els alumnes va continuar amb *Elsinor 77* (1992), un espectacle dividit en tres parts: la primera fou idea d'en Pep Alum, la segona estava inspirada en *El setè segell* d'Ingmar Bergman i la darrera era una adaptació d'un text de Woody Allen *Com acabar d'una vegada amb Ingmar Bergman*. L'obra era una reflexió de la mort i va ser seleccionada per participar en la 9a Mostra de Teatre Jove de la Generalitat de Catalunya.

L'any 1993 El Mirall va crear *Sala d'espera*, una paròdia sobre la sanitat pública, amb incorporació de nous membres al grup. Es va representar una dotzena de vegades (va arribar fins a Itàlia - Fiera del Fantastico, a Nàpols) i, en una actuació especial que va tancar les jornades mèdiques al recent estrenat Hospital Comarcal, el llavors conseller de Sanitat Xavier Trias va felicitar el grup i va desitjar que la sanitat del 2000 fos millor que la que es descrivia a l'espectacle.

Però l'etapa dels tallers al Sa Palomera també era provisional, ja que, igual que havia passat anys abans a la Vila, els nois i noies van créixer i van marxar a estudiar fora de Blanes. Llavors es va produir una selecció natural: els membres d'El Mirall canviaven. A més a més, tant dins de La Vila com al Sa Palomera, qui donava cobertura legal al grup era l'AMPA dels centres, però a mesura que el grup creixia es van veure amb la necessitat d'oficialitzar-lo i crear una entitat. Així va ser com el grup teatral va començar una nova etapa.

Atreviments pioners

Hagog (1993) va ser el primer espectacle dirigit per un membre d'El Mirall i, concretament, un dels alumnes que s'havien format en els tallers inicials a La Vila. Carlos González parlava de diferents problemes socials com la xenofòbia, la guerra, la sida, l'ecologia; temes d'interès per a un jove que s'iniciava en la direcció teatral. L'espectacle va comptar amb 32 actors que provenien tant de membres d'El Mirall com d'altres tallers.

Ara els nens que havien començat els tallers al Joaquim Ruyra ja rondaven la vintena. De les seves ganes d'experimentar va sorgir *Globus, gomes i enganxines o mai plou a gust de tothom* (1994), una obra de creació pròpia on s'hi barrejaven diferents històries en què el tret comú era l'inconformisme o la insatisfacció d'uns individus fent el que no els agradava fer i sent el que no volien ser. Amb aquest espectacle van viatjar fins a Mislata (València), al 13è Festival Vila de Mislata, on El Mirall va ser convidat a la mostra del teatre amateur català.

Amb el pas dels anys s'anava assentant l'estil d'El Mirall. A partir d'un tema d'interès que funciona com a base es treballava amb la improvisació. És a dir, els membres tenien la idea i desenvolupaven, en els assaigs i en les trobades conjuntes, diferents escenes, actituds, diàlegs i situacions que després, si funcionaven i agradaven a tothom, s'introduïen al guió final de l'espectacle. Per això, l'autoria de molts espectacles era de «creació col·lectiva».

A partir d'aquest moment es va fer necessària i imprescindible una reflexió: per continuar sobrevivint calia canviar el xip i deixar de ser un grup de joves d'Institut. Els membres d'El Mirall

Malson of a bitch (2011) Foto Daniel Berlanga

es convertien en actors i actrius amb continuïtat i compromís. Alhora, els tallers que es continuaven fent a l'Institut van propiciar la incorporació constant de nous integrants que participaven en els muntatges d'El Mirall.

Fi de la primera dècada

El primer muntatge amb què s'inicià l'any de celebració del X aniversari d'El Mirall va ser *Pròleg* (1995). Es tractava del text de Joan

Assajant *Ones dona* (2006) Col·lecció Pep Alum

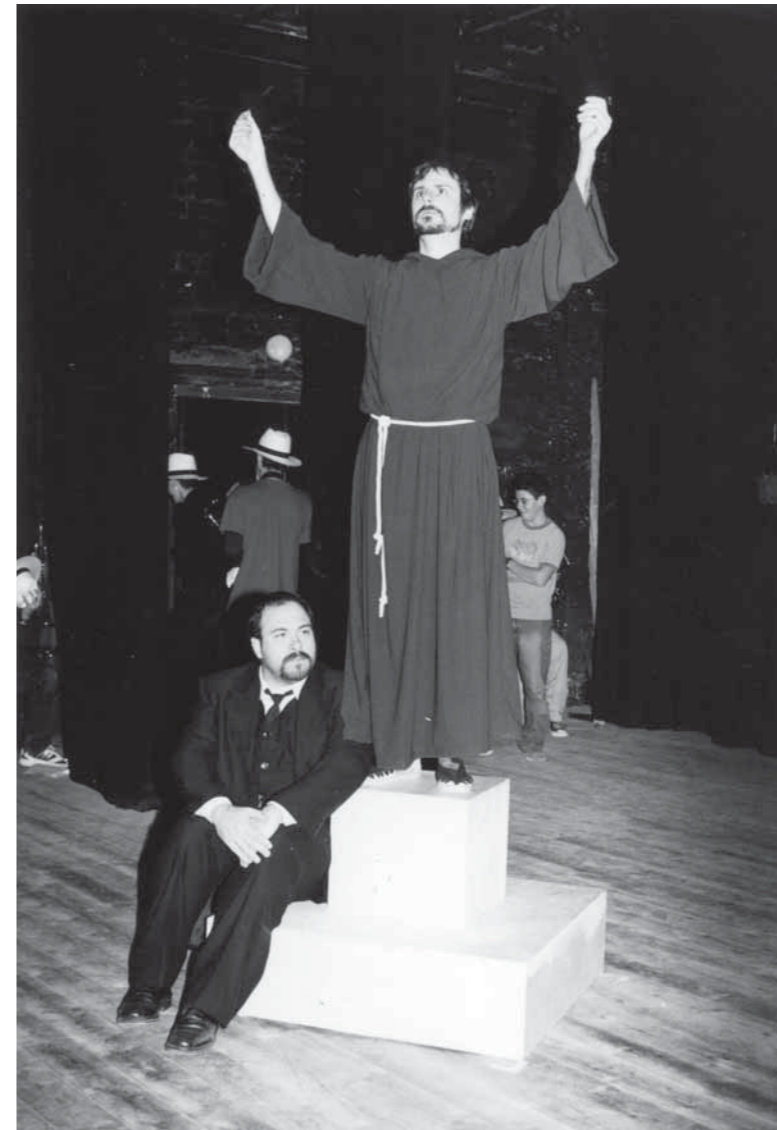
Borràs sobre una versió lliure de *Hamlet* de Shakespeare. Nene Crespo, membre d'El Mirall des dels inicis, va compondre la música original del muntatge.

Però l'espectacle que, de forma més contundent, es va convertir en l'obra per celebrar els 10 anys de la fundació d'El Mirall va ser *El món, el dimoni i la carn*. L'any 1995 es va contractar un director de fora del grup, Ferran Fauca, i es va crear l'espectacle a base d'improvisacions col·lectives on els mateixos actors van escriure i representar les cançons. L'obra tractava sobre el desgast de la raça humana i va acabar sent el primer i únic musical del grup.

Nous aires

A partir d'*Hagog* els nous i joves membres d'El Mirall s'afegeixen a les tasques de direcció. S'obre la veda i qui té interès, ganes i disponibilitat per crear un espectacle pot fer-ho. Només necessita la gent que requereix l'espectacle i la disponibilitat per als assaigs. Per això, un any després d'estrenar l'espectacle del X aniversari, Carlos González va tornar a dirigir un muntatge amb els membres d'El Mirall: *Veus familiars* (1996), un text de Harold Pinter que tractava sobre la pederàstia. Aquest espectacle va ser el resultat d'un procés de maduració creativa i artística de Carlos González que, després d'iniciar-se a El Mirall amb els tallers, va ampliar la seva formació a El Galliner.

Amb *Veus familiars* i ja anteriorment amb *Hagog* es va comprovar que El Mirall també tenia una altra manera de treballar. Si bé en Pep Alum començava sense un espectacle clar i a base d'assaigs i improvisació, en Carlos partia d'un text ja concebut per a determinats actors i amb una idea de l'espectacle ferma.

Ruyra (2003) Foto Elisabeth Gispert. Col·lecció J. Abril (AMBL)

Remuntant el vol

Els tallers que es feien a l'IES Sa Palomera van deixar de fer-se després que es considerés inadequada la posada en escena de l'obra de Sergi Belbel *Carícies*. A més a més, va haver-hi una pausa important, un període de transició i de canvi dins l'entitat. Del 1996 al 2001 no es va produir cap obra estrictament del grup. Tot i això es van continuar fent tallers a l'IES Serrallarga on van sortir muntatges com *Cupido 2000*, *Non, non vine son* o *Tot assajant Lisístrata*.

L'any 2001, amb *Chopin, Liszt...música pels cinc sentits*, el mirall pren un nou impuls. Tres joves alumnes dels tallers de l'IES Serrallarga (Alfred Moreno, Héctor Tirado i Marcela G. Fossati), acompanyats pel pianista Josep M. Piguillem, van treballar en un nou espectacle on la música de Chopin i la de Liszt acompanyava la història d'una intoxicació i guariment d'una jove parella d'enamorats amb uns bolets. Durant l'obra, els espectadors rebien sensacions auditives, visuals, tàctils, olfactivas i gustatives. *Chopin, Liszt... música pels cinc sentits* va suposar la tornada a les activitats creatives com a grup. A més a més, al projecte se li va afegir Carme Rodríguez com a ajudant de direcció i Carlos González i José Carlos «Kore» Velasco com a tècnics de llum i so, tots tres membres del grup des dels inicis. Un any més tard El Mirall es va aventurar amb una eclèctica versió de *Macbeth* de Shakespeare que es construïa al voltant del so permanent d'una bateria. Aquesta obra va implicar engegar un nou projecte i, gràcies també a un viatge a Ardales, *Macbeth* va servir per injectar il·lusió, cohesió i compromís al grup.

Treballant per una idea amb sentit

Ruyra (2003) va ser un espectacle que commemorava el centenari de la publicació de *Marines i Boscatges*. Al llarg de l'Any Ruyra es va treballar en aquest espectacle que aplegava membres d'altres entitats de Blanes: el grup de teatre Xiroia, grup de teatre Farts d'Assaig, Cor de Cambra Sota Palau, Esbart Joaquim Ruyra, Big-Band Jazz Club Blanes i també membres del grup de Lloret Teatre de la Selva, com Marc Beltran. La dramaturgia i la direcció eren d'en Pep Alum i de la direcció musical se'n va encarregar Josep M. Guinart. *Ruyra* va sorgir del desig d'aglutinar els diferents grups que treballaven les arts escèniques.

Ones dona (2006). Col·lecció Pep Alum

ques en aquell moment i fou un gran èxit artístic que el públic va acollir amb il·lusió i grans elogis.

Per altra banda, la vessant més experimental i atrevida d'El Mirall continuava amb les propostes de Carlos González, que al 2004 va crear i dirigir *Bienvenido Mr. Napial*. Va sorgir a propòsit de l'ofertament que l'organització d'acollida i suport a immigrants ACCENT va fer-li per presentar un treball en el Fòrum de les Cultures de Barcelona dins la programació que diàriament s'oferia a l'*speakers corners*. *Bienvenido Mr. Napial* denunciava els problemes actuals i propers com el racisme i la globalització amb un toc d'humor i ironia.

Tot i així, l'obra que va comportar, definitivament, maduresa i èxit a El Mirall va ser *Lorca: sang i fetge* (2004). Inicialment, l'obra va ser estrenada pels

alumnes de l'IES Serrallarga com a resultat d'un taller de tot el curs. Però el grup d'El Mirall va agafar el text, hi va fer canvis i el va adaptar. *Lorca: sang i fetge* era un homenatge a la vida i obra del poeta granadí que s'apropava a *Yerma*, *Bodas de Sangre* i a *Bernanda Alba*. Amb aquesta obra, El Mirall va anar fins a L'Alcora (Castelló), Utiel, (València), Terrassa, etc. Va ser, concretament, en aquest període quan El Mirall va oscil·lar més entre allò que s'anomena teatre amateur i teatre professional. Quina és la diferència? El límit és el sou, la retribució econòmica per actuar. El pas d'amateur a semiprofessional es troba en el ritme de treball, en la seriositat i en el compromís amb els assaigs. A més a més, amb *Lorca: sang i fetge* van guanyar el Visionat de la Diputació de Girona, el premi Ciutat de Terrassa i el premi Ciutat de Tàrraga, i van fer més de 40 representacions.

XX aniversari i continuïtat

Talment com va fer el 1995 per celebrar la primera dècada de fundació del grup amb l'obra *El món, el dimoni i la carn*, per celebrar el XX aniversari El Mirall també va treballar amb un director aliè a l'entitat. Així doncs, es va contactar amb Ester Nadal i Pep Massanet perquè dirigissin l'obra *Ones dona*. Aquest espectacle era de creació col·lectiva però es va fer prenent com a punt de partida l'obra *La lladre i la senyora Guix*, de Beth Escudé. La història girava entorn del món de la ràdio però estava estructurada en tres nivells: el món real - on hi convivia un tècnic de ràdio i els seus aparells -, el món imaginari o teatral - la narració radiofònica que es feia de l'obra d'Escudé - i el món poètic - on s'interpretaven escenes i cançons que solapaven la narració radiofònica.

A patir dels 20 anys de formació d'El Mirall, la creativitat i fluïdesa de les representacions va ser constant. Així, després d'*Ones dona* (2006) va sorgir *F.F.S. (Fastfood syndrome)*. A partir d'un text d'en Pep Alum, el grup Reflexes (grup jove d'El Mirall) va interpretar un grup de joves malalts ansiosos pel menjar escombraria interns en una clínica especialitzada.

Un any més tard, el 2008, va sorgir *No funciona*, obra creada i dirigida per Carlos González. Era una obra psicològica on un quadrat invisible a terra esdevenia un aparell - imaginari - per observar les emocions i el comportament de les persones.

L'any 2009 va estrenar-se *Espera'm al cel*, una obra que s'aproximava a la violència de gènere a partir d'històries amagades d'enganyada aparença. Més endavant, a *Cru* (2010), s'explicava la història de dos operaris d'una gasolinera que segresten un home de negocis amb l'objectiu d'escapar de la seva vida i començar-ne una de millor. Al mateix any també s'estrena *Híbrid*, un obra sobre els conflictes i les obsessions que sorgeixen amb la maternitat frustrada.

Amb tots aquests espectacles la incorporació de nous membres del grup va ser constant, tant provinents dels tallers de teatre que es van dur a terme pel XX aniversari (com el jove Sergi Gibert), com provinents d'altres entitats que treballaven les arts escèniques (Mireia Micàs, Xavier Puigdemont o Joan Maynou).

El primer quart de segle

I, finalment, El Mirall ha fet 25 anys. Per commemorar aquest primer quart de segle van organitzar, el passat novembre, una festa *happening* a l'Esbarjo convidant les entitats culturals de Blanes i Lloret. Però la celebració per excel·lència és l'estrena d'un nou espectacle.

Malson of a bitch va inaugurar, el passat agost, el Festival Internacional de Teatre Amateur de

Girona, ja que l'organització del FITAG va demanar a El Mirall una nova obra amb motiu del seu aniversari. Aquesta obra es va presentar al Teatre de Blanes el 18 i 19 de nombre i el muntatge va estar escrit i dirigit pel director Martí Torras.

Malson of a bitch és una comèdia fresca, amb 12 actors i actrius que l'han anat muntant al llarg d'aquest any. Amb unes primeres sessions per conèixer els membres, el director Martí Torras va proposar uns exercicis a partir dels quals es va fixar en les habilitats de cadascú i va muntar el text. El Mirall tenia la idea de fer alguna obra a partir de *Somni d'una nit d'estiu*. Però finalment, l'obra tracta d'una companyia de teatre que vol estrenar un espectacle de Shakespeare i que no se n'acaba de sortir.

Identitat

Una de les característiques d'El Mirall és el compromís i la serietat. En Pep no recorda cap «bolo» que hagin deixat de fer per malaltia. El Mirall, d'anècdotes, en té ple: la Carme Rodríguez va actuar a 39 de febre a Cassà, l'Alfred Moreno es va trencar un peu abans d'actuar i va sortir a escena amb crosses; i els van convidar al festival d'Irún per interpretar *Lorca: sang i fetge* però dos intèrprets no hi podien anar i es va treballar de forma intensiva perquè dos membres del grup els poguessin reemplaçar i la representació es pogués dur a terme. I és que la filosofia d'El Mirall és ben clara, hi ha un leitmotiv: la funció ha de continuar, «the show must go on».

El Mirall també ha treballat la creació col·lectiva i la capacitat d'improvisació, de no quedar-se en blanc i arribar-se a saber el text de tots els personatges. El grup és innovador i espontani i busca, a partir d'idees fresques, donar la volta i canviar l'enfocament de temes de la societat que els inquieten.

Una altra idea general és que sempre s'han fet obres molt corals, on hi tenia més protagonisme el grup

que els intèrprets. I, per tant, es treballa perquè ningú sigui imprescindible fent predominar el treball en equip. Potser sí que hi ha algun personatge que té el fil conductor de l'espectacle, però tots els intèrprets tenen un moment en l'obra. Certament, com molt bé raona en Pep, seria absurd tenir un Messi i no fer-lo jugar.

El Mirall és un grup seriós que, com que es nodreix econòmicament de les actuacions, ha entrat amb força als circuits de visionats i concursos. Per a ells, aquesta és la manera de tenir actuacions i ingressos.

L'estil d'El Mirall és el del teatre contemporani. Sempre es defensa la idea que el llenguatge no verbal és igual o més important que el llenguatge de text. És a dir, que el que puguis explicar amb una acció no cal que ho facis amb la paraula. A vegades se'ls ha etiquetat com a «teatre imatge» i, tot i que ara s'han acostat molt al text, busquen arribar a l'espectador a través dels estímuls que vagin més enllà de la paraula. Per això, els referents que tenen per fer creacions pròpies són grups com Els Joglars o directors com Calixto Bieito. Del panorama internacional, en Pep comenta que sempre li ha interessat la dansa de la Pina Bausch, la dramaturgia de Christoph Marthaler i també el teatre visual del polonès Tadeusz Kantor.

Pedagogia del teatre

Des d'El Mirall sempre s'ha tingut la idea que veure teatre és aprendre teatre. Per això, des dels inicis del grup, en Pep acompanyava els membres del grup a veure teatre a Barcelona i, quan eren petits, els hi duia amb el seu propi cotxe.

Aquesta idea de portar els alumnes a veure teatre és el reflex d'una clara voluntat d'ensenyar. És evident que l'èxit d'El Mirall rau, en gran part, en la tasca pedagògica que ha portat a terme en Pep Alum. Ja als alumnes de l'escola o de l'Institut, però també als nous membres que s'han incorporat al grup i que no tenien experiència en la

interpretació, els ha mostrat l'atractiu del teatre aconseguint, d'aquesta manera, atrapar als actors novells que s'han aventurat en el projecte.

En Carlos i la Carme també han continuat la tasca pedagògica d'en Pep Alum, perquè a partir de tallers de formació a actors joves ha sortit una remesa de gent més jove per incorporar al grup. La idea d'organitzar uns nous tallers per commemorar el XXV aniversari encara és sobre la taula del departament de Cultura de l'Ajuntament de Blanes.

Estructuració i futur

Amb el pas dels anys i amb l'evidència de la profunditat i complexitat de l'entitat, El Mirall s'ha organitzat en una junta formada, actualment, per en Pep Alum, en Carlos González, la Carme Rodríguez, en Kore Velasco, la Mireia Micàs i la Georgina Da Korte.

Al llarg de la història d'El Mirall, en Pep Alum ha adquirit molta responsabilitat i per això s'ha constituït una junta: per delegar responsabilitats i aconseguir, d'aquesta manera, tirar endavant l'entitat. La idea és que la figura d'en Pep Alum es vagi diluint perquè quedi una junta i un grup potent per tirar endavant i mantenir la feina feta.

Així doncs, la prioritat és que els anys de treball tinguin continuïtat. Per tant, l'objectiu és aconseguir mantenir un nucli amb disponibilitat i compromís per assentar El Mirall, treballar amb una mentalitat oberta i acceptar nous membres sense tenir en compte l'edat. La clau és que tots ells tinguin una mateixa inquietud, una mateixa passió: el teatre.

Alba Lupiáñez Mateu

Llicenciada en Comunicació Audiovisual

notes

Article elaborat a partir de converses amb membres d'El Mirall, la web del grup www.elmirallteatre.com i el llibret *Mirall 20 anys (1985-2005)* editat per l'Ajuntament de Blanes el 2005.

Barretxa (1991). Col·lecció Pep Alum

F.E.S. (2007). Col·lecció Pep Alum

04 Coral Veus Blanques (1971-1991), 20 anys de música

per Mercè Oms i Bassols

M'han demanat que escrigui unes ratlles per parlar de la Coral Veus Blanques, una entitat que fou un orgull per al nostre poble i un referent a les nostres contrades. L'Àlex Ros va ser qui em va empènyer a revisar tots els reculls, carpetes i llibretes on vaig anar anotant el dia a dia de la Coral. A la seva memòria dedico molt especialment aquest escrit.

No vull fer una guia telefònica de la trajectòria musical de la Coral, tot i que seguiré el fil cronològic dels esdeveniments, però sí que m'agradaria saber descriure amb afecte el que fou i va representar aquesta formació per a tota la gent de la nostra vila.

Ja sabem que la memòria és selectiva i que acaba rememorant allò que més li impacta. La meua voluntat és senzillament fer recordar als cantaires alguns moments viscuts i rescatar de l'oblit l'activitat d'aquesta entitat, sempre sota el meu punt de vista, el d'una mare que s'hi va implicar des dels inicis.

Fa uns mesos un volcà islandès va emetre una forta erupció enviant un núvol de cendra al firmament, que va convertir Europa en un caos aeri. La coral Veus Blanques també va sacsejar Blanes amb núvols plens de notes musicals... Les veus dels nostres fills varen trencar motlles i ocuparen el lloc que havien deixat buit altres formacions musicals de temps pretèrits, integrades sempre per gent de més edat.

L'embrió es desenvolupà al parvulari Viana, on la M. Rosa Vidal col·laborava ensenyant música i cant als infants. Aquests alumnes cantaven cançons nadalenques el mes de desembre; el mes de maig, peces musicals dedicades al dia de la mare en el Teatre Fortuny... i així fou com Mossèn Miquel Ayats, rector de Santa Maria, va il·lusionar la M. Rosa per formar un grup que embellís les cerimònies eclesials i que a la vegada aportés una major participació laica a la nostra parròquia.

Era l'any 1971 quan la M. Rosa ens va captivar tots, pares i nens, per ajudar-la a posar en marxa

un projecte enriquidor del qual ella fou l'ànima. Així naixia la Coral Veus Blanques. Salvador Reynaldos, l'estiu de l'any 1972, li va dedicar un article a la revista Recvll que acabava amb unes paraules premonitòries: «Les Veus Blanques han pres carta de naturalesa dins de la societat blanenca. Hi són afincades per la voluntat i l'esperit d'entrega de la directora i dels seus col·laboradors, i per la il·lusió d'un esplet de joventut que estimant la música s'aniran fent grans».

La Coral aixoplugava nens i nenes de qualsevol escola i procedència, només se'ls demanava que tinguessin ganes de cantar. Fou una entitat sense fronteres, pionera a l'Europa d'avui dia. Els seus cants es varen sentir no només per tot el Principat i ses Illes, sinó que arribaren a terres llunyanes tot creuant els Pirineus.

Musicalment, també van mostrar una gran heterogeneïtat i amplitud de mires, ja que el seu repertori era molt variat. Amb una base de cançó popular catalana i música religiosa, no van deixar de cantar peces dels països mediterranis, anglosaxons, sud-americans, russos - encara recordo el Teatre Municipal de Girona aplaudint dempeus l'acurada execució del *Katjuscha-Casatschok*, d'Otto Groll - ...

Una llarga llista d'autors clàssics i contemporanis figuraren en el seu repertori: Haendel, Liszt, Mompou, Montsalvatge, Verdi, Mozart, Bach, Shubert, Beethoven, Brahms, Palestrina, Rossini, Toldrà, Nicolau, T.L. de Victoria, Béla Bartók, Morera, Pau Casals, Lluís Millet, anònims del Cancionero de Uppsala...

No deixa de sorprendre que un grup de nois i noies, petits i mitjans, sense una formació musical prèvia, fossin capaços d'interpretar aquestes peces amb tanta solvència, conduïts per la directora amb tendresa, disciplina i una gran capacitat pedagògica.

10è aniversari. 1982. Col·lecció M. Rosa Vidal

Sota la batuta de la M. Rosa els cantaires van desenvolupar-se musicalment, van anar creixent en alçada, en pes i, sobretot, com a persones, adquirint valors molts importants com la companyonia, la tenacitat, l'esperit de sacrifici, la il·lusió davant d'un repte, el treball en equip i, gràcies als desplaçaments, el coneixement del món que ens envolta. Aquests valors han estat els pilars que han forjat entre ells un vincle que, com una tela d'aranya, encara avui dia els manté units en la distància.

El mes d'agost d'enguany vaig llegir a la contra de La Vanguardia: «la Música pot variar profundament el cervell». Jo no sé si la M. Rosa era conscient que potser els nostres fills varen patir la metamorfosi esmentada, no teníem cap escàner per comprovar-ho. El que sí és cert és que van aprendre música (i vocabulari, i cultura...) d'una forma intuïtiva, amena, natural, com el fet de respirar o caminar, amb tan poques eines com la veu, la percussió, les flautes... Encara avui dia m'atreviria a defensar la modernitat d'aquest mètode didàctic, engrescador i efectiu.

Qui no recorda els seus començaments: el primer concert a la Casa de Cultura Joan G. Junceda i les veus de gatets que, embadalits, nosaltres escoltàvem; les seves mans gràcils i petites que tocaven els platerets i les flautes de bec, per ajudar-los a aprendre solfeig; les misses parroquials, en què vestits amb túniques, com escolans, modulaven les veus per fer-nos sentir la litúrgia...

Aquestes actuacions ben aviat deixaren d'escoltar-se amb somriure condescendent. El grup anava creixent i madurant, conduït amb mà ferma per la directora que, amb rigor i dolçor alhora, els va fer progressar espectacularment. Vist en la distància, la M. Rosa fou el clon pretèrit de l'entrenador del Barça Pep Guardiola. Com ell, una sola mirada era suficient per fer emmudir la sala. Recordo un dia que, sense moure mans ni braços, va ser capaç de dirigir una peça musical, tan sols amb la mirada...

Cal destacar una singularitat d'aquesta formació i és que no van deixar mai de compaginar el cant coral i la interpretació instrumental amb

flautes dolces. Potser aquest és el secret de la maduresa musical a què van arribar. Ja des dels inicis, els concerts consistien en una primera part de cant coral i una segona part de flautes dolces, els primers anys acompanyats d'un grup de guitarres, més endavant acompanyats d'orgue i al final sense acompanyament.

La convergència de diversos factors va fer que sorgissin moltes sortides i intercanvis amb altres corals. L'encert de la directora conduint el grup, la capacitat de superació dels nostres cantaires, l'important treball de camp portat a terme pels pares, les bones relacions institucionals i l'organització tècnica a càrrec del Sr. Martín, de Viatges Blanda, entre d'altres coses, van crear un caldo de cultiu molt propici per fer créixer la llavor d'un projecte important, potser irrepètible.

En aquest punt m'agradaria ressaltar la inestimable col·laboració de la Montserrat Navinés, organista titular de la parròquia de Santa Maria, que es va comprometre a acompanyar la Coral a l'orgue tant en els assajos com en els concerts i desplaçaments. Juntament amb la M. Rosa, formaren un binomi fructífer, encara que alguna vegada tenien diferències d'opinió. L'execució de la Montserrat era molt depurada però a la vegada molt tècnica i a la M. Rosa li agradava fer volar la imaginació, improvisar i transgredir els límits.

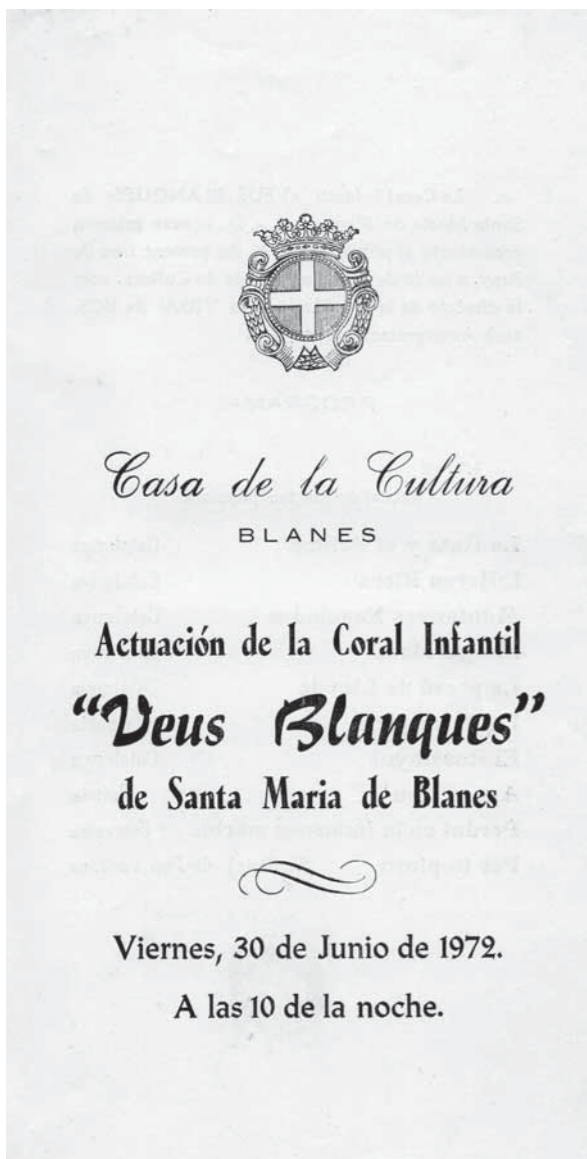
Jo, per la meua banda, tot i no tenir assignada cap tasca musical, no deixava de tocar totes les tecles perquè la melodia no decaigués... M'encarregava de portar els comptes, de les relacions institucionals i de coordinar les sortides per evitar qualsevol ensurt, per poder fer

Actuació a la parròquia Santa Maria. Anys vuitanta. Col·lecció M. Rosa Vidal

Excursió a Eivissa i Formentera. 1983.
Col·lecció Mercè Oms

cultura en una època en què hi havia poques possibilitats i tornar sempre a casa complint la dita castellana «Nunca te acostarás sin saber una cosa más».

Sovint, en la quietud de l'autocar, mentre fèiem camí, explicava per megafonia als cantaires la importància del lloc on anaven a actuar. Gairebé de seguida, algunes veus sorolloses exclamaven: «Vaja, la Mercè, ja ens engega un altre "rotllo"...». Jo em feia la sorda i continuava explicant, per exemple, els detalls del bonic i modernista sostre del Palau de la Música Catalana i l'escenari on pujarien poc després per participar en la cloenda d'una mostra de corals catalanes.

El novembre de l'any passat, mentre mirava la retransmissió de la vinguda del Papa Benet XVI per consagrar el Temple de la Sagrada Família, se'm va fer molt present el record de la nostra coral participant en aquest tipus d'actes. Quan els regidors de TV3 ens ensenyaven l'interior del Temple i la situació de l'Escolania de Montserrat, els orfeons i grups de Pveri Cantors, em va venir a la memòria el moment en què la Coral Veus Blanques esdevingué una coral de Pveri Cantors.

Era a finals de 1973 o principis de 1974 quan el pare escolapi Josep Vidal s'apropà a la M. Rosa i li proposà de formar part del moviment internacional de nois cantaires de la creu de fusta que, amb túniques blanques, veus pures i execucions perfectes, cantaven la pau de Déu.

Aquest moviment va néixer a principis del segle passat, quan Pius X acabava de convidar el poble fidel a pregar cantant. La idea fou ràpidament captada pel cardenal de París que, tot seguit, va encarregar-ne el desenvolupament a l'Abbé Maillet, amb el lema següent: «Demà tots els infants del món cantaran la Pau de Déu». Així naixia la primera Escolania de Pveri Cantors. Amb el temps, vestits amb túnica blanca i creu de fusta, anaren sorgint noves formacions arreu del món cristià. A casa nostra aquest moviment el van ca-

pitanejar els escolapis que, mitjançant els seus col·legis en primera instància, i captivant més tard altres formacions, engrandiren la massa social de Pveri Cantors arreu de Catalunya.

En el nostre cas, quan ens van fer la proposta, vàrem haver de decidir si escollíem el camí de desenvolupar-nos com a coral independent o bé adquiríem la responsabilitat de seguir el reglament marcat per l'organització de Pveri Cantors. Com bé sabeu, vam optar per d'adherir-nos-hi o, dit d'una altra manera, la M. Rosa es va veure amb cor d'assolir les fites marcades per l'entitat.

Fou un crit joiós amb l'espurneig d'una gran il·lusió i d'un autèntic esperit d'entrega, compa-

Maria Rosa Vidal i Montserrat Navinés. 1972.
Col·lecció M. Rosa Vidal

nable al que va viure l'equip del president Obama a la darrera campanya electoral dels Estats Units: «Yes, we can» (Sí, podem!). Així que, dit i fet, tots ens posàrem a treballar per poder participar a la II Trobada Regional de Pveri Cantors de Catalunya i Balears.

Mentre la M. Rosa i els cantaires assajaven amb una seriositat sorprenent, els pares van idear un uniforme, beix i marró, diferenciador del blau i gris de les agrupacions dels escolapis. Anades i vingudes a establiments i fàbriques, com la Pulligan de Canet de Mar. L'equip de costura deixant-se els dits cosint els escuts oficials de Pveri Cantors, per sorpresa nostra pràcticament igual al de la nostra Vila, i l'equip econòmic fent números i malabarismes per poder arribar a tot, ja que faltava el mitjà de transport.

Després d'aquesta maratí, el 8 i 9 de juny de 1974 érem tots a Sabadell i estàvem a punt per participar en aquesta trobada, organitzada per l'Escolania de Sant Agustí, de l'Escola Pia, sota la batuta del pare Josep Vidal i Bachs, que en aquell moment presidia la Federació Catalana de Pveri Cantors. Els sabadellencs ens varen rebre amb els braços oberts i van acollir els nostres cantaires a les seves llars.

La Trobada va començar amb el *Cant Coral 52 de la Passió segons Sant Joan*, de J.S. Bach i va acabar amb el *Comiat*, de Lluís M. Millet. Aquestes dues peces, que cada coral havia assajat per separat, es van cantar conjuntament. El resultat fou tan magnífic que el cardenal arquebisbe de Barcelona, Narcís Jubany, dedicà unes boniques paraules d'encoratjament als cantaires. A partir d'aquesta ocasió van quedar establertes com a cants comuns de cada trobada.

L'experiència va ser tan fructífera, divertida i engrescadora que ens va animar a organitzar la III Trobada a Blanes, el 2, 3 i 4 de maig de 1975, que va aplegar 700 cantaires, acollits tots a casa nostra. El tret de sortida es va fer davant del

monument a Joaquim Ruyra; la missa solemne, a l'Església Parroquial, presidida pel bisbe de Girona, Mn. Jaume Camprodon, i el concert, al Teatre-Cinema Fortuny. Com a cloenda, vam organitzar un sopar de comiat a l'actual Casa del Poble, on es va poder sentir novament el perceptiu *Comiat*. Aprofito aquí per donar les gràcies amb molt d'afecte a tots els blanencs que ho varen fer possible.

A banda de les trobades i intercanvis, la rutina s'imposava: assaig cada dissabte a la sala que hi ha al costat de la sagristia de l'Església de Sta. Maria - amb molts jocs i corredisses abans i després de cada assaig - i cant litúrgic a missa de dotze cada diumenge. El treball constant no deixà de donar fruits, ja que començaren a ser requerits pels pobles dels voltants: cantaren a Sant Genís de Palafolls amb motiu de la consa-

gració de l'altar major de la seva església, cantaven cada any a Pineda de Mar embellint la missa de Sant Esteve i participaven en el concert nadalenc de Pveri Cantors de Malgrat de Mar. A més a més, varen establir actuacions més o menys estables a Blanes, com era el concert de Santa Maria i el de Nadal, la participació a les celebracions de Setmana Santa i la missa de la Festa dels Pescadors.

També continuaven els intercanvis entre grups membres de Pveri Cantors. L'any 1976 vàrem creuar el mar cap a Mallorca per participar a la IV Trobada de Pveri Cantors els dies 19, 20 i 21 de març. Imagineu-vos les dues nits de travessia que vam passar els organitzadors, amb prop d'un centenar de cantaires i un grapat nombrós d'acompanyants. En aquest viatge vàrem gaudir del suport i la presència

del nostre rector Mn. Miquel Ayats. Els actes es van desenvolupar entre la Basílica de Sant Francesc, la Catedral i l'Auditori de Palma. En aquest darrer escenari la nostra coral va interpretar les peces *El Vent*, de Raimon, i *Fe*, sobre el poema de Joaquim Ruyra, musicat pel nostre blanenc Santi Joseph, que en aquesta ocasió els va acompanyar al piano.

A la tornada el vaixell podia haver naufragat per la quantitat d'ensaïmades que entre tots vàrem portar. No sé si va ser la seva dolçor, l'albada des del vaixell o el parlar salat dels illencs que ens recordava la nostra vila, però aquella primavera vam continuar treballant encara amb més entusiasme per seguir la tasca que ens havia portat a ser Pveri Cantors i per celebrar el nostre V aniversari, el 24 d'abril de 1977.

Va ser una fita remarcable en l'existència de la Coral que va servir per passar un dia de goig i alegria amb les famílies, amics i tot el poble en general. Es van organitzar actes diversos: una recepció a la Casa de Cultura; un ofici solemne a l'Església Parroquial, amb cerimònia d'imposició de túniques als nous cantaires, que va comptar amb l'assistència del bisbe de Girona; l'estrena d'un orgue electrònic, sufragat amb donatius de tota la comunitat; una cercavila amb totes les entitats culturals i esportives del moment i, per acabar, un dinar de germanor presidit pel músic Frederic Mompou i senyora, mestre, amic i mentor de la directora.

Al vespre els cantaires ens delectaren amb un concert a l'església parroquial que va tenir una primera part de polifonia religiosa i cançons populars harmonitzades, i una segona part amb el tradicional concert de flautes dolces. El públic va vibrar amb la interpretació de la banda sonora de Doctor Zhivago. En aquest concert s'estrenava com a sotsdirector en Mário Ros Vidal, fill de la directora.

El mateix any vam participar en la V Trobada de Pveri Cantors de Barcelona, concretament els dies 28, 29, 30, 31 d'octubre i 1 de novembre de 1.977. Va ser una trobada espectacular, amb obertura a la plaça del davant de la Catedral i cloenda a la basílica de Sta. Maria del Mar. Cal destacar el dia que vam anar a Montserrat: imagineu-vos la plaça porticada plena de cantaires amb túniques blanques escoltant l'eixordador so de les campanes i la missa conventual cantant conjuntament amb l'Escolania de Montserrat. El comiat es va fer al Poble Espanyol, on els cantaires es van donar les mans per cantar l'hora dels adéus.

El record i l'enyor d'aquesta V trobada ens va servir per seguir treballant, creixent en edat mentre anaven apareixent noves veus, els tenors i els baixos. Aquest fet ens portà a ampliar el repertori i a modificar el nom de la coral. Vam esdevenir la Coral Polifònica Veus Blanques. Sobre aquest punt, extrec les paraules que en Salvador Reynaldos va escriure arran d'una conversa amb la M. Rosa: «...arriba un moment en què la veu de tot infant es perd, es torna insegura, rogallosa, estrident... És el pas de la infància a la joventut. Es perd la veu de l'infant per obtenir la de la persona madura, la que amb més o menys variants, més o menys educada, ens acompanyarà la resta de la vida. Quan arribi aquest moment no es pot separar els cantaires del grup. Cal continuar aglutinant-los a la vida de la Coral...» La fidelització d'aquests cantaires va comportar la incorporació de noves cordes, cosa que va obrir un enorme ventall de possibilitats.

L'activitat no s'aturava, els cantaires preparaven les Trobades i anaven treballant per assolir nous reptes amb els compromisos adquirits amb el nostre poble: noves partitures, més dificultat, per farcir de contingut els ja tradicionals concerts d'estiu i de Nadal, la cavalcada de Reis, els actes organitzats pel CIT (Centre

Actuació a la Casa de Cultura. 1972. Col·lecció M. Rosa Vidal

d'Iniciatives Turístiques) i totes les celebracions de la Setmana Santa: processó del silenci de Divendres Sant i processó de l'àngel del Diumenge de Pasqua. L'àngel fou durant molts anys un component de la coral.

Cada vegada eren requerits per participar en celebracions de caràcter més divers: casaments, misses, comunions, festes de la vellesa... Cal destacar les actuacions al Teatre Municipal de Girona, amb motiu de l'adjudicació del Premi Prudenci Bertrana, o la participació en el Mil·lenari del Monestir de Besalú el 16 d'octubre de 1977, on varen ser convidats en substitució de l'Escolania de Montserrat, que era de viatge. Aquesta cerimònia va ser especialment lluïda i fou concelebrada pels abats dels monestirs benedictins de la Catalunya Nord i del Sud.

L'any 1978 vàrem recuperar les caramelles del Diumenge i Dilluns de Pasqua vestits de catalans: les noies amb faldilles de flors, cosset i espadenyes amb cintes blaves, i els nois amb pantaló negre, camisa blanca, faixa vermella i espadenyes amb betes negres. Tots amb un mocador al coll. Així guarnits feien la cercavila pel centre i els barris dels voltants. Fou una manera engrescadora de fer reviure a Blanes una de les tradicions més boniques de la nostra terra.

No sé com, però a la primavera de 1978 ens vàrem trobar a Barcelona en uns estudis d'enregistrament, els Gemma S.L, de gran anomenada en aquells moments, enregistrant un disc de vinil. Fou un dia fatigós però inoblidable. Es gestà un elapé que tothom volia tenir i que tothom volia escoltar; la veritat és que vam quedar bocabadats del resultat.

Com a premi a l'esforç, vam organitzar un viatge a Menorca del 2 al 7 de setembre. L'anada va ser amb vaixell, asseguts a les cadires del voltant de la piscina, i la tornada, amb avió - per molts, era la primera vegada que hi viatjaven -. Vam

III Trobada de Pueri Cantors. Blanes. 1975.
Col·lecció Mercè Oms

visitar tota l'illa i el gin i el formatge de Maó foren els regals per als qui ens esperaven a Blanes.

L'any 1979 va succeir un fet especialment remarkable, ja que va ser el detonant dels nostres dos viatges a Alemanya: l'1 d'abril vam convidar a casa nostra una coral infantil de l'Alemanya Federal dirigida per Willy Ebbeken, el Kinderchor der Stadt de Sprockhövel, que s'estava a Tossa de Mar.

Aquest contacte fou tan reeixit que el 17 de maig marxàvem cap a Alemanya enfilats en un bus alemany de dos pisos per estar-nos-hi fins al 24 de maig: 22 hores de viatge, una felicitació arribada, maduixes i cava de Blanes, repartiment de nens en unes cases rodejades de jardí, menjars estranys per nosaltres, matins d'assaig...

A banda de fer turisme per les ciutats de Wuppertal i Colònia, vam cantar en cinc ocasions i vam poder percebre la gran tradició musical i coral del poble alemany. En l'acte de cloenda al Poliesportiu municipal d'Sprockhövel vam cantar tres corals: la infantil d'Sprockhövel, la d'adults de Leverkusen i la nostra. En acabar, ens varen oferir un berenar sopar de germanor preparat pels pares dels cantaires... Hi havia uns 40 pastissos diferents i sé del cert que algú els va tastar tots. Pels nostres fills un intercanvi d'aquesta envergadura va ser una experiència extraordinària, la majoria era la primera vegada que creuaven la frontera.

Cal dir que mentre nosaltres voltàvem i cantàvem per Alemanya, el Barça s'enfrontava a Berna amb el Fortuna de Düsseldorf i tornava amb la Recopa d'Europa. Nosaltres vam tornar amb la insígnia de plata que els alemanys donen a les seves corals com a mèrit a l'esforç i al treball d'anys d'actuacions.

Els llaços d'amistat amb el poble alemany i, concretament, amb el director Willy Ebbeken s'anaven estrenant. El 9 d'octubre ens visitava

una altra coral dirigida per ell mateix, l'Opladener Mänergesangverein E.V. und Frauenchor, o sigui, l'OMGV d'Opladen, un barri de Leverkusen. Això va propiciar el nostre segon viatge a Alemanya, l'any 1980, amb motiu del compliment dels 50 anys de la formació de la ciutat de Leverkusen, on vam cantar caramelles equipats amb el nostre vestuari. Vam ser l'única coral estrangera convidada a aquesta celebració.

Després d'un compàs d'espera de tres anys respecte de la darrera trobada de Pueri Cantors, ens rebia la ciutat de Terrassa, que va ser el bressol de la VI Trobada. Era un 24,25 i 26 d'abril de 1981. El concert celebrat al Teatre Principal fou extraordinari, ja que comptàvem amb la inestimable participació de la Cobla Jovenívola de Sabadell, i la Basílica del Sant Esperit fou el marc per a l'eucaristia i la tradicional cerimònia de comiat.

Com que no teníem cap tipus de finançament extern, vam organitzar la rifa d'un Seat Panda, amb la combinació guanyadora del sorteig de l'ONCE del dia 10 de juliol de 1981, dia de Sant Cristòfor, patró de l'automoció i un sant especialment estimat per nosaltres, ja que no vam patir mai cap accident. La nostra sorpresa fou majúscula quan vam comprovar que el número guanyador, el 137, es trobava entre els que no havíem venut. Ens acabava de tocar un cotxe! Això ens va aportar una important injecció d'ingressos que ens va permetre poder organitzar un intercanvi amb la coral italiana Degli Alunni di Cielo (que es va estar a Blanes el 7,8 i 9 d'agost de 1981), rebre a casa nostra el Kinderchor de Sprockhövel i fer un viatge a Itàlia, a més de poder celebrar el nostre X aniversari.

Els actes del X aniversari van ser el 13 i 14 de març de 1982. El dissabte 13 vam fer un concert en què vam estrenar l'himne de la Coral Veus Blanques, i una segona part de flautes dolces dirigides per Mário Ros. A partir d'aquesta data en Mário es va fer càrrec del grup de flautes, que va

5è aniversari. Marimurtra. 1977. Col·lecció Mercè Oms

anar adquirint complexitat amb la introducció de nous elements de la família de flautes dolces: sopranino, soprano, tenors i baixos. Assajaven intensament interpretant tot tipus de música: del Renaixement, del Barroc i del segle XX. Aquest treball els va portar a preparar concerts íntegrament de flautes i, posteriorment, a crear un grup de flautes propi, el grup Cluster.

Del 24 al 30 de setembre de 1982 vam fer un viatge a Venècia. De camí vam aturar-nos a Mònaco, que encara estava de dol per la mort de Grace Kelly, i a Montecarlo, on els grans van poder entrar al casino. Vam seguir el nostre camí passant per l'Scala de Milà, el Duomo i Verona.

Va ser un viatge fantàstic en què, a banda de cantar a la Chiesa di Santa Maria Degli Angeli, vam poder anar amb gòndola, tastar els gelats venecians i admirar els artesans de vidre de Murano, a més de la ineludible plaça de Sant Marc, el palau ducal, el Campanile i el Duomo. De tornada, encara vam visitar Florència i Pisa.

Del 26 de març al 2 d'abril de 1982 vam convidar el Kinderchor der Stadt de Sprockhövel, als quals vam obsequiar amb una visita al Jardí Botànic, una excursió a Montserrat i una excursió a Barcelona, amb visita al Poble Espanyol i al camp del Barça.

L'estiu de 1983 vam fer un viatge d'esbarjo a Eivissa. Hi vam anar amb el creuer Ciutat de Badajoz (quina ironia el nom, ells que no tenen port!) i ens vam allotjar en un hotel de Sant Antoni. Recordo que llogàvem *velomars* (patins amb hidropedals) i matalassos pneumàtics perquè els cantaires juguessin a la platja. Vam visitar la ciutat d'Eivissa i vam anar d'excursió a Formentera. El pa de figues i l'aigua de mar transparent en són els records més vius.

La VII Trobada ens va portar a la petita vila del Vendrell, el 8 d'abril de 1984. De curta estada, ens complimentaren amb una gran xocolatada als jardins Tívoli i una recepció a l'Ajuntament. Cap al tard, en el temple arxiprestal, vàrem cantar la missa que fou concelebrada per l'arquebisbe de Tarragona, Ramon Torroella.

L'any 1984, després de Setmana Santa, una operació seriosa deixa la M. Rosa sense la seva joguina, la criatura que havia infantat el 1971 i que al llarg de més d'una dècada havia conduït amb

Actuació a Alemanya. 1979. Col·lecció Mercè Oms

encert. El seu fill Màrio heretà la batuta, però un conjunt de factors molt diversos van portar a la davallada de la coral: els cantaires, en fer-se adults, tenien idees pròpies; les complicacions d'horaris entre els que treballaven a Blanes i els que estudiaven a fora dificultaven la compaginació dels assajos. Tots, com una pinya, vam intentar apuntalar la coral tot esperant temps millors, però en aquesta espera els components més grans, a causa dels compromisos laborals o universitaris, es varen veure abocats - a contracor - a abandonar el vaixell. Molts d'ells eren membres fundadors i havien dedicat gairebé quinze anys a aquesta institució. Únicament el petit grup de flautes Cluster va continuar la seva activitat, ara totalment independent de la Coral.

L'any 1985, quan la M. Rosa va reprendre novament el timó, va aplegar els cantaires més petits i en van entrar de nous. La coral continuava per encetar una nova etapa que va durar sis anys més, al llarg dels quals van participar a la VIII Trobada de Pveri Cantors de Vic, van viatjar a St. Carles de la Ràpita, a Morella i a Itàlia (Boves), a banda de seguir organitzant els tradicionals concerts a Blanes i participant en actes de la vila, com Expodiver.

Era novament una coral de veus blanques, sense polifonia, i d'alguna manera es tornava als inicis, però els temps havien canviat. Els petits

cantaires havien de compaginar la participació a la coral amb moltes altres activitats extraescolars i la implicació en aquest projecte no va ser la mateixa que en la primera etapa: l'absentisme als assajos i als concerts va fer que l'entitat es dissolgués definitivament l'any 1991, any en què hauria d'haver celebrat el seu vintè aniversari.

El somni de la M. Rosa havia durat vint anys, vint anys de dedicació altruista a la pedagogia musical, que van deixar petja no només en els més de dos-cents cantaires que van formar part d'aquesta entitat, sinó també en la vida cultural del poble de Blanes.

Amb la perspectiva i la distància que m'ha donat el temps, puc dir sense reserves que admiro la M. Rosa i la seva obra, perquè ha demostrat que amb voluntat, tenacitat i entrega es pot conquerir el món. Ella va saber conquerir el cor dels nostres fills, els nostres cors de pares entregats i el cor del poble de Blanes que, aplaudint les actuacions de la Coral, la recompensaven per seguir treballant, per més gran que fos l'esforç.

També és just de reconèixer que en aquest íngent treball no va estar sola, sinó que va tenir la sort de comptar amb la total entrega de l'organista Montserrat Navinés i de la gran implicació dels pares i les mares, que es van organitzar per donar-li suport. Uns quants van crear

una junta plural i resolutiva que contribuïa a portar el timó, d'altres cercaven com formiguetes les petites actuacions per les nostres contrades i uns altres van organitzar un taller de costura del qual brollaren uniformes i túniques durant moltes nits de vetlla.

Fou un treball ben fet a moltes bandes, presidit per valors com el respecte, l'altruisme i la passió per aquest projecte. En definitiva, és un orgull que els nostres fills comptessin amb una agrupació musical de primer ordre i que s'impregnessin d'aquests valors, però sobretot, que s'ho passessin tan bé.

Jo sempre li agrairé a la M. Rosa que em demanés ajut, el treball em va resultar molt gratificant, tant que no podia ni imaginar-m'ho.

George Lucas, el cineasta, deia: «els somnis són molt importants. Res no es fa sense abans haver-ho imaginat». Jo espero que tu, M. Rosa, continuïs somiant i imaginant per plasmar tot allò que et faci feliç i faci feliç els qui t'envolten. I, en la plenitud de la teva vida, sàpigues que la teva docència ha estat molt positiva per a tots els cantaires i molt important per al teu poble d'adopció.

Mercè Oms i Bassols
Càrrec

Cantant caramelles. 1978. Col·lecció Mercè Oms

Activitat de la Coral Veus Blanques 1971-1990:

DATA	ACTIVITAT	POBLACIÓ
1971	Fundació de la Coral Veus Blanques al parvulari «El Viana»	Blanes
26-12-1972	Primer concert a la Casa de Cultura, a les 12.00h	Blanes
01-07-1973	Concert a la Casa de Cultura	Blanes
15-08-1973	Concert a l'Església Parroquial	Blanes
21-09-1973	Festes d'homenatge a Jacint Verdaguer	Barcelona
30-12-1973	Concert cicle nadalenc a la Casa de Cultura	Blanes
8 i 9-06-1974	II Trobada de Pveri Cantors	Sabadell
15-08-1974	Concert de Sta. Maria	Blanes
25-08-1974	Consagració altar major	St. Genís de Palafolls
22-12-1974	Concert nadalenc (1ª trobada nadalenca)	Malgrat de Mar
26-12-1974	Concert de Nadal a la Parròquia Sta Maria	Blanes
2,3 i 4-05-1975	II Trobada de Pveri Cantors	Blanes
15-08-1975	Concert de Santa Maria a la Parròquia Sta. Maria	Blanes
26-12-1975	Concert de Nadal a la Parròquia Sta. Maria	Blanes
02-1976	Invitació de la coral infantil de Pveri Cantors de París	Blanes
07-03-1976	Concert a l'Ateneu Montserrat	Girona
19, 20 i 21-03-1976	IV Trobada de Pveri Cantors	Mallorca
19-04-1976	Cantada a la IX Festa de la Vellesa	Palafolls
27-06-1976	Festes de Primavera, a l'església	Calella
15-07-1976	Concert dels Petits chanteurs du seminari de Mont-de-Marsan	Blanes
15-08-1976	Concert de Sta. Maria a la Parròquia de Sta. Maria	Blanes
24-09-1976	Concert conjunt de l'Orfeó Atlàntida i Coral Veus Blanques	Blanes
19-12-1976	III Trobada Nadalenca de Pveri Cantors	Malgrat de Mar
26-12-1976	Concert de Nadal a la Parròquia de Sta. Maria	Blanes
12-03-1977	Concert amb la Coral Garbí de les Escola Pies de Sabadell, a la Parròquia de Sta Maria	Blanes
24-04-1977	Celebració del V aniversari de la Coral	Blanes
21-05-1977	Concert amb l'escolania de Sant Agustí i la Coral Garbí	Sabadell
estiu	Actuació al Teatre Municipal de Girona, premis Prudenci Bertrana	Girona
13 i 15-07-1977	Cantades a la plaça de l'Església per la festa de sant Jaume (CIT)	Blanes
15-08-1977	Concert de Santa Maria a la Parròquia de Sta. Maria	Blanes
24-09-1977	Invitació de l'Orfeó Atlàntida	Blanes
16-10-1977	Participació en la celebració del Mil·lenari del Monestir de Besalú	Besalú
28, 29, 30, 31-10-1977 i 01-11-1977	V Trobada de Pveri Cantors	Barcelona
16-12-1977	IV Trobada Nadalenca de Pveri Cantors	Malgrat de Mar
27-12-1977	Concert a l'església de Sant Esteve	Pineda de Mar
1978	Caramelles	Blanes
03-1978	Enregistrament del disc	Barcelona

DATA	ACTIVITAT	POBLACIÓ
22-04-1978	Invitació de l'orquestra de cambra d'Estol d'infants de l'Orfeó Atlàntida i l'escolania de l'Escola Pia Balmes	Blanes
13-07-1978	Concert plaça de l'Església (CIT)	Blanes
19-07-1978	Festa de Vellesa	Tordera
14-08-1978	Concert Sta. Maria a la Parròquia de Sta. Maria	Blanes
Del 2 al 7 de setembre	Viatge a Mallorca	Mallorca
24-09-1978	Concert de l'Orfeó Atlàntida	Blanes
17-12-1978	V Trobada nadalenca de Pveri Cantors Malgrat	Malgrat de Mar
26-12-1978	Concert i missa a l'església de St. Esteve	Pineda de Mar
28-03-1979	Concert al col·legi de Ntra. Sra. de l'Escola Pia de Diputació	Barcelona
03-04-1979	Invitació de la coral infantil alemanya Kinderchor der Statd de Sprokhövel Concert	Blanes
Del 17 al 24-05-1979	Viatge a Alemanya convidats pel Kinderchor	Alemanya
29-06-1979	Concert del dia dels Pescadors a la llotja del port	Blanes
26-07-1979	Concert de cant i flautes davant del Frare (CIT)	Blanes
15-08-1979	Concert de Sta. Maria a la Parròquia de Sta. Maria	Blanes
16-08-1979	Cantada las funerals del senyor Vicent Coma i Soley	Blanes
09-10-1979	Invitació de la coral alemanya OMGV d'Opladen	Blanes
23-12-1979	VI Trobada de Pveri Cantors	Malgrat de Mar
12-1979	Concert de Nadal a la Parròquia de Sta. Maria	Blanes
22-02-1980	Participació en el centenari del Col·legi del Cor de Maria de Blanes	Blanes
24, 25 i 26-04-1980	VI Trobada de Pveri Cantors	Terrassa
04-05-1980	Concert del dia de la Mare al Col·legi Sta. Maria	Blanes
29-06-1980	Festa dels Pescadors	Llotja del Port
Del 29-08 al 03-09-1980	2n viatge a Alemanya en commemoració dels 50 anys de la fundació de la ciutat de Leverkusen	Alemanya
10-09-1980	Sorteig d'un Seat Panda	Blanes
10-09-1980	Concert a la plaça Verge Maria (CIT)	Blanes
16-09-1980	Concert al cinema Fortuny Festa de la Vellesa	Blanes
19-09-1980	Concert a la Parròquia de Sta. Maria	Blanes
04-08-1980	Concert a la plaça del Portal (CIT)	Blanes
07, 08 i 09-08-1980	Invitació de la coral italiana Degli Alunni di Cielo	Blanes
14-08-1980	Concert de Santa Maria a la Parròquia de Sta. Maria	Blanes
17-08-1980	Concert	Agullana
14-09-1980	Concert	Platja d'Aro
01-11-1980	Concert a l'Església Arxiprestal de S. Fèlix	Sabadell
06-12-1980	Concert de Nadal amb la Coral Garbí de Sabadell	Blanes
21-12-1980	Concert de Nadal amb l'Orfeó Atlàntida	Barcelona
18-01-1981	Concert a l'església parroquial	Hostalric
24-01-1981	Cantada a la missa de la festa del Recvll	Blanes

DATA	ACTIVITAT	POBLACIÓ
14-03-1981	Concert per a la unió cultural	Llançà
28 i 29-03-1981	Rebem els Pveri Cantors de Mataró, concert conjunt	Blanes
10-04-1981	Concert al Teatre Fortuny amb les corals de la Selva	Blanes
11-04-1981	Concert amb l'OMGV d'Opladen, a la Parròquia	Blanes
14-04-1981	Processó del Divendres Sant	Blanes
20-04-1981	Concert a la festa de la Vellesa	Palafolls
19-04-1981	Caramelles	Blanes
Diumenge de Pasqua de 1981	Caramelles	Blanes
26-04-1981	Concert Trobada Pveri Cantors	Terrassa
17-05-1981	Concert a la Vila Vella	Tossa
29-06-1981	Concert dels Pescadors	Blanes
15-08-1981	Concert de Sta. Maria a la Parròquia de Sta. Maria	Blanes
26-08-1981	Concert a la plaça Verge Maria CIT	
Del 07 al 09-08-1981	Visita Gli Alunni del Cielo	Blanes
28 i 29-11-1981	Celebració del II aniversari de l'Escola Pia de Balaguer	Balaguer
Desembre 1981	VII Trobada Nadalenca de Pveri Cantors	Malgrat
20-12-1981	Concert a Vic	Vic
12, 13 i 14-03-1982	Celebració del X aniversari de la Coral	Blanes
Del 26-03 al 02-04-1982	Invitació del Kinderchor der Stadt de Sprokhövel	Blanes
11-04-1982	Caramelles, missa, processó Divendres Sant i cant de l'àngel	Blanes
18-04-1982	Filmació de Televisió de Catalunya. El passí va sortir el dia 21 d'abril a les 13:30h	Blanes
14-08-1982	Concert de Sta. Maria a la Parròquia de Sta. Maria	Blanes
Del 24 al 30-09-1982	Viatge a Itàlia (Venècia)	Itàlia
07-11-1982	Cantada a la Catedral de Barcelona amb motiu de la visita del papa Joan Pau II	Barcelona
14-11-1982	3ª Trobada de corals de la Selva amb motiu de les Festes de Sant Romà	Lloret de Mar
Desembre 1982	Estada a la casa de colònies de Sta. Ceclina	Blanes
Estiu 1983	Viatge a Eivissa	Eivissa
08-04-1984	VII Trobada de Pveri Cantors	El Vendrell
1985	Formació de la nova Coral Veus Blanques	
28-03-1986	Processó de Setmana Santa	Blanes
30-03-1986	Processó de Pasqua, cant de l'àngel	Blanes
16, 17 i 18-05-1986	VIII Trobada de Pveri Cantors	Vic
14-08-1986	Concert de Sta. Maria a la Parròquia de Sta. Maria	Blanes
16-11-1986	Concert	Sant Feliu de Buixalleu

DATA	ACTIVITAT	POBLACIÓ
21-12-1986	XII Trobada de Nadal	Malgrat de Mar
25-12-1986	Concert-missa de Nadal	Blanes
08-02-1987	Mostra de cant coral a l'Auditori Narcís Carreras	Girona
17-04-1987	Processó de Setmana Santa	Blanes
19-04-1987	Processó de l'àngel	Blanes
10-05-1987	Dia de la Mare a la capella dels Col·legi Sta. Maria	Blanes
28-06-1987	Concert i missa	Hostalric
25-07-1987	Missa i concert a l'Hospital Sant Jaume	Blanes
14-08-1987	Concert de Sta. Maria, a la Parròquia de Sta. Maria	Blanes
28, 29, 30 i 31-08-1987	Viatge a Itàlia (Boves), coral i flautes Cluster	Boves, Itàlia
Del 05 al 09-09-1987	Rebuda de la Banda Musical Silvio Pellico de Boves	Blanes
19-11-1987	Concert a la Casa de Cultura Les Bernardes	Salt
19-12-1987	I Trobada de corals	Bordils
20-12-1987	Missa i concert	St. Feliu de Buixalleu
25-12-1987	Missa i concert de Nadal	Blanes
28-12-1987	Actuació a Expodiver	Blanes
03-01-1988	Concert	Vilavenut
16-01-1988	Concert al Club de Jubilats Caixa de Catalunya	Blanes
18-03-1988	Processó de divendres Sant	Blanes
27-03-1988	Missa de l'àngel	Blanes
09-04-1988	V Mostra de cant coral	Blanes
01-05-1988	Missa del dia de la Mare al Col·legi Sta. Maria i participació en la cercavila del 25è aniversari de l'Esbart Joaquim Ruyra	Blanes
07 i 08-05-1988	Estada a la casa de colònies la Mena	
12-06-1988	Missa i concert amb motiu de la Festa de la Vellesa	Bescanó
07, 08 i 09-08-1988	Rebuda i allotjament de la coral italiana Degli Alunni di Cielo	Blanes
14-08-1988	Concert de Sta. Maria a la Parròquia de Sta. Maria	Blanes
11-09-1988	Cantada dels Segadors	Blanes
24-09-1988	Rebuda de l'Orfeo Atlàntida	Blanes
18-12-1988	Missa i concert	Sant Feliu de Buixalleu
24-12-1988	Concert de Nadal al Central Park	Lloret de Mar
25-12-1988	Missa i concert a la Parròquia de Sta. Maria	Blanes
28-12-1988	II Trobada de Corals a l'Expodiver	Blanes
27, 28 i 29-01-1989	Estada a la casa de colònies La Carral i visita a Cardona, el santuari del Miracle i Solsona	Riner (Lleida)
22-04-1989	Participació en la selecció de corals per participar en la VI Mostra infantil i juvenil de cant coral a les comarques gironines, al centre cultural La Mercè	Girona
13-05-1989	Excursió a Montserrat	Montserrat

DATA	ACTIVITAT	POBLACIÓ
14-05-1989	Missa del dia de la Mare a la capella del col·legi Sta. Maria	Blanes
28-05-1989	COncert de Primavera a l'església de St Martí	Palafurgell
11-06-1989	Participació en la VI Mostra infantil i juvenil de cant coral de les comarques gironines al Palau de la Música	Barcelona
10-08-1989	Concert d'estiu amb l'escola ambrosiana dels petits cantors de Languedoc	Blanes
14-08-1989	Concert de Sta. Maria a la Parròquia de Sta. Maria	Blanes
12, 13, i 14-09-1989	Excursió a St. Carles de la Ràpita, Peníscola, Morella i el Delta de l'Ebre	St. Carles de la Ràpita
24-12-1989	Concert de Nadal a l'església de St. Cugat	Salt
25-12-1989	Missa i concert de Nadal a la Parròquia de Sta. Maria	Blanes
01-02-1990	VII Mostra infantil i juvenil de cant coral de les comarques gironines	Blanes
05-05-1990	Concert a l'Hotel Sta. Maria	Lloret de Mar

RELACIÓ DELS 224 CANTAIRES QUE VAN FORMAR PART DE LA CORAL VEUS BLANQUES DURANT EL PERÍODE 1971 -1991:

Adell Creixell, Eva	Cornellà Zamora, Ona	Grau Matamala, José Luís	Pumarola Campeny, Francesc
Aladem Gusi, Josep	Costa Rocabert, Eulàlia	Griñó Colom, Joan	Pumarola Campeny, M. Àngels
Aladem Gusi, Rosa M.	Costas Gallés, Mariona	Gusi Hidalgo, Joan	Pumarola Campeny, Maria Josep
Albertí Collado, Vicenç	Costas Guerra, Nina	Guzmán Morón, M. Carme	Ramírez Correa, Imma
Albertí Collado, Jordi	Crespo Sala, Carmen	Herrero Zurita, Blanca	Reluz Ramos, Angelita
Alemany Martínez, Cristina	Crespo Torres, Mireia	Hostench Casas, Elisabet	Reluz Ramos, M. Rosa
Alum Aubanell, Laura	Divison Rodríguez, M. Carme	Iglesias Masuet, Jordi	Reyes Balaguer, Núria
Alum Aubanell, Marina	Domínguez Cano, M. Jesús	Leblanc Illas, Marta	Robert Valls, Assumpta
Alventosa Ramos, Maria	Domínguez Cano, María Samblás	Llauradó Collado, Sònia	Roca Pérez, Joaquim
Amettler Leal, M. Carme	Domínguez Cano, Maribel	Llorens Baucells, Jordi	Roca Pérez, Mercè
Arbó Roca, Isabel	Escalera Rodríguez, José Manuel	López Cabrera, Marta	Rocafort Balvey, Elena
Arbó, Roca, Anna	Escarrà, Laia	López Cabrera, Zulema Maria	Rocafort Balvey, Elisabet
Ardanuy Rosell, Amparo	Escolano González, M. Eugènia	López Flores, Enric	Rocafort Balvey, Lluís
Ardanuy Rosell, Pepe	Esgleas Illas, Anna	López Godes, Núria	Rocafort Balvey, M. Elisa
Atmetlla Andreu, Fèlix	Esgleas Illas, Esteve	Majó Font, Josep	Roche López, José
Atmetlla Andreu, Joan	Esgleas Illas, Mercè	Majó Font, M. Assumpta	Roche López, Sebastià
Atmetlla Andreu, M. Roser	Esgleas Illas, Mònica	Majó Font, M. Carme	Roger Tordera, Joan
Balliu Cristina, Jordi	Esteve Daranas, Jordi	Marcó Pons, Dolors	Roquer Ramírez, M. Carme
Balliu Cristina, Mertxell	Fàbregas Guimerà, Eulàlia	Marco Vilardebó, Mercè	Roquer Ramírez, M. del Mar
Balliu Cristina, Mireia	Fàbregas Guimerà, Magda	Martín Alonso, M. Carme	Ros Valls, Gemma
Baltrons Hereu, Dolors	Fernández Garrones, Isabel	Martínez Ramírez, Ruth	Ros Vidal, Alexandre
Baltrons Soler, Andrea	Fernández Morales, Noemí	Mor Roy, Roland	Ros Vidal, Mària
Bàrcena Gallart, Míriam	Ferrer Pérez, Joan	Moreno Leal, M. Antònia	Rosua Collado, Sònia
Blanc Rigau, Gemma	Figueres Domènech, Alfons	Muñoz Gruart, Ona	Rutllant Valls, Joaquim
Boix Abella, Gemma	Fité Grau, Marta	Nadal Guardia, Iolanda	Rutllant Valls, M. del Mar
Boix Abella, Manel	Fité Grau, Mònica	Net Monné, Fèlix	Sabench Pereferer, Fàtima
Bosch Geremias, Anna	Florido Robert, Laura	Net Monné, Jordi	Sabench Pereferer, J. Maria
Bou Pradillas, Mercè	Florido Robert, Lluís	Net Monné, Marc	Salarich Abril, Albert
Brosed Paniagua, Ana Belén	Florido Robert, Lluís	Nogués Rodríguez, Xavier	Salvá Barnadas, Montserrat
Brosed Paniagua, Marta	Gallart Cañas, Joaquim	Oms Arias, Joaquim	Sánchez Miranda, Pedro
Brunet Conchs, Isabel	Gallart Cañas, Neus	Oms Arias, Meritxell	Santandreu Comas, Anna
Brunet Conchs, Paquita	Gallart Portas, Àngel	Oms Arias, Míriam	Saún Solé, Montserrat
Buixeda Verdaguier, Clara	Gallart Portas, Montserrat	Oms Arias, Quira	Seira Espunya, Sergi
Buixeda Verdaguier, Isabel	Gálvez Olivera, Felisa	Orench Buscall, M. Carme	Serra, M. Carme
Buixeda Verdaguier, Mercè	García Barberà, Laura	Orench Buscall, Montserrat	Sola Casas, Gemma
Cadena Bayés, Judith	García Gibert, Eduard	Orench Creixell, Anna	Sola Ramos, Elisa
Calatayud Bussod, Gemma	García Gibert, Lúcia	Orench Guimerà, Francesc	Solanells Rabionet, A. Maria
Camacho Hernández, Sebastià	García Gómez, Enric	Orench Guimerà, M. Lluisa	Soley Gascons, Jordi
Canaleta Valls, Mariona	García Muñoz, Carlos Javier	Orench Guimerà, Núria	Soley Gascons, Núria
Canaleta Valls, Mercè	García Muñoz, Miguel Àngel	Ortiz Soler, Ramon	Soley Gascons, Xavier
Canaleta Valls, Rosa	García Muñoz, Sergi	Palanques Boter, Conxita	Teixidor Fàbregas, Carles
Cano Vicente, Glòria	García Trujillo, Ana	Parramon Quetglas, Anna	Torreillas Ramos, Josefina
Carcereny Costa, Enric	Geronès Sambola, Laura	Parramon Quetglas, Josefina	Torrent Baltrons, Montserrat
Carrascosa Navinés, Montserrat	Geronès Sambola, Marc	Peña Tarrés, Gemma	Torrent Roche, M. Teresa
Casadevall Martínez, Amalia	Geronès Sambola, Sílvia	Perelló Marin, Yolanda	Utset Alum, M. Dolores
Casadevall Torres, Oriol	Giménez Torrent, Josep	Pica Castilla, Lluís	Valcárcel López, Marcos
Cima Dauder, Cèlia	Giol Llobet, Carles	Planella Salud, Josep M.	Vallamajor Pont, Ester
Clapers, Lúcia	Giol Llobet, Enric	Pnt Gómez, Begoña	Valls Gallart, Núria
Clos Giménez, Olga	Giralt Oms, Anna	Pomés Casas, Montserrat	Valls Gallart, Pere
Clusells Baltrons, Marc	Giralt Oms, Marta	Portas Bernat, Cristina	Valls Gallart, Salvador
Collado Maroto, Maria	Gironès Torres, M. Carme	Portas Bernat, M. Carme	Vatlory Catá, Anna
Comas Alum, Anna	Gispert Saura, Elisabet	Portell del Pozo, Núria	Vatlory Catá, Enric
Comas Alum, Rafel	Gispert Saura, Júlia	Portell del Pozo, Roser	Vicente Martínez, Susanna
Comas Gresa, Glòria	González Zapata, Imma	Puig Agut, Mercè	Vieta Corcoy, Pep Anton
Comas Gresa, M. Teresa	Gouzy Targas, Isabel	Puig Agut, Montserrat	Viñas Culler, Anna
Comas Gresa, Mercè	Grau Matamala, Anton	Puigdemont Vila, Mariona	Viñas Mestres, Josep M.

05

50 anys en dansa Esbart dansaire Joaquim Ruyra de Blanes (1962-2012)

per Aitor Roger

Introducció

El 2012 s'acompleixen 50 anys de la primera actuació oficial de l'Esbart dansaire Joaquim Ruyra de Blanes. Una efemèride que creïem que no podia passar per alt i de la qual calia deixar constància escrita. Volem fer palesa la transcendència d'aquesta data i del que continua després de cinc dècades en dansa. També volem posar en relleu la feina feta per la gent que ha passat per l'Esbart i que treballa per donar a conèixer la dansa catalana arreu dels escenaris on han actuat, ja sigui a casa o a l'estranger. L'amor per la dansa dels integrants de l'Esbart Ruyra també ho ha estat per Blanes i pel nostre país. Ja des dels moments difícils de la fundació, s'han mostrat sempre fermes i compromesos en el treball en equip i no han deixat mai de col·laborar amb altres entitats blanques, defensant tot allò que és bo per a Blanes.

Des d'una posició externa a l'entitat, intentarem donar una visió general del que creiem que representa l'Esbart, tot apuntant aquells noms, aquelles dates i efemèrides que creiem més importants. Centrarem la nostra atenció en els primers anys i en les dificultats amb què es va trobar la colla de joves que va tenir l'encert de formar-se com un nou esbart dansaire. També hi ha un espai per a les danses més significatives i les actuacions més recordades. Amb aquestes línies donem inici a uns actes de celebració que ja fa temps que s'estan preparant i que ben segur que la gent de l'Esbart voldrà compartir amb tots nosaltres en els propers mesos. Finalment, ens agradaria que aquest text fos una punta de llança per a futures investigacions.

La dansa a Blanes

Si ens centrem en la dansa a Blanes durant el segle XX cal explicar que abans de la fundació de l'Esbart ja van existir altres grups, que van fer una

bona feina, alguns dels quals amb una important projecció a l'estranger. Si parlem dels antecedents hem de parlar de la colla del Ball de Bastons, del grup de les Danses Blanques, de la sardana i de les noies que van integrar els Coros y Danzas de la Sección Femenina a Blanes.

La creació del **Ball de Bastons** a Blanes es remunta a la dècada dels anys trenta. L'iniciador fou el pare Lluís Estrada de la congregació de la Sagrada Família. El pare Estrada va venir a Blanes per fer de Superior al col·legi Santa Maria. Hi va romandre pocs anys, però els suficients per començar una tasca cultural que va obtenir una acollida molt favorable al poble. Més enllà de la seva obligació com a mestre, va voler crear un grup de ball de bastons, una colla de castellers i també contribuï a la creació d'un grup de danses folklòriques. La presentació dels bastoners i castellers es va fer al pati de l'escola dels Padres un 3 de gener de 1932. El Pare Estrada o «el padre dels bastons» va morir el 1963 a Greesley, als Estats Units, on tenia cura de la parròquia de Nostra Senyora de la Pau¹.

Dels primers temps dels bastoners també en sobresurt la figura d'en Nan flabiolaire (Roig). A la seva mort va prendre el relleu en Ramon Estol, que es va ocupar també de la colla dels capgrossos. Ell és qui va donar forma a les danses del ball de bastons dins de l'Esbart Ruyra. Quan el 1967 mor l'avi Estol la premsa se'n fa ressò i el bateja com a «l'últim flabiolaire de la contrada»². Sabem que va deixar enregistrat en cintes magnetofòniques tot el repertori d'aquests balls típics de Blanes³. Quan es funda l'Esbart el ball de bastons s'hi integra com una secció representativa de la dansa catalana. Aquesta secció va funcionar pocs anys dins de l'Esbart, i cal destacar la feina desinteressada de formació a càrrec de Güelfo Zola. Alguns balladors es van integrar dins del que seria la Tuna infantil i després la Banda i la Cobla del col·legi Santa Maria, que es funden el 1965 i el 1967, respectivament. Altres antics components conti-

◀ Actuació de l'Esbart al monument a Ruyra. Arxiu Esbart J.Ruyra

nuen formant part de l'Esbart dins del cos de ball. **Les Danses Blanques** es van fundar el 1932 de la mà del Pare Estrada i Maria Teresa Bedós, amb la col·laboració de Mn. Antoni Falcó. Bedós, nascuda a Sabadell, arribava a Blanes atrafegada amb els preparatius del seu matrimoni al Vilar. Ballarina del grup dansaire de Sabadell, també havia fundat un esbart a Pont de l'Armentera, del qual fou l'ànima. Sembla ser que durant el mes de juliol de 1933 té lloc la primera actuació a Blanes. Es tracta d'un espectacle a l'aire lliure davant del Centre Catòlic, on a més de «l'Esbart dançaire de Blanes» - que creiem que eren les Danses Blanques - s'hi executen *ballets típics, castells de xiquets de Valls, balls de bastons, etc.*⁴. El grup estava format per nois i noies i durant els anys anteriors a la Guerra Civil van fer sovintejades sortides arreu de Catalunya. Acabada

la Guerra, s'incorporen nous membres i recuperen i aconsegueixen interpretar amb èxit el Ball de Gitanes amb 24 parelles. Es classifiquen al primer lloc del Concurs Regional de Girona amb la participació de més de 30 esbarts. Actuen a Madrid, on l'èxit els porta a fer tres representacions al Teatro Calderón. Pels volts de 1942 arriba una ordre de la Secció Femenina de Falange que prohibeix que ballin nois i noies junts. Les Danses Blanques es dissolen. L'Esbart Joaquim Ruyra ha fet palesa la seva gratitud per la feina pionera de Maria Teresa Bedós, per exemple a l'homenatge que se li va retre el 10 de desembre de 1972 al Teatre Fortuny, en el marc de les festes del seu desè aniversari⁵. Apuntem ara breument alguna dada sobre la **sardana**. La primera agrupació sardanista de Blanes va néixer el 1933 dins del grup de joves

«Mediterrània», que pertanyien a la Federació de Joves Cristians de Catalunya. Es van constituir com a secció sardanista dins del Centre Catòlic i el 1934 van organitzar el I Aplec Sardanista a Blanes⁶.

El 1942 es funda l'agrupació folklòrica dels **Coros y Danzas de la Sección Femenina**. Aquesta nova entitat de ball integrada en l'organigrama i la manera de funcionar del règim franquista assoleix gran renom arreu de l'Estat amb la participació als nombrosos concursos que es feien a l'època. El 10 de setembre de 1949 el grup de noies inicia una gran gira per Amèrica amb Coros y Danzas de España com a representants de Catalunya que dura 181 dies⁷. Als països per on passaven la premsa destacava les interpretacions de les components blanques. Cinc anys després de la gira per Amèrica s'hi comencen a acceptar els nois, amb la idea de formar parelles de ball. És quan s'hi va incorporar en Joan Cruells, a qui van animar a entrar perquè coneixien la seva afició pel sardanisme. Amb l'arribada dels nois aviat va començar una nova etapa de la dansa a Blanes, iniciada ja per la M.T Bedós el 1932 però que es va apagar poc després de la Guerra. La majoria dels balls, com el Ball de Garlandes, Aucellets, Ball de Cerdanya...es continuaran interpretant quan es formi l'Esbart. Però la tasca dels nois i noies que van voler crear una nova entitat de ball al poble no fou pas fàcil.

La fundació

El trencament de la cohesió del grup original, la baixa d'alguns balladors en marxar a fer el servei militar, així com la monotonia, la falta de reciclatge, les discussions internes o un rígid control van provocar la fugida en massa de balladors i la dissolució del grup de ball dels Coros y Danzas. Era pels volts de l'any 1961.

Primers dansaires. Col·lecció Josep M. Borràs - Q. Vidal

El grup escindit, tot i no trobar aixopluc legal per a la constitució d'una nova entitat, continua realitzant altres activitats de manera conjunta. Van a ballar sardanes, fan sortides al cinema, es troben per anar a dinar al Vilar... Eren una colla ben visible i cohesionada, amb ganes de fer realitat el seu somni de continuar ballant, fugint també del control polític i de la rígida moralitat imperant. El 1961 van marxar uns dies a Núria. Surten de Blanes amb tren, amb una parada a Barcelona, fins arribar a Ribes de Freser. Se'n porten de casa fesols, patates, ous... el menjar indispensable per passar els dies de convivència als Pirineus. S'allotgen a les habitacions del Santuari i, assessorats per un capellà, que els va acompanyar fins al cim, decideixen fer l'ascensió al Puigmal⁸. Quan tornen al Santuari, seguint un vell costum a Núria, posen el cap dins l'olla per demanar un desig: que Blanes tingui un esbart. Però fer aquest viatge els comportà més d'una crítica. Cal tenir present que fa cinquanta anys no era un fet normal que un grup de nois marxés sol i encara menys normal que ho fes acompanyat per unes noies, tot i que fossin de la mateixa edat i veïnes del poble⁹. Malgrat les traves en el camí segueixen fermes en

Al cim del Puigmal. 1961. Col·lecció Josep M. Borràs - Q. Vidal

Homenatge a Maria Teresa Bedós. 1972. Arxiu Esbart J.Ruyra

el seu propòsit. Quan van marxar de la Secció Femenina eren 5 noies i 4 nois, però ràpidament s'hi incorporen l'Àlicia Valls i la Pepita Pallarès i poc després, en Pere Verdaguer. Les autoritats provincials no van mostrar cap interès a ajudar-los, ans el contrari, i tampoc les autoritats eclesiàstiques. Només ho van fer mossèn Xuclà, de la nova parròquia de la Sagrada Família dels Pins, i Josep Quer, mossèn Pitu, el vicari de la parròquia de Santa Maria, que els varen donar suport a nivell personal; poca cosa podien fer, més enllà de donar-los aixopluc¹⁰. Esperança Ros i Miquel Colomer els aconsellen que busquin una persona de prestigi i amb voluntat de treballar per portar a bon port el seu projecte. Finalment, gràcies a l'oferiment d'ajuda de Jesús Crous es fa realitat la creació del grup. Van demanar la col·laboració d'altres entitats, com la Cooperativa dels Terrassans, per si volien tenir una secció de dansaires o de ball dins de la seva associació. Tot eren bones paraules, però ningú volia quedar malament amb les autoritats locals, sobretot amb Joan Ribas, acollint uns joves que havien marxat de l'oficial Secció Femenina. El grup no va desistir i continuava trucant a les portes, casa per casa, demanant ajuda econòmica per poder afrontar la despesa d'adquisició

dels primers vestits. Maria Teresa Bedós els ajudà econòmicament en la primera compra, tot i que també s'hagué de sol·licitar un crèdit bancari de 25.000 pessetes. La pintora recordava la supressió del grup dansaire danses Blanques poc després de l'arribada al poder de les autoritats franquistes i va viure il·lusionada la creació d'un nou grup. Bedós tenia una caseta als boscos de la Serrallarga, prop del terme de Lloret, que va batejar amb el nom de Sant Elm i que va servir com a lloc de reunió. S'assaja amb gran intensitat, acompanyats sempre pel flabiolaire Ramon Estol. Els primers assaigs es van fer al pati de la casa d'en Josep Alum, al carrer de l'Antiga i a l'entrada de can Clos, a la travessera de Raval, on es feien els obligatoris punt pla i punt de galop. Després es va fer servir la planta baixa de la Casa del Poble quan no acollia els treballadors que hi anaven a passar els estius. En aquell temps les autoritats franquistes l'havien convertit en la residència Luís Rodríguez Ballou, popularment coneguda amb el nom de l'Hostal del Duro¹¹. La primera actuació de l'Esbart va ser un 14 d'agost de 1962 a la plaça de **Manlleu**, a l'aire lliure. Eren 6 parelles. El primer grup, el dels fundadors, estava format per Joan Cruells, Joaquina Vidal, Francesc Serra, Montse Clos, Àlicia Valls, Jaume Torroella, Angelina Reyes, Pere Verdaguer, Maria Torroella, Pepita Pallarès, Joan Dalmau i Josep Alum. La Quimet Vidal també feia de tesorera i en Joan Cruells va ser el primer secretari¹². La legalització de l'entitat no serà possible fins al 1963, l'any en què és anomenat alcalde Domènec Valls, que els assessorà legalment i que va tenir en gran consideració l'Esbart. En els estatuts s'estableix que Jesús Crous serà el primer president. La inscripció a Madrid fou molt difícil. Calia buscar les signatures de suport de persones que formessin part de l'organització Educación y Descanso, que eren necessàries per a legalitzar el grup com a esbart dansaire. Els familiars i coneguts dels balladors que no eren d'aquesta organització se'n fan

per poder fer realitat la fundació. Se'n van recollir les que eren necessàries, entre una cinquantena i el centenar. Van caldre 8 mesos de llarga espera fins que arribà el document de constitució del «Grupo de la empresa, Esbart Joaquim Ruyra de Blanes, núm. nacional 1.315 núm. provincial 23». A partir d'ara i de manera oficial, l'Esbart és el **Grupo de Danzas de la Obra Sindical de Educación y Descanso Joaquim Ruyra. Un nom, el de Joaquim Ruyra**, que els fundadors van creure el més escaient per representar el lloc d'on procedien els seus integrants, tot i que van haver de vèncer algunes resistències d'algunes de les autoritats del moment. A Blanes, la presentació oficial es va fer a l'Esbarjo Parroquial el dissabte 28 de setembre de 1963.

Els seus dansaires van ser descrits com un «puñado de jóvenes inquietos y enamorados de esta peculiar actividad artística que tanto exalta la variedad y la riqueza de nuestras sanas costumbres y de nuestras tradiciones patrias». Però unes setmanes abans, concretament el dimarts 3 de setembre de 1963, a les 10 de la nit, es va fer la que molt probablement sigui la primera actuació de l'Esbart a Blanes. Aquell dia l'Ajuntament organitzava un festival de danses tradicionals amb el grup de Coros y Danzas de Zamora. Van aprofitar-ho per fer visible el nou grup que havia nascut a Blanes amb el nom de Joaquim Ruyra. L'Esbart va tenir uns bons padrins amb els dansaires de Zamora, que aquell any havien guanyat el primer premi en el concurs peninsular.

Festa d'aniversari. Anys setanta. Arxiu Esbart J.Ruyra

Grups de ball i assaigs

Sempre ha sigut complicat motivar els joves perquè s'interessessin pel món de la dansa, més encara els nois. L'Esbart ha imitat els més petits, el grup que anomenem carinyosament la Patum. Pensen, encertadament, que si no es dedica hores d'esforç i molta paciència als més petits tot està perdut, ja que ells són el futur de l'entitat i la garantia de continuïtat. Els més petits tenen el seu propi ball, que és un ball per a gaudi i lluïment damunt de l'escenari; senzill i fàcil d'aprendre. És el ball de la Patum. Amb aquest ball han après a ballar la majoria dels qui han passat per l'Esbart. Han après on tenim la dre-

ta, l'esquerra i a puntejar. Molts recorden els assajos d'en Joan Cruells i la frase repetida de «amb la dreta, amb l'esquerra, dreta i parats». Parlant del ball de la Patum a molts ens ve a la memòria la imatge dels pares, mares i familiars que acompanyen l'actuació picant de mans, mentre observen els petits errors d'execució, normals per l'edat, però també els avenços que van fent. I, sobretot, riuen en veure com els petits balladors corren per agafar els caramels que els llencen a l'escenari quan ja han acabat. L'Esbart aviat agafà embranzida i se situà entre les entitats dansaires capdavanteres del país. Cal remarcar la important xifra de balladors, ja que l'any 1967 són 152 dansaires i 10 anys després de la primera actuació el grup es troba ben

consolidat amb una xifra de 136 integrants¹⁴. També el fet de saber mobilitzar un sector jove i sensibilitzar-lo en els temes de país. Com ja hem comentat al principi, més enllà de la satisfacció que proporciona la dansa, en la majoria de casos en els dansaires més grans hi havia una clara consciència de pertinença a un col·lectiu que amb la dansa feia bandera del seu país. L'Esbart s'ha estructurat tradicionalment en grups d'edat. Més enllà de la colla inicial dels fundadors, pels volts de 1966 es forma el grup dels mitjans i després el dels petits. L'Esperança Ros assaja els més menuts i la Glòria Matas vigila que tots es comportin bé. El 1967 ja trobem el grup de petits actuant als festivals celebrats a Blanes.

El grup dels grans sempre ha estat el més estable. Actualment són 80 balladors, amb unes edats compreses entre els 4 i els 33 anys.

Els assaigs són un tema bàsic i que no s'ha descuidat mai. És dur i sobretot quan s'assajava tres dies a la setmana, a partir de les deu de la nit, per als més grans. Els grups infantils assajaven dos dies, generalment a la tarda, després de l'escola. Sempre se'ls ha intentat inculcar un esperit de responsabilitat i de professionalitat davant de cada actuació.

La manca d'un lloc propi d'assaig fou durant molt de temps un problema important, fins que no s'aconsegueix un local propi, al carrer de Santa Cecília, que es va estrenar el 1990 i ocupa 400 m².

Actuacions

Dels primers anys cal ressaltar l'empenta que va rebre l'Esbart de la Junta Local de Turisme i de la persona de Salvador Reynaldos, que va donar un sòlid suport a la dansa catalana en uns anys de domini aclaparador del flamenc com a única oferta d'oci per als turistes¹⁵. Es feien actuacions regulars, tots els divendres d'estiu a les deu de la nit, a la pista de bàsquet del passeig de Mar,

a tocar amb l'actual plaça de Catalunya. Ja el 1963, la Junta de Turisme i l'Esbart uniren esforços i, pensant en Blanes, van organitzar unes representacions setmanals que van ser molt ben rebudes per a la promoció turística de Blanes i pensades per donar una oferta cultural de qualitat als visitants. Pocs esbarts del moment podien oferir tots sols un espectacle d'hora i mitja tan variat i amb tants balladors. Van rebutjar ofertes per actuar fora per ser fidels a la cita setmanal de Blanes. Fins i tot van aparèixer en un documental que enregistrava una productora cinematogràfica alemanya de rodatge a la Costa Brava. El guió demanava l'actuació d'un grup de dansaires representant el folklore català i l'Esbart acceptà l'ofertament, però renuncià a la remuneració econòmica a canvi que la pel·lícula fos enregistrada íntegrament a Blanes¹⁶.

Hem de pensar que totes les actuacions, sobretot les que es feien a l'estranger, on l'Esbart ha participat i participa als festivals folklòrics més importants, han donat la possibilitat als balladors del cos de dansa de conèixer altres realitats culturals i conviure amb altres persones que comparteixen el mateix amor per la dansa. Naturalment, aquesta possibilitat, a vegades en temps difícils, era un regal per als joves. Sempre que s'ha pogut han rebut el suport econòmic d'institucions i empreses, fet que ha permès poder traslladar-hi tots els integrants del grup gran. La feina ben feta de l'empresa familiar Autos Riera de Blanes, amb en Dionís com a capdavanter, va ajudar molt a fer més suportables les llargues hores d'autocar.

Entre les principals actuacions fetes a l'estranger podem remarcar les següents: Palau de les Arts i Congressos de París; festival de Vöcklabruck, a Àustria (1985); Festival Internacional de Wiesbaden, a Alemanya; Festival Internacional de Bandes i Danses d'Steinhude, a Alemanya; Festes de la Independència del Jura, a Suïssa; Festival internacional de Puerto Rico, actuant com

L'Esbart participant en els actes del 750è aniversari de la Carta de franqueses de la vila de Blanes. 2010.
Foto Aitor Roger (AMBL)

a únics representants europeus juntament amb les 8 millors formacions d'arreu del món (1986-87); Festival de les regions poloneses de muntanya a Zakopane (1987); Festival del Màrmara, a Istanbul (1994); Festival de Lublin, a Polònia (1996); Festival «La huella de España» de Cuba (1997); Trobada internacional a la ciutat italiana de Vittorio-Benetto (1999); els aplecs internacionals de la sardana, com el de Marsella (1994) o el de Grenoble (2011) o les Europeades de Niça, Viena, Annency, Cerdanya, Viciers i Ambers¹⁷.

A nivell estatal podem mencionar la participació al Festival de la Jota a Saragossa, ballet de l'òpera Marina, Festa de la llana i casament de pagès de Ripoll, Festival internacional d'Alcázar de San Juan (Ciudad Real), Festival d'Extremadura (1987), Gijón, Festival internacional de Culleredo (Galícia), Trobada d'Esbarts a Montserrat, l'actuació al Teatre Municipal de

Girona acompanyats per la cobla Ciutat de Girona, la presentació del pavelló de Catalunya a l'Exposició Universal de Sevilla (1992), Manacor (1994), la presentació al Castell de Perelada juntament amb l'Esbart Marboleny de les Preses de l'espectacle «Dansem, de la Candelera a la tardor» (1994), Menorca (2002), l'emblemàtica actuació al Palau de la Música Catalana (2003), Festival de la Seguidilla de Ciudad Real (2006), Alhama de Múrcia (2011) o les diferents trobades d'esbarts catalans.

Durant molt de temps, entre les actuacions que podríem anomenar de proximitat, tenien un lloc important les que es feien a pobles turístics de la Costa Brava com Lloret, Tossa, Sant Feliu de Guíxols, Platja d'Aro, Santa Cristina d'Aro, Palamós o als hotels La Gavina de s'Agaró i Monterrey, Roger de Flor, Santa Marta i Rosamar de Lloret. Cal tornar a remarcar la importància que sempre s'ha donat a la pulcridud de l'estil. Fos quin fos l'escenari on anaven, tant en la dansa com en el vestuari es buscava sempre l'ortodòxia. En l'apartat musical van utilitzar la música en viu, amb les cobles que els acompanyaren els primers anys, com la Santa Maria o La Principal del Llobregat.

Una de les actuacions més recordades pels balladors més veterans és la que es feia amb motiu del **Primero de Mayo**. El 1966 van participar a la IX Demostración Sindical per la festa de Sant Josep Obrer que organitzava cada primer de maig la Obra de Educación y Descanso. Hi participaven milers de representants del món del treball arribats a Madrid de totes les províncies espanyoles. En aquella ocasió, creiem que la primera vegada per a l'Esbart, van preparar l'actuació amb l'ajuda de primers ballarins de la companyia de Pilar López¹⁸, que es van desplaçar fins a Blanes per assessorar-los.

La cerimònia es feia a l'estadi Santiago Bernabeu i en aquella ocasió la van presidir, a més del cap de l'Estat Francisco Franco, la seva esposa Carmen Polo, els prínceps Juan Carlos, Sofía i Alfonso de Borbón, ministres del Govern i altes jerarquies del Movimiento. Aquell any es feia un especial homenatge a la figura del músic Enric Granados i l'Esbart va actuar a la part de danses catalanes en tribut a Granados, juntament amb els dansaires d'Igualada, Sabadell, Figueres, Lleida, Tarragona, Vall d'Uixó i València. Totes les parelles de les diferents regions espanyoles, unes dues-centes persones, van ballar en el centre de l'estadi, en una plataforma de 1.500 m². A la part final es va ballar una sardana conjuntament. En aquestes demostracions s'acostumava a ballar el que els ensenyava la ballarina i coreògrafa Pilar López. Aquell mateix any i per aquesta mateixa diada del *Primero de Mayo*, un altre grup de l'Esbart de Blanes va haver d'actuar a la plaça dels Jurados de Girona¹⁹.

Cada any pel mes de maig tenia lloc l'entranyable festa de l'**Homenatge a la vellesa**. Ens fem

ressò de la celebració de 1967, quan se celebrava la vintena edició. Durant molts anys l'esquema d'actes de la festa va ser molt semblant. La diada començava amb un esmorzar de germanor. Després, acompanyats per les mdrines anaven en comitiva amb les autoritats locals i la banda infantil del col·legi Santa Maria fins a la parròquia. Tot seguit, al cinema Maryan, al carrer Ample, i sobretot al Fortuny, al passeig de Dintre, es feia l'acte central amb un espectacle on hi havia lloc per a la poesia, la cançó, la dansa... La Tuna i Banda, el cantant Esteban, el tenor i el baríton Jaume i Domènec Baltrons, el conjunt infantil Els Petits Blanencs o l'Esbart eren algunes de les actuacions gairebé obligades. Amb la democràcia s'imposa una altra manera de concebre el dia que l'Ajuntament dedica a les persones grans del municipi. L'Esbart també ha ballat en alguna de les darreres edicions, celebrades a l'envelat de darrere del pavelló poliesportiu vell.

Una altra de les actuacions recordades es va fer el 1980, quan l'Esbart participa en un programa d'èxit de Televisió Espanyola que es deia «**Gente Joven**». Després d'unes proves de selecció on participen una quarantena de grups surten escollits 8 grups. Després de les actuacions a televisió quatre d'ells van empatar amb la màxima puntuació possible, 50 punts. Eren els representants de Galícia, Cadis, Astúries i l'Esbart de Blanes. L'Esbart, acompanyat per la Cobla del Col·legi Santa Maria, resulta triomfador interpretant el Ball de la Moixiganga i Cercolets. Gràcies a Gente Joven són més coneguts a Espanya i això els facilita la possibilitat d'actuar a Ciudad Real o a Galícia. L'any 1986 hi participen per segona vegada acompanyats per la Cobla Vila de Blanes. Arriben al tercer lloc i passen a semifinals. Interpretaren el ball cerdà del Pallars i la Disfressada. El primer és un ball de plaça, que es practica encara en algun poble per la festa major i que enceten l'alcalde i les autoritats municipals per després afegir-s'hi el poble.

Festa del 20è aniversari. Arxiu Esbart J. Ruyra

Sembla ser que arran de la festa del quinzè aniversari al Fortuny el mes de juny de 1976 l'Ajuntament decideix subvencionar l'Esbart perquè faci unes cinc actuacions d'estiu a **la plaça de l'Església**. Aquest emplaçament s'ha convertit en un dels indrets que ha vist més representacions de l'Esbart i més hores de muntar i desmuntar escenaris i equips de so i llum, a càrrec dels col·laboradors del mateix Esbart. Després de participar en nombrosos festivals internacionals fora del nostre país, l'Esbart decideix assumir el repte d'organitzar-ne un de propi a casa. Era el 1989. Per fer possible el I Festival Folklòric Internacional de la Costa Brava **Vetlles d'Estiu** van comptar amb el suport necessari d'entitats i empreses privades. En la primera edició els van acompanyar grups de Badajoz, Ciudad Real, Gíbaro (Puer-

to Rico), Lublin (Polònia) i Japó. L'escenari es va instal·lar a la plaça de l'Església. S'hi van veure i escoltar polques i masurques poloneses, jotes i seguidilles manxegues, el koto japonès, música de cobla... L'èxit de públic que va tenir aquesta iniciativa n'assegurava la continuïtat.

En el segon Festival els cinc grups que van acompanyar l'Esbart eren de Iugoslàvia, La Laguna (Santa Cruz de Tenerife), Omsk (Rússia), A Coruña i Cali (Colòmbia), que van actuar en un escenari que simulava una nit estrellada. La tercera edició va reunir grups de Bulgària, del Togo, de Calatayud, les «Dances of the Pacific» i Indonèsia. El juliol de 1992 té lloc la darrera edició de Vetlles d'Estiu. Hi van participar grups de Turquia, Grècia, Mèxic i Múrcia. El primer dia, a causa de la pluja, no es va poder actuar, però el bon temps acompanyà els altres dos dies. A la cerimònia de

clausura es donaren les morratxes commemoratives de l'estada al festival de Blanes, tot un símbol d'aquest festival, que es deixà de fer sembla ser que per motius econòmics. Les Vetlles van permetre alguns intercanvis i actuacions a l'estranger, com va ser el viatge a Turquia o a Polònia.

Les danses

Un dels objectius bàsics de l'Esbart ha estat la conservació de la dansa catalana essent el màxim de fidels a la tradició. En els primers divuit anys d'història es van representar 50 danses, representatives de diferents indrets del país.

Sense oblidar les noves propostes de l'Esbart - en ressaltaríem la senzilla elegància de *La platja del far*, l'esclat de colors i el ritme de *La disfressada* o la colpidora *Dansa del mortixol*, tan innovadora en el seu repertori habitual -. Aquí només en destaquem quatre perquè no hi ha més espai i les triem, entre el llarg repertori de què disposen, per la seva rellevància i l'esforç esmerçat per portar-les a l'escenari. El projecte per a fer realitat el **Ball de les escombreres de la Selva de Mar** començà el 1986. Es viatja fins a aquesta localitat de l'Alt Empordà per fer recerca de la pervivència o no d'aquest ball en el record dels seus habitants més grans. N'havien llegit informació al Costumari Català de Joan Amades i els atreïa la temàtica de les bruixes. La coreografia va anar a càrrec del director Joan Cruells, i Josep Maria Guinart en va fer la composició i harmonització. L'entusiasme i la il·lusió per a fer-ho possible es manifesta en les paraules de gratitud de l'alcalde Jaume Quintana, que va expressar el seu agraïment personal i el de tot el poble per la tasca de recuperació de balls tradicionals. Finalment, es va estrenar al teatre Municipal de Girona el 17 de gener de 1988.

L'Esbart va recuperar el **Ball d'es càntir de Blanes** quan aquest estava pràcticament perdut i no se'n coneixia exactament la manera de

representar-lo. A finals de la dècada dels vuitanta el músic Josep Maria Guinart ja treballava en la seva recuperació. Es va estrenar el 13 de juliol de 1990 a la plaça de l'Església. Al ball es vol mostrar el jovent blanenc vestit seguint la moda del segle XIX, influenciada pels francesos, ballant al voltant d'una foguera. Probablement aquest ball es devia fer coincidint amb la festa de Sant Joan, quan fent rotllana dansaven al voltant del foc. Hi ha un moment on els dansaires s'aturen i es llencen el càntir mentre segueixen el ritme de la música. Si a algun dels balladors se li trencava havia de pagar la convidada amb una coca i vi del més bo. Però el ball no s'aturava mai. El càntir trencat se substituïa i no es parava de ballar fins que els balladors quedaven extenuats.

L'any 1980 l'objectiu és recuperar el **Ball de morratxes de Blanes**, també conegut com el Ball de Blanes. Compta amb música de Josep Maria Guinart, coreografia de Joan Cruells i argument i recerca històrica de Ramon Pagès. Del vestuari se n'encarregaren Domina Rodríguez i Montserrat Clos. Creiem que és el ball més representatiu de l'Esbart, el que més il·lusiona els balladors i el que millor ens representa com a poble. L'estrena amb setze balladors va ser el dia 10 de juliol de 1981 a la plaça de l'Església, comptant amb l'acompanyament musical de la Cobla Mediterrània i la del Col·legi Santa Maria. La compenetració amb el músic i compositor blanenc Josep Maria Guinart sempre fou excel·lent, fet que ha propiciat que hagi col·laborat altres vegades amb l'Esbart²⁰.

El **Ball de la Patum de Berga** es va estrenar el 13 de juliol de 1990. L'Esbart no volia emular la Patum de Berga, ja que ningú se l'imagina fora del seu espai natural. Volia convertir-la en un ball, en un espectacle pensat per a ser representat dalt d'un escenari, on s'utilitzessin molts dels seus elements més representatius, com els gegants, els nans, els cavallets, àngels, dimo-

Festa del 30è aniversari. 1993. Arxiu Esbart J. Ruyra

nis... El mateix dia de l'estrena l'Esbart bateja els seus propis gegants, que formen part de la creació coreogràfica de la Patum. Pels gegantons de l'Esbart s'escullen els noms de Bernat Joan i Violant, recordatori de la petja dels vescomtes de Cabrera a la nostra vila. Les figures representen Bernat Joan de Cabrera i Violant de Prades. Per tal d'alleugerir-ne el pes i fer menys feixuga la dansa als portadors, se'n van reduir les dimensions per adaptar-les a les d'un escenari i a les característiques dels gegantons, més petits que uns gegants²¹. A més dels gegantons, l'Esbart disposa de 8 capgrossos i 8 cavallets²². Els cavallets pels guerrers moros i cristians, els capgrossos que representen el poble i les figures dels vescomtes que presideixen la festa van ser construïts als tallers Ventura i Hosta de Navata, a l'Alt Empordà. Els gegantons de l'Esbart van apadrinar els gegants de Blanes Gastó i Caterina.

Aniversaris

Cada cinc anys se celebra l'efemèride de la fundació de l'Esbart. Tot seguit apuntem alguna d'aquestes celebracions, que han marcat de manera significativa la vida de l'Esbart, i repassem els actes principals. Per exemple, la festa de l'any 1972, que com ja hem comentat va servir per homenatjar la figura de Maria Teresa Bedós. Aquell espectacle del quinzenès aniversari se celebrà al Fortuny i es titulava *Esclats de ritme*. Comptava amb onze quadres de diferents balls, des del vals de les vídues, a una samba, un tango batejat com *París baixos fons* o un cancan. Passen els anys i els aniversaris, i el mes d'abril de 1993 se celebren els actes del trentè aniversari. Les activitats comptaren amb la representació del conte *La Bella Dorment*. No hi va faltar l'ofrena floral i una missa per als difunts, el dinar de germanor, una exposició fotogràfica, la cercavila d'aniversari, la visita al monument a

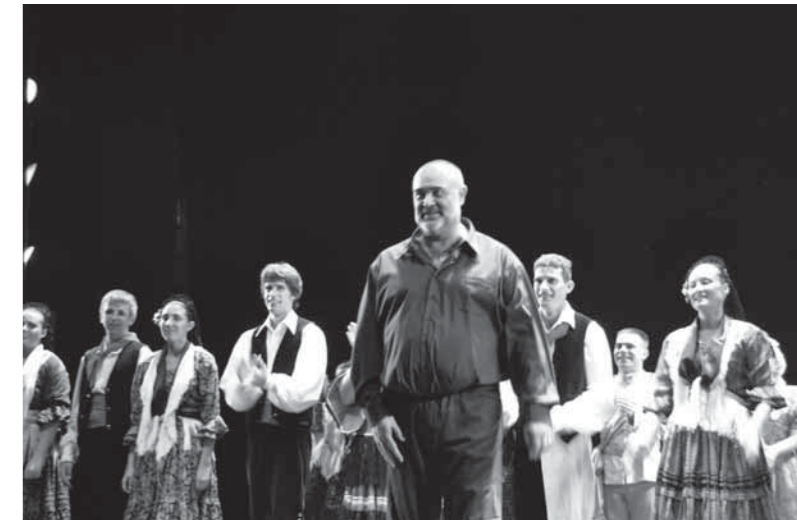
Ruyra, una festa per a la mainada o una conferència sobre el folklore català. Cal remarcar un festival jove a càrrec de la Patum, el nou grup infantil, el grup juvenil i el mitjà, que foren acompanyats per la cobla Vila de Blanes. També hi va haver una marató cultural a l'envelat del passeig, amb la participació de diverses entitats de Blanes; una mostra de dansa dels esbarts de comarques gironines amb l'afegit de diverses colles geganteres i bandes musical; un festival de dansa catalana amb l'acompanyament de la cobla La Principal de Llobregat o el *Gran Sarau* del primer de maig amb l'orquestra La Principal del Llobregat, que va servir per clausurar de l'aniversari. A més, en el 30è aniversari es va fer una acció a favor de la col·lectivitat, netejant el patrimoni artístic que hi ha dins de l'església de Santa Maria, on hi ha la plaça que els ha vist ballar en tantes ocasions.

La celebració del quaranta-cinquè aniversari es va centrar en 5 dies repartits en els mesos d'agost, setembre i novembre de 2008. L'obertura es va fer a l'interior de l'església de Santa Maria, convenientment engalanada i amb un escenari fet exprés als peus de la nau principal. Als parlaments de benvinguda hi van intervenir Lluís Pascual, president de l'Esbart; Jordi Núñez, president de l'Agrupament d'Esbarts de Catalunya; Joan Domènech Moner²³, historiador i gran amic de l'Esbart i Josep Trias, alcalde de Blanes. Tot seguit es va presentar el programa d'actes, un número especial del butlletí informatiu *Sa Finestreta* i la nova web oficial de l'Esbart. També es va homenatjar el grup fundador i es va continuar amb la tradició de proclamar la nova publicació i hereu de l'Esbart, escollits per votació amb l'únic requisit que fossin del grup dels grans, del cos de ball²⁴. Pel setembre es va fer una trobada d'esbarts infantils i juvenils de les comarques gironines. A la festa s'hi van sumar algunes entitats culturals del poble. També s'organitzà una cercavila, amb la companyia de la Colla Geganterera de

Blanes i els gegantons de l'Esbart; la tradicional ofrena floral al monument a Ruyra i una emotiva trobada d'esbarts de comarques gironines que es va batejar com a Memorial Joan Cruells i que es va fer darrere l'Ajuntament. Els actes de cloenda van ser el cap de setmana del 15 i 16 de novembre, amb tots els grups de l'Esbart fent una actuació al Teatre de Blanes, ofrena floral al cementiri i missa de difunts i un dinar de germanor.

Més enllà de la dansa

L'Esbart és molt més que una agrupació de nois i noies que tenen com a principal finalitat dansar. La seva continuïtat al llarg de mig segle de vida fa que sigui quelcom més que una entitat de difusió de les nostres danses tradicionals i que la majoria de persones que formen part dels diferents grups de ball que hi han passat se sentin l'Esbart com quelcom molt familiar i proper. Més enllà de la disciplina en uns assaigs que sempre s'han caracteritzat per la seva duresa, més enllà de l'exigència en l'execució de les peces, la feina d'investigació, la cura en la part musical o en el vestuari, més enllà de tots aquests requisits bàsics que fan que qualsevol entitat evolucioni i tingui una continuïtat en els anys, més enllà de tot això, l'Esbart continua sent una gran família. Una família que acull a tothom, sense mirar procedències i que viu i supera plegats els moments de dificultat. Arriben a aquests 50 anys de vida després de passar per dos moments d'extrema dificultat emocional per tots els seus components. Ens referim a la mort molt propera en el temps d'un dels seus fundadors i director artístic Joan Cruells el 2007 i del seu successor Eduard Ventura el 2011²⁵. L'any 1968, durant els actes de commemoració del cinquè aniversari, es proclama que més enllà de la dansa, a l'Esbart

El director Eduard Ventura. Teatre de Blanes. Foto Aitor Roger

«existeixen altres propòsits, altres ideals». Es vol «formar una joventut autèntica, amb uns valors humans excel·lents i amb un sentit de la vida concret (...) on hi conviu l'alegria, la felicitat, l'entusiasme i també l'amor²⁶». L'Esbart, cinquanta anys després treballa per mantenir-se fidel a l'amor per la dansa, adaptant-se als temps i vivint amb intensitat cadascun dels balls, des dels més antics als nous, com ha demostrat amb la recent renovació del seu espectacle.

Altres activitats

Ja hem apuntat anteriorment que l'Esbart sempre s'ha mostrat obert a col·laborar amb altres entitats i en les iniciatives culturals blanenques. Fer una llista de la seva participació en activitats que van més enllà de la dansa en sentit estricte seria llarg i segurament ens deixariem moltes coses. Al llarg d'aquestes cinc dècades hem vist la seva implicació més enllà de la dansa, participant a les festes i tradicions del poble, fruit de l'esperit de servei que des del començament ha caracteritzat l'Esbart. Pensem que tot i la creixent professionalització dels seus espectacles i de

Al Palau de la Música Catalana. 2003. Arxiu Esbart J. Ruyra

l'engranatge d'assaigs i balls que ens han mostrat en el darrer any, no haurien de deixar aquesta característica oblidada, ja que els fa encara més ben considerats al poble i que a més creiem que ajuda els balladors a fer pinya entre ells i a estar més cohesionats com a colla, cosa que implica millors resultats damunt els escenaris.

Tot seguit fem menció de les col·laboracions que creiem que més han transcendit. Per exemple, la col·laboració amb el grups de teatre El Mirall i Xiroia, cedint material i assessorament. O l'activa col·laboració en l'organització de la cavalcada de la nit de Reis on l'Esbart sempre ha tingut un paper rellevant; durant molts anys «l'home de la febreta creadora» fou en Joan Cruells²⁷.

Altres activitats, com la que es fa a partir de 1989, que és el primer any de l'arrossada al Vilar, amb caminada a peu i una gimcana per a petits i grans. Aquest mateix any es van organitzar cursets de ball

de saló i van participar-hi 40 parelles. S'han fet sortides culturals, per exemple a teatres de Barcelona, assistència programada i periòdica al Palau de la Música i al Teatre del Liceu, a començament de la dècada de 1980, per iniciar els més joves en el món de la dansa i altres arts.

També és llarga la llista de les participacions a la rua de Carnestoltes de Blanes. També a les de Lloret, Malgrat, Tordera o Calella, sempre amb un nodrida representació i unes espectaculars carrosses. El 2008 l'Esbart és proclamat Rei Carnestoltes de Blanes. Les estades a la casa de colònies de Santa Celsina, entre Llagostera i Vidreres, on es passava un cap de setmana fent activitats, com les ambientades en el temps dels *hippies* sota el lema «fes l'amor i no la guerra» de 1990 o amb la temàtica de presoners i zeladors el 1992. El 2001 es va proporcionar una estada de tres dies als balladors per premiar l'esforç fet durant la temporada d'estiu.

Durant els primers anys que es va ballar a la pista de bàsquet del passeig era tradició participar al concurs de confecció d'estores per a la vuitada de la festivitat de Corpus. D'estores se'n feien al passeig de Dintre i als Pins. Hi havia una sana rivalitat per saber qui la feia més bonica i guanyava el concurs, si la dels joves d'Acció Catòlica o la de l'Esbart. S'organitzava una sortida per anar a recollir les flors. Sovint anaven a Mataró i sembla ser que la primera vegada que van sortir van anar a Argentona.

La participació del grup mitjà juvenil a la representació de *Pastors i Misteris*, els pastorets de Blanes, és una altra de les col·laboracions importants de l'Esbart, que s'encarregava de la interpretació del ball dels dimonis i angelets i també del maquillatge. Els darrers anys, amb la finalitat de donar-se a conèixer i recollir diners per a l'entitat, han participat a I Fira d'Entitats i ofereixen servei de bar a les Barraques de la Festa Major.

Altres participacions puntuals, però igualment significatives, han estat a l'acte d'inauguració de la restauració de la font de la Mina Cristal·lina (1992), a la celebració del 25è aniversari de la parròquia de Santa Teresa (1997), l'espectacle inaugural que va obrir les portes del Teatre de Blanes (2003), la participació a l'Any Joaquim Ruyra amb l'estrena de l'obra *En Garet a l'enramada* en forma de dansa (2003), el cinquantè aniversari de la coronació canònica de la Mare de Déu del Vilar (2005), a la inauguració de la restauració de la Font Gòtica (2006), la recreació històrica per commemorar els cent anys del bateig de la Costa Brava per l'estiuejant Ferran Agulló (2008), el 750è aniversari de la carta de franqueses de la vila de Blanes (2010), la cerimònia inaugural de la Ciutat Esportiva (2011), els actes populars que van servir per recordar els 100 anys de les obres de la Reforma del carrer Ample (2011) o la participació en els actes d'agermanament que es fan al petit poble malagueny d'Ardales (1997 i 2011).

Reconeixements

En **Joan Cruells i Ayats** era molt més que un director artístic. Fundador de l'Esbart, ballador del grup inicial, va ser-ne el director, ensenyava els balls i els punts, dissenyava la roba, pensava les coreografies... Alguns tenen ben viu el record de veure'l escombrar l'escenari abans de cada actuació. La seva personalitat, amb un caràcter fort, exigent, però també xerraire, explicava mil i una anècdotes, que feien que una conversa amb ell fos rica. Una pregunta et portava a un altre tema totalment diferent. Sempre, ja des de petit, va mostra interès per tot el que feia referència a la dansa i al folklore. Estudia i recopila textos que parlin de la dansa catalana i de manera autodidacta es comença a obrir camí en aquest món.

Una de les passions de Joan Cruells, per no dir la més important, era el món del disseny, la confecció del vestuari. S'havia fet gran enmig de peces de roba. En alguna ocasió, en entrevistar-lo, ens va comentar que «si fos ara el moment de començar em dedicaria al disseny.» La seva mare era modista i a casa seva tot el dia es parlava «de draps i roba».

Durant molts anys les teles per als vestits les ha comprat l'Esbart. Ells mateixos han dissenyat el vestuari específic per a cada ball. Les mares i algunes noies han estat les encarregades de cosir. Si no fos per la seva dedicació hauria estat impossible assolir un vestuari tan divers i complet. Per als nois es comptava amb la bona predisposició del sastre Sr. Oliva.

Jesús Crous i Collell fou el primer president de l'Esbart i una de les persones més entusiastes de l'Esbart i que va lluitar perquè els projectes i il·lusions dels balladors poguessin arribar sempre a bon port. Home després, sempre va ajudar a fer realitat tots els projectes de l'Esbart. El càrrec de president el va ocupar des del primer moment i fins a la seva mort, ocorreguda el mes de gener de 2004. Més enllà de l'Esbart fou membre del patro-

Disfressada. Sessió fotogràfica. Arxiu Esbart J. Ruyra
Exposició a l'ajuntament. Amb Jesús Crous, Joan Cruells i
alguns dansaires. Arxiu Esbart J. Ruyra

nat de l'Hospital Sant Jaume, del grup teatral Xi-roia, del centre Catòlic, d'Aspronis, de la creu Roja, articulista de la revista Recvll, obrer del Vilar... Investigador infatigable de la història de Blanes, com testimonien les seves publicacions, els darrers anys els va dedicar a crear el seu propi arxiu fotogràfic amb els moments més importants de la vida quotidiana blanesca.

Però el reconeixement ha de ser extensiu a tots els que han dedicat una part de la seva vida a l'Esbart. La llista és llarga i hi podríem afegir molts més noms, sense que signifiqués que quedés tancada. Hi ha moltes persones i empreses que s'han sentit atrets per l'emoció de la dansa i que encara s'emocionen quan tornen a escoltar la música d'alguna de les danses que executa l'Esbart. Menció a part pel grup de col·laboradors més actius, als pares i mares, i als qui des de fa molts anys s'anomena «matxaques», lliurats als treballs de llum, so, vestuari, maquillatge... Tots ells fan possible que l'Esbart segueixi en dansa. I què seria de l'Esbart dels darrers anys sense els àpats i les celebracions a can Sabata? Sense dubte es tracta d'una mostra més de la cohesió com a grup de l'Esbart fora dels escenaris.

L'any 1972 a través del director de Educació y Des-canso se'ls concedeix la Medalla de Plata. El 1989 la Generalitat concedeix a l'Esbart el Diploma al Mèrit Turístic de Catalunya, que els va ser lliurat al Saló de Sant Jordi del Palau de la Generalitat. El 24 de gener de 1994 van rebre el distintiu guardó de Rotary Club de Blanes per 30 anys de servei a Blanes i a la cultura catalana. Però, més enllà d'aquests guardons, hi ha la satisfacció de contemplar com després de 50 anys la llavor que van plantar els fundadors el 1962 ha crescut en qualitat i segueix donant fruits com mai. Així doncs, benvinguda sia la dansa!

Aitor Roger
Tècnic de l'AMBL i historiador

notes

¹ Recvll núm. 1011. 16/11/1963

² «Ramon Estol i Clos, l'últim flabiolaire de la contrada» Recvll núm. 1078 02/09/1967

³ A l'actualitat se'n desconeix l'existència i ubicació.

⁴ Recvll núm. 523 (1933)

⁵ REYNALDOS CABOT, Salvador. «Les danses Blanques». Recvll núm. 1112 (1968)

⁶ ROGER DELGADO Aitor. *Centenari del Centre Catòlic de Blanes. Cent anys del Centre. Cent anys de blanencs* (2006)

⁷ El viatge comença el 10 de setembre de 1949 i acaba el 10 de març de 1950. Visiten 10 països i 34 ciutats. Fan un total de 104 actuacions. Més informació: ROGER, Aitor. «Rumb a Amèrica: 1949-2009» Recvll núm. 1988 (2009).

⁸ Com a curiositat explicar que Joaquina Vidal recorda que a dalt del Puigmal hi preparen una ensalada russa amb maionesa casolana feta amb el morter que portaven de casa. També ho aprofiten per a proclamar la primera reina de la colla - una espècie de pubilla - que coronen amb un escorredor i unes branques de julivert.

⁹ L'any 1962 a Blanes hi havia 400 joves entre 15 i 22 amb anys. «Juventud, hoy» Recvll núm. 969 05/01/1962.

¹⁰ Temps després Mn. Xuclà és destinat a Castanyet, a Santa Coloma de Farners. Algunes persones encara es pregunten si el fet d'allunyar-lo a muntanya va ser una espècie de càstig pel suport que els va donar.

¹¹ La Casa del Poble fou durant molt de temps espai de trobada i de festa de l'Esbart, ja que fins i tot va servir per fer-hi el casament d'alguns balladors.

¹² Quimeta Vidal encara recorda quins van ser els balls de la primera actuació: la Dansa de Castellterçol, Nyacres, Majorales, la Quadrilla o La Morisca, que ballaven Joan Cruells i Quimeta Vidal.

¹³ «Un grupo artístico se presenta». Recvll núm. 1009. 05/10/1963.

¹⁴ El 1967 hi ha dotze parelles que formen el grup titular, amb edats compreses entre els disset i els vint-i-cinc anys; dotze parelles de catorze a setze anys; dotze parelles d'onze a tretze anys; dotze parelles de vuit a deu anys; dotze parelles de cinc a set anys; deu parelles de tres a cinc anys i dotze nois de sis a nou anys que s'encarreguen d'executar el Ball de bastons. El 1980 són 140 dansaires, amb unes edats compreses entre els quatre i els vint-i-cinc anys.

¹⁵ Agraïts per l'ajuda des del primer moment de Salvador Reynaldos, la seva filla Anna Maria participava en el ball de cercolets, enfilant-la pel damunt dels balladors i fent voleiar la bandera catalana.

¹⁶ El resultat va ser una gravació en color de 33 mm i d'una mitja hora de duració amb les danses de l'Esbart i Blanes com a protagonistes. Empreses distribuïdores de Suècia, Alemanya i França en van adquirir els drets d'exhibició. El director fou el senyor Ferrer i l'operador, Pérez de Rozas.

¹⁷ Les Europeades eren unes trobades dels millors grups de dansa europeus que se centralitzaven des de Bèlgica. En alguna celebració s'havien aplegat prop de 100 colles, representant els seus estats o regions.

¹⁸ En aquells anys destacaven els ballarins Mario Maya i Antonio Ga-

des. Desconeixem el nom dels que van venir a Blanes.

¹⁹ Es tractava d'un festival que organitzava la Delegació Provincial de Sindicatos. El fotògraf Narcís Sans en deixà constància gràfica i es publicà a la revista Villa de Blanes.

²⁰ L'any 1994 fa els arranjaments musicals de *La nit de Sant Joan*, una de les danses que es van representar al Festival del Castell de Peralada dins l'espectacle *Dansem* que produí l'Agrupació d'Esbarts de les Comarques Gironines. El 1998 s'estrena el Ball dels Collidors de Castanyes amb música de Guinart i coreografia de Joan Cruells, amb acompanyament musical de la Cobla Mediterrània dirigida pel mateix Guinart. El 2003 fa la música per a l'espectacle de l'Any Ruyra *En Garet a l'enramada*. També ha fet els arranjaments per a *Balls dels aucellets* i *La Patum*.

²¹ En Bernat Joan mesura 2,60m més barret i pesa 30 kg i Violant fa 2,60m i pesa 28 kg.

²² Dos dels «nanos» de la colla de capgrossos també se'ls hi va posar nom. Per al nan vell se li tria el nom d'es Menut Lluna, d'ulls petits, amb boina, fumava en pipa i solia freqüentar els rams de les cases de terrassans que venien vi. Per al nan que representa la vella, el de na Paula, recordant na Paula Juliana, personatge popular, coneguda pel seu comportament, el seu vestuari i per ser present allà on hi havia gresca.

²³ No va poder assistir-hi, però es va llegir el seu parlament.

²⁴ Les pubilles de l'Esbart, per ordre cronològic i escollides cada cinc anys són: Joaquina Baltrons, Teresa Baltrons, Montserrat Romaní, Engràcia Guich, Anna Camps, Olga Clos, Paquita Gibernau, Maria Matas, Anna Turón i Anna Castany. Des de 1998 també hi ha la figura de l'hereu. De moment, ho han sigut tres nois: Miquel Pica, Jordi Conejero i Xavier Robert.

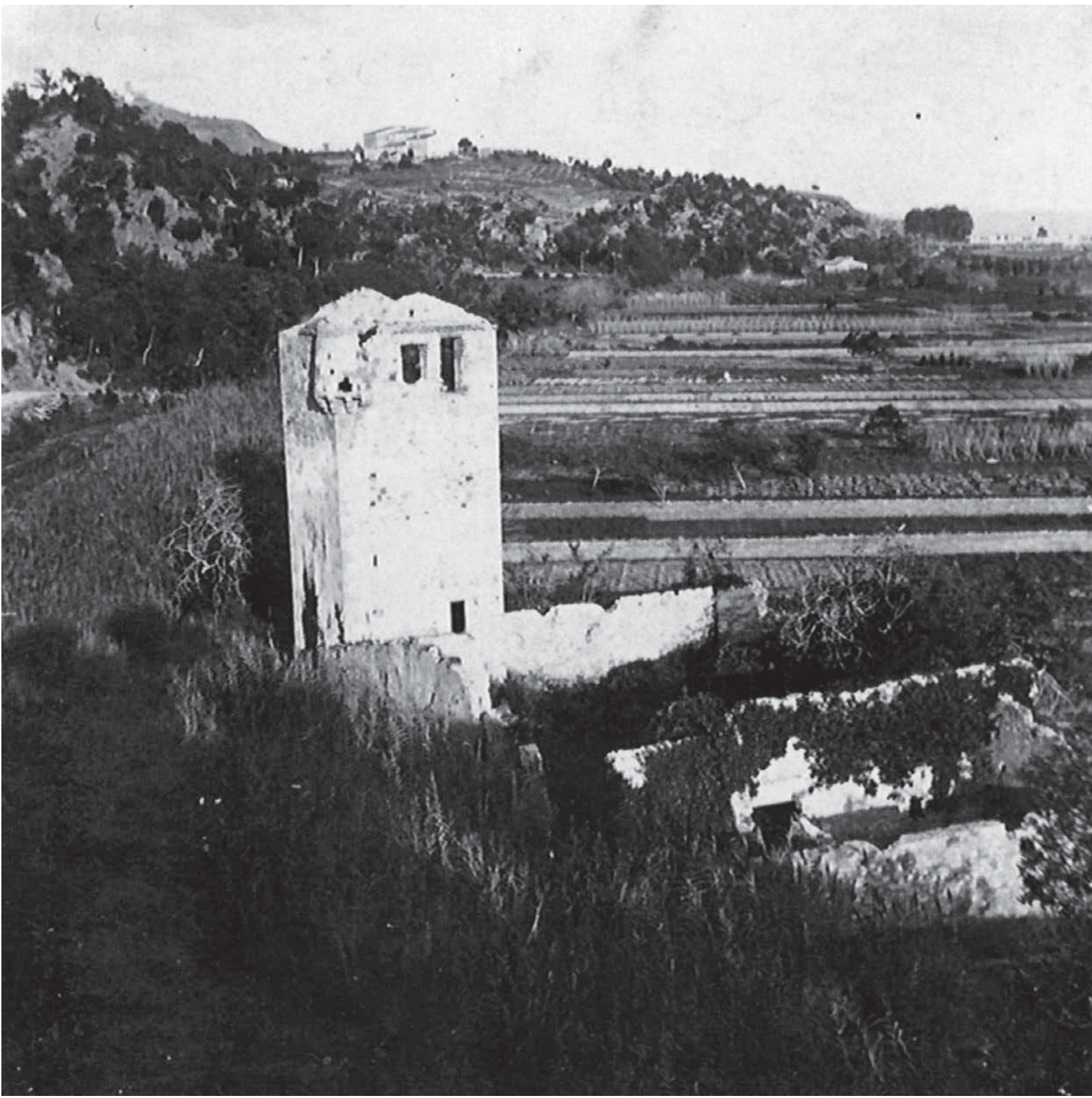
²⁵ Va néixer a Rubí i dedicà la seva vida a la dansa, primer al seu poble i com a director artístic de l'Esbart de Rubí durant 15 anys. El seu lligam amb l'Esbart comença el setembre de 2008 amb la idea de preparar els actes del 45è aniversari. Aquesta col·laboració propicia un revulsiu artístic en les coreografies i el vestuari de l'Esbart Ruyra.

²⁶ Paraules de Salvador Crous i Planas

²⁷ «La cavalcada dels reis. Valoracions al marge sobre l'esperit de creació i de servei a la comunitat». Recvll núm. 1499. 11.01.1986

06 Blanes al segle XVII: els primers marquesos d'Aitona i el mercader Esteve Alemany i Florit

per Joaquim Roura i Roger

La noblesa catalana desaparegué amb la cort reial: les grans cases (Montcada, Cardona, Requesens...) entroncaren amb la noblesa castellana i passaren a residir prop de la cort abans que, una darrera l'altra, es trobessin en mans d'una pubilla que el rei s'afanyava a casar (potser hauríem de dir a lliurar en cos i béns) amb algun alt noble castellà¹.

Des de finals del segle XV fins a la primera meitat del segle XVII els vescomtes de Cabrera visitarien Blanes comptades vegades. Violant de Prades deixà Blanes per establir-se a Barcelona on, poc després, morí l'any 1471; portaren el seu cadàver a Sicília, on fou sepultat al costat de la tomba del seu marit Bernat Joan de Cabrera. El 1477 va morir Joan II de Cabrera, menor d'edat i sense fills. Els seus drets van passar a Anna, la germana gran. El rei Ferran II va procurar per tots els mitjans que Fadrique, fill de l'almirall de Castella, proposat pel rei difunt i cosí germà del nou rei, passés per davant de tots els pretendents i es casés amb la jove Anna. Poc després, la germana d'Anna, Isabel, es va casar amb Bernardino, fill segon de l'almirall de Castella i es reforçava així el lligam amb la família del rei d'Aragó². Anna i Fadrique van establir-se a Medina de Rioseco, molt lluny del vescomtat de Cabrera, però el 1467 van visitar el vescomtat per prendre contacte amb els seus vassalls. Arran d'aquest contacte reberen de les viles un donatiu graciós de 30.000 lliures³ per ajudar a recuperar el vescomtat i els seus drets. Els Enríquez de Cabrera no tornaren a les seves possessions catalanes. Anna no va tenir descendència i Isabel tampoc. Pressionada pel rei, Anna disposà que l'herència passés a Anna II de Cabrera, una neboda per línia il·legítima, que casaren amb el nebot de Fadrique, Luís Enríquez de Girón, quan ambdós encara eren impúbbers. L'any 1574 el seu fill, Luís Enríquez de Cabrera, es va veure obligat a vendre el Vescomtat al comte Francesc de Montcada.

Anna morí el 1526 i Fadrique Enríquez va nomenar un procurador perquè, en nom seu, prenguéssin possessió del vescomtat l'any 1527.

La jurisdicció del vescomtat era exercida, la major part del temps, per un governador o un procurador, que amb els Enríquez de Cabrera fou quasi sempre castellà. La cúria jurisdiccional, amb capital a Hostalric, la formava el procurador general, normalment un cavaller, i el jutge ordinari i assessor, un doctor o llicenciat en dret que substituïa el procurador quan calia. Després hi havia un clavari general, que freqüentment era un comerciant important, a qui donaven compte i raó els batlles de sac dels diferents llocs del vescomtat⁴.

Francesc de Montcada, primer marquès d'Aitona

La Reial Audiència de Catalunya va condemnar Luís Enríquez de Cabrera, duc de Medina de Rioseco i vescomte de Cabrera i de Bas, al pagament de diversos préstecs que li havia fet Francesc de Montcada, comte d'Aitona. Luís Enríquez no va poder pagar-ho en el període d'execució de la sentència i l'any 1574 hagué d'adjudicar els seus dominis de Catalunya a Francesc de Montcada⁵.

J.G Roig i Jalpí ens informa que: *Fue el caso que à 18 de Julio del año de nuestra salud 1574, se otorgó el ultimo instrumento que hizo el Excelentissimo Señor D. Luis Henrriques de Cabrera Almirante de Castilla, de la venda de los Vizcondados de Cabrera, y Bâs, en precio de doscientas i setenta y tres mil libras, al Illustrissimo Señor D. Francisco de Moncada Conde De Aytona, à quien despues la Magestad de Philipe Segundo de Castilla, y Primero de Aragon, y Cataluña, hizo Marques de Aytona, y fue el primero de los de este Titulo...*, Roig insereix després una carta de Luís Enríquez, de 7 de novembre del any 1573, escrita als jurats i universitat de Blanes⁶, en la qual els manava que en cap cas no prestessin ni homenatge ni fidelitat al comte d'Aitona perquè encara creia poder pagar el deute⁷.

Els Montcada senyors d'Aitona i de Xiva al regne de València havien assolit el títol de com-

◀ Figura 1: Torre de defensa de la Plantera. Principis del Segle XVII.

te el 1536. Gràcies al casament de Francesc de Montcada amb la rica Lucrècia de Gralla i Desplà el 1560 tots els Aitona van gaudir fins al 1713 del títol hereditari de Mestres Racionals de Catalunya. Com s'ha citat, Francesc obtingué el 1574 l'antiga herència dels Cabrera, el comtat d'Osona i el vescomtat de Bas. El 1585 Felip II li atorgà el títol de marquès d'Aitona. Els descendents, *Don Gastó*, *don Francesc* i *don Guillem Ramon* van pertànyer al Consell d'Estat de la monarquia espanyola durant tres generacions⁸. L'herència dels Cabrera representava quaranta-nou llocs a la vegueria de Girona, vint a la de Vic, cinc a la de Besalú i catorze a la de Barcelona, mentre que la senyoria d'Aitona pròpiament dita es reduïa a només cinc llocs⁹. Hem de recordar que a Catalunya a finals del segle XVI tres quartes parts de la terra estaven sota la jurisdicció baronial, i la part de territori que ara corresponia a l'Aitona era de les més grans, el baró amb més territori era el duc de Cardona. El primer Marquès d'Aitona havia nascut a València el 1525 i no sembla que visités mai el Vescomtat de Cabrera. Era lloctinent i capità general del Regne de València, on residia, i va confiar el càrrec de procurador i governador dels vescomtats al seu germà Jaume de Montcada, però com que aquest sempre era absent el substituïa el Jutge Ordinari del Vescomtat. Un any després d'obtenir el vescomtat, Francesc d'Aitona va demanar ajut econòmic als seus vassalls, tal com ho havien fet els Cabrera i els Henríquez en el passat. El 27 de maig de 1575 la Universitat de Blanes donava poder a tres veïns perquè, *juntament amb altres síndics de les Universitats dels vescomtats de Cabrera i Bas prometessin de paraula o escrit a Francesc de Montcada, comte d'Aitona, per ajudar a les despeses d'aquest Sr. en la compra dels vescomtats*¹⁰.

La necessitat de diners que tingueren els primers marquesos d'Aitona fou constant, la mateixa necessitat que tenien la majoria dels

grans magnats del seu temps i que els obligava a fer nombroses concessions als seus vassalls; el propi rei es veié obligat a vendre propietats i concedir títols nobiliaris a canvi de diners.

El 1594, Francesc d'Aitona decideix cedir en vida, amb efectes després de mort, el comtat d'Osona i els Vescomtats de Cabrera i Bas al seu fill Gastó de Montcada, que era lloctinent i capità general del regne de Sardènia. Aquest, des de València, va nomenar un procurador perquè, en nom seu, prenguéssin possessió dels Vescomtats. Això es va produir al castell d'Hostalric el 26 de novembre de 1594 en presència de tots els batlles de la jurisdicció¹¹. De Blanes hi assistiren el batlle (Antic Florit), el guarda del palau i casa de la vila de Blanes (Joan Teixidor), el capità del castell de Blanes (Benet Pijoan) i dos Jurats de la Universitat (Pere Ruyrans i Sebastià Domènech). En el decurs de les jornades de possessió¹² va arribar la notícia de la defunció de Francesc de Montcada, primer marquès d'Aitona i pare de Gastó.

Blanes, un poble de mariners, paraires i mercaders

El 1583, pocs anys després d'obtenir el vescomtat de Cabrera, Francesc de Montcada manà fer un capbreu de la vila de Blanes¹³. A partir de dit capbreu podem fer-nos una idea de l'activitat econòmica de la vila de Blanes a l'arribada del primer marquès. En el Capbreu, lògicament, només s'anoten els propietaris (emfiteutes), i familiars directes, i/o procuradors en alguns casos; no hi consten, per tant, els *sen-se terra* (molts treballadors, servents, criats, esclaus, etc.). Els oficis que destaquen són els de mariners i navegants, amb un 26 %; després, els que treballen els teixits, sobretot la llana (paraires) amb un 26 %; a distància, però de manera notable, segueixen mercaders i negociants

(8%), els fusters o treballs relacionats amb la fusta (8%), i els pescadors (6%)¹⁴. La resta de percentatges queda repartida en diversos oficis. Es fa notar que la pagesia només arriba al 4 %, perquè només s'hi anoten els propietaris útils i afocats¹⁵, però sabem que en els masos actius hi treballava una gran quantitat de gent.

La majoria de paraires ho són de la llana (amb els diferents oficis que intervenien en tot el procés de producció dels panys: abaixadors, teixidors, retorcedors, tintorers etc.), però com diu J. H. Elliott¹⁶, *els paraires eren sovint individus que negociaven en llana a gran escala*, per la qual cosa molts dels importants paraires que declaren en el capbreu es poden incloure en el grup dels mercaders, alguns dels quals viatjaven a Castella. També hi consten alguns paraires de lli, un exemple paradigmàtic fou l'important negociant Joan Duran, tossenc domiciliat a Blanes¹⁷. La indústria dels paraires va patir una disminució considerable a Blanes durant les primeres dècades del segle XVII, les raons de la qual segueixen els patrons generals econòmics catalans. *Des de mitjan s. XVI, Catalunya tenia un mercat florent per als teixits en les grans fires de Castella* (els castellans les revenien i exportaven a Amèrica). *Quan les fires castellanes declinaren, a les últimes dècades del segle XVI, les exportacions de teixits catalans declinaren paral·lelament*¹⁸. La Memòria de Damians, el 1630, *avalua en dos terços la disminució del nombre d'oficis catalans del teixit de la llana, en una trentena d'anys*¹⁹.

També coincideix una crisi en l'activitat agrícola. Tot i que la pagesia havia viscut un petit període de millora, va haver-hi seriosos problemes amb el subministrament del blat i els motius eren diversos. Per a J.H. Elliott *Mentre els especuladors s'aprofitaven d'una escassetat que derivava naturalment de les condicions del sòl i del clima, hi ha raó per a creure que l'escassetat era més considerable que no calia, com a resultat de l'actitud d'un grup poderós d'entre mercaders i terratinents*²⁰.

Mercaders i negociants també minvaren, però els que quedaren, durant la primera dècada del s. XVII, tingueren una activitat comercial quasi frenètica. El mercader Esteve Alemany i Florit comprava i venia una gran quantitat de *forment*, també *tossinos* (1605-1606), Joan Duran es dedicava a vi, panys burells, ferro, etc. Joan Salavert, Francesc Homs (1604), Batista Illas, Pere Roura (1605), Jaume Fornaca (el pare comerciant, el fill mariner-comerciant), entre molts altres, comerciaven, prestaven diners, formaven companyies, asseguraven barques, mercaderies i viatges, i negociaven amb qualsevol producte. Al voltant de 1603 els blanencs organitzaven viatges comercials a Palerm, Marsella, Cadis, Cotlliure, València, Gandia, Alacant, Cadis, Sardènia, Lisboa, el Rosselló, etc. a més del cabotatge tradicional a tota la costa de llevant i Barcelona. Comerciaven amb una gran varietat de productes: panys de llana, panys de lli, blat, armes, arpions de sardinals, tonyina, ruscs, suro, castanyes, barrils, cèrcols, la fusta, *tossinos*, venien i compraven barques, etc²¹.

La qualitat de port natural, la seva situació geogràfica i les comunicacions per terra feien de Blanes un principal punt estratègic per al comerç²². A més, gràcies a alguns privilegis, els blanencs gaudien d'avantatges comercials que només tenien els comerciants de Barcelona i Girona, com el que Joan II concedí el 1464, de franquesa de lleudes reials, cises, passatges, barres, portatges i altres drets per totes les terres del Sr. Rei (tal com es feia a Girona)²³, i el que en el 1510 va atorgar el rei Ferran II, concedint a tots els homes i vassalls habitants de la vila de Blanes l'ampliació de l'enfranquiment de lleudes, etc. de tot el principat de Catalunya a tota la Corona d'Aragó, tant en terra com en mar²⁴. No menys important era per als blanencs el privilegi de 1458 que prohibia la imposició de marques, penyores i alienació de béns a la gent de Blanes²⁵.

El mercader Esteve Alemany i Florit

Hem anotat més amunt que el negociant blanenc Esteve Alemany i Florit, al voltant de 1606, va fer molts diners amb la crisi del blat, però la fortuna li venia de molt abans. Esteve era fill d'un mercader anomenat Joan Alemany i de Palol que va casar-se en segones nupcies amb Jerònima Florit i Daví, filla de rics mercaders blanencs. Joan i Jerònima tingueren cinc fills. L'hereu de Joan Alemany havia de ser Joan Salvador, adroguer i fill seu i de la seva primera dona, que va morir navegant el 1590; l'herència va passar al seu germà Marc que morí sense descendència, i, finalment, dita herència passà a Esteve Alemany i Florit²⁶.

Jerònima, la mare d'Esteve, tenia tres germans: Salvador Florit, que havia de ser l'hereu però morí abans de 1555; Margarita, que testà el 1572 a favor de Jerònima, i Anna Florit, que també testà el 1585 a favor de Jerònima. Aquesta última va testar directament a favor del seu fill Esteve l'any 1586. Esteve Alemany es casà el 1583 amb Magdalena Fàbregas com a Esteve Florit ats Alemany²⁷.

L'herència que va acumular Magdalena Fàbregas, filla de mercaders i hostalers, era més gran que la d'Esteve: El seu avi Nicolau, mercader, es va casar amb Càndida Andreu. Un nebot d'aquests, Francesc Andreu, fou notari a Girona i morí sense descendència. L'avi Nicolau i el seu fill Sebastià van lluitar i guanyar per sentència l'herència de la casa Andreu. Després, Sebastià, negociant i hostaler, es casà amb Margarida Bisbe (el seu germà Joan estava casat amb Anna Florit, tia d'Esteve Alemany, que ja hem dit que no va tenir descendència). Margarida Bisbe testà a favor del seu fill Damià, que prengué el nom de Damià Bisbe i Fàbregas, però va morir i l'herència passà al seu germà Nicolau Fàbregas i Bisbe (hereu dels Fàbregas), que es casà amb Isabel Cassà, filla del pagès Joan Cassà de Lloret i pubilla de Mas Co-

nill. El fill d'aquests últims, Sebastià Fàbregas i Cassà va morir el 1597 sense fills i, per defecte, l'herència passava a Isabel Cassà, la seva mare. Per concòrdia de 1599 entre les germanes Isabel i Magdalena Fàbregas, l'herència dels Fàbregas, dels Andreu, dels Bisbe i dels Cassà passava als cònjuges Magdalena Fàbregas i Esteve Alemany i Florit²⁸.

Resumint, la família Alemany-Fabregas (Figura 2) sumava a Blanes les possessions següents: El *Mas Bisbe*, la casa i terra contigua al *Pla de Savanell* (Illa). *Camp as Gorch d'en Trull o camp deybant*. Tros de terra que fou de *Mas Balus*. Tros al lloc que fou *d'en Pruna. El Pla de Savanell* (la Illa). Peça de terra *prop del molí de la Roca de l'heretat de la Plantera*. Terra camp a *Pujolar*. Camp al *pont d'en Conill*. Tros al *Comadavina*. Tros erm i boscós *prop del Mas Vilar*. Un altre tros (no determinat). Una casa al lloc *d'en Mas*. Una botiga. Una peça de terra boscosa a *Sant Antoni (Puig Buscam)*. Una peça de terra de llavor i part boscosa amb una casa a *Mas Tarasco*. Una terra boscosa i pinar al lloc *Mas Ami*. Una peça de terra a *Les Hortes*. Una casa al carrer *Bellaire prop de l'Hospital*. Una botiga al carrer de l'Hospital. Un hort al costat de la botiga, un tros de terra amb casa al lloc anomenat *Diuimer*. Una peça de terra a *l'horta de la Riera*. Una botiga gran al carrer de *l'Or*. Una peça a *La Costa darrera lo Palau*²⁹. Terra sembrada al *camp d'en colomer*, una casa i terra anomenat *Can Masset*. Una botiga al costat del *Portal de la Verge Maria* un hort anomenat *Mas Sans*. Terra boscosa a *Canaví*. Una peça de terra en el terme de Lloret anomenada *Puig d'en Teixidor*. Casa al carrer *d'en Vingut* (Vengut). Una vinya prop de la capella de Santa Maria de la Font de la Salut (abans lo *Pou de Mont*)³⁰. Un hort prop de la Mare de Déu de l'Esperança al lloc de *la Camadasa prop de les roques d'en Mollet*. Casa al C. *Bonaire*. Terra, plantada de vinya, al lloc *Puig de Roldor*³¹. Terra i casa sota *Mas Palou*³². I a Girona: Dues cases contigües davant de la

ARBRE DE LA FAMÍLIA D'ESTEVE ALEMANY I FLORIT DE BLANES

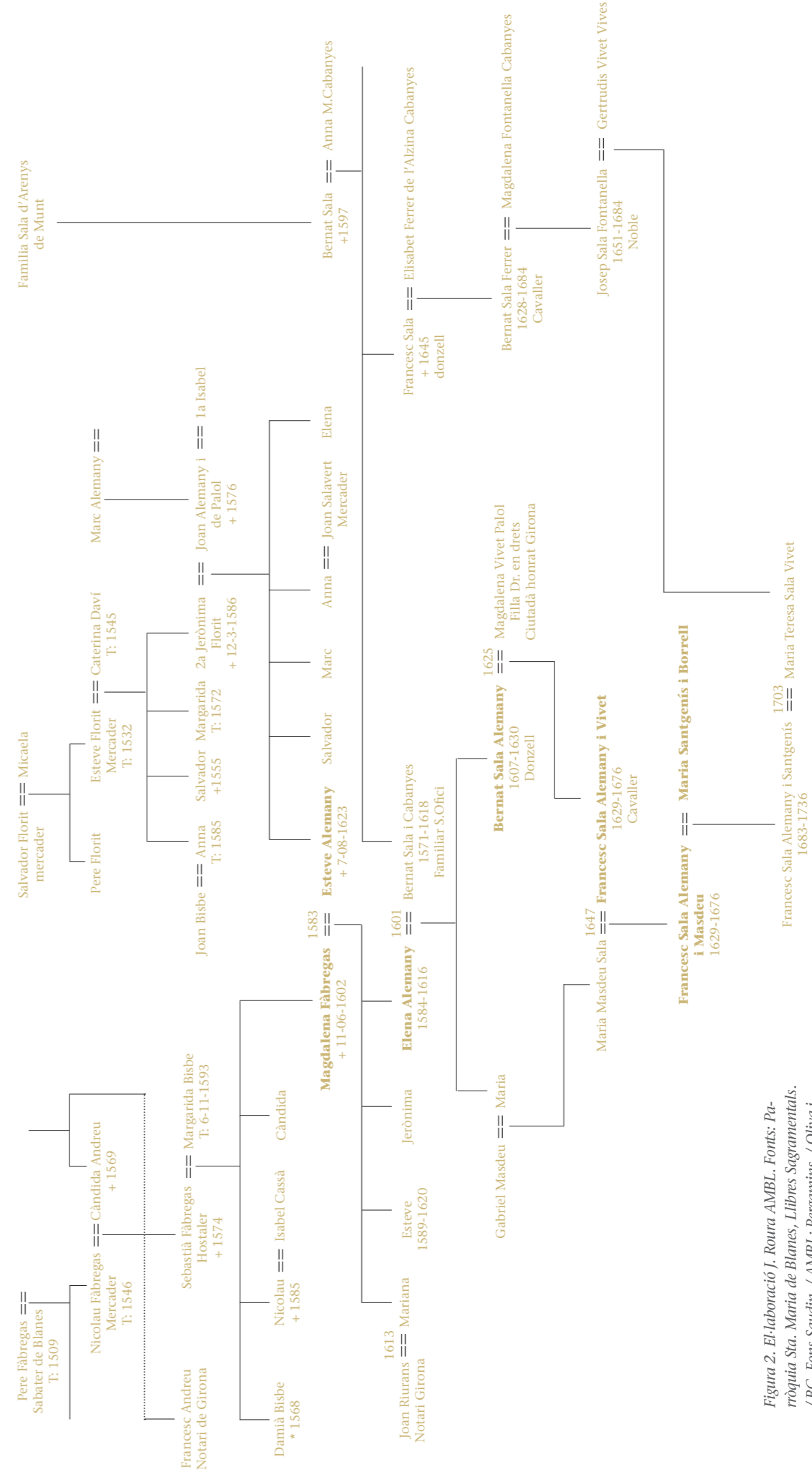

Figura 2. El-laboració J. Roura AMBL. Fonts: Parroquia Sta. Maria de Blanes, Llibres Sagramentals, / BC. Fons Sautàin. / AMBL. Pergamins. / Oliva i Ricós, Benet: La Petita noblesa del Maresme.

Cúria i a la plaça dels Rahims. Una casa a la plaça de les Cols, prop del riu Onyar. Un hort prop del Mur Trencat del Mercadal, i un pati descobert fora muralles al carrer que va al Carmen³³. Alemany invertia els diners en la compra de terres i l'establiment de censals. En els últims anys del segle XVII trobem documentats al seu nom diversos establiments de violaris³⁴ i censals³⁵. A finals de l'edat mitjana, la venda de censals es troba molt difosa, constituint per a l'aristocràcia, la burgesia i entitats eclesiàstiques una manera segura d'invertir estalvis³⁶. El préstec de capitals es trobava a disposició de qualsevol estament social, i de qualsevol persona que tingués béns propis. Dins d'aquesta societat rendista, Alemany disposava de molts diners i procurava assegurar-se rendes que li donessin més diners; com a censalista deixava el capital i comprava el dret a cobrar pensions en diners dels censataris. El 16 d'octubre de 1596 Esteve Alemany comprava el Mas Hereu i el dret de la batllia de sach dels censos i drets dominicals de la cabiscolia de Sant Feliu de Girona a Vidreres³⁷.

Gastó de Montcada, el segon marquès d'Aitona, a Blanes

Gastó II de Montcada, nascut a València el 1560, fou el segon Marquès d'Aitona, comte d'Osona, vescomte de Cabrera i Bas i Villamur, baró de Llagostera, de Callosa, Taberna, etc. era per successió hereditària Mestre Racional del Principat, fou virrei del Regne de Sardènia (1592-1595), ambaixador a Roma davant del Papa (1604-1609) que era un càrrec molt important, virrei del Regne d'Aragó, Gran d'Espanya (1626) i membre del Consell d'Estat i Guerra de Felip IV. Seguint costums endogàmics de família³⁸ i de la seva època, Gastó es va casar amb la seva cosina Caterina de Montcada i Bou, baronessa de Callosa al regne de València, filla i hereva de

don Miquel de Montcada i Bou, virrei de Mallorca i Sardènia³⁹. Gastó de Montcada va visitar Blanes en diverses ocasions.

Quan lo Marquès d'Aitona arribà a Blanes el 12 de desembre de 1598, la població devia tenir aproximadament unes 350 cases i moltes botigues (magatzems), i experimentava un creixement demogràfic a causa de la immigració, sobretot de francesos⁴⁰. Els representants de la vila donaren les claus al marquès i després d'un munt de manifestacions simbòliques, tot seguit entraren pel portal del C. Ample i l'acompanyaren en comitiva fins al palau; hi anaven tots els jurats, els dotze del Consell i els cavallers i autoritats del vescomtat⁴¹. Podem imaginar-nos que en aquella comitiva anava, en un lloc destacat, el mercader Esteve Alemany i Florit. Durant les setmanes següents, cada diumenge, els representants blanencs anaven a buscar el senyor marquès i l'acompanyaven a Missa.

Privilegis, cessions i concessions

Joan Gaspar Roig i Jalpí deia de Blanes que: *Ha sido siempre muy estimada de sus señores, los cuales por grandes servicios que de ella han recibido la han condecorado con innumerables privilegios, y prerrogativas; q no creo que haya otra Villa en este Principado, estè tan eximida, y privilegiada*⁴².

Ja hem parlat d'alguns privilegis que beneficiaven els blanencs per comerciar arreu amb la Corona d'Aragó. Des del Palau de Blanes Gastó de Montcada va concedir més privilegis importants per a la seva vila.

Per privilegi de 2 de gener de 1599⁴³ es confirmaven tots els privilegis concedits pels seus antecessors i disposava, entre d'altres coses, *qui no podia ser batlle..., que els Jurats poguessin nomenar persona per a escriure les determinacions..., que la casa de la Vila no pagués cens..., i la possessió d'aquesta vila de poder fer segell i armes amb la*

Figura 3. L'obra *Expedición de los catalanes y aragoneses contra turcos y griegos* escrita pel comte d'Osona Francesc de Montcada i Montcada molt abans de ser el III Marquès d'Aitona.

*creu blanca i camp vermell per segellar totes les coses que convinguessin al servei de la Universitat, posant a mà dreta les armes de Montcada, que són les 8 fogasses i les barres d'Aragó*⁴⁴. (Vegeu les armes de Montcada a l'escut de la figura 3).

Per la seva banda, Esteve Alemany aconseguia, el 26 de novembre de 1599, la concòrdia entre la seva cunyada Elisabet Fàbregas i la seva esposa Magdalena per l'herència dels Fàbregas. Un mes després, el 26 de desembre de 1599, Esteve Alemany comprava en el Palau de Blanes, els drets i censos de diverses propietats de Blanes, Sant Cebrià de Folgars, Hostalric, Ramió, i La Plantera de Sant Genís de Palafolls al marquès Gastó de Montcada⁴⁵.

La compra comprenia els delmes, els censos⁴⁶, les tasques i altres rèdits de la Parròquia de Sant Ciprià de Folgars i dels Masos Vidal, Ferrer, Casas, Gompar, Llobet, Planadevall, Planademont, Torra i Roure, i afectava propietats de Partegàs (S. Celoni), Massanes, Sant Genís de Palafolls i Santa Susanna. Quan els drets de Blanes que comprà Alemany coincideixen amb les propietats de la família Fàbregas, recordem que les germanes Fàbregas havien signat concòrdia un mes abans (el Pou de Mont, la Riera, lo Masset, hort dels Masans, la casa del c. Hospital amb la botiga, etc.) i a Traslauja de Sant Genís de Palafolls (lo Mas del Pla de Sabanell). En aquest últim cas Gastó s'hauria volgut reservar el domini directe en terces, lleudes i foriscapis per al seu fill, Francesc de Montcada⁴⁷. La compra d'aquestes rendes a Gastó de Montcada ascendia a unes 3200 lliures. De fet, Gastó s'estava venent unes rendes que són considerades vitals per al manteniment d'una economia senyorial.

En el mateix palau i en la mateixa data s'establiren un seguit de censals sobre alguns dels llocs comprats a favor del mateix Alemany. Entre els testimonis d'aquests contractes sempre hi apareix Pere Carles, criat i servent d'Esteve Alemany, i de notari, el seu futur consogre Joan Riurans de Girona.

L'època de la venda de lo Pla de Sabanell pujava a 400 lliures i Gastó de Montcada com a Senyor jurisdiccional li donava permís per prendre l'aigua i per construir una torre de defensa:

...inter nostre vos que vos y los vostres pugau y vos sie licit y permes regar add recs monar dita pessa de terra com be teniu ja sempre acostumat y tambe pogau y vos sie licit regar dela aygua del rec den polit i en aqtt pugau si sera menester fer resclosa peraque la aygua pugue muntar per regar dita terra sens empero perjudici de tercer del qual bajam de conexer nos o nostres officials. Item vos donam a vos y als vrés licentia y facultat sempre que volreu y vos ser ben vist fer o, fer fer y fabricar torre en dita pessa de terra per millor çeguretad de les persones

Figura 4. Torre de la Planera. Gastó de Montcada, II Marquès d'Aitona, va donar permís per a la seva construcció a Esteve Alemany i Florit el 26 de novembre de l'any 1599 ...per a més çeguretat de les persones qui estaran i habitaran en ella...

qui estaran i habitaran en ella dela manera queus apparexara,... (Figures 1 i 4).

L'any 1601 Esteve Alemany casà la seva filla Elena amb Bernat Sala i Cabanyes, fill de la família més poderosa d'Arenys, poc temps abans Esteve havia fet de procurador a Blanes dels negocis de Bernat Sala pare. La dot d'Elena pujava a 1500 lliures, una quantitat molt considerable. L'any 1602 moria la seva esposa Magdalena Fàbregas i Bisbe.

Gastó encara freqüentava Blanes i el 14 de novembre de 1603 signava un altre privilegi pel qual s'estenia el terme de Blanes fins al riu Tordera en el lloc vulgarment dit *lo veïnat de Tras l'Aigua*. El pergamí ens informa que a la Massaneda i altres terres circumveïnes *s'hi estant construïnt moltes cases, y que hi ha perill de pesta*⁴⁸. L'1 de març de 1604 es faria una Declaració, per provisió formal de la Reial Audiència, d'haver de substituir la unió del veïnat de Tras l'aigua a favor de Blanes, imposant silenci perpetu als de Palafolls, havent de pagar als de Blanes els danys que se seguïren⁴⁹. Aquesta annexió es produïa 13 anys després que els drets de parroquialitat de la Massaneda ja s'havien inclòs en la parròquia de Blanes (concordia de 16 de febrer de 1590 entre Antoni Mollet i la Seu de Girona)⁵⁰.

El dia 29 del mateix mes i any Gastó concedia un altre privilegi perquè la Universitat de Blanes pogués nomenar un Consell de 40 homes⁵¹. Seguiran més privilegis, però a partir del 1604 serà Jeroni de Saportella, governador general del marquesat d'Aitona i en nom de Gastó, qui els firmarà des del palau de Barcelona. Gastó de Montcada continuava necessitant diners i pel novembre de 1605 els jurats de la Universitat de Blanes venien un censal per pagar la prorrata de les 1.200 lliures que havien ofert al marquès⁵².

Els dietaris de Pujades ens informen del retorn de Gastó a Blanes el 7 d'agost de 1609: *Entraren al moll dos galeres de Gènova. Han desembarcat a Blanes a don Gastó de Montcada, marquès de Aytona, qui era embaxador en Roma, al qual a succehit don Pedro de {...}, qui diuen ha casat ab una senyora deuta del duch de Lerma. Y han fet tiro al marquès que primer sa ha vist davant a son successor que no ha sabut lo volguessen mudar. Diu-se ho han fet per temor que lo Papa no replicàs que le y dexassen estar per què ell lo volia molt. En fi lo n'han tret provehit de virrey de Saragoça de Aragó. Sense cap dubte el nou càrrec del marquès era de menor categoria*⁵³.

A Esteve Alemany les coses semblaven anar-li millor, continuava comprant terres, el 1613 va casar la seva filla Marianna amb Joan Riurans, notari de Girona, i el 1614 comprava a Salvador Oliver, sastre, una peça de terra al lloc de la Sureda en el Pla de Pineda del castell de Palafolls⁵⁴. Alemany seguia invertint els seus diners en masos i terres però no descuidava els negocis que venien pel mar: prestava diners als mariners per als aparells, arreus i nòlits de les barques i perquè poguessin comprar provisions i preparar els seus viatges. Cobrava els interessos a la tornada del viatge i donava facilitats de pagament⁵⁵. Els préstecs i assegurances per als viatges per mar es donaven sempre a un interès molt alt, el mar tenia molts perills, naufragis, moros, corsaris, i segons guerra de torn, castellans, genovesos,

francesos, etc., però no sempre va tenir èxit en aquests negocis i ens ho demostren certs viatges a Lagos en què perdé molts diners:

El tres de març de 1616 Alemany va deixar 50 lliures (*a risch i perill del mercader, sobre dita barca, nòlits i arreus i per comprar vitualles i provisions*) per viatjar a la ciutat de Lagos. El risc i perill cobria l'anada i la tornada. El mariner Gaspar Gallart es comprometia a tornar les 50 ll, amb un interès del 45 % quan tornés del viatge⁵⁶, però a l'agost de 1616 s'hagué de cancel·lar el contracte perquè el 26 d'abril de 1616 *la barca fou capturada pels moros al cap de Gata tornant-se'n a la torra de Sant Pere davant cala figueta*.

Una altra inversió infructuosa, el 16 de març de 1616, Esteve Alemany deixà al patró Bernat Pujol, mariner habitant a Blanes, 500 ll a la part per un viatge a *Ponent*⁵⁷. Bernat Pujol, patró de la barca Beata Ma del Roser i Sant Joan Baptista de 400 q., va tornar a Blanes i l'1 d'octubre de 1616 li vengué a Esteve Alemany i Florit un terç de dita barca per 100 lliures. El mateix dia Esteve Alemany deixava 50 ll. a Rafel Aldrich perquè a risc i perill *del mercader* el mariner navegues fins a Lagos i tornés. Rafel Aldrich navegava amb la barca de Bernat Pujol, i es comprometia a tornar les 50 ll i un interès del 45%, quinze dies després de la tornada. El 22 de desembre de 1616 la barca patronejada per Bernat Pujol naufragà al lloc dit *Lazaria o Lassuria* i es perdé tota la mercaderia. Amb la barca i el viatge Esteve Alemany ho perdé tot. El 1616 morí la seva filla Elena. Els dos anys següents Alemany formà part de la cúria ordinària d'Hostalric com a Clavari General del Vescomtat⁵⁸. Bernat Sala Cabanyes va morir el 1618, i el 27 d'abril de 1620 ho feia el jove hereu Esteve Alemany i Fàbregas. Esteve Alemany testà a favor del seu nét, Bernat Sala i Alemany, el mateix any que dotava el benefici dels Tres Reis i Sant Esteve de la Parròquia de Blanes⁵⁹.

Francesc II de Montcada, tercer marquès d'Aitona

Francesc de Montcada va néixer a finals de 1586 a València, fill de Gastó, comte d'Osona, de Marmilla, vescomte de Cabrera i Bas i Vil·lamur, baró d'Antillón, de Serós, Mequinensa, Soses, Callosa Tàrbena i Llagostera. Mestre Racional de Catalunya, tercer marquès d'Aitona, fou Gran d'Espanya el 1626. Exercí de governador a Milà i Flandes, ambaixador a Holanda el 1622 i a Viena el 1624. El 1630 fou almirall de l'Armada i el 1633, dels Consells d'Estat i guerra. (Figura 5).

Francesc va rebre una educació culta i refinada (història, filosofia, llatí, grec) i escrigué la *Expedición de los catalanes y aragoneses contra turcos y griegos*, publicada el 1623 (Figura 3). Fou un home completament entregat a la monarquia i a les tasques encomanades pel rei. Al voltant de 1610 Francesc es va casar amb Margarita de Castro Espés i Alagón, hereva d'un important patrimoni a Aragó i Catalunya, descendent de la Real Casa de Castro, i de les de Peralta, Cervelló, Pinós, Anglesola, Alagón, Espés, etc⁶⁰. D'aquest matrimoni nasqué Guillem Ramon de Montcada, que també cultivà les lletres.

Una de les primeres tasques del jove Francesc fou en els anys 1622 i 1623, anys de màxima tensió entre el Consell Barceloní i la Corona espanyola. Després de la dissortada regència del Virrei duc d'Alcalà al Principat, Madrid va nomenar el Bisbe de Barcelona com a nou virrei, la qual cosa va provocar molta tensió i agitació a Catalunya. Els catalans reclamaven la presència del rei i no volien que es nomenés nou virrei fins que se celebressin Corts. El 27 de desembre de 1622 el Consejo de Estado fou convocat per discutir les consultes del Consell d'Aragó a Madrid, que aconsellaven intervenir a Catalunya. Fou una reunió molt important. Olivares va llançar la idea d'una missió especial a Catalunya per

part del jove comte d'Osona, que segons Elliott era una figura popular entre els catalans, amb la finalitat de persuadir el Consell de Cent perquè acceptés el nou virrei. Els membres del Consejo van donar la seva opinió, i la que predominava era que calia evitar la ruptura amb els catalans (Espanya no tenia diners per iniciar campanya a Catalunya i es temia la proximitat de Catalunya amb França) i donaven suport a la proposta missió conciliatòria del comte d'Osona. Per contra, l'opinió del marquès de Montcada, *don Gastón*, era totalment oposada: *la visita del seu fill no fóra gaire profitosa i Barcelona ja feia temps que era mereixedora d'una demostració de força, que el rei, com a un favor especial, havia volgut evitar*. Felip IV prengué la decisió final i el jove comte d'Osona fou tramès a començament

de 1623 a Barcelona. Arribà a la ciutat el 10 de gener de 1623 i es reuní el 23 de gener amb el Consell de Cent. Després d'una llarga i violenta reunió, votaren enviar una ambaixada a Madrid per demanar govern vice-regia fins que el rei no vingués. La missió de l'Osona havia acabat en un total fracàs⁶¹.

Sabem que Montcada es va quedar a Barcelona els mesos següents⁶², i podem suposar que el jove Montcada mantingué algun contacte amb Blanes o el Vescomtat. Si més no, ell o el seu procurador van contactar amb Esteve Alemany i Florit, que aquell mateix any, el dia de reis, havia fet batejar Joan Baptista, el seu esclau turc de 22 anys⁶³.

La venda del delme, censos, tasques i directes senyories de Blanes

El mes de juny de 1623, el comte Francesc de Montcada, és nomenat ambaixador a Alemanya. El comte d'Osona havia de marxar d'Espanya per no tornar mai més. El 17 de juny enviava una carta al rei Felip IV expressant el seu agraïment i l'honra que havia rebut amb el seu nomenament. Ara més que mai, el comte d'Osona necessitava diners per anar a servir al rei. Podem fer-nos una idea de les despeses que tenia la noblesa a partir del que diu Gaspar Feliu en parlar de les rendes senyorials:

...el que necessitaríem per a entendre l'evolució de la renda senyorial real seria poder seguir l'evolució de l'estructura de la despesa senyorial... salaris de criats de tota mena, amortització de cavalleries i carruatges, evolució dels dots, despeses d'estudis dels fills, cost del vestit, del calçat, i dels guarniments per cavalleries i carruatges, despeses de construcció i parament de la casa, preu de la cera i de les misses, dels perfums, dels llibres i dels instruments musicals i dels menjars «de ric»: vi, peix, carn, llaminadures... Imaginem-nos, doncs, la despesa d'un

magnat de la categoria dels marquesos d'Aitona amb un gran palau a Barcelona sovint ocupat per convidats dels més alts estaments, havent de representar Espanya com a ambaixadors i vivint llargues temporades a Madrid, a la Cort, amb grans despeses amb festeigs, *corridos* (on hi havia batusses entre els nobles per ocupar el millor seient a prop del rei), *pages i putos*, obres d'art, regals per a un rei que estava arruïnat i que no convocava Corts a Barcelona per la gran despesa i esforç que representava el seu desplaçament fins a Catalunya. En un dels innumerables plets entre Francesc Sala Alemany contra Bernat Sala l'any 1671 hi llegim: *...perquè la causa final i que precisament obliga als amos y senyors de ditas decimas fou la necessitat de considerable quantitat de diner per lo camí que immediatament lo dit comte de Osona venedor anà de fer en germania per raó de la ambaxada que havia de fer al amparador y per a pagar los gastos de la prevenció per rahó de dit viatge luego de necessitat...*⁶⁵

Es refereixen a la venda del 25 de juliol de 1623: Joan Riurans, notari de Girona, notificava «que en aquell dia el procurador general de Francesc de Montcada, vescomte de Cabrera i de Bas, havia venut a carta de gràcia a Esteve Alemany i florit el delme, censos, tasques i directes senyories del castell de Blanes i de les parròquies de Santa Maria de Blanes i Sant Cebrià de Fogars, i diversos masos en el terme de Palafolls pel preu de 5.000 lliures. Els masos eren Estornell i Casanova, que va comprar a Joan Onofre de Clapés, de Vilanova de Palafolls, el Mas Poch de Sant Genís de Palafolls, que posseïa Joan Riera, les terres que va comprar a Palafolls a Antoni Cellent de dit terme i unes altres que va comprar a Bonet de Santa Susanna. El Mas Roig, del terme del castell de Palafolls, i dues terres a ell agregades, una comprada a en Ropià i l'altra a en Toya de dit terme. Dues peces a dit terme que va comprar a Joan Tosell i la seva mare, i diversos quadrons. S'exceptuaven el delme, censos i

tasques del veïnat de Tras l'Aigua que abans era de Palafolls i ara era de Blanes, i el dret de ribatge». Lloava la venda Margarida Aragó i Castro comtessa d'Osona i baronessa de la Laguna⁶⁶.

Els Montcada, en vendre a carta de gràcia, pensaven recuperar les directes senyories més endavant. Ells conservaven la senyoria jurisdiccional i el domini sobre el batlle, els molins i notaris; així com el delme de ribatge, del peix, dels grans de la farina i de l'oli desembarcats a la platja de Blanes⁶⁷ però amb la venda dels delmes deixaven de percebre una part vital de les rendes vescomtals. Alemany havia anat efectuant les compres dels masos entre els anys 1618 i 1623 i ara obtenia la propietat plena, però malauradament no la va poder gaudir.

Deu dies després de la compra va morir Esteve Alemany i Florit; una ullada al Llibre Sagramental d'òbits ens indica el poder i la importància d'aquest comerciant que fou enterrat el 7 d'agost de 1623 *dins l'Església Parroquial de Santa Maria de Blanes, davant de l'altar dels Tres Reis i Sant Esteve sota les grades d'aquella capella; se li donà sepultura solemne amb l'assistència de tots els preveres reunits a l'església i a l'església de Lloret, Malgrat, Palafolls i Tordera*, en el seu testament va encarregar un munt de misses perpètuas i deixà bona renda per als sis capellans, rector, clauer, quatre beneficiats i per a l'assistència dels malalts⁶⁸.

Deutes del joc o deures d'Estat?

El 1624 el comte d'Osona marxa d'Espanya per dur a terme diversos encàrrecs polítics, diplomàtics i militars, tot i les reiterades sol·licituds a Felip IV i al Conde Duque de Olivares, ja no tornarà mai més a la seva terra⁶⁹.

El mes de març va morir la seva esposa, els dietaris de Pujades ho recullen de la manera següent: *Dilluns a 11 de març de 1624: Morí en Barcelona*

Figura 5. Retrat de Francesc Montcada i Montcada III Marquès d'Aitona. Anònim s. XVII. Biblioteca Nacional de España. Iconografia Hispana núm. 6017-2

la comtessa de Osona, muller de don Francisco de Montcada y nora del marquès de Aytona don Gastó. Diu-se és morta de passió de ànimo perquè lo comte se ha jugat dotze mil escuts que lo rey li avia donats per ajuda de costa dels gastos avia fets en la embaxada de Alemanya. Fou aportada a pedralbas a enterrar ab una caixa de alba forrada de setí vermell, cuberta de vellut negre. És lo últim hereu de la casa de Cervelló que los fills ja vindran per dona⁷⁰.

No sabem quines fonts alimentaven els Dietaris de Pujades. Dotze mil escuts en l'any 1624 eren unes 19.200 lliures barcelonines, una quantitat considerable. Les cinc mil lliures de la venda no devien ser tants diners per un Marquès d'Aitona que, si fem cas del plet esmentat entre Francesc Sala i Bernat Sala, a l'època de la venda es va preveure que aquelles lliures es pagarien

Figura 5. Retrat de Francesc Montcada i Montcada III Marquès d'Aitona. General de l'Armada de Flandes. Anònim s. XVII. Biblioteca Nacional de España. Iconografía Hispana núm. 6017-10.

en quatre terminis, 2000 al comptat i tres pagaments de 1000 lliures cadascun. Donant tantes facilitats no sembla que el marquès tingués tanta necessitat i tanta urgència per als diners. Del que sí hi que ha constància és de la correspondència de Francesc de Moncada amb el rei Felip IV i amb el conde-duque de Olivares, que dóna algunes llums i motius del perquè Montcada no va intentar recuperar la seva hisenda blanenca⁷¹. Gastó de Montcada marquès d'Aitona morí el 1626, després d'exercir alts càrrecs en la Cort de Madrid, Francesc va rebre la notícia a Viena de la mà d'Olivares, i a aquest fet trist se li va afegir que la situació política d'Espanya a Europa era molt dolenta, el nou marquès d'Aitona estava preocupat per la falta de diners de la monarquia i mostrava en la correspondència el reiterat desig de tornar a Espanya per arreglar les qüestions familiars i patrimonials. En carta a Olivares de 25 de març de 1628 escriu: ... no haver de andar cada momento a V.E. con cossa tan agena a mi condicion como pedir dinero. En carta de 23 d'agost demanà al rei de tornar i inicialment Felip IV hi va accedir, però com que la situació a Flandes es complicava el nomenà ambaixador extraordinari, a més de conseller d'Estat. En carta de 21 de març de 1629, Montcada escriu: No puedo de bolberme a hechar a los pies de V.M., suplicandole se sirva de tener por bienporquè con la muerte de mi padre, de mi suegra, y con la ausència, se ba acabando mi casa... Montcada acceptà el càrrec però va sol·licitar de nou tornar a Catalunya per ocupar-se dels afers referents a les seves possessions, i de nou se li desestimà. A l'octubre, Felip IV el nomena governador de Milà, però canvia d'opinió i l'envia definitivament a Brussel·les. El perspicax Marquès escriu a Olivares: Yo no sé, Señor, cómo podemos conservar estas Provincias en la devocion de S.M. desconfiando dellos y no dándoles parte en el gobierno. Montcada es mostra cada vegada més preocupat i més pessimista per la constant falta de diners i per la mala gestió

dels recursos: Si dos solos (consejeros) eran pesados al País, cuánto más lo seremos cuatro, y todos españoles, sin admitir a ninguno de acá.

Es concertà el seu matrimoni amb Mencia de Guzman i Montcada va creure que aquest seria bon motiu per tornar a casa, però Olivares li denegà el permís. El comte d'Aitona qualificava la seva situació d'exili: Yo con mi muger y mi casa me destierré para muchos años de España y desamparé hacienda y vasallos, parientes y amigos.

El febrer de 1631 és nomenat general de l'armada de Flandes, amb totes les obligacions del càrrec però sense sou (Figura 6). Montcada escriu: Yo señor, me hallo con mi hacienda muy empeñado, no por mi, sino por mis aguelos, y aunque yo no estava obligado a pagar sus deudas, el hallarme fuera de España cuando murio mi padre y mi suegra, de quien heredamos mi hijo y ho, lo ha puesto en tal desorden que no me atrevo a decir a V.E. la estimación de mi perdida, y para que V.E. vea que me ha tocado en lo vivo, le aseguro que está puesto en duda el casamiento de mi hija con el marques de Tavara por no tener con que asegurar la el dote, por falta de persona que desembarace mis cossas en España y no hallarme yo en ella, pues señor, si mi hacienda se ha puesto en tan miserable estado...

En una altra carta a Olivares, el 1631: ...suplico a V.E. considere que ha un año que estoy cassado y si muger. L'any 1632 arriben els desastres militars i hi ha molts problemes per manca de diners. Malgrat les reiterades sol·licituds d'abandonar els càrrecs, poc després li arriba la notificació que s'ha de quedar a Brussel·les. El 1633 assumeix el càrrec de la direcció de l'exèrcit, Amberes es revolta contra els espanyols i el desembre es demana a Montcada que ocupi el càrrec de governador interí dels Països Baixos.

Montcada, destrossat, escriu el 29 de desembre de 1633 a Olivares: V.E. se sirva de disculpa esta mi melancolía que quizá deve ser la caussa de que mi entender sea estes. Ya tenemos perdida cassi toda Alemania, Lorena y la midat de estos Payses

y assi no es mucho que se crea lo que se vee. La Nacion española poco persuadida del peligro en que nos hallamos, tratando mas de sus comodidades que de volver a restaurar por el trabajo y fatiga las glorias passadas, quedandonos solo el odio de todas las naciones, hallandonos sin el poder y reputacion con que les soliamos resistir... Era igual el que digués o escrivís, el 1634 se li renovaren els càrrecs. França declarà la guerra oberta a Espanya i Don Francesc de Montcada III Marquès d'Aitona morí a Goch el 17 d'agost de 1635.

Bernat Sala i Alemany, nét i hereu d'Esteve, va haver d'acostumar-se a conviure els pocs anys que li quedaven amb una multitud de plets. El 1625 s'inicià un procés, que durà molts anys, a instància dels síndics de Blanes, Hostalric i Arbúcies contra Bernat Sala sobre el poder d'annexar propietats, delmes i rendes que tenien els vescomtes sobre els vescomtats⁷². Bernat tenia oberts processos fins i tot al Tribunal de la Santa Inquisició⁷³. Els plets els heretaren els descendents. Bernat s'havia casat amb Magdalena Vivet i Palol, filla d'un Ciutadà Honrat de Girona. L'ascens social fins a l'ennobliment era el somni de tota la classe burgesa, i el seu fill, Francesc Sala Alemany i Vivet, fou armat cavaller quan tenia un any d'edat, el 1630, just dos mesos després de la mort de Bernat als 23 anys d'edat. Seguint el programa endogàmic de la família Sala, Francesc es casà amb la seva cosina germana Maria Masdeu i Sala Alemany i, com podeu observar a l'arbre de la família d'Esteve Alemany (Figura 2), en l'any 1703, després de recollir les herències de no poques i riques cases, es fusionaren de nou les branques de Francesc Sala i Alemany amb la de Maria Sala i Vivet donant lloc als Sala i Sala.

Joaquim Roura i Roger
Arxiu Municipal de Blanes

notes

¹ Feliu, Gaspar. *El règim senyorial català als segles XVI i XVII*. Revista Pedrables, núm. 16. p. 31-45. Barcelona. 1996.

² Pons Guri, Josep M., *Les jurisdiccions dels vescomtats de Cabrera i de Bas, l'any 1527*. Revista de Dret Històric Català. Núm. 1 IEC. 2001.

³ AMBL. Fitxes Vescomtat de Cabrera. Núm. Reg. 131. Extracte.

⁴ Pons Guri, Josep M., *Les jurisdiccions...* p. 162.

⁵ Pons Guri, Josep M. *Actes possessoris de les jurisdiccions dels vescomtats de Cabrera i Bas. Federique Enríquez de Cabrera, any 1527. Gastó de Montcada i Gralla, any 1594*. Recull d'Història Jurídica Catalana. Volum IV. Fundació Noguera. Barcelona. 2006.

⁶ Roig i Jalpí, J.G. *Resumen historial de las grandezas y antigüedades de la ciudad de Gerona, y cosas memorables suyas eclesiasticas y seculares, allí de nuestros tiempos, como de los pasados*. pp. 474-476. Barcelona. (1678).

⁷ Vicens Coma Soley, a *Blanes, Notes Històriques*. p. 70-71. Barcelona. 1922, copia literalment la informació del *Resumen historial...* de J.G. Roig i Jalpí.

⁸ De Capmany y de Monpalau, Antonio. *Memorias históricas sobre la marina, comercio y artes de la antigua ciudad de Barcelona*. 1963.

⁹ Molas Ribalta, Pere, *El marquès d'Aitona a la Guerra de Successió*. Butlletí de la Societat Catalana d'estudis Històrics núm. 11. Barcelona 2000.

¹⁰ AMBL. Fitxes Vescomtat de Cabrera. Núm. Reg. 162.

¹¹ Pons Guri, Josep M. *Actes possessoris...* p. 290-292

¹² Pons Guri, Josep M. *Actes possessoris...* p.301. ... *posant en effecte dita tradició de possessió verdadera, actual y real o quasi de les dites coses dalt designades, consistents en los dits comptat de Ozona y vescomptats de Cabrera y Bas, castells, fortalases, viles, llochs, cases, terres, térmens, montanyas, boschs, pastures, aigües, fonts, rius, molins, forns, pedreres, deveses, vernedas, roures, stanys, sdeveniments, aparents y no aparents, regalías, feus, vassalls, emphiteutas, feudataris, jurisdiccions civil y criminal, mer y mixte imperi, alta y baixa, suprema e ínfima, módica coherció y correctió, ús y exercici de aquella, archius, capbreus y altres scripturas y actes, censals, violaris, acaptes, crèdits, terçons, lluyssmes, foriscapís, successions y amortitzacions, castellatges, lleudas, ribatges, pesques, casses, clostos, notarias, scrivianias, ballias, vegarias y altres qualsevol béns, fruyts y emoluments a señor quomodocumque et quacumque, pertanyents ab plenitud de tots sos drets e pertinèncias de dits comptat de Ozona y vescomptats de Cabrera y Bas, vegaries, ballies, parròchies, térmens y territoris de aquells*.

¹³ AMBL. Fitxes Capbreu de Blanes 1583, (A.M.Sils). i Biblioteca de Catalunya. Fons Saudin. Fol. 25.

¹⁴ AMBL. Roura Roger, Joaquim, *Blanes al segle XVII: Anotacions de població i economia*. 2011 (inèdit)

¹⁵ Els propietaris dels masos de Blanes encara tenien una relació feudal amb el senyor directe, són propietaris útils i afocats i en les seves declaracions fan jurament i vassallatge; els declarants de dintre vila no fan jurament ni vassallatge.

¹⁶ Elliott, J.H., La revolta Catalana 1598-1640. Un estudi sobre la decadència d'Espanya. 2a edició. Barcelona. 1989.

¹⁷ Segons la documentació buidada (Llibres Sagramentals, Capbreu, Pergamins del Fons Ajuntament de Blanes, etc.) les mateixes persones consten de vegades com a paraires, altres vegades com a negociants i d'altres com a mariners. Molts mariners són comerciants que es desplacen per mar.

¹⁸ Elliott, J.H., ... p. 49.

¹⁹ Villar, Pierre. *Catalunya dins l'Espanya Moderna*. Edicions 62. 5a edició. Barcelona 1986.

²⁰ Elliott, J.H., ... p. 52.

²¹ Per saber sobre el moviment portuari blanenc vegeu *Homes, vaixells i mercaderies de Tossa al Grau de València (1459-1703)*. Quaderns d'estudis tossencs núm. 4 (1991), de l'historiador Mario Zucchitello on, entre d'altres dades interessants sobre Blanes, hi trobareu les taules de la Recaptació del dret d'Entrades i Eixides del General al Port de Blanes des de 1521 fins el 1663.

²² Durant el segle XVII i en temps de guerra també constituïa, per desgràcia, un punt ideal per l'embarcament i desembarcament de tropes i aquarterament d'exèrcits,

²³ AMBL.Fons Ajuntament de Blanes. Pergamins: Núm. Registre 22.

²⁴ AMBL.Fons Ajuntament de Blanes. Pergamins: Núm. Registre 22. Núm. d'instrument 3.

²⁵ AMBL.Fons Ajuntament de Blanes. Pergamins: Núm. Registre 10. Núm. d'instrument 2..

²⁶ B.C. Fons Saudín Fol 8º. 2.

²⁷ Arxiu Parròquia de Santa Maria de Blanes. Llibres Sagramentals. Matrimonis 2. Còpia digitalitzada AMBL.

²⁸ BC. Saud. Fol 235.

²⁹ AMBL. Fitxes Capbreu de Blanes 1583, (A.M.Sils). i Biblioteca de Catalunya. Saud. Fol. 25.

³⁰ AMBL. Fitxes Capbreu de Blanes 1583, (A.M.Sils). *Hi posa Pou d'en Nonay*.

³¹ Fitxes Capbreu de Blanes 1583, (A.M.Sils). *Hi posa Moxí*.

³² AMBL. Fitxes Capbreu de Blanes 1583, Núm. Reg. 269 (A.M.Sils). i Biblioteca de Catalunya. Saud. Fol. 25.

³³ BC. Documentació Familiar. Saud. Fol. 8º.2.

³⁴ Era una mena de pensió vitalícia, l'objecte era el dret del comprador de percebre una pensió que, a diferència del censal, era durant dues vides. El violari intentava escapar de les restriccions eclesiàstiques que censuraven la usura.

³⁵ Any 1594 Constitució de violari atorgada per Lluís Monet de Calella, a favor d'Esteve Alemany de la vila de Blanes. AHFF. *Pergamí 2068*. I també any 1594, Creació de censal mort atorgada per Lluís Monet agricultor de Calella, a favor d'Esteve Alemany. AHFF. *Pergamí 2073*.

³⁶ Zapata Buixens, M. Assumpció. *La baronia Desbosch del Maresme. Una Jurisdicció feudal en l'edat moderna*. Mataró 2004.

³⁷ ACA. *Fons Sans Venero. Lligall 1. Pergamí 431*.

³⁸ Molas Ribalta, Pere. *Va haver-hi una fusió de les elits a la Catalunya dels Àustries?* Manuscrits. Revista d'Història Moderna. Núm. 15. Barcelona. 1997.

³⁹ Molas Ribalta, *Dames del barroc*. Revista *Pedralbes*, Núm. 24. pp. 183-204. Barcelona. 2004

⁴⁰ AMBL. Roura Roger, Joaquim, *Blanes al segle XVII: Anotacions de població i economia*. 2011. (Inèdit).

⁴¹ AMBL. Fons Ajuntament de Blanes. *Llibre d'Actes*. 1652-1702.

⁴² Roig i Jalp, Joan Gaspar. *Resumen historial...* p. 493.

⁴³ AMBL. Fons Ajuntament de Blanes. Pergamins. Núm. 47. Privilegi.

⁴⁴ És un error associar l'escut heràldic de la casa de Cabrera amb els marquesos d'Aitona. L'escut d'armes és personal i pertany a un llinatge, que en el cas dels Montcada és el que descriu el pergami i apareix en la figura 1. Malgrat que els Henríquez vengueren el vescomtat, ells i llurs descendents es quedaren amb l'escut d'armes i afegien després del seu nom el «de Cabrera» pel prestigi que donava.

⁴⁵ BC. Saud. Fol 235. 1599-1628.

⁴⁶ *El cens sempre suposava el pagament d'una pensió anual. És la sub-*

jecció de béns immobles al pagament d'un cànon o rèdit anual. Des de l'Edat Mitjana, el pagament de censos se solia fer en parts de collita. Les més anomenades són: el delme, que equivalia a la desena part del producte brut de la collita, i la tasca, que equivalia a un onzè.. (Zapata Buixens, M. Assumpció. *La baronia Desbosch...*)

⁴⁷ En el redactat de la venda de la Plantera ... *propuro liberto et franco alodio hoc est sine alionibus tercys, laudiemys, foriscapys et alio directo dominio Totum Jus luendi quitandi redimendi x redimendi ac recuperandi Illam Petiam terre Campam nominatam comuniter la Plantera...*

⁴⁸ AMBL. Fons Ajuntament de Blanes. Pergamins. Núm. Reg. 1. Privilegi.

⁴⁹ AMBL. Fons Ajuntament de Blanes. Pergamins. Núm. Reg. 52. Declaració (sentència)

⁵⁰ AMBL. Fons Parroquia de Santa Maria de Blanes. Pergamins. Núm. Reg. 142. Concòrdia.

⁵¹ AMBL. Fons Ajuntament de Blanes. Pergamins. Núm. Reg. 51. Privilegi.

⁵² AMBL. Fons Ajuntament de Blanes. Pergamins. Núm. Reg. 1. Censal.

⁵³ Jeroni Pujades, J.M. *Dietari 2n*. Anys 1606-1610. Memorias de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona. Vol. 16. p. 115. Barcelona. 1975.

⁵⁴ AHFF. Pergamí núm. 2190.

⁵⁵ Protocols Notarials de Blanes., fitxes M. Zucchitello, Núm. 131. 29-IV-1607 (AMBL): *Esteve Alemany i Florit, deixava 30 lliures a Jaume Blanch sobre la barca, aparells, nòlits arreu de dita barca perquè servissin per comprar provisions per al viatge de Sant Feliu a tot el regne de València i tornant a Sant Feliu. Pagarà d'interès 7 ll. 10 diners*. I Protocols Notarials de Blanes., fitxes M. Zucchitello, Núm. 131. 28-VII-1607 (AMBL): *Esteve Alemany deixa a Jaume Blanc que deu 33 ll 15 d. Pels arreu. Interès del 25 % i podia pagar en dos terminis. Protocols Notarials de Blanes*.

⁵⁶ Protocols Notarials de Blanes., fitxes M. Zucchitello, Núm. 141. 3-III-1616 (AMBL).

⁵⁷ Protocols Notarials de Blanes., fitxes M. Zucchitello, Núm. 141. 15-III-1616 (AMBL).

⁵⁸ Any 1617 plet, còpia de la provisió citatòria perquè en 3 dies Esteve Alemany i Florit que execia l'ofici de Clavari, sobre la qüestió que se seguia a la Reial Audiència, entre la Universitat de Blanes, agent d'una part i els oficials i ministres de la cúria ordinària d'Hostalrich. Any 1618 Plet; *Inundació del riu Tordera a les terres de Joan Camps i Jacint Montells. Esteve Alemany és el Clavari General del Vescomtat*. AMBL. Fitxes Vescomtat de Cabrera. Núm. Reg. 131.

⁵⁹ ADG. *Llibre D-11 f. 114v-119*.

⁶⁰ Sánchez González, *Baronías de los Moncada en los reinos de la Corona de Aragón: fondos documentales inéditos para su estudio*. Aragón en la Edad Media, XX (2008).

⁶¹ Elliott, J.H.,... pp. 162-167

⁶² Baró i Queralt, Xavier. «Defender lo que queda»; *Algunes cartes de Don Francesec de Montcada (1586-1635), historiador i polític*. Estudis, núm. 31, pp. 139-160. Universitat de Barcelona. 2005.

⁶³ Arxiu Parròquia de Santa Maria de Blanes. Llibres Sagramentals. Baptismes núm. 5 (1616-1638). Còpia digitalitzada AMBL: foren padrins la segona esposa d'Esteve Alemany, Anna Milsocos i el seu cunyat Joan Salavert, negociant, casat amb la seva germana Anna.

⁶⁴ Feliu, Gaspar. *El règim senyorial català als segles XVI i XVII*. Revista Pedrables, núm. 16. p 44. Barcelona. 1996.

⁶⁵ El plet es refereix al pagament o no d'un censal de 2500 ll. relacionat amb el pagament de les 5000 ll. de la compra dels delmes de Blanes per part de Esteve Alemany i Florit a Francesc de Montcada i Damià Joan Requer com a procurador de Gastó de Moncada. BC. Fons Saud. Fol. 99.53, i Fol. 99.76.

⁶⁶ AMBL. Fitxes Vescomtat de Cabrera. Núm. Reg. 205. Venda.

⁶⁷ Res d'aquesta venda afectava el palau de Blanes ni el Castell de Sant Joan. Referent a aquest últim Fra J.G. Roig i Jalpí, en el 1677, denunciava que els caputxins enganyaren a l'Aitona per prendre la pedra que volguessin per construir el convent de Santa Anna en la seva fundació el 1588. Josep Mauri Serra en *Història del Convent de Blanes* cita que Roig i Jalpí en això s'equivocava i que l'aprofitament de la pedra devia referir-se a l'ampliació o reedificació del convent a partir del 1626, i que els marquesos d'Aitona palesaren repetidament la seva bona disposició a favor del convent, «Efectivament, en l'antic llibre del convent hi ha menció d'una carta y decreto del Señor Duque de Medinaceli en el que concede al padre Damian de Blanes sacar piedra del castillo de Sant Joan».

La fusió de la Casa d'Aitona amb la de Medinaceli no es produïx fins el segle XVIII, amb el casament de Maria Teresa Montcada Benavides Vila Marquesa d'Aitona amb Pedro de Luis Antonio Fernández de Córdoba, Duc de Medinaceli. Probablement Roig tenia raó i la menció de la carta que esmenta Serra, o és errònia o es tracta d'una segona extracció de pedres del castell de Sant Joan.

⁶⁸ Arxiu Parròquia de Santa Maria de Blanes. Llibres Sagramentals. Òbits núm. 2. pp. 291-292. Còpia digitalitzada AMBL.

⁶⁹ Baró i Queralt, Xavier. «Defender lo que queda»; *Algunes cartes de Don Francesec de Montcada (1586-1635), historiador i polític*. Estudis, 31, pp. 135-160. Barcelona. 2005

⁷⁰ Jeroni Pujades, J.M. *Dietari 5è*. Anys 1621-1625. Memorias de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona. Vol. 17. p. 170. Barcelona. 1975.

⁷¹ Tota la correspondència que se cita a continuació està extreta del treball de Xavier Baró «Defender lo que queda», obra citada en la nota 69.

⁷² AMBL. Fitxes Vescomtat de Cabrera. Núm. Reg. 131

⁷³ BC. Saud. Fol. 99.: 5 de novembre de 1629 Jaume Roure, mariner de la Vila de blanes, contra Bernat Sala, per un deute que aquest havia contret amb Esteve Alemany, inclou referència al final del procés obert pel Tribunal de la Santa Inquisició contra Bernat Sala a causa del deute que existia amb Jaume Roure.

07

Les memòries personals d'en Pere Bui xeda i Pagès, espardenyer de Blanes

per Maria Àngela Sagrera i Perpi ñà

Presentació

Les memòries habitualment van associades a gent il·lustre que ha desenvolupat o desenvolupa alguna activitat pública reconeguda: la medicina, la política, l'empresa, l'ensenyament, l'art...

Les que us presentem, en canvi, són les memòries d'un home corrent: en Pere (Peret) Bui xeda Pagès (1884-1975), un espardenyer fill d'espardenyers del carrer Llarg que va néixer en el Blanes del darrer quart del segle XIX. Ell va decidir, quan ja tenia 80 anys, fer un repàs de tot aquest temps i deixar-lo escrit en una senzilla llibreta aprofitada. Gràcies a la seva iniciativa ara sabem més coses, no ja només de la seva vida familiar i pública sinó també del que va ser el seu poble.

La nostra feina ha estat relacionada amb la lectura, classificació i estudi posterior de totes i cadascuna de les dades que s'hi apleguen. Algunes no sobrepassen l'àmbit domèstic tot i que ofereixen, malgrat tot, detalls interessants del dia a dia que ja queden molt lluny del temps present. Moltes d'altres fan referència a aspectes diversos de la vida blanenca des de finals del segle XIX fins la primera meitat del segle passat: escoles, oficis, entitats i moments especialment importants per Blanes, com l'ampliació de l'Hospital o el projecte de construcció del que havia de ser la fàbrica SAFA. Fonts arxivístiques diverses (publicacions de l'època, actes municipals, fotografies, alguns estudis recents...) han estat fonamentals per contrastar i contextualitzar les seves notes.

Trobar un d'aquests documents és un autèntic regal per a les famílies però també per als historiadors perquè ens projecten fàcilment al passat oferint-nos moments d'una precisió extrema que ens ajuden a recuperar la memòria col·lectiva. Us convidem a conèixer aquest modest relat personal i a valorar el seu contingut senzillament com el que és: una font històrica complementària però absolutament única i irrepetible.

Les memòries personals

Diaris, cròniques, dietaris, memòries, autobiografies, literatura memorialística, *egodocuments*, literatura del jo, escrits personals ... són els diversos noms que es donen als textos que, de forma íntima i personal, relaten vivències i records, tant individuals com col·lectius, i constitueixen un tipus de font històrica cada vegada més valorada per historiadors i també per filòlegs.

A nivell europeu hi ha un gran reconeixement a aquestes fonts històriques. A França, Anglaterra o Itàlia aquest tipus de recerca es troba en auge per la gran quantitat de memòries que s'han trobat. Catalunya, sobretot la seva part central i terres de Girona, el Rosselló, País Valencià i Balears, són igualment territoris amb gran riquesa documental escrita en primera persona¹².

A grans trets hauríem de distingir clarament entre aquells escrits redactats per persones que han gaudit d'un cert protagonisme o reconeixement social per diverses causes (sovint polítiques o culturals) i els que han estat confeccionats per ciutadans totalment anònims més o menys compromesos a nivell local³. Igualment cal establir diferències entre els dietaris (que pretenen recollir les vivències de forma més detallada en el moment que es produeixen) i les memòries (on els records hi són recollits amb més o menys distància temporal amb el que això pot comportar de distorsió, reflexió, justificació ...)⁴.

Què aporten aquests documents? Tot i que expliquen de forma subjectiva allò que ha viscut l'autor, podran contenir una informació que, convenientment contrastada i estudiada, aportarà dades diverses sobre costums, persones i entitats. Per tant, es converteixen, com dèiem a l'inici, en fonts històriques des del moment que ofereixen als historiadors testimonis d'una realitat viscuda⁵. També els filòlegs valoren aquest material en tant que pot ser el reflex de la realitat lingüística d'un moment determinat⁶.

◀ L'Hospital, la fàbrica dels Teixits i els Pavos. C. 1910. Col·lecció Thomas (IEFC)

A casa nostra són textos escrits per homes, en català fins al segle XVIII/principis del XIX, i en castellà a mesura que ens endinsem en el segle XX. Per què en castellà? La resposta pot anar en dues direccions: des de raons de prestigi (pensem que és una raó secundària en aquests tipus de relats) a, senzillament, de coneixement escrit de la llengua. No podem oblidar en aquest sentit l'obligació de l'escolarització en castellà que es produí a Catalunya arran del Decret de Nova Planta (1716) i que perdurà llargament en el temps (Ley Moyano del 1857) fins a l'adveniment de la 2a República (1931-36), quan s'implantà l'escolarització en la llengua materna i, per tant, a casa nostra, la llengua catalana. Durant el Franquisme la presència del castellà a l'escola i en els mitjans de comuni-

cació va tornar a ser absoluta. Malgrat tot, la influència del català parlat queda constantment reflectida en aquests documents...⁷

Predominen els reculls personals que relaten vivències difícils i colpidores, com les que ens recorden moments traumàtics relacionats amb la Guerra Civil. En canvi, tot i que s'ha demostrat que abunden, no s'han valorat mai tant els que ens parlen del dia a dia, de la família, dels negocis, de les festes, de les herències, de les entitats del poble o dels acords importants que, en un moment donat, va prendre un determinat Ajuntament. I, en canvi, els historiadors coincideixen a dir que, si volem conèixer la nostra història contemporània, caldrà observar i analitzar els grans moments però sense oblidar-nos de les petites coses⁸.

Un interessant projecte web (www.memoriaperpersonal.eu) està en marxa des del mes de setembre d'enguany amb la voluntat d'aplegar les recerques que s'han portat a terme sobre memòries personals. La UAB i la UOC l'han elaborat conjuntament i, amb el suport de centres d'estudis locals, s'actualitzarà automàticament a mesura que se'n vagin incorporant de noves. Això demostra fins a quin punt aquests relats resulten atractius pels investigadors, que els valoren tant quantitativament com pel seu interessantíssim contingut⁹.

Les memòries d'en Peret

01. Descripció formal

El manuscrit original objecte del nostre interès i estudi es troba, com dèiem en començar aquest escrit, en una llibreta de comptabilitat d'onze pàgines i mida quartilla de la qual l'autor, en Pere Buixeda Pagès, n'aprofità i utilitzà els espais que estaven en blanc. A la portada hi apa-

Pere Buixeda fent espadrenyes al carrer Llarg.
Col·lecció Buixeda

reix un títol: *Esta es mi vida*. Està escrit en castellà (era la llengua que ell coneixia a nivell de lectoescriptura perquè, com dèiem en la presentació, era la que havia après a l'escola). I ho fa amb una lletra tremolosa però prou entenedora. Pràcticament no hi ha esmenes, fet que demostra que tenia clares tant les dates com els noms que hi van apareixent. Només, al final del document, s'hi observen algunes sumes i restes per calcular, suposem, determinats anys.

Un dels aspectes més curiosos i alhora interessants són les anotacions estrictament numerades al final del document que amplien, detallen o matisen alguna de les referències prèvies, també convenientment numerades.

No diu quan va començar les memòries, però sí la data de finalització, el 21 de juliol del 1964. Tenia 80 anys.

No estem davant d'un dietari sinó d'unes memòries escrites al final de la seva llarga vida. Amb quina finalitat? Qui sap! Informar, distreure's, reviure, testimoniar o, senzillament, recordar.

02. Contingut

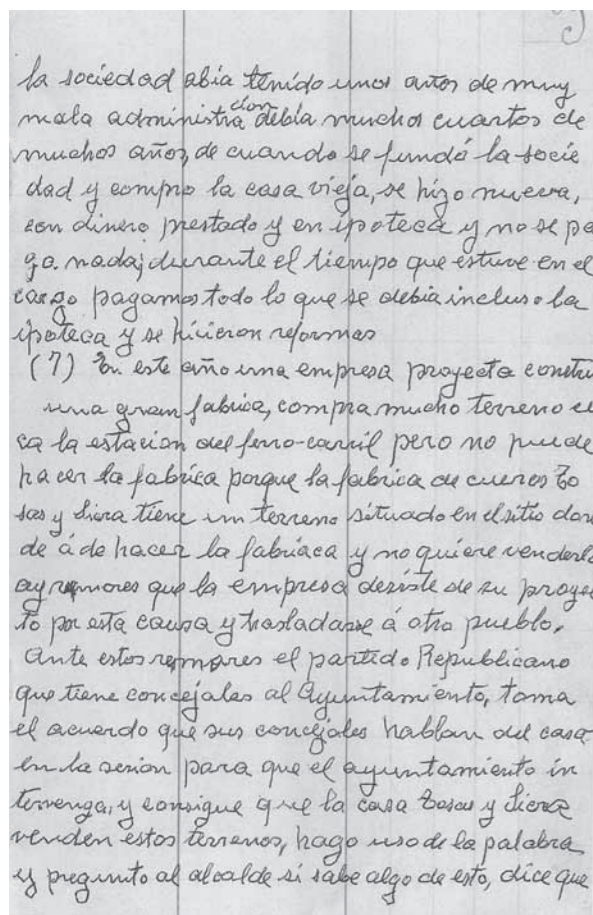
El text original, que respectem íntegrament en les cites que segueixen a continuació en lletra negreta i cursiva, està organitzat en dues parts clarament diferenciades, on la informació sempre hi és ordenada cronològicament.

Seguirem estrictament aquesta estructura.

La primera part és la que en Peret titula **MI VIDA EN FAMILIA**, que ens ofereix tota una sèrie de dades de tipus personal i familiar de les quals hem seleccionat les més significatives.

Comença per dir-nos quan i on va néixer i qui eren els seus pares ... *Nací el dia 21 de junio de 1884 en la calle Larga nº7 (oy Martires de la Tradicion)*. Podem recordar que aquest carrer, com els més importants de Blanes, va canviar de nom al compàs dels esdeveniments polítics. El carrer Llarg (la calle Larga) canvià el nom, en temps de la 2a República, pel de carrer Ferrandis. El règim franquista el transformà en Mártires de la Tradición, nom que es mantingué fins l'adveniment de la democràcia, quan es recuperà el nom popular de carrer Llarg. En aquest moment, Blanes tenia poc menys de 5.000 habitants.

Mis padres Miguel Buixeda Utset y Maria Pages Tossas¹⁰ tuvieron 6 hijos y yo era el mas pequeño. Ens diu que dels sis germans dos van morir ... siendo muy pequeños y que ... à los 4 dias me bautizaron¹¹ siendo padrinos un hermano de mi padre llamado Pedro y una hermana de mi madre

Llibreta de Pere Buixeda. Col·lecció Buixeda

Classe de la Vila. Anys vint (AMBL)

llamada Dolores; por esto me pusieron el nombre de Pedro. En relació a l'apadrinament aquest era el costum habitual, com recull Cortils i Vieta a la seva «Ethologia»: ...avans de venir al mon una criatura, ja s'tenían fets los preparatius para que lo bateig pogués efectuarse lo mateix dia, l'endemà o de una a dues setmanas ... i que... los padrins se designan per l'ordre dels graus de parentiu (...). Son padrins del primer fill ò filla, lo pare del marit y la mare de la muller; del segon, lo pare de aquesta y la mare de aquell; del tercer lo germá y la germana majors de las duas parts, y així seguint¹². Seguidament explica quan, on i amb quins mestres va anar a estudi ... A los 4 años fui a la escuela del Señor Ros en la calle Teolongo-Baxio n°7. Francesc Ros i Roig, ex-alcalde de Blanes, havia fundat una escola que portava per nom «Centro Educativo e Instructivo»¹³.

A los 8 años fui a la escuela Municipal con el maestro Jose Albert asta los 12 años ó sea el año 1896, aclarint en una nota posterior que estaba en los bajos de la casa del Ayuntamiento. Pensem que s'està referint a l'escola que posteriorment es va traslladar al carrer Llarg i que havia de ser l'embrió del futur col·legi de La Vila.

En este Año 1896 (als 12 anys) hice la primera comunión en el mes de mayo y ya no fui mas a la escuela, me sacaron. Solo hiba una hora cada día à escuela del Sr Ramon Tarradellas que, segons ens informa, estava situada... en la calle de la Muralla.

A partir d'aquest moment comencen a haver-hi referències a la seva vida laboral. Podem llegir que... Mis padres eran alpargateros y trabajan por su cuenta; quise ser alpargatero y trabajar en casa y mi padre me enseñó el oficio de coser suelas y peinar el

cañamo. La indústria de les espardenyes tenia a Blanes una gran importància, com ho certifiquen els 70 espardenyers que ja hi havia el 1892 i les 10 empreses dedicades a la seva fabricació que, a l'any 1914, donaven feina a 195 treballadors¹⁴. Funcionaven com els antics gremis i la seva patrona era la Mare de Déu del Carme, que també ho era dels corders¹⁵. En Pere formà part del *Fomento Alpargatero*, societat creada el 1911 sota la direcció de la família Boada (una de les més importants en el comerç d'espardenyes de Blanes) «con el objeto de dar mayor impulso y perfeccionamiento á la fabricación de alpargatas y mejorar al mismo tiempo las condiciones de nuestra industria».

Als 20 anys es lliurà de fer servei militar gràcies a que ... En el año 1904 entre en quinta para ser soldado, me sortearon y saque el numero alto quedando libre y quedando à la reserva.

Va gaudir de molt bona salut al llarg de la seva vida. Però excepcionalment recorda que... En 1905 caigo enfermo de tifus siendo muy grave, precisant en diverses ocasions que va ser la ... unica enfermedad grave durante mi vida.

No hi falten, en les referències familiars, aspectes relacionats amb l'herència paterna, especialment quan... En el año 1906 mis padres compraron la casa que habitabamos; y hicieron testamento haciendome eredero dejando à mis hermanos una legítima de 35 pts para cada uno i para Joaquina 500 pts. mas. La compra de la casa les costo 1500 pts. Tot i ser el fill petit rep en herència, als 22 anys, la casa familiar; recordem que havia decidit de continuar amb l'ofici del pare i quedar-se a casa. Dels altres tres germans, en Fèlix i la Maria van marxar de casa en casar-se i la Joaquina ho va fer quan va entrar en un convent l'any 1922.

Als 25 anys es promet i, dos anys després de festejar, es casa. Tres anys després va néixer el seu

únic fill. Ens ho explica quan diu que... En el año 1909 contrage compromiso matrimonial con Sebastiana Salvá¹⁷ y Turro natural de Malgrat y vecina de Blanes; casandome en Noviembre del año 1912. La seva dona col·laborarà, com es pot observar en determinades imatges familiars, en la confecció de les espardenyes cosint les lones a les soles i fent-ne el guarniment, és a dir, cosint-hi les betes.

El dia 10 de Enero del año 1914 mi esposa me da un hijo siendo bautizado a los 8 dias siendo padrinos mi padre y la madre de mi esposa. Aquí podríem tornar a recordar el costum relacionat amb batejos i apadrinaments esmentat anteriorment.

El matrimoni Buixeda Salvà al carrer Llarg. Col·lecció Buixeda

La mort dels pares hi és convenientment destacada:... El dia 2 de febrero del año 1915 fallecio mi padre, i es refereix a la causa: Murio de un ataque de poplegia (ferit) despues de un año en cama. De la mare només ens diu la data, ...el mes de octubre del año 1922.

En relació al seu fill comenta aspectes relacionats amb la seva formació escolar i laboral així com la seva participació en la Guerra Civil. Llegim que... va a la escuela Municipal con el profesor señor Monclus asta los 14 años...tot informant-nos de la seva ubicació:...situada en la calle Mendez Nuñez. Pensem que aquí ja fa referència a l'escola de la Vila, que va ser inaugurada el 6 de setembre de 1925.

Comitiva assistint a la inauguració de l'escola de la Vila, 1925. Col·lecció Buixeda

En deixar l'escola...en el año 1928 entra en la fábrica SAFA (que funcionava des del 1923 i que, als anys 30 ja comptava amb 775 obrers)¹⁸ a trabajar de aprendiz electricista. Me dice que le gustaria aprender la carrera de perito electricista en una escuela de Madrid por correspondencia y lo hace.

La seva condició d'antic alumne que «inaugurà» l'escola de la Vila el portà a contribuir, com tants blanencs, en el finançament de les seves deficitàries obres. En Peret recull aquesta interessant dada explicant que, ... atès que l'obra va ser pagada pel municipi¹⁹, ...en el año 1928 el Ayuntamiento hace un empréstito popular con acciones de doscientas cincuenta pesetas; mi hijo compra una con sus ahorros.

Igual que el pare, el fill tampoc va haver de fer el servei militar perquè ... En el año 1935, el mateix any...que havia contraïdo compromiso matrimonial con Felicidad Lamperez natural de Salvatierra de Esca ... entra en quinta para soldado saliendo libre por sacar numero alto en sorteo y pasa a la reserva; però, malauradament, ...el año siguiente estalla la guerra civil y es llamado al servicio y para la guerra. Van ser 37 els joves blanencs nascuts el 1914 que configuraven la llista, que va aparèixer el 26 de gener del 1935, per tal que s'incorporessin a files²⁰. Seguint els esdeveniments del conflicte explica en Peret que el seu fill... A la guerra cae enfermo el año 1938, concretant el lloc precís i les conseqüències:...en el frente del Segre y es llevado en el Hospital Militar de Vall-fogona de Riucor, despues a Valls y Mataro asta que el ejercito nacional entra a Barcelona en Enero de 1939. Dos anys més tard, ... en Enero de 1941 se casa teniendo 1 hijo llamado Pedro y otro llamado Miguel.

Al final del repàs detallat dels esdeveniments familiars més rellevants destaca, de forma especial, la fi de la seva vida laboral:...en agosto de 1963 ceso en el trabajo y liquido la alpargate-

Els Lluïsos a l'Esbarjo parroquial. Fons Mn. Emili Cornellà (AMBL)

ria. Tenia 79 anys. El mateix any va decidir fer testament...dejando mi esposa y yo a nuestro hijo Miguel heredero universal de todo lo nuestro que poseemos con la obligacion de mantenernos en nuestras necesidades en la vegez y entierros al morir y estado de casa en la mia y yo y mi esposa en la suya.

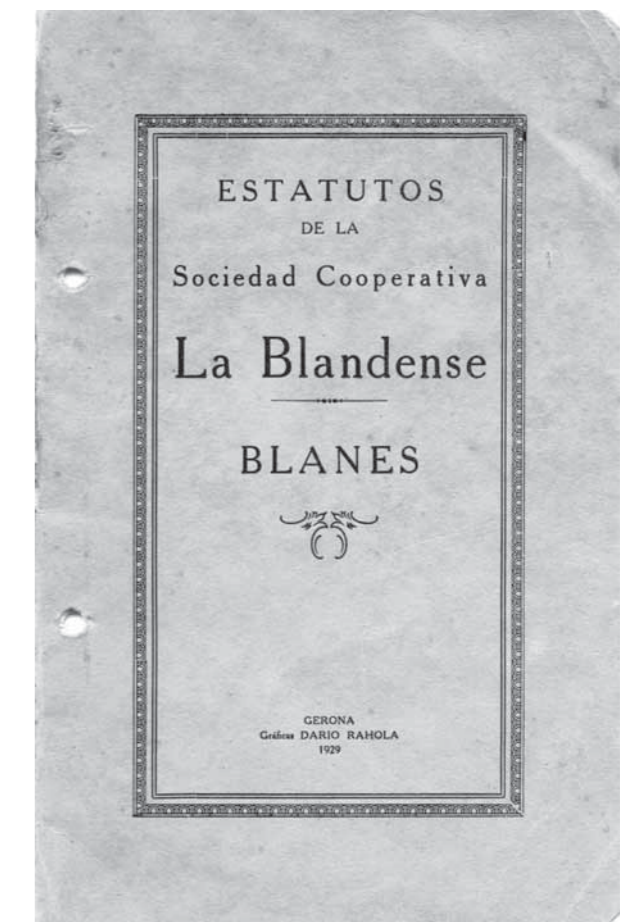
La segona part fa referència al que ell defineix com **MI VIDA EN SOCIEDAD**. Aquí ens va recordant totes aquelles entitats de diferent signe (culturals, socials, polítiques ...) de les que un dia formà part així com la seva participació en diferents Ajuntaments de la vila.

La primera referència la situa l'any 1894, als deu anys quan...entré en la Sociedad de San Luis Gonzaga de la Parroquia...que s'havia fundat aquell mateix any. La revista Costa de Llevant recull de forma precisa els inicis d'aquesta entitat quan diu:

«Lo diumenge passat tingué efecte en aquesta parroquia la festa inaugural de una Associació de devots de San Luis Gonzaga, ab ofici solemne lo matí y ab meditacions, sermó y professó de la imatge del Sant, circumscria a la plassa de la Iglesia, á la tarde. La concurrencia dels fidels fou bastant numerosa, y

predica lo prevee M. Turró, esplicant á los jovenets associats lo fervor, obediencia, sumissió i amor a Nostre Sr. Sagramentat y a la Seva Santissima Mare, virtuts totas que resplandiren en lo Sant que prenen per patro, y'ls anima pera que ne sian fidels imitadors. Acompanyaren la professó ab atxas ó ciris uns 90 alumnos de las escuelas de la vila. Tot seguit se cantaren los goigs del Sant y se procedí á colocar la nova imatge en lo lloch ahont queda exposada al culto públich»²¹.

Se'ls coneixia popularment com els «Lluïsos» i era una associació catòlica que tenia com a patrons Sant Lluís i Maria Immaculada i proporcionava esbarjo i formació (cant de caramelles, catequesi, sardanes ...) als nois de Blanes. Tenien la seva seu al pati de l'antic palau dels

Col·lecció Buixeda

Vescomtes de Cabrera i a l'Esbarjo Parroquial i disposaven de Reglament propi, en què es remarca que les principals virtuts que havien de practicar eren la puresa, la devoció, la sinceritat i l'obediència, entre d'altres²².

I dos anys més tard, ... *En 1896 entré en el coro de la capella de la Iglesia fundado por Mosen Juan Batlle organista de la Iglesia.* El 6 de setembre de l'any 1896 va arribar a Blanes un jove capellà fill de Callera: era Mossèn Joan Batlle, un gran organista. Va fundar una agrupació coral, la Capella de Santa Cecília, que efectuà la primera actuació el Nadal del mateix any a la Missa del Gall. La Capella era dirigida pel professor Emili Mestres i mossèn Batlle l'acompanyava a l'orgue. En la Setmana Santa del 1898 la coral cantà per primera vegada el *Miserere*, creat pel mateix mossèn i que encara es canta actualment en la processó del Divendres Sant²³.

Té 15 anys quan... *En 1899 entré en la Sociedad «Circulo la Amistat Blandense» como socio de numero ó propietario.* Aquesta entitat, de filiació republicana, s'havia format l'any 1894, en dissoldre's el *Centro Republicano*, amb finalitats recreatives (cant - agrupacions corals com *El Porvenir Blandense*, *La Lira Blandense* -), ball - envelat -, teatre, sarsuela ...) ²⁴. Aquí, ens explica, tingué el primer càrrec de responsabilitat: ... *a los dos años en Junta General me nombraron de junta con el cargo de vice-secretario, cargo que fuí reelegido todos los años asta el año 1909.* Amb una nota complementària diu que, anteriorment, ... *la Sociedad abia tenido unos años de muy mala administracion y debia muchos cuartos porque se fundo la Sociedad y compro la casa vieja.* La Societat va comprar una casa en mal estat (abans de la compra es reunien al cafè del «Comercio», propietat de Manuel Martí)²⁵, la va enderrocar y *se hizo nueva con dinero prestado y en hipoteca* «ab tots los adelantos de l'època»²⁶. Està molt orgu-

llós de la tasca que van portar a terme amb el secretari, el seu amic Anselmo Roura, i remarca que, precisament gràcies a la bona gestió econòmica, ... *pagamos todo lo que se debia incluso la hipoteca y se hicieron reformas.*

Segons ens comenta el mateix Peret més endavant, la Sociedad «Circulo la Amistat Blandense», en un moment donat, ... *cambia el nombre por Casa del Pueblo y se hace en la misma la «Agrupacion Republicana Libre Pensadora» siendo nombrado vice-secretario y secretario de la Casa del Pueblo.*

Ens situem cap al 1905, any de fundació de la Casa del Poble amb finalitats culturals, polítiques i recreatives. Pretenia... *reunir al seu si tots aquells que s'inspirin en els ideals d'Amor, Progrés i Justicia (...) i estimular els seus associats i poble en general a la creació d'institucions de caràcter polític-republicà, instrucció, socors mutus, divertiment i de caire econòmic i tot allò que tendeixi a redimir íntegrament les classes treballadores dels jous que moralment i materialment la priven de gaudir dels drets de la vida dintre de la societat present*²⁷. Inicialment va estar domiciliada en el passeig Prat de la Riba²⁸, núm. 26 (any 1905), més endavant al carrer de la Muralla, núm. 22-24 (any 1915). I, quan va vendre aquests darrers immobles a la *Cooperativa La Blandense*, va adquirir una nova finca al passeig de Mar, on s'aixecà la seva seu definitiva que va començar a funcionar el 1930. Aquest mateix any, l'entitat llença al carrer *L'Aurora*, diari que va esdevenir portaveu de l'esquerra política blanenca. Les múltiples activitats de la Casa del Poble (teatral, polítiques, esportives, socials, ...) es van mantenir fins a la fi de la Guerra Civil quan els béns de la Societat van ser confiscats pel nou Règim³⁰. La seva afició al cant tingué continuïtat fins als 34 anys quan... *En el año 1918 entro en el «Orfeo de Blanes» como socio corista dirigidos por los profesores Emilio Mestres y Mn. Batlle.* Joan Ribas i Ca-

Orfeo de Blanes a inicis del segle XX. Col·lecció Albert Rondon (AMBL)

rreras fou un dels principals impulsors de l'Orfeo de Blanes. La vetllada inaugural tingué lloc l'1 de febrer del 1902 i Amado Carreras va ser el seu primer president. La institució la integraven tres seccions: la de noies (29 veus), la d'homes (53 veus) i la de nois (9 veus). Celebraven concerts i vetllades musicals, feien teatre, crearen una important biblioteca i fomentaren «estudis nocturns» destinats a aquells membres de l'agrupació que tenien escassa formació. L'Orfeo integrà la Capella de Santa Cecília i comptà amb el mestratge d'Emili Mestres i Mossèn Joan Batlle. «Art i Pàtria» era el lema de la seva senyera, inaugurada el 30 de maig del 1903³¹. Arribem als anys 20 quan en Peret fa referència a una altra important entitat blanenca. Ens

referim a la Cooperativa de la Casa del Poble tot escrivint que quan... *en el año 1920 La Casa del Pueblo hace la Cooperativa «La Blandense», me nombran de Junta con el cargo de vicesecretario y contador.* Té 36 anys.

La Cooperativa «La Blandense» va presentar els seus estatuts l'any 1920 i va ser fundada per les aportacions dels seus associats, vinculats a la Casa del Poble. La seva intenció, com recullen els documents fundacionals, era proporcionar a *las clases mas sufridas de la poblacion lo que sea mas necesario para la vida sin intervencion de intermediarios y con ello preparar un estado justo y racional...*³² El primer local fou al c/ de la Muralla núm.18 on s'instal·là una petita botiga i un forn de pa. Era l'any 1923. La finca es fa petita i

l'entitat compra un nou local al c/ de Sant Jaume núm. 11 on s'ubica el forn. La Cooperativa va creixent i, en necessitar més espai, es ven la casa del c/ de la Muralla núm. 18 i compra, a la Sociedad Recreativa Casa del Pueblo, un immoble al mateix c/ de la Muralla núm. 22-24, on l'entitat republicana havia tingut la seva seu. Era l'any 1925. La Cooperativa s'instal·la ens els baixos de l'antiga Casa del Poble i habilita el pis on hi havia hagut el teatre i la sala de ball com a magatzems. Va estar funcionant fins al 1939 quan va ser assaltada, saquejada i ocupada per les tropes del general Franco³³.

Són anys d'intensa activitat per en Peret atès que, també en aquests anys 20, inicia una intensa etapa de participació en el govern municipal. I aquesta experiència li permet formar part dels grups on es discutien i gestionaven temes de gran transcendència pel futur de la nostra vila, com la construcció de la fàbrica SAFA i l'Escola de LA VILA.

La primera referència la situem... *En el año 1921 quan...me nombran vocal del Juzgado Municipal siendo Juez el Dr. Brunet y mas tarde Esteban Rocafort.* La seva vinculació amb el món de la Justícia va durar molts anys com ell mateix indica:... *Tambien en el año 1931 me nombran Fiscal del Juzgado Municipal cargo que tuve asta ben entrada de la Republica siendo Juez Jose Carreras.* S'ha pogut comprovar aquest darrer nomenament a la revista Recvll de 15 de juny del 1935 on trobem que...*han estat ratificats per la superioritat els nomenaments de jutges i fiscals del nostre Jutjat Municipal recaiguent aquests en els Senyors: Josep Carreras, jutge propietari; Joan Prats, jutge suplent; Pere Buixeda, fiscal propietari i Esteve Gironès, fiscal suplent*³⁴.

Un any més tard, el 1922, ...*el partido me hace concejal del Ayuntamiento ... que, com podem llegir a les actes pertinents, estava integrat pels membres següents:*

- Alcalde: Jaime Alemany (regionalista).
- 1r. Teniente: Jose Ferrer (nacionalista).
- 2º. Teniente: Pedro Puig (conservador).
- Síndico: Vicente Tordera (independiente).
- Suplente: José Utset (nacionalista).
- Concejales: José Puig Valls (conservador), Pedro Buixeda (republicano), José Costas (nacionalista), Juan Basols (nacionalista), Domingo Ruiz (republicano), Albert Rondon (republicano), Salvador Carles (republicano)³⁵.

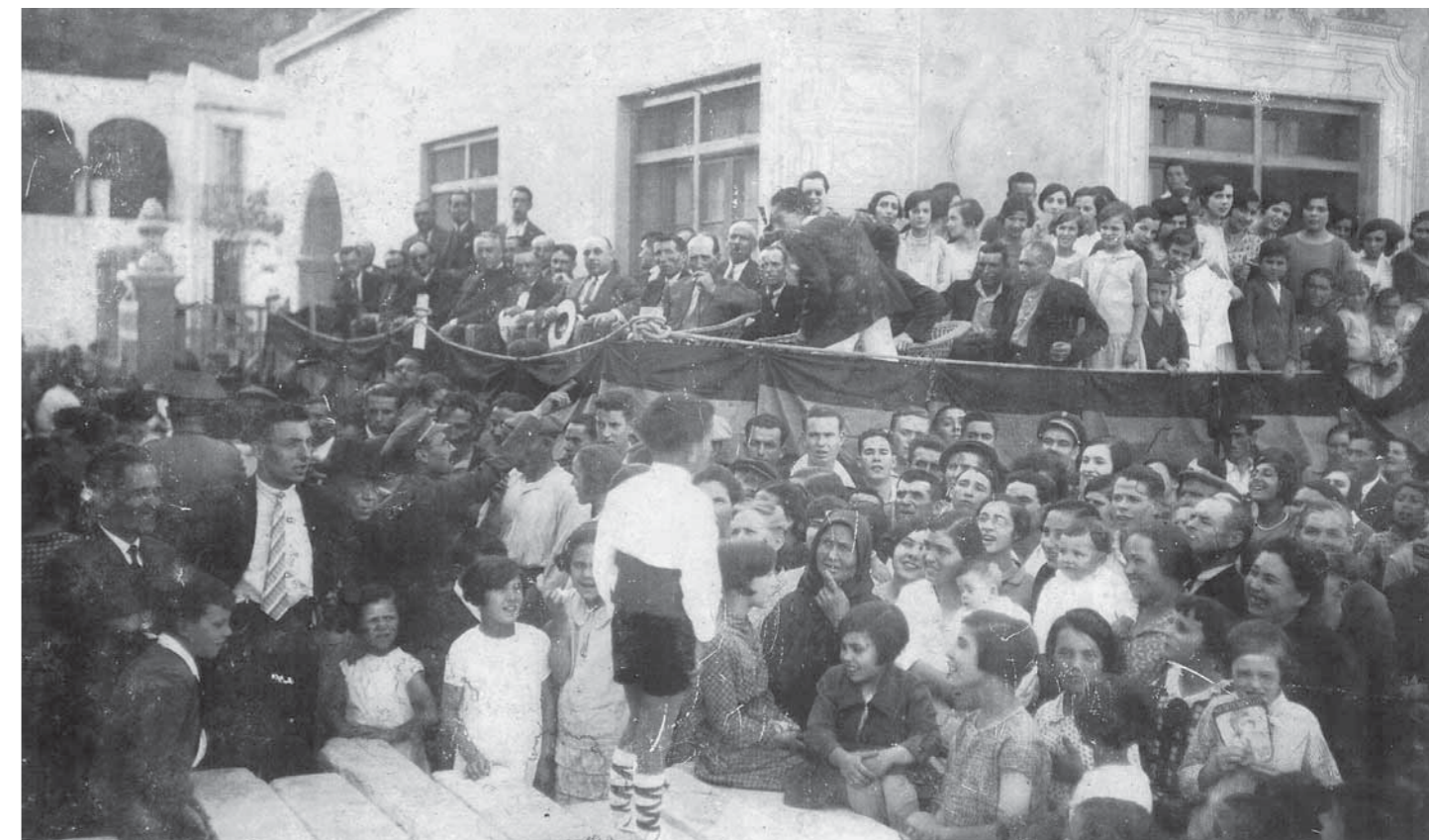
En el año 1923 (en Peret té 39 anys) todavía soy concejal del Ayuntamiento siendo Alcalde Joaquin Alemany. En referir-se a aquest any, l'escrit ens envia a un apunt complementari on es relata un fet, que ell mateix considera de gran importància pel poble, en el qual tingué l'oportunitat de participar com a regidor del consistori. Diu així: *En este año una empresa proyecta construir una gran fabrica cerca la Estacion, compra muchos terrenos cerca de la estacion del ferro-carril pero no puede hacer la fabrica porque la fabrica de cueros Tosas y Compañia tiene un terreno situado en el sitio donde se à de hacer la fabrica y no quiere venderlo; ay rumores que la empresa desiste de su proyecto por esta causa y trasladarse à otro pueblo. Ante estos rumores el Partido Republicano que tiene concejales en el Ayuntamiento, toma el acuerdo que sus concejales hablan del caso en la sesion para que el ayuntamiento intervenga, y consiga que la casa Tosas y Cia vendan estos terrenos. En la sesion inmediata uso de la palabra y pregunto al Alcalde si sabe algo de esto, dice que si y propone nombrar una comision para hablar con el señor Tosas y convencerle para que venda estos terrenos; se nombra la comision con el Alcalde, Costas, Carles y yo. En la entrevista, Tosas mantiene su peticion del precio de 50.000 pesetas que la empresa no quiere pagar. El alcalde le pide una entrevista en el Ayuntamiento con estos señores. Tosas esta conforme, se celebra y alfin se entienden, Tosas vende el terreno y se hace la fabrica SAFA.*

L'Acta municipal reflecteix exactament aquest episodi així com la satisfactòria resolució del problema: *«Dice el Sr. Buixeda que parece ser que se trata de establecer una importante fábrica en terrenos situados cerca de la Estación de esta villa, aspiración que tal vez se malogre por la intransigencia de un señor propietario segun de público se dice, y pregunta al señor Alcalde si está enterado de este asunto. El Sr. Alcalde dice que efectivamente recibió hace pocos dias la visita del Sr. Monteys que le enteró del estado del asunto, habiendo desde luego gestionado del Sr. Tosas depusiera sus pretensiones haciéndole ver el enorme perjuicio que se presentaria para esta población el que, po sus desmedidas exigencias, dejara de establecerse una industria de gran importancia; que el Sr. Tosas se mostró intransigente, habiendo dado cuenta del resultado de*

esta gestión al Sr. Monteys, al propio tiempo que le indicó algunas personalidades que tal vez puedan tener influencia con el Sr. Tosas y que podrian obtener de el una transacción (...). A propuesta del Sr. Ferrer acordose designar a los Sres. Costas, Bosch, Buixeda y Carles para que con el Alcalde, en representación del Ayuntamiento, se entrevisten con el Sr. Tosas y procuren hallar una solución a este asunto».

El mateix consistori va tenir també una intervenció molt destacada en les gestions encaminades a aconseguir la construcció de La Vila, obra que, en aquell moment, era qualificada de «imprescindible necesidad».

Però aquest Ajuntament va tenir una curta vida perquè, segons explica el nostre protagonista, ...*fue destituido al año siguiente por el gobierno del General Primo de Rivera*³⁷. Era el 13 de

Inauguració de l'escola de la Vila, 1925. Col·lecció Buixeda

setembre de 1923 quan s'iniciava aquest govern dictatorial durant el qual alcaldes i regidors van ser nomenats pel governador civil (a Blanes l'Ajuntament estigué presidit per Joaquim Vila i Roura). Quan el 28 de gener de 1930...*cae el Gobierno del General Primo de Rivera y entra el General Berenguer disuelve otra vez los Ayuntamientos y dispone que entren los que estaban en el año 1923.*

Efectivament, el 25 de febrer de l'any 1930 era elegit un nou Ajuntament presidit per l'alcalde Àngel Gallart. En Pere Buixeda, com que era antic regidor, en tornava a formar part³⁸ essent votat per integrar la Comissió d'Hisenda. Va ser per poc temps perquè el 18 de novembre del mateix any renuncia al seu càrrec, juntament amb altres tres regidors, fonamentant la seva decisió en ... *la tardanza del Gobierno en convocar elecciones y en que, de seguir ostentando el cargo, equivaldria a hacerse coparticipes de los que tienen el deliberado propósito de proseguir la etapa dictatorial que se inicio el 13 de setiembre de 1923*³⁹.

El 15 d'abril del 1931, després de la proclamació de la 2a República, es constituí un nou consistori presidit per l'alcalde Bru Centrich i Nualart, que fou novament destituït l'any 1934 juntament amb els regidors d'Esquerra Republicana arran dels fets d'octubre del 1934 (recordem que el 6 d'octubre del 1934 Lluís Companys, president de la Generalitat de Catalunya, proclamà l'Estat català dins la República Federal Espanyola - que només durà unes poques hores - com a reacció al nou govern presidit per Lerroux i a les amenaces contra l'autonomia catalana i que es va arribar a proclamar l'estat de guerra a tot el territori espanyol).

Arran d'aquests fets es nomenà un nou consistori, presidit aleshores per Vicenç Tordera i Collell, i en Pere Buixeda en formà novament part representant el Partit Radical; com a tal

passà a ser membre de dues comissions: la de Policia Rural i la de la Junta de l'Hospital Sant Jaume⁴⁰. Aquest darrer nomenament és recollit amb molta precisió a les memòries d'en Pere. Diu que va ser... *Vocal de la Junta del Hospital (també dita Junta de Beneficència i Sanitat, presidida per l'alcalde i un administrador triat per la Junta)*⁴¹ *desde el año 1934 siendo Administrador Juan Carbó y Secretario y cagero Mn Antonio Falcó cura parroco de la Parroquia;* d'aquesta Junta recorda una reunió que va ser clau per al futur de l'establiment...*la reunion anual donde Mn Falco dice saber que Juan Vilaret propietario de la casa vecina del Hospital se vende la casa, propone comprarla y vender unos valores que el Hospital tiene en Santiago de Cuba, con estos valores y el dinero que ay en caja haríamos 14.000 pesetas que es lo que pide el Sr Vilaret de la casa. La junta acuerda hacer la operacion por unanimidad.* Era l'any 1934 (en Peret tenia 50 anys), quan la Junta de l'Hospital (recordem que la institució s'havia inaugurat el 24 de març del 1913), formada per:

- Vicens Tordera, alcalde de Blanes.
- Antoni Falcó, rector de Blanes.
- Josep Brunet, metge titular.
- Pere Buixeda, conseller de l'Ajuntament.
- Fèlix Andreu, conseller de l'Ajuntament.
- Vicens Coma, major contribuent.
- Joan Alemany, major contribuent.
- Joan Lacumba, menor contribuent.
- Joaquim Valls, menor contribuent.
- Joan Carbó, administrador.
- Joan Robert, suplent⁴².

..., es reuní en Sessió Extraordinària per analitzar la possibilitat de compra de la finca propera a la institució on hi havia les caves de xampany de Joan J. Vieta de can Vilaret; aquest, com diu en Pere, demanava 14.000 pessetes i l'Hospital

n'oferia 7.500. L'operació es tancà finalment amb el pagament, per part de l'Hospital, de 7.500 pessetes i les restants en 4 terminis de 1.625 pessetes els dies 31 de desembre de 1935, 1936, 1937 i 1938, sense interessos⁴³.

Van ser anys políticament difícils al llarg dels quals en Pere es mantingué tan estretament vinculat a la Casa del Poble que compaginà les seves responsabilitats com a regidor a l'Ajuntament amb la participació en algunes de les associacions de l'entitat republicana blanenca, com la *Hermandad de Socorros Mutuos San Juan* que, ...*en el año 1932 me nombra Presidente i después de unos años secretario siendo Presidente Narciso Gallart hasta el año 1936.*

Josep Cortils i Vieta ens parla a bastament d'aquestes agrupacions *que ténen en aquesta vila verdadera importancia. Ab una petita cuota, una pesseta, que pagan cada mes, logran durant llurs malalties, las avantatjas d'un subsidi diari, equivalente, en molts casos, al jornal que deixan de guanyar (...). Algunas estan aconductadas a un meije (...). Llur organizació se compón de una Junta Directiva, de la que forman part, además del Pesident, Tesorerer, y Secretari, un numero determinats de Celadors (...). Actualmente existéixen las de Sant Isidro, Sant Joan, Sant Ramon y Sant Joseph. Totas celebran la festividad de llur respectiu patró ab un ofici solemne. Lo esperit de caritat y germanó de que son fillaas eixas associacions, se posa de manifest, per ser actes espontanis y desinteresats en las calamitats públicas ó grans perills: toch de sometent, casos d'incendi, durant los temporals, en las inundacions (...) així com no es raro veure als terrassans mancomunarse per fer gratuitamente alguns jornals en las terras del pobre vehí, privat, per llarga malaltia, de treballarlas*⁴⁴.

L'any 1936 en Pere Buixeda Pagès tenia 52 anys. És a partir d'aquest moment quan comença, en les seves memòries, un llarg i colpidor silenci.

La seva intensa activitat es paralitza de cop. La tràgica Guerra Civil (1936-39) i una llarga Dictadura (fins al 1975) presidida per la por, la repressió i el dirigisme del Franquisme, en serien la causa. La vida associativa, tan rica anys enrere, entra en una llarga fase d'empobriment i no es començarà a recuperar fins al cap d'unes dècades.

Ja no va participar en res més de forma voluntària. Només en allò que li va venir imposat pel nou Règim. Així escriu que, com a espardenyer, entra...*en el año 1946 en el Sindicato de fabricantes de Alpargatas fundado por el Gobierno del General Franco situado en Barcelona calle Layetana y que...en el año 1962, a un any de la seva jubilació, en el Sindicato de Obreros Artesanos fundado por el General Franco.* Recordem que la llei de 26 de gener del 1940 sobre la Unitat Sindical establia que empresaris i treballadors havien de quedar integrats en sindicats únics, els dits «sindicats verticals», que van esdevenir un dels instruments polítics i econòmics del Règim Franquista fins la seva fi el 1975.

Acaba aquí les seves memòries. I ho fa amb aquestes senzilles paraules:

Pere Buixeda Pagès moria a Blanes el 21 de febrer del 1975. Tenia 91 anys.

Valoració final

Per preparar aquest escrit hem repassat molta informació de l'època i hem constatat una vegada més, amb profunda admiració, la rica vida associativa que tenia el nostre poble en el primer terç del segle passat, quan el nombre d'habitants s'acostava als 6.000. Una vida associativa que donava resposta no només a inquietuds lúdiques (envelats, cafès, balls...), culturals (corals, grups de teatre, de sarsuela, diaris, revistes, biblioteques...) i polítiques (implicació dels partits en els temes de debat municipal aportant, a través dels regidors, les seves propostes) sinó també a necessitats de caire més social (cooperatives, mútues, hospital...).

Una vida associativa que, pel volum i la qualitat, només era possible gràcies a la implicació, des de molt joves i sovint des dels partits polítics, dels ciutadans que participaven en les seves juntes elegides democràticament. De ciutadans com en Pere. Ell era un dels molts espardenyers del poble; aquest era l'ofici, que va aprendre del seu pare, amb el qual es guanyava la vida. Però la feina no li va impedir d'estar implicat en algunes de les moltes entitats locals: els *Lluïsos*, la *Capella de Santa Cecília*, l'*Orfeó*, la *Casa del Poble* i la seva *Cooperativa*, l'*Ajuntament*, la Junta de l'*Hospital*, els *Jutjats*, el *Partit...* De la seva feina d'espardenyer en parla molt poc en les seves memòries. En canvi sí que ho fa, donant tota mena de detalls i pràcticament sense errades, de la seva participació en la vida civil de Blanes. Se'n sent orgullós, així de senzill.

La seva vida deuria ser molt semblant a la de qualsevol treballador blanenc de l'època. Va anar a estudi, en llengua castellana, des dels 4 fins als 12 anys. Feia espardenyes amb l'ajut de la seva dona. Va tenir una vida laboral molt llarga, des dels 12 fins als 79 anys gràcies al fet

que va gaudir d'una salut envejable. Li agradava cantar i portar els comptes. Estigué molt vinculat al republicanisme de l'època. I, pel que hem pogut llegir, era un bon negociador.

La desconeguda història d'un home corrent, descoberta casualment en un racó oblidat (com n'és d'important tafanejar per les cases i lliurar material als arxius !!!), no només ens ha permès aproximar-nos a la vida del Blanes d'aquells anys i a la d'un blanenc senzill però generós i compromès, des d'una discreta segona fila, amb el seu poble, sinó que també ens ha reafirmat en la idea, defensada pel recentment desaparegut historiador Josep Termes i Ardèvol (juliol 1936-setembre 2011), que...*la Catalunya popular ha tingut sempre molta força; és ètica, rica en valors i d'una gran noblesa.*

Maria Àngela Sagrera i Perpiñà
Professora d'Història

Fonts consultades

01. Fonts bibliogràfiques

- Cortils i Vieta, J.: *Ethologia de Blanes*. Barcelona, Llibreria Verdaguier, 1886.
- Crous i Collell, J.: *Blanes, Cronologia històrica*. Ajuntament de Blanes, 1994.
- Oms, Q. i Reyes, A.: *El fons documental de la família Boada, espardenyers de Blanes*, Santa Coloma de Farners, Quaderns de la Selva, núm. 7, any 1994.
- Bota Gibert, Josep: *Teatre i altres formes de cultura a Blanes entre 1893 i 1904*, Blanda núm.13, any 2010.
- Roger Delgado, Aitor: *Mossèn Emili de Blanes (1877-1947)*, Blanda núm. 9, any 2006.
- Estatuts de la *Cooperativa «La Blandense»*. Gerona, Gráficas Rahola, 1926.
- Memòries personals de Pere Buixeda i Pagès.

02. Fonts arxivístiques

- Revista *Recvll*. núm. 619, 15-VI-1935.
- Revista *Costa de Llevant*. núm. 15, 8-VII-1894.
- Arxiu Municipal de Blanes (AMBL). Llibres d'Actes Municipals. Anys: 1921, 1922, 1923, 1924, 1925, 1926, 1927, 1928, 1929, 1930, 1931, 1932, 1933, 1934, 1935.
- Arxiu Municipal de Blanes (AMBL). Llibres Matrimonis de la Parròquia Santa Maria anys 1866-1879.
- Arxiu Municipal de Blanes (AMBL). Llibre de Baptismes de la Parròquia Santa Maria anys 1875-1886.
- Arxiu Municipal de Blanes (AMBL). Fons Pascual Boada. Llibre de Registre de fabricants.

03. Fotografies

- Col·lecció àlbums familiars. Arxiu Municipal de Blanes (AMBL).
- Àlbums de la família Buixeda Lampérez.

notes

- ¹ Jané,O; *Memòria personal, Memòria d'un país*. Plecs d'Història Local. Revista L'Avenç, núm. 370
- ² Jané,O; Op. Cit.
- ³ Solé, Q; *La Memòria personal en l'època contemporània*. Plecs d'Història Local. Revista L'Avenç, núm. 370
- ⁴ Solé, Q; Op. Cit.
- ⁵ Figueras, N i Miralles, E; *Les Memòries personals: Entre la Història i la Literatura*. Plecs d'Història Local. Revista L'Avenç, núm. 370
- ⁶ Jané,O; Op. Cit.

⁷ Jané,O; Op. Cit.

⁸ Jané,O; Op. Cit.

⁹ Ferriz, T; *Portal Arxiu de la Memòria personal (www.memoriapersonal.eu)*. Plecs d'Història Local. Revista L'Avenç, núm. 370

¹⁰ Miquel Buixeda Utset es va casar amb Maria Pagès Tosas el 27 d'agost del 1870 (Llibre de Matrimonis de la Parròquia Santa Maria anys 1866-1879, pàgina 201).

¹¹ Pere Buixeda Pagès va ser batejat el 24 de juny de 1884 (Llibre de Baptismes de la Parròquia Santa Maria anys 1875-1886, pàgina 448).

¹² Cortils i Vieta, J.: *Ethologia de Blanes*, p. 19.

¹³ Crous i Collell, J.: *Blanes, Cronologia històrica*, p. 260.

¹⁴ Crous i Collell, J.: Op. Cit. P., p. 275, 346.

¹⁵ Cortils i Vieta, J.: Op. Cit. p. 26.

¹⁶ Oms, Q. i Reyes, A.: *El fons documental de la família Boada, espardenyers de Blanes*, Santa Coloma de Farners, Quaderns de la Selva, núm. 7, any 1994. Pàg. 201.

Fons Pascual Boada. Llibre de Registre de fabricants.

¹⁷ El casament va tenir lloc el 9 de novembre de 1912 (Llibre de Matrimonis de la Parròquia Santa Maria anys 1893-1920, pàgina 248).

¹⁸ Crous i Collell, J.: Op. Cit. p. 451.

¹⁹ Crous i Collell, J.: Op. Cit. p. 352.

²⁰ Crous i Collell, J.: Op. Cit., p. 372.

²¹ *La Costa de Llevant*, núm. 15, 8-VII-1894, p. 236.

²² Roger Delgado, Aitor: *Mossèn Emili de Blanes (1877-1947)*, Blanda, 9, p.131-133.

Bota Gibert, Josep: *Teatre i altres formes de cultura a Blanes entre 1893 i 1904*, Blanda, 13, p. 26.

²³ Crous i Collell, J.: Op. Cit p. 263, 265, 270.

²⁴ Crous i Collell, J.: Op. Cit p. 260, 265, 266, 269.

Bota Gibert, Josep: *Teatre i altres formes de cultura a Blanes entre 1893 i 1904*, Blanda, 13, p. 23-36.

²⁵ Crous i Collell, J.: Op. Cit. p. 260.

²⁶ *La Costa de Llevant*, núm. 26, 25-XI-1894, p. 463.

²⁷ Crous i Collell, J.: Op. Cit. p. 300.

²⁸ Actual Passeig de Dintre.

²⁹ Crous i Collell, J.: Op. Cit. p. 362.

³⁰ Documents diversos d'antics socis de la Cooperativa La Blandense. Propietat particular.

³¹ Crous i Collell, J.: Op. Cit. p. 280, 285.

Bota Gibert, Josep: *Teatre i altres formes de cultura a Blanes entre 1893 i 1904*, Blanda, 13, p. 23-36

³² Estatuts de la Cooperativa «La Blandense». Propietat particular.

³³ Crous i Collell, J.: Op. Cit. p. 335.

Escrits conservats dels antics socis (document particular).

³⁴ *Recvll*, núm. 619, 15-VI-1935, p. 10.

³⁵ Llibre d'Actes Municipals 1921-1922. Pàgs. 66-69.

³⁶ Llibre d'Actes Municipals. Anys 1922-23, pàg. 63, 64, 65, 73, 75, 76, 78, 81, 97.

³⁷ Llibre d'Actes Municipals. Anys 1924, pàg. 16.

³⁸ Llibre d'Actes Municipals. Anys 1925-30, pàg. 94.

³⁹ Llibre d'Actes Municipals. Anys 1930-32, pàg. 6.

⁴⁰ Llibre d'Actes Municipals. Anys 1933-36., pàg. 107, 109.

⁴¹ Crous i Collell, J.: Op. Cit. p. 277, 284.

⁴² Crous i Collell, J.: Op. Cit. p. 372.

⁴³ Crous i Collell, J.: Op. Cit. p. 372.

⁴⁴ Cortils i Vieta, J.: Op. Cit. p. 24-25

08 Menús de guerra. «Un bon menj ar sol a- ment consi stel x en l' i ndi spensabl e»

per Pep Vila

GENERALITAT DE CATALUNYA
CONSELLERIA DE PROVEÏMENTS
DEPARTAMENT DE PREMSA I PROPAGANDA

Introducció a l'estudi del receptari *Menús de guerra*

Els Vila de Blanes i
el cuiner Joan Vila Gelpí

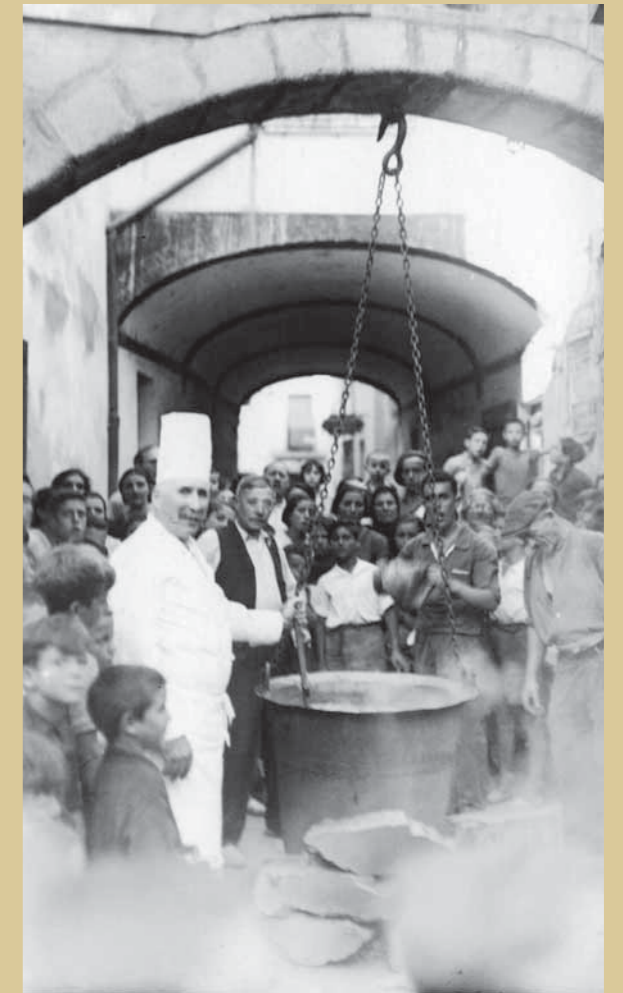
La casa naviliera Vila va ser fundada el 1726 per Salvi Vila. Els Vila van ser una important nissaga de navegants. Salvi Vila va ser patró de cabotatge i els seus fills Salvi, Salvador, Josep i Ventura pilots de la marina mercant. S'explica que van encomanar una barca de mitjana per al transport de mercaderies a les drassanes blanques dels Bagué. Fou batejada amb el nom de Maria i feia la carrera de Blanes als ports de Galícia. Era una embarcació de mil quintars que s'enduia de Blanes balustres de poll, corbes de roure i alzina, cèrcols de castanyer i canyes. De tornada portava cigrons, faves, farines... Una altra barca bessona a la Maria, amb les mateixes característiques i destinació. Va ser l'Alícia. Tenia molta *màniga*, *poc puntal*, *la proa de quadro molt ample*...

Els Vila deixen enrere el transport en barca de mitjana i es fan construir un veler per fer la carrera a Amèrica. Rebé el nom de *Cisne* i estava aparellat de bergantí-pollacra. A proa la figura d'un cigne blanc i el casc pintat de negre. De capità Joan Vila i els seus fills de pilots i nostramo. Feia viatges a Cuba i a l'Argentina amb vins del Penedès, cebes i alls de València. Al port de Barcelona hi tornaven amb cafè, sucre...

El Sant Salvi, bergantí rodó manat per Salvi Vila, feia la mateixa carrera. El mar era ple de perills i la carrera a Amèrica era llarga i difícil. El propi capità Salvi Vila hi trobà la mort, víctima d'una malaltia. Les seves despulles reposen a les profunditats de l'Oceà Atlàntic¹.

Una de les fondes més antigues de Blanes fou la Fonda Vila, que s'emplaçava al carrer Ample, on ara trobem el Teatre. Ja existia el 1893, quan els Vila van abandonar el negoci de la naviliera².

Com a record del passat mariner dels Vila a l'escala principal de la fonda hi havia dos petits vaixells models de les barques Maria i *Cisne*.

Joan Vila fent la xocolatada. Anys trenta.
Núm. Reg. 7143. Fons Francesc Salt (AMBL)

Joan Vila i Gelpí (Blanes, 1882 - c. 1958) estudià cuina a París, a Londres, fou cuiner al Pavelló Iberoamericà de l'Exposició Universal de Sevilla de 1929... A Madrid va treballar de cuiner al servei del rei Alfons XIII, però la seva passió era la docència. Li agradava fer classes de cuina i compartir amb la gent els seus coneixements i la seva passió per la gastronomia. Va crear una acadèmia de cuina al carrer Canuda, que aviat es faria molt popular entre les dones barcelonines. El pis més alt dels magatzems comercials de can Jorba, al Portal de l'Àngel, també va ser la seu de la seva escola, on impartia classes magistrals de cuina per a mestresses de casa i escolars. A més a Ràdio Barcelona hi tenia la seva pròpia secció de cuina. La família Vila va residir a Barcelona, al carrer Canuda. Es

Fonda Vila (AMBL)

pot dir que des del 1932 ja no va viure a Blanes, tot i que va tronar-hi en els darrers anys de la seva vida, quan va patir una feridura. A Blanes se'l recorda per ser l'ànima de la festa estiuenca que durant molts anys va organitzar una comissió de veïns del carrer Ample. La primera edició fou el 1927. Tots els arbres i balcons del carrer Ample es van guarnir *en rama i flors*. S'hi celebraren *jocs de cucanya, de trencar l'olla, curses de sacs (...)* per la canalla, que en motiu de no haver-hi escola hi acudí en gran nombre. A la nit hi hagueren sardanes i balls per la cobla Unió Artística de Vidres³. Cada any que passava la festa es va fer més participativa. L'any 1935 s'anunciava com a acte principal de la festa *la gran xocolatada, que es condimentarà en ple carrer, en una gran caldera de dues cargues de cabuda, dins la qual s'hi desfaran 1500 raccions de xocolata, que després serà repartida entre tots els infants de la vila*. La gran caldera es penjava de l'arc de les Voltes, com testimonien diverses fotografies conservades al fons fotogràfic de Francesc Salt que conservem a l'Arxiu Municipal. Aquell dia una llarga cua d'infants s'hi acostaven armats de sengles pots i olles a recollir de mans d'En Vila - per ells convertit en una *hada* de contes - l'olorosa *xocolata*, que procurava que no hi faltessin mai els melindros⁴.

Joan Vila també és l'autor d'un receptari amb uns menús de guerra que va ser editat per la Conselleria de Proveïments de la Generalitat de

Catalunya. Ben segur que alguna de les receptes l'elaboraria amb productes blanencs, com és el cas de les faves a la blanenca. Una divertida anècdota, immortalitzada amb dos escrits publicats el 1946 a la revista Destino, té com a protagonistes a Joan Vila i a l'escriptor Josep Pla. La revisa qualifica a Joan Vila com *uno de los primeros artistas del sublime arte de la cocina*. És a partir d'un escrit de Pla on afirmava que *el mejor salmoneo del mundo es el que se pesca en Tossa de Mar*, que Vila entra en polèmica amb l'escriptor i el repte a provar dos rogers cuinats per ell, un pescat a Tossa i l'altre a Blanes, per si era capaç de distingir-los. Pla, una mica molest, rebutja la proposta i li diu: *Yo, señor cocinero, no he sido capaz jamás, de tomarme las cosas a broma, como parece ser su tendencia*. El cuiner Joan Vila Gelpí va morir a Blanes aproximadament el 1958.

Com el seu germà Joan, en Salvador Vila també va anar a estudiar a París. Després es traslladà al Escorial, on va fer de cap de cuina. El seu fill va continuar residint a Madrid, dedicat al negoci de la cuina professional. L'altra germà Vila, en Josep, va quedar-se a Blanes regentant el negoci de la fonda.

L'anàlisi del receptari que us presentem és fruit de la donació a l'Arxiu Municipal de l'opuscle *Menús de guerra* per part de la senyora Maria Rosa Joseph Cosialls. La família Pastor Vila ens ha ajudat en la confecció d'aquestes notes biogràfiques.

Aitor Roger
Tècnic de l'AMBL

notes

¹ Una Casa naviliera Blanenca del Segle XVIII (Continuació) VII. Revista del Club Vela Blanes. Estiu 1999

² MESTRES Rovira, Josep. Les cases de mejar blanencs dins *La Vila de Blanes i el seu desenvolupament socio-econòmic* (1981)

³ Informació. Recvll núm. 238. 17/09/1927

⁴ La festa popular del Carrer Ample. Recvll núm. 628. 24/08/1935

La memòria del passat

L'any 1937 o bé el 1938, perquè l'imprès que publiquem en edició facsímil no duu data d'impressió, la Generalitat de Catalunya republicana, sota la presidència de Lluís Companys Jover, a través de la Conselleria de Proveïments, Departament de Premsa i Propaganda, va fer imprimir, en paper bast, un opuscle de 14 folis, infantilment il·lustrat, en edició bilingüe (potser perquè el contingut arribés a molta gent de fora de Catalunya, en aquell moment aquí refugiada), sense pagar i sense peu d'impremta. En aquest document s'hi transcrivien 24 receptes: *Menús de guerra*¹, que són un mostrari d'una cuina catalana senzilla, imaginativa, en temps de greus penalitats i restriccions, que respecta el caràcter estacional dels productes. Som lluny de l'època napoleònica quan els assetjats gironins havien de menjar rates de graner i herbes del camp. En altres segles les emergències eren realitats quotidianes. Des d'un punt de vista dietètic i gastronòmic, aquest receptari d'urgència fou confeccionat amb l'ajut del professor Joan Vila.

Si al front els soldats de lleva i els militars professionals s'ho passaven malament (menjaven perolades i racions enllaunades), sabem que a la rereguarda, a les viles i ciutats de Catalunya es patia una veritable fam per la manca de queviures, per l'escassetat de primeres matèries, per problemes d'abastament i de transport. També hi havia gent, intermediaris i particulars, que fraudulentament emmagatzemaven queviures, amagaven blat, oli, arròs o altres cereals rere una doble paret, per a moments molt pitjors. Hom havia de fer estalvis en la cuina de cada dia. Amb una alimentació insuficient, sense defenses, no és d'estranyar que apareguessin malalties com ara la tuberculosi i altres plagues. La gent que confiava en la República es desmoralitzava. La repressió politicosocial a la ciutats, la crisi de mà

d'obra als camps, l'enfrontament entre classes socials, la feblesa de l'ordre públic, la fallida de la producció agreujaven encara més els ressentiments que hi havia entre rics i pobres. Amb un clima social i polític advers, augmentava la depressió econòmica amb el tancament d'empreses i les condicions de vida de la majoria empitjoraven. Com que hi havia una cuina elemental, de misèria, en aquestes circumstàncies excepcionals no sempre es tenia o es trobava a mà el més recomanat per cuinar. Aquí l'oposició pa/carn té un significat social i econòmic.

Als pobles qui més qui menys s'espavilava amb la collita del petit hortet, amb els productes de la matança del porc, la pesca artesanal que es podia revendre per adquirir altres productes bàsics, etc. Sabem per exemple que a Holanda, durant el darrer any de la Segona Guerra Mundial, els alemanys van sotmetre la població civil holandesa a moltes restriccions alimentàries. Les generacions de nens i de nenes nascudes en aquell moment acusaven la malnutrició de les seves mares.

Les receptes

Algunes d'aquestes receptes, més o menys adaptades, les podem llegir en el clàssic de Ferran Agulló i Vidal (1863-1933), *Llibre de la cuina catalana* (1933). Són receptes simples i senzilles que es cuinaven amb carbó i llenya, a la cuina econòmica o al forn. També, entre la nombrosa obra de cuina d'Ignasi Domènech, com ara a *La teca*, hi ha mostres dels plats casolans de Catalunya, de la cuina dels hostals, de les cases de pagès. El menjar senzill i elemental de cada dia, els productes de l'estació i de la terra havien de ser cuinats amb una certa gràcia. Els plats són ben presentats. Si ens fixem en aquest mostrari, hi ha també l'ús d'herbes aromàtiques i d'espècies com ara pebre i nou moscada. Al

costat d'aquests receptaris senzills i de bon fer, abans de la guerra trobem també manuals de cuina internacional, d'alta volada, com els de Josep Rondissoni, *Classes de cuina* (1925-1926). Vegeu també una altra col·lecció de receptes de cuina europea a *Lliçons pràctiques de cuina*². Fem notar que als anys trenta del segle passat les indústries del fred i de la conservació no estaven encara gaire perfeccionades. Per evitar intoxicacions s'havia de consumir els aliments frescos.

El Departament de Premsa i Propaganda de la Generalitat de Catalunya per tal de donar ànim a una població exhausta i desanimada, amb pocs recursos, editava aquest fullet del qual es conserven poquíssims exemplars, d'aquí el seu valuós interès des d'un punt de vista bibliogràfic, i també, no cal dir-ho, per a la història de la cuina catalana, Eren uns moments difícils, en què aquest mostrari de la cuina catalana senzilla demostra que era potser l'única que es podia fer amb una mica de decència. S'havia de fer sacrificis per a bé de tothom i la població civil també hi estava convidada³. En el recull hi ha també alguna recepta de la cuina tradicional europea («cols de Brussel·les a la polonesa», núm. 14) i la presència de salsa blanca feta amb mantega i farina.

Segons els polítics del moment acceptar les restriccions havia de ser un deure moral. Davant les temptacions del pecat de gola, molt abans que la cuina fos un tema de salut i bellesa, n'hi havia prou a saciar l'apetit⁴. Els que pateixen gana, però, només desitgen afartar-se fins a rebentar. La pobresa i les privacions mai no han convençut ningú. Com que s'havia de menjar el que hi havia, poc i de vegades dolent, calia aguditzar l'enginy per aconseguir queviures que fossin fàcils de trobar, de cuinar, de preu mòdic. La base principal són la combinació de llegums, peix, carn i arròs, plats mixtos de verdura i llegums, amb diverses modalitats, amb les salses més corrents: la samfaina, la picada, el sofregit. La carn gairebé hi és absent. En èpoques nor-

mals, obrers, pagesos i menestrals tenien com a plat gairebé únic l'escudella i la carn d'olla. Els plats ressenyats en l'opuscle, que identifiquen la producció amb el territori, representen un model d'abans de la globalització. És a dir, que no són com els d'ara, amb queviures deslocalitzats, congelats, procedents de tot el planeta. Fins i tot les envellides societats rurals ja segueixen patrons urbans. Per tal que els preparats tinguessin més calories, hom aconsellava de cuinar amb llard, en castellà «manteca», però també mantega «mantequilla», crema de llet, cansalada, etc. Sense un mínim de calories el cos no podia tirar. Destaco, com a plat singular del recull, les «faves a la blanenca» (núm. 15), que potser la gent d'aquestes contrades recorda.

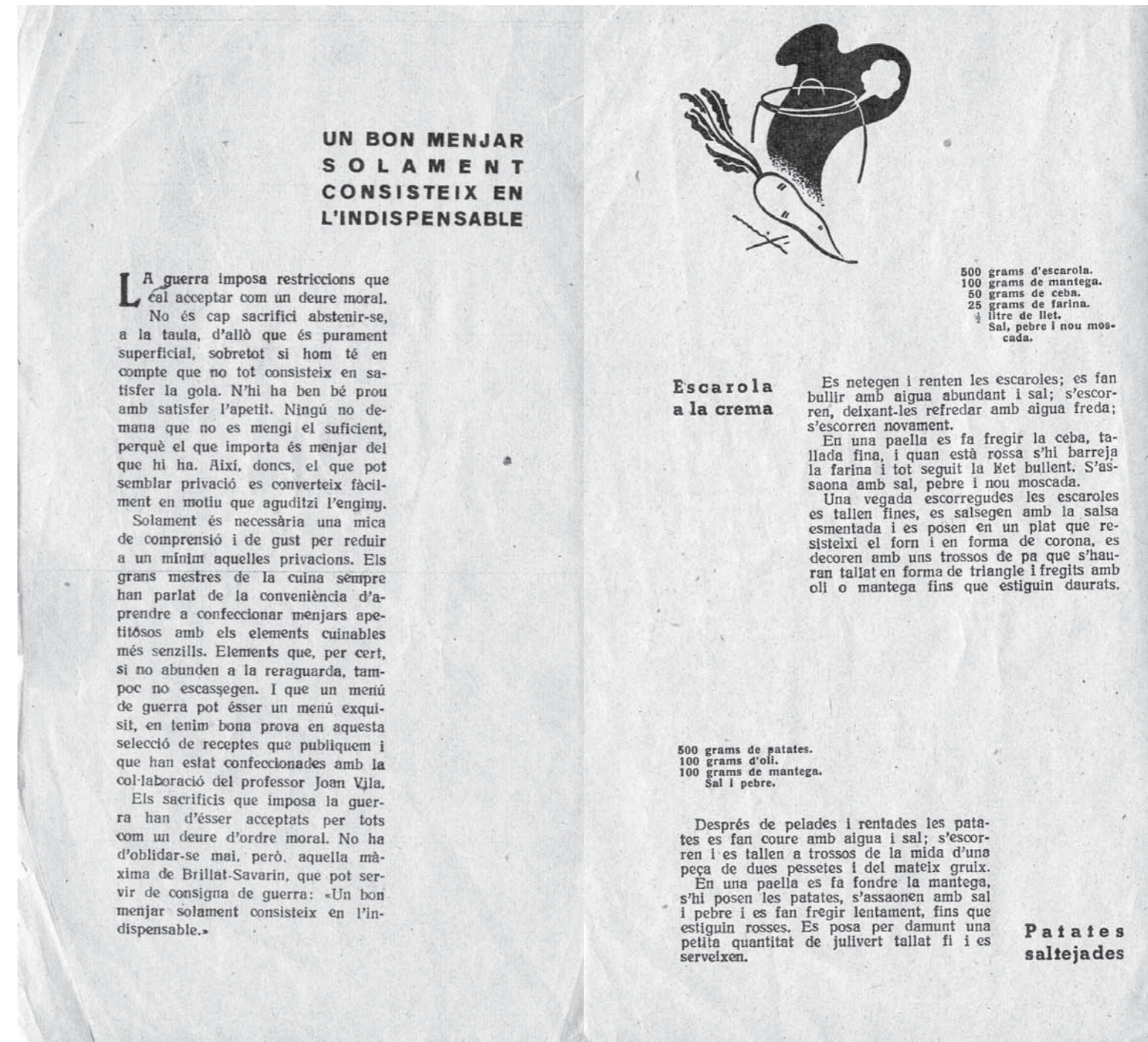
Taula de les receptes

1. **Escarola⁵ a la crema.** Entre els ingredients hi havia crema de llet. Les escaroles⁶ es podien fregir amb oli o bé mantega.
2. **Patates saltejades.** Es fregeixen amb mantega.
3. **Ous amb salsa (guisats)**
4. **Magre de porc amb cebetes.**
Amb mantega i cansalada.
5. **Carn amb naps.** Amb mantega i cansalada.
6. **Llucets arrebossats**
7. **Congre amb patates i pèsols.** Amb mantega.
8. **Arròs⁷ amb verdures**
9. **Bacallà amb mongetes blanques**
10. **Carxofes al forn**
11. **Enciams amb suc**
12. **Espinacs al forn**
13. **Coliflor amb salsa blanca⁸**
14. **Cols de Brussel·les a la polonesa**
15. **Faves a la blanenca**
16. **Minestra de verdures**
17. **Pastanagues a la crema.** Amb mantega i formatge.
18. **Pèsols amb tomàquet**
19. **Potatge amb cols i patates**
20. **Puré de carbassa**
21. **Sopa de verdures**
22. **Sopa de ceba.** Amb formatge
23. **Llenties amb cansalada.** Amb cansalada i xoriç
24. **Ous estrellats amb arròs.**

Pep Vila.
Filòleg

Opuscle rar per la seva fragilitat, desaparegut a la potsguerra, del qual es conserven pocs exemplars.

Col·lecció M. Rosa Joseph Cosials (AMBL)

Els ous es fan coure amb aigua durant quinze minuts. Es fa fregir amb oli la ceba, tallada fina; en estar rossa s'hi afegeix el tomàtec i la farina, i quan està tot barrejat, el brou calent, el pebre vermell, la sal i el pebre. Els pèsols es couen amb aigua i una mica de sal. El pernil es talla a quadres. Els ous es tallen en quatre parts, es posen en un plat que resisteixi el foc, es cobreixen amb la salsa passada per un colador fi, s'estenen per damunt els pèsols i el pernil i en el moment de servir-los s'hi posa una miqueta de julivert tallat fi per damunt.

Ous amb salsa (guisats)

- 100 grams d'oli.
- 50 grams de ceba.
- 50 grams de tomàtec.
- 25 grams de farina.
- 25 grams de pernil.
- 200 grams de pèsols.
- 4 ous.
- 1 litre de brou.
- Sal, pebre i pebre vermell.

Una vegada la carn tallada a trossos petits i fregida, es posa en una cassola, es cobreix amb aigua, s'hi posa sal i pebre i es fa bullir a foc lent. Les cebetes, després de netejades, es couen amb aigua i sal durant cinc minuts, s'escorren i es fan fregir amb mantega, afegint-hi un pols de sucre fi. En una paella es fa fregir la cansalada tallada a quadres, s'hi afegeix el tomàtec tallat fi, s'hi barreja la farina i després s'afegeix tot a la carn. Quan la carn és tova es posa en una cocotera, es salseja amb la salsa que hem preparat abans, afegint-hi abans de barrejar-ho tot la fècula de patata desfeta en aigua freda. Es guarneix amb les cebetes que s'estenen per damunt.

Magre de porc amb cebetes

- 500 grams de magre de porc.
- 100 grams de mantega.
- 250 grams de cebetes.
- 100 grams de cansalada.
- 150 grams de tomàtec.
- 15 grams de fècula de patata.
- All i julivert.
- Sal i pebre.
- 15 grams de farina.

Es talla la carn a quadres, es fregeix, es posa en una cassola, afegint-hi aigua freda, sal i pebre, i es deixa coure a foc lent.

Carn amb naps

En una paella es fa fregir amb mantega la cansalada tallada a quadres, ceba i tomàtec tallat fi, l'all i julivert i una vegada fregit s'afegeix a la carn.

El naps, després de nets, es tallen en trossos iguals, es fan coure amb aigua i sal, s'escorren i una vegada cuits es fregeixen amb mantega fins que estiguin daurats.

Quan està la carn cuita es posa en un plat o plata i, al damunt, els naps amb una petita quantitat de julivert tallat fi.

- 500 grams de carn.
- 250 grams de naps.
- 100 grams de cansalada.
- 100 grams de mantega.
- 100 grams de tomàtec.
- 50 grams de ceba.
- All i julivert.
- Sal i pebre.

Llucets arrebossats

Una vegada nets els llucets s'obren per la meitat i es treuen les espines, quedant d'aquesta manera en filets.

S'estenen damunt la taula, se salen, es passen per farina amb ou batut i, per últim, en pa ratllat.

Es posa l'oli a la paella i quan està calent s'hi fan fregir els filets fins que quedin daurats.

Al moment de servir-se es tiren damunt unes gotes de suc de llimona i es decoren amb uns talls de llimona i julivert tallat fi.

- 500 grams de llucets.
- 150 grams de pa ratllat.
- 150 grams d'oli.
- 50 grams de farina.
- 2 ous.
- Sal i pebre.

- 500 grams de congre.
- 200 grams de pèsols.
- 200 grams de patates.
- 200 grams d'oli.
- 50 grams de ceba.
- 50 grams de tomàtec.
- 50 grams de pebrots vermells.
- 15 grams de pebre vermell.
- 15 grams de farina.
- 1 litre de brou.
- All i julivert, sal i pebre.

Congre amb patates i pèsols

Després de net el congre es talla a rodanxes, es fa fregir lleugerament amb oli, posant-lo en una cassola.

Es tallen a quadres petits la ceba, tomàtec, pebrots vermells, all i julivert. Amb l'oli que ha quedat a la paella es fan fregir aquestes verdures, afegint-hi després la farina; una vegada barrejada, el litre de brou, preparant d'aquesta manera una salsa.

Els pèsols es fan bullir amb aigua i sal. S'acaba el plat com segueix: Es cobreix el congre amb els pèsols i la salsa, deixant-ho bullir lentament fins que el congre estigui cuit.

S'assaona amb sal, pebre i pebre vermell.

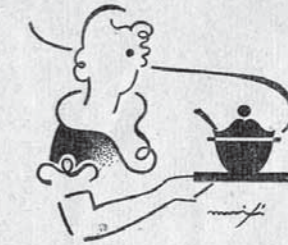
- 150 grams de mantega.
- 100 grams de ceba.
- 100 grams de tomàtec.
- 100 grams de pèsols.
- 100 grams de carxofes.
- 100 grams de mongetes verdes.
- 250 grams de coliflor.
- 300 grams d'arròs.
- 100 grams de pebrots vermells.
- 1 litre de brou.
- All, julivert, sal i pebre.
- Pebre vermell.

La ceba i el tomàtec es fan fregir amb la mantega, tot tallat ben fi; en estar daurat s'hi afegeixen l'arròs i el brou.

Totes les verdures es fan coure apart amb aigua i sal.

Quan està l'arròs mig cuit, o sigui als cinc minuts d'ebullició, s'hi afegeixen totes les verdures, prenent, per a guarnir-lo, la coliflor, els pebrots vermells i els pèsols. S'assaona amb sal i pebre. Als dotze minuts de cocció se serveix.

Arròs amb verdures

- 500 grams de bacallà.
- 250 grams de mongetes blanques.
- 200 grams d'oli.
- 50 grams de ceba.
- 50 grams de tomàtec.
- 1 litre de brou.
- All i julivert.
- Sal, pebre i pebre vermell.

Bacallà amb mongetes blanques

Les mongetes es couen amb aigua freda i sal a poc foc.

El bacallà es deixa remullar dotze hores amb aigua, canviant-la dues vegades.

El bacallà s'escorre, es passa per farina i es fa fregir, posant-lo dintre d'una cassola; amb l'oli que queda a la paella es fa fregir la ceba, tomàtec, all i julivert, tot tallat fi, afegint-hi el pebre vermell sal i pebre, com també el mig litre de brou de les mongetes. Es posen les mongetes en una cassola, damunt el bacallà i per últim es salsegen amb la salsa que hem dit abans. Es fa coure tot junt durant deu minuts amb foc lent.

En el moment de servir-ho s'hi posa una mica de julivert tallat fi per damunt.

- 6 carxofes.
- 100 grams de cansalada.
- 150 grams de pa ratllat.
- 100 grams d'oli.
- 100 grams de pernil.
- 15 grams de pebre vermell.
- Sal i pebre.

Es tallen les primeres fulles de les carxofes amb tisores, es coronen o sigui que es tallen les puntes de les fulles, deixant les exteriors a un pla de tres o quatre centímetres. Es renten i es couen amb aigua i una mica de sal; quan estan cuites s'escorren. La cansalada es talla molt fina, el pernil es talla a quadres, es barreja amb el pa ratllat, sal, pebre i pebre vermell, formant una pasta.

Es posa al damunt de cada carxofa una cullerada de les de sopa d'aquesta pasta, posant les carxofes en una cassola amb una mica d'oli i brou i tapada es deixa al forn a coure durant vint-i-cinc minuts.

Carxofes al forn

Els ensiam, després de rentats, es fan coure amb aigua i sal i una vegada cuits s'escorren i deixen refredar.
En una paella es fa fregir amb oli la cansalada tallada a quadres, la ceba i tomàtec tallat fi.
Els ensiam es posen en una plata, es cobreixen amb el que hem fet fregir a la paella, s'hi afegeix el brou i es fa coure al forn fins que quedin daurats. S'assaona amb sal i pebre.

Ensiams amb suc

- 6 ensiam.
- 100 grams de cansalada.
- 100 grams de ceba.
- 100 grams de tomàtec.
- 100 grams d'oli.
- 1 litre de brou.
- Sal i pebre.

Després de nets els espinacs es fan coure amb aigua i sal i quan estan tous s'escorren i s'estenen damunt la taula tallant-los fins.
En una cassola es fa fondre la mantega, s'hi afegeix la farina i tot seguit la llet bullent, sal i pebre.
Es col·loquen els espinacs en un plat de porcellana o terra; es cobreixen amb la salsa indicada i es fan torrar al forn.
Es serveixen molt calents.

Espinacs al forn

- 500 grams d'espinacs.
- 100 grams de mantega.
- 50 grams de farina.
- 1 litre de llet.
- Sal i pebre.

Es fa coure la coliflor amb aigua i sal. Es prepara la salsa fent fondre la mantega en una cassola, afegint-hi la farina i barrejant-hi la llet, calenta.
S'assaona amb sal i pebre i es deixa bullir a foc lent quinze minuts. Es passa per un colador fi.
La coliflor s'escorre i es posa en una plata rodona, cobrint-la amb la salsa al moment d'anar-se a servir.

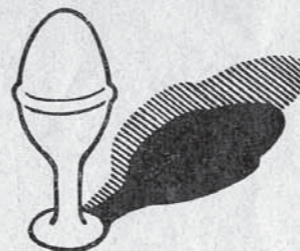
Coliflor amb salsa blanca

- 500 grams de coliflor.
- 100 grams de mantega.
- 50 grams de farina.
- 1 litre de llet.
- Sal i pebre.

Cols de Brussel·les a la polonesa

Després de ben netes i rentades les cols es fan coure amb aigua i sal i quan estan cuites s'escorren i es posen en aigua freda.
En una paella es fa fondre la mantega, s'hi posa el pa ratllat, es fa rossejar a poc foc i s'assaona amb sal i pebre.
Es posen les cols en un plat de «luminité» o de terra; es cobreixen amb el pa fregit, es posen al forn durant cinc minuts i una vegada queda la part superior ben daurada s'hi estén el pernil, tallat a quadres, i es serveix. Una petita quantitat de julivert tallat fi per damunt.

- 500 grams de cols de Brussel·les.
- 200 grams de pa ratllat.
- 150 grams d'oli.
- 100 grams de pernil.
- 50 grams de mantega.
- Julivert, sal i pebre.

- 2 quilos de faves.
- 100 grams de cansalada viada.
- 100 grams de mantega.
- 50 grams de cebetes.
- 1 de litre de brou.
- Julivert, llorer i farigola.
- Sal i pebre.

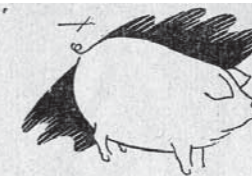
Faves a la blanenca

En una paella es fan fregir amb mantega la cansalada tallada a quadres i les cebetes, que quedin daurades.
Les faves es posen en una cassola després d'esgrunades, es cobreixen amb la cansalada i cebes fregides, afegint-hi el julivert, llorer i farigola, lligat amb un fil formant un feix, sal, pebre i el brou. La cassola és tapa i es deixa coure fins que les faves quedin toves.
No s'han de deixar mai les faves a la paella perquè es tornen negres.

- 100 grams de mantega.
- 100 grams de cansalada.
- 100 grams de ceba.
- 100 grams de pèsols.
- 100 grams de patates.
- 100 grams de mongetes verdes.
- 25 grams de farina.
- 100 grams de cols de Brussel·les.
- 100 grams d'ensiam.
- 25 grams de pa.
- 2 ous.
- Sal i pebre.
- 1 litre de brou.

Es fan coure totes les verdures per separat amb aigua i una mica de sal.
La cansalada es talla a quadres petits, es fa fregir amb la mantega, afegint-hi la ceba tallada fina, la farina i el brou, calent.
Quan està preparada aquesta salsa es posen les verdures dins d'una cassola, escampant la salsa per damunt.
Es fan bullir els ous dotze minuts, es tallen en vuit parts i s'estenen damunt de les verdures.
S'assaona amb sal i pebre.
El pa es talla en triangles i es fa fregir, posant-lo al voltant de la plata.

Minestra de verdures

- 500 grams de pastanagues
- 100 grams de mantega.
- 100 grams de formatge ratllat.
- 50 grams de farina.
- 1 litre de llet.
- Sal i pebre.

Pastanagues a la crema

S'escolleixen unes pastanagues petites de les dites franceses, que siguin tendres; es fan bullir amb aigua i sal fins que estiguin toves. En una cassola es fa fondre la mantega; s'hi barreja la farina, afegint-hi la llet calenta, sal i pebre. Es fa bullir per espai de deu minuts, remenant-la per tal que no quedin grums.
S'escorren les pastanagues, es posen dins d'aquesta salsa, afegint-hi una petita quantitat de formatge ratllat i posant-les en un plat que resisteixi el forn. Es cobreixen amb el formatge ratllat i es fan daurar.

- 500 grams de pèsols.
- 250 grams de tomàtec.
- 150 grams de cansalada.
- 100 grams d'oli.
- 50 grams de ceba.
- 1 litre de brou.
- All i julivert.
- Sal i pebre.

Es couen els pèsols amb aigua i una mica de sal; quan estan tous s'escorren i es posen en aigua freda i quan estan freds s'escorren novament. Es talla a quadrets fins la cansalada, la ceba i el tomàtec; es fa fregir, afegint-hi all i julivert, assaonant-ho amb sal i pebre. Es deixa coure per espai de quinze minuts.
En el moment de servir-se s'hi barregen els pèsols i com a guarnició uns quadres de pernil i una mica de julivert tallat fi.

Pèsols amb tomàtec

La col es talla fina, es renta i és fa bullir amb aigua i sal i als cinc minuts d'ebullició s'escorre.

Es posa novament en una casseroles, afegint-hi les patates tallades a quadres petits i es cobreix tot amb el brou, deixant-ho coure fins que tot estigui tou.

En una paella es fregeix amb oli la ceba, tallada fina, i quan està rossa es barreja amb la col i les patates. S'assaona amb sal i pebre.

- 500 grams de col.
- 100 grams d'oli.
- 250 grams de patates.
- 50 grams de ceba.
- 2 litres de brou.
- Sal i pebre.

Potatge amb cols i patates

Totes les verdures, després de netes, es tallen a quadres; els porros i la ceba tallats finament; es fa fregir amb oli.

En una olla amb el brou es posen totes les verdures, la ceba i els porros fregits, fent-ho coure fins que las verdures estiguin toves.

El pa es talla a quadres i es fa torrar al forn o es fregeix amb oli. S'assaona bé amb sal i pebre.

En servir-se és quan s'hi afegeixen el pa i el cerfull.

- 150 grams d'oli.
- 100 grams de pastanagues.
- 100 grams de naps.
- 100 grams de patates.
- 100 grams de col.
- 50 grams de ceba.
- 50 grams de porros.
- 25 grams d'api.
- 25 grams de cerfull.
- 50 grams de grielles.
- 50 grams de pa.
- 2 litres de brou.

Sopa de verdures

Puré de carbassa

Després de treta la closca de la carbassa es talla a quadres, posant-la en una casseroles amb mantega, sal i una mica de brou. Es tapa la casseroles i es fa coure al forn fins que estigui tova.

En una olla es posarà el litre i mig de brou a coure i en bullir s'hi afegeix l'arròs i la ceba, tallada molt fina i fregida.

Es malla la carbassa, s'hi afegeix el brou i l'arròs, i s'assaona amb sal i pebre.

- 500 grams de carbassa.
- 150 grams de mantega.
- 100 grams d'arròs.
- 50 grams de ceba.
- Sal i pebre.
- 2 litres de brou.

Sopa de ceba

Amb l'oli es fregeix la ceba, tallada molt fina.

El pa es talla a llesques fines i es fa torrar.

El formatge es ratlla.

En una casseroles de terra es posa el pa torrat, damunt la ceba fregida amb l'oli, s'assaona amb sal i pebre, es cobreix amb el brou i al damunt el formatge ratllat.

Es fa torrar al forn i quan està torrat és servelx.

- 100 grams de ceba.
- 100 grams d'oli.
- 100 grams de pa.
- 100 grams de formatge.
- 1 litre de brou o aigua.
- Sal i pebre.

Llenties amb cansalada

Les llenties es couen amb aigua freda i una mica de sal, una ceba, una pastanaga, fulla de llorer i branca de farigola, a foc lent. Quan estan toves es treuen del foc.

En una paella i amb l'oli es fregeix la ceba i la cansalada, tallat tot fi, i el xoriço fet a talls, tot això junt amb les llenties, i es fa coure durant quinze minuts a foc lent. S'assaona amb sal i pebre.

- 500 grams de llenties.
- 150 grams de cansalada.
- 100 grams d'oli.
- 100 grams de xoriço.
- 50 grams de ceba.
- 50 grams de pastanaga.
- Llorer i farigola.
- All, julivert, sal i pebre.

- 250 grams d'arròs.
- 100 grams de mantega.
- 50 grams de ceba.
- 50 grams de formatge.
- 1 litre de brou.
- 6 ous.
- Sal i pebre.

En una cassola es posa un litre d'aigua a bullir, una cullerada de vinagre i una mica de sal. Quan arrenca el bull s'hi posen els ous, esberlats, deixant-los tres minuts dins de l'aigua, procurant que no bulli i sempre tenint la cassola tapada. Després d'aquest temps es treuen de l'aigua calenta i es posen amb aigua freda.

En una paella es fregeix amb mantega la ceba, tallada fina, s'hi afegeix l'arròs, i tot seguit l'aigua o brou bullent, sal i pebre. Als dotze minuts de coure es retira del foc.

Es posa l'arròs en un plat que resisteixi el foc o cassola de terra, damunt els ous ben escorreguts; es cobreixen amb formatge ratllat, és fan daurar a foc fort i es serveixen.

Ous estrellats amb arròs

PER A COMBATRE L'ENEMIC, TANTA FORÇA COM ELS CANONS I LES METRALLODORES TÉ EL VIURE A LA RERAGUARDADA AMB LA MATEIXA FRUGALITAT QUE A LES TRINXERES.

notes

¹ Un dels escassos exemplars que s'han conservat d'aquest fullet català, actualment es pot consultar a la Biblioteca de Catalunya. Desconeixem si aquesta col·lecció de menús, s'inspirà en una obra molt famosa, repartida a França durant la Primera Guerra Mundial. Es tracta del llibret d'Augusta Moll-Weiss, *L'alimentation en temps de guerre: suite de recettes et de menus: pour vivre avec économie*. París; Nancy, Berger-Levrault, 1919, XV 203 pàgs. Massimo Montanari en el seu llibre ja clàssic *El hambre y la abundancia. Historia y cultura de la alimentación en Europa* (Barcelona, Crítica, 1993) considera que la supervivència quotidiana constitueix la primera i ineludible necessitat de l'home, que el menjar també és plaer, però que en temps de les fams per guerres i altres malures col·lectives, de disminució del poder adquisitiu, la gent s'havia d'acostumar a un règim alimentari poc ric i substancios.

² Vol. XXXIX. Col·lecció Minerva. Barcelona, Editorial Políglota, 1922. Edició del Consell de Pedagogia de la Mancomunitat de Catalunya. Cuina internacional.

El famós cuiner i gastrònom català Ignasi Domènech Puigcercós (Manresa, 1874-1956) fou autor d'un receptari exemplar sobre la cuina dels vegetals: *La cocina vegetariana moderna: arte de preparar excelentes comidas y elegantes postres completamente vegetarianos*. Barcelona, 3a ed; corregida y aumentada, Tipografía Bonet, 1923, 119 pàgs.

³ De sempre s'han aprofitat les restes i més en èpoques difícils. *Vegeu: L'art d'acomodar les restes. Dèdié aux petites fortunes par un gastronome émérite. Nouvelle édition. Paris, Librairie Hachette, 1882.*

Sobre el menjar a Barcelona durant la Guerra Civil i la immediata postguerra, en un moment en què les proteïnes d'origen animal i també de greixos eren molt escasses, és molt interessant de llegir l'article de Mabel Gracia Arnaiz de la Universitat Rovira i Virgili: Sobre l'absència i la

presència de carn a les cuines populars de Barcelona: entre la postguerra i els nostres dies, «Revista d'etnologia de Catalunya», vol. 20, abril de 2002, pàgs. 142-161. En una entrevista que l'autora va fer a una dona de 59 anys, testimoni d'aquells difícils moments, aquesta s'expressa així: «Recuerdo el hambre que pasamos de pequeñas [la seva germana i ella], mientras que mi padre estuvo en la cárcel... En el asilo, las monjas hacían el caldo con un hueso de gallina y cuatro hojas de verduras... Mi hermana y yo nos enterrábamos los huesos en el patio y las cáscaras de naranja o los coscorrones de pan duro... Eran como un tesoro, cuando teníamos hambre, bueno, hambre teníamos siempre, los desenterrábamos, les sacudíamos la tierra y nos los comíamos», pàgs. 142-143.

⁴ E. Thibaut-Comelade en el seu llibre *L'alimentació racional del cos humà*, (Barcelona, Barcino, 1973) ens ensenya a conèixer els aliments, la seva composició, les principals regles d'higiene. La ració alimentària ha d'aportar diàriament una certa quantitat d'energia per al funcionament de l'organisme. Els menús s'han d'adaptar llavors a les circumstàncies i als règims de vida del moment. Ja en un llunyà 1923, Lucie Randoïn demostrà les lleis fonamentals de la nutrició, de l'equilibri alimentari. La ració és el conjunt de substàncies que hem d'ingerir diàriament per assegurar la subsistència.

⁵ Ferran Agulló transcriu un plat de sopa d'escarola.

⁶ A la cuina del Barroc, dels monestirs trobem la presència d'enciam i escarola arrebossats.

⁷ Ferran Agulló afirmava que amb arròs tota vianda era bona i que darrere un bon plat d'arròs, no hi ha res tan bo com...un altre plat d'arròs.

⁸ Coliflor a la polonesa.

El cuiner Joan Vila. Núm. Reg. 7141. Anys trenta. Fons Francesc Salt (AMBL)

BIOGRAFIES

Nuestro padre era
 alcalde de Blanes en 1937
 per Sonia i Simone Cornellà

01 Nuestro padre era al cal de de Blanes en 1937

per Soni a i Simone Cornellà

La vida de nuestro padre es consecuencia lógica de la época en la que le tocó vivir; sus principios y su actitud ante la vida son, a su vez, el resultado inseparable, e irremediable, de los acontecimientos históricos que se vivieron en España durante los años 30 del siglo pasado. En nuestra memoria permanecerá siempre su afecto y su cariño de padre.

Por falta de moneda fraccionada, el pleno disponía también la emisión en papel moneda del Estado de unos billetes - de uso obligatorio en el término municipal - cuyo valor nominal era de 1 peseta, de 0,50 y 0,25 céntimos en los que pusieron su firma el alcalde y el secretario interventor. Tiempos difíciles de lucha entre hermanos, la peor, seguidos de derrota y exilio.

El alcalde de Blanes

Enrique Cornellà y Carlos¹ fue miembro del Consejo Municipal desde el 17 de octubre de 1936 hasta el 9 de octubre de 1938 y alcalde de la villa de Blanes de julio a diciembre de 1937.

En estos años de guerra las sesiones ordinarias o extraordinarias del Ayuntamiento se celebraban a unas horas insólitas (leemos en las Actas: «[...] a las once menos cuarto de la noche empieza...», o «...a las doce de la noche se da por terminada la sesión [...]»). Durante aquella época cuando las sesiones se iniciaban, los concejales eran «todos iguales»: el alcalde presidente se elegía al comienzo de la reunión.

Los asuntos que se trataban eran de lo más variado: se fijaba el precio del litro de vino que por «no ser la comarca una región vinícola nunca llegaría a compensar ni los gastos ni el esfuerzo de los agricultores»; se abordaba la organización de un campamento de verano para chicos procedentes del frente de guerra aragonés; se intentaba resolver una queja del ciudadano Tomás Ballester que exigía la devolución de un aparato de radio requisado, que le servía solo para «escuchar conferencias de carácter cultural y científico»; se hacía pública una nota firmada por el Comité Antifascista dirigida al pueblo de Blanes, cuyo texto íntegro se incluye en el acta de la sesión extraordinaria y urgente del 4 de mayo de 1937.

Billetes de 50 céntimos y 1 peseta del 25 de agosto de 1937

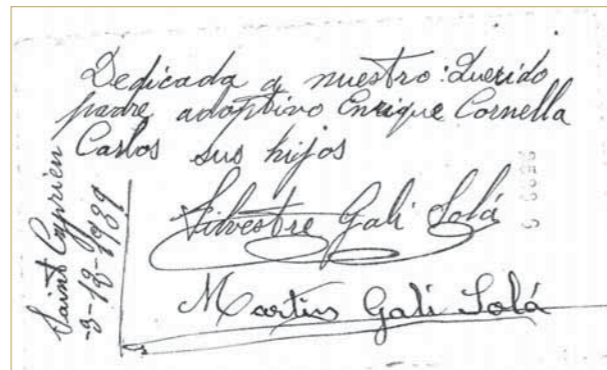
◀ Blanes als anys trenta. Fons Modern Styl (AMBL)

Saint - Cyprien²

El gran éxodo republicano ha sido recordado en múltiples ocasiones. El 1 de marzo de 1939, después del cierre de la frontera, la huida masiva de los antifascistas españoles se interrumpe. Al otro lado de los Pirineos las condiciones en la acogida son desastrosas: las playas de Argelès, Saint-Cyprien, Barcarès y tantas otras no ofrecen ni protección ni abrigo; hace un frío terrible. En el campo de concentración de Saint-Cyprien, casi 90.000 personas sobreviven hacinadas, muchas de ellas enfermas, en lamentables condiciones de

Los hermanos Galí y la inscripción en el reverso de la foto

higiene y faltas de comida. Después del caos de las primeras semanas se levantan unos barracones y se habilitan unas vías de acceso. Poco después, aparecen las alambradas; la disciplina se endurece, la correspondencia se censura y se prohíben las manifestaciones: a la penuria y el sufrimiento se suma la amargura y la tristeza. Tras haber sido desarmados y tratados como malhechores, los combatientes republicanos, los militantes obreros, los defensores de la libertad recordarán para siempre la humillación sufrida en los «campos del desprecio» de Francia, símbolo para ellos hasta entonces de la tierra de la libertad.

El único rastro que hemos encontrado de la permanencia de Enrique Cornellà en Saint-Cyprien es una nota manuscrita que nos permite saber que fue miembro del Comité del Campo y responsable de la barraca 9. Y tenemos una foto en la que nuestro padre ni siquiera aparece pero en cuyo reverso se lee la inscripción: «Dedicada a nuestro querido padre adoptivo Enrique Cornella Carlos, sus hijos Silvestre Gali Solá, Martín Gali Solá. Saint Cyprien 3-12-1939».

¿Quiénes eran los hermanos Gali Solá? No lo sabemos, pero nos conmueve comprobar que Silvestre y Martín sintieron algo de calor y protección gracias a nuestro padre.

El campo de Saint-Cyprien fue la última parte de la Guerra Civil y la primera del exilio, que se prolongó hasta su muerte acaecida en la ciudad de Katowice en Polonia, el 25 de marzo de 1972.

Militancia en Francia

A lo largo de diez años, desde 1939 hasta 1949, Enrique Cornellà militó en la ciudad francesa de Perpiñán. Allí formó parte, con rango de capitán, de la 153 División de la Agrupación de Guerrilleros de la tercera región militar de las Fuerzas Francesas del Interior (FFI). Allí desempeñó, entre otros cargos, el de vicepresidente del Comité de Ayuda a los deportados españoles de la Resistencia de los Pirineos Orientales. Y allí también, en Perpiñán, conoció a nuestra madre, María Sala Borràs, con quien compartió su vida y su destino. El 25 de noviembre de 1944, la Unión Nacional Española, que colabora con las FFI y se encarga del buen funcionamiento del movimiento de la Resistencia en todo el territorio francés, le envía una «orden de misión permanente». También entre sus papeles encontramos un certificado de haber prestado sus servicios desde el 1 de enero de 1943 hasta el 19 de agosto de 1944 en la organización del maquis.

Así, no es de extrañar que, entre los documentos que se conservan en el Archivo General de la Administración en Alcalá de Henares, aparezca una nota verbal fechada en octubre de 1948 en la que el Ministerio de Asuntos Exteriores español, después de saludar convenientemente a la Delegación del Gobierno de la República Francesa, expresa «el disgusto con el que el Gobierno español ve la pasividad de las autoridades francesas ante las actividades de los elementos rojos españoles residentes en Francia». Y añade que «se tiene conocimiento y constantes pruebas de la presencia de estos bandoleros en la zona central de los Pirineos». Por tanto, como este «estado de cosas no puede ni debe continuar», se envía «adjunta a la presente nota una relación de los españoles rojos que, dadas sus actividades, desearía sean expulsados de Francia, o, por lo menos, fuesen internados al norte del río Loire, según se manifestó en la Nota n.º 589, de 3 de septiembre último».

Carné de Enrique Cornellà de la Agrupación Cenetista en Unión Nacional Española

Y las dos siguientes páginas contienen una lista de 25 nombres entre los que se encuentran dos que tienen, para nosotras, un especial interés: «[...] ENRIQUE CORNELLA – Nacido en Blanes (Gerona) el 15-II-1902, domiciliado en Perpignan, calle de Mailloles 13.

JOSÉ QUINTANA GUINOVART³ – Nacido en Barcelona el 16-III-1907, soltero, domiciliado en Perpignan, carretera de Thuir 72. [...]»

Operación Bolero - Páprika⁴

El 7 de septiembre de 1950 a las cinco de la madrugada empieza la operación Bolero - Paprika. Bolero era el nombre en clave que designaba la acción llevada en contra de los españoles y Paprika hacía referencia al resto de los extranjeros. El objetivo de esta acción policial era la detención y expulsión del país de los militantes extranjeros que «ponían en peligro la estabilidad de Francia».

Simone se acuerda perfectamente del miedo que sintió al ver cómo la policía irrumpía en el número 13 de la calle Mailloles de Perpiñán buscando a su padre. Las tres mujeres que vivían en la casa, las hermanas María, Carmen y Magdalena Sala, y los niños Simone y Luis, junto con su abuelo, fueron colocados contra

la pared mientras la policía buscaba a los hombres. Se llevaron solamente a Enrique. Mimi - el apelativo familiar para las *marías* en francés -, nuestra madre, pasó más de dos meses intentando averiguar su paradero.

La operación policial se saldó con la disolución de varias organizaciones, la prohibición de publicaciones, la ilegalización del PCE, y la detención de 177 españoles y 111 militantes de izquierda de otras nacionalidades, que fueron expulsados o deportados a Argelia y Córcega.

Aïn Boucif

Entre los casi 90 deportados a Argelia, repartidos entre varios pueblos, a Enrique Cornellà le tocó en suerte Aïn Boucif, una aldea del desierto a 17 km de Argel. En un documento de la Prefectura de Argel, sellado el 10 de septiembre de 1950, se le otorga una «Autorización de residencia temporal» (curioso eufemismo), en virtud de las instrucciones dictadas por el Ministro del Interior. En esta foto, tomada el 10 de noviembre de 1950, aparecen 6 expatriados españoles: además de nuestro padre (el cuarto por la izquierda) reconocemos a Fernando Llovel⁵ (segundo por la

Deportados españoles en Aïn Boucif

izquierda). En la sombra que se dibuja en el ángulo inferior, se puede apreciar la silueta de la mujer que saca la foto. Es nuestra madre, Mimi, que logró después de meses de búsqueda averiguar el lugar de destierro de Enrique.

Polonia

A mediados de junio de 1951 y en respuesta al ofrecimiento de asilo de Polonia, Checoslovaquia y Hungría, alrededor de 100 deportados españoles a Argelia y Córcega aceptaron su partida hacia los países del Este. A bordo de los buques Piast y Czech fletados por el Gobierno de Polonia, provistos de un título de viaje francés válido solamente para la ida (así los franceses imposibilitaban su retorno) y por un mes, emprendieron su viaje hacia los países de acogida⁶. Sus familias llegaron unos meses después, en octubre. Los exiliados españoles en Polonia fueron repartidos entre Varsovia y una zona minera en el sur del país.

A Enrique Cornellà y a sus familiares, junto con otras 25 familias españolas, los alojaron durante un año en Mikolów. Después, todos fueron trasladados a un bloque de viviendas recién construido en Katowice: los portales 20 y 22 de la calle Tyszki en nada se parecían a ninguno de los demás existentes en la ciudad. Sus habitantes eran todos morenos de ojos oscuros, hablaban español y francés, y algunos también catalán o vasco, y sus costumbres eran muy distintas de las polacas. Pronto «el bloque de los españoles» era conocido en todo el barrio y estamos seguras de que la ciudad entera sabía de su existencia.

Las condiciones de vida eran durísimas, la comida escasa, el frío glacial y los sueldos no daban para llegar a fin de mes. Pronto los más

vulnerables empezaron a enfermar, la mayoría de tuberculosis. Los afectados pasaban largas temporadas en sanatorios de Zakopane en los montes Tatras.

Mimi enfermó. La primera carta que recibe de Enrique a los pocos días de su ingreso en el sanatorio dice⁷:

Stalinogród⁸, 14.XI.55

[...] Por lo de no llegar al día 15, no te preocupes [...] tengo buenas noticias que darte. El viernes pasado una delegada de la Cruz Roja vino para informarse de las condiciones en que estamos los españoles en Stalinogród. Una vez informada se llevó un grupo de pequeños y les compró ropa y calzado. Se repartió ropa para los mayores (no todos), visitó a los enfermos y tuvo gran interés en conocer tu caso, el de Sonia y el de Julieta⁹, por qué no estabais aquí [...]. Después me llamaron y me dijeron: Cornellà, si Sonia¹⁰ hubiera estado aquí hubiera ido con los pequeños, su mujer tampoco está, pues aquí tiene 600 zlotys y haga V. de ellos lo que mejor le convenga [...]. Así que ya podrás compartir el calentador. Mañana te haré un giro [...].

Y un mes más tarde:

Stalinogród, 24.XII.55

[...] Mado¹¹ acaba de llegar y me dice que el día 31 le pagarán 55 días de tu estancia en el sanatorio [...]. Tengo la impresión que para nosotros será benévolo el año 56 que comenzaremos después de haber vencido el temporal del año 55. He pedido 300 zlotys prestados que han servido para el «avituallamiento» y para el Papa Noël [...].

La fundición Baildon

La fundición Baildon fue creada en 1823 por el escocés John Baildon (1772-1846) ingeniero e industrial considerado padre de la fundición moderna. Los edificios de esta fábrica, cerrada desde 2001, y gran parte de la maquinaria que allí se utilizaba han sido declarados bienes de interés cultural y forman parte del patrimonio de la minera Silesia.

Detrás del edificio principal, de aspecto acogedor y amable, se esconden otros donde se echaron miles de horas de duro trabajo y esfuerzo, con un calor sofocante y un ruido ensordecedor, a cambio de sueldos ínfimos y enfermedades pulmonares. Nuestro padre no parecía especialmente satisfecho del trabajo en la fundición en la que estuvo contratado como electricista desde septiembre de 1951 hasta que enfermó en 1962.

Stalinogród, 24.XII.55

[...] Acabo de llegar de la fábrica [...] He hablado con... su proposición consiste en «darme una bue-

La Fundición Baildon

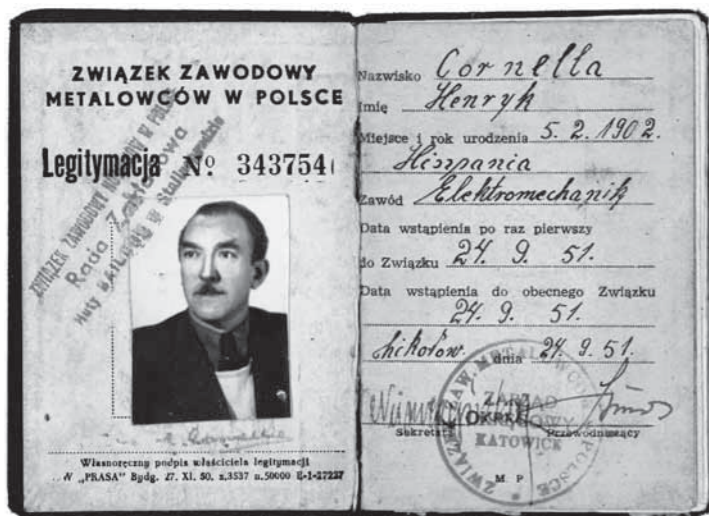
na plaza tal como corresponde a mis condiciones profesionales en la que estaré bien y me ganaré la vida». Yo le he hecho remarcar mis condiciones físicas que para mí «son las que más cuentan porque no he venido a Polonia a morirme»; la respuesta ha sido que «todo estaba previsto».

Stalinogród, 14.I.56

[...] He empezado ya mi trabajo en la nueva sección [...]. Por el momento he podido lograr un turno de día, o sea de 6 a 2. El trabajo por sus propias características es pesado y sucio (fundición), no obstante la mayoría de los electricistas de la fábrica envidian mi plaza, porque tengo derecho a leche, agua mineral y ciertas primas que sólo existen en esta sección [...].

Stalinogród, 31.I.56

[...] Hoy, esta mañana, hacía - 27° C [...].

Cartilla de Enrique Cornellà, la n.º 343754, del Sindicato del Metal de la Fundación Baildon en Stalinogród.

El club de los españoles¹²

Los españoles disponían de un local en el que celebraban sus reuniones, daban clases de español para los más pequeños, jugaban partidas de dominó, organizaban fiestas y conmemoraciones. Aquí también conocimos la poesía de Lorca, de Miguel Hernández, las tradiciones y costumbres españolas, su arte y su folclore. En ninguna fiesta podían faltar las músicas tradicionales de diversas regiones: el cante flamenco, la jota aragonesa y la actuación del pequeño coro catalán del que formaban parte Quintana, Llovell y nuestro padre, y que ofrecía alguna canción popular, como «Baixant de la Font del Gat, / una noia, una noia, [...]», que acababan tarareando todos los presentes para, a continuación, entonar *La Santa Espina*: «Som i serem gent catalana / tant si es vol com si no es vol [...]», y *Els segadors*: «Catalunya, triomfant, / tornarà a ser rica i plena! [...]» que emocionaban por igual a catalanes que a andaluces, aragoneses o manchegos.

Carta manuscrita

En familia

A nuestro padre le encantaba la ópera. Tenía una voz preciosa, de registro grave y profundo. Una vez por semana, cuando la Ópera de Silesia ofrecía una función en Katowice, se acercaba al teatro sin importarle oír una y otra vez la misma obra, y nos invitaba a acompañarlo. Nos enseñó a amar la música y, aún hoy, después de tantos años, recordamos con emoción las arias que oímos juntos en aquel teatro de provincias.

Stalinogród, 27.XI.55

[...] La radio da en estos momentos el pasaje musical de la «Lección de música» del Barbero de Sevilla, [...] Rosina y el conde Almaviva que me llena de recuerdos y me pone la piel de gallina [...]. Te acuerdas cuando salíamos de la ópera de Perpignan y Stalinogród y dábamos el «do de pecho» por la calle y me tirabas del brazo para que no llamara la atención [...].

Acercarse a la vida de un padre como el nuestro sin caer en la tentación de idealizar su imagen no resulta fácil. Sin embargo, aun sin olvidar que todo ser humano comete errores, muchas veces irreparables, sabemos que en su vida prevalecieron la generosidad, la bondad y el respeto. Era un hombre de firmes convicciones, un antifascista entregado a la lucha contra cualquier forma de injusticia; estudioso, de sabio consejo, justo y exigente - «y para el que soy más exigente es conmigo mismo» -. Tenía grandes habilidades manuales que le permitían fabricar utensilios y herramientas, construir muebles y lámparas, y hacer cualquier tipo de arreglos. En los tiempos que corrían sus destre-

zas eran impagables. Lo recordamos siempre dispuesto a ayudar a quien lo necesitaba. En todas las fotos lo vemos con semblante serio; sin embargo tenía una risa fácil y ruidosa y contagiaba su alegría y su sentido del humor.

Enrique Cornellà a principios de los años 60

Enrique Cornellà murió, tras diez años de enfermedad al cuidado de su familia, en 1972. Muchas de las cosas que nos gustaría tanto saber de él y de lo que vivió y sintió se quedarán sin respuesta, porque, a menudo, cuando la pregunta madura ya no hay quien la pueda contestar.

Agradecimientos

A Antoni Reyes i Valent, Archivero municipal de Blanes, quien con su entusiasmo y posterior invitación ha hecho posible la publicación de este artículo; a Montserrat Terradas Batlle, verdadero artífice de este trabajo, por su inestimable ayuda en la búsqueda de los primeros documentos en el archivo de la parroquia de Blanes y por haber establecido el primer contacto con el archivero municipal; y a Luis Pérez Sorribes quien compartió generosamente los documentos encontrados a lo largo de su investigación en el Archivo General de la Administración en Alcalá de Henares y en el MAE.

Simone y Sonia Cornellà Sala

notes

¹ Enrique Cornellà y Carlos (05.02.1902–Blanes, 5.03.1972–Katowice, Polonia), luchador antifascista, comprometido desde muy joven con el movimiento sindical (CNT), durante la Guerra Civil fue presidente del comité antifascista de Blanes y alcalde-presidente del consejo municipal en 1937. Entre 1939 y 1950, en sus años de exilio en Francia, formó parte de la Agrupación de Guerrilleros y el maquis. Detenido por la policía francesa y deportado a Argelia en septiembre de 1950, a mediados de 1951 recibió asilo político en Polonia donde trabajó y vivió con su familia, hasta su fallecimiento en 1972.

² Manuel Andújar dejó un testimonio estremecedor de su experiencia en el libro *Saint-Cyprien, plage, campo de concentración* que se publicó en México en 1942, en Ediciones Cuadernos del Destierro. Su traducción al francés de 2003 fue editada por la Universit  Blaise Pascal, Clermont-Ferrand (ISBN 2-84516-207-3).

³ José Quintana Guinovart y su esposa, la francesa Marie Th r se Athiel, fueron compañeros, amigos muy cercanos y nuestros vecinos puerta a puerta en Katowice.

⁴ Phryn  Pigenet, «La protection des étrangers   l'épreuve de la "guerre froide": l'opération 'Bol ro-Paprika'», *Revue d'histoire moderne et contemporaine* (1954-), T. 46e, Núm. 2, Exils... Abr. - junio., 1999, pp. 296-310, publicado por la Société d'Histoire Moderne et Contemporaine (<http://www.jstor.org/stable/20530429>).

⁵ Fernando Llovel Palaga, compartí con Enrique su deportación a Ain Boucif y también sus años de exilio en Polonia. Estaba casado con Alice, de nacionalidad francesa; tuvieron tres hijos: Ivon, Jean-Louis y Serge.

⁶ En el libro de Jordi Guix  i Coromines, *L'Europa de Franco: l'esquerra antifranquista i la «caña de bruixes» a l'inici de la guerra freda: França 1943-1951*, Publicacions de la Abadia Montserrat, Barcelona, 2002 (ISBN 9788484153955), encontramos las transcripciones de los documentos de los Archivos Nacionales de Francia que contienen los listados de los detenidos a raíz de la operación Bolero-Paprika (pp. 204-223), de los deportados a Argelia y Córcega, y también la relación de los que recibieron asilo político en los países del Este (pp. 225-229).

⁷ Gracias a Simone se preservan las cartas que Enrique escribió a Mim  entre noviembre de 1955 y febrero de 1956, y entre marzo y mayo de 1958, cuando por motivos de salud fue sometida a tratamientos médicos en sanatorios de Zakopane. Además de éstas, se guardan también cartas de familiares, amigos y vecinos. Todas, las 31, son una fuente

inagotable y valiosísima de información y un testimonio directo de sus vidas y destino.

⁸ Stalinogród: la ciudad de Stalin. Sólo un día después de la muerte del «abanderado de la paz y líder de la humanidad progresista», el 7 de marzo de 1953, a petición del Comité Provincial del Partido Comunista de Katowice y en respuesta a la «voluntad de los habitantes de la ciudad», el Consejo de Estado y el Consejo de Ministros de Polonia decidieron cambiar el nombre de Katowice por el de Stalinogród. Durante más de 3 años la ciudad de Katowice desapareció del mapa de Polonia. Los cambios políticos de octubre de 1956 le devolvieron su antiguo nombre.

⁹ Julieta Gimeno del Río a quien llamaban cariñosamente *La petite Julie*, que tenía entonces 17 años y pasó largas temporadas junto con María en los sanatorios de los Tatras. Los Gimeno (Emilio, Julia y sus dos hijos) eran nuestros vecinos del primero.

¹⁰ Para prevenir la tuberculosis infantil, se enviaba a los niños m s pequeños a los preventorios.

¹¹ Mado, Magdalena Sala, la hermana pequeña de Mim , formaba parte de nuestra familia.  ramos cinco en un piso de dos habitaciones: nuestros padres, María y Enrique, con nosotras, sus hijas Simone y Sonia, y la tía Mado.

¹² Este texto resultaría incompleto si no incluyéramos al menos los nombres de aquellos que formaron el colectivo de emigrantes de Katowice. Así, además de los ya mencionados, formaban parte de nuestra gran familia: Francisco Alcaraz (con su esposa Severina Fernández; y Joaquín y Francisca, sus hijos), Rafael Alamillo (con Teresa, polaca, y sus hijos Dolores y Ricardo), Luis Alberdi (con su mujer Mercedes Bardina y María, su hija), Diego  lvarez, Antonio Berlanga (con Krystyna, de nacionalidad polaca; y Juan, Irene y Rubén, sus hijos), Pablo Estévez (con su mujer Pilar Blanco; y Sonia, Alain y Pilar, los hijos), Jaime Feli , Manuel García, Antonio Girón (con Josefa, su mujer), Juan Lechuga (con Teresa, también polaca, y sus hijas Catalina y Dolores), López, Juan Lozano (con Isabel Roselló, su mujer), Mariano Martínez (con Danuta, y su hijo Andrés), José Mendieta, José Pach (y su esposa María Puig), Enrique Rovira (con Francisca, su mujer, y Ana María, su hija), Casimiro Rubio (con su esposa Araceli Muñoz, y sus hijos Antonio y Manuel), Pedro Sánchez (con su mujer Pilar Garrab , y sus cuatro hijos: Jeanette, Enrique, Joucof y Pedro), *Serrano*, Francisco Solís y su esposa Aurora, y los hermanos Ramón y Jorge Torrents. Todos ellos trabajaron en las f bricas o en las minas de carbón de la región, salvo Enrique Rovira, que era m dico.

NOTÍCIES

de l'Arxiu (AMBL)

FONS DOCUMENTALS

La descripció del fons documental
del'empresa de transports Brillas
per Toni Blázquez.

DONACIONS

NOTÍCIES

BREUS

01 El tractament documental d'un fons d'empresa de transports. El fons Brillias

per Toni Blázquez Martín de las Mulas

Durant aquest any 2011 s'ha portat a terme el tractament documental del fons d'empresa de Can Brillas. Aquest és un dels fons que disposa l'Arxiu Municipal de Blanes. Les dates extremes d'aquesta documentació les situem entre els anys 1852 i el 1980.

El fons Brillias conté uns documents molt valuosos dels quals podem extreure una informació ingent sobre la història de Blanes. Com que és el fons d'una empresa de transport, bona part de la documentació tracta sobre termes econòmics. Però, a més, entre aquesta documentació podem trobar informació sobre la resta d'elements que conflueixen a la societat: la política, les relacions socials, la cultura, etc.

Els documents, com els carrers, les places, els edificis, el paisatge, són petjades que ens ajuden a caminar pel gran laberint, a vegades sense sortida, que és la història; un gran laberint que explica com és un poble i com són les relacions humanes que conflueixen en ell.

Alguns dels lectors es preguntaran què és el tractament documental d'un fons... Alguns aquesta activitat potser la relacionaran amb el fet d'endregar papers antics o netejar-los i fer tasques de conservació... D'altres potser és el primer cop que es topin amb aquests mots. Esperant resoldre dubtes, explicaré que la funció del tractament documental d'un fons és la de gestionar la documentació d'una manera eficient i eficaç per posar-la al servei de la ciutadania. Per aconseguir aquest objectiu, els arxivers hem de portar a terme diverses activitats que aniré explicant amb l'experiència assumida durant aquest projecte.

La identificació

El primer que hem de saber quan agafem una pila de documents és d'on prové aquesta documentació. Què és? En el meu cas, des d'un primer moment sabia que aquesta documentació provenia de l'empresa de transport Brillias, així que la procedència la tenia clara. El problema

el vaig trobar quan vaig començar a trobar-me documentació de caire familiar entre la documentació de l'empresa. No era el primer cop que m'hi trobava ja que això és molt freqüent en els fons d'empreses petites. Com que són empreses familiars, la documentació personal fàcilment es barreja amb la de l'empresa. La solució emprada per resoldre aquest petit conflicte va ser la de separar la documentació de caire personal de l'empresarial i crear dos subfons. Posteriorment, a cada subfons vaig començar a identificar i a agrupar els documents segons la funció que varen desenvolupar (funcions patrimonials, econòmiques, administratives...). Aquest procés comporta implícitament haver de llegir detingudament tota la documentació per poder esbrinar la funció que varen desenvolupar a l'hora de ser produïda. Aprofitant aquest obligat contacte amb tot el fons, vaig eliminar la documentació sobrant, com les fotocòpies dels documents que tenien el seu original i els documents sense cap informació.

La classificació

Un cop identificada tota la documentació va arribar el moment de fer el quadre de classificació que definís el lloc pertinent de cada document dintre del fons. En aquest quadre s'ha de dibuixar una estructura jeràrquica amb diferents nivells per aconseguir-ho. Per posar un exemple pràctic, imaginin que un grup documental s'ha de posar en diferents armaris, i que cadascun d'aquests armaris té diversos calaixos. A cada armari li donarem un mot que correspongui a la funció per la qual es van produir aquells documents. Dintre d'aquest armari trobem diferents calaixos, que són els indrets on anirem posant la diferent documentació corresponent a cada activitat que es produeix per portar a terme la funció de l'armari. En teoria, una cosa que sembla tan fàcil, en alguns casos es converteix en un malson. El meu malson particular amb

aquesta documentació va ser la documentació econòmica. Podríem dir que l'armari que vaig haver de construir per a aquesta documentació va haver de refer-se molts cops per poder encaixar a la meua habitació. Aquesta esdevé la tasca intel·lectual per excel·lència en el procés d'organització de fons i també la més costosa.

L'ordenació

Sense dubte, la feina més monòtona que pot tenir un arxiver i a la qual sovint més temps esmerça. Com que es tracta d'un volum tan gran de documentació, vaig decidir fer l'ordenació de la documentació per anys, ja que fer-ho per mesos o dies consumiria molt de temps (temps vol dir també recursos). Tot i així, molts cops els documents no presenten data. La solució emprada per resoldre aquest problema és de situar el document dintre del seu context segons la informació que ens pot donar i així poder deduir la seva data. Durant aquest procés vaig fer la neteja i el bon condicionament de la documentació. Això vol dir que vaig treure tots els elements metàl·lics, vaig netejar la pols, i per últim, vaig endreçar la documentació en diferents carpetes que varen acabar a les 167 capses que fins ara portem comptabilitzades.

Fons Brillas (AMBL)

La descripció

Un cop acabada tota l'ordenació de la documentació vaig fer la descripció del fons seguint les pautes de la NODAC (Norma de descripció dels documents d'arxius a Catalunya). A més, vaig portar a terme una descripció de cada entrada del quadre de classificació i l'elaboració de l'inventari de tota la documentació. Aquestes eines es creen per poder recuperar i controlar tota la documentació. D'aquesta manera, els usuaris que hagin d'utilitzar aquest fons podran disposar d'informació sobre el que hi ha, i els membres de l'Arxiu podran donar un servei eficaç i eficient, guanyant temps per a les seves funcions (i d'aquesta manera estalviant recursos).

Garantir l'accés

Per últim, ens trobem amb la qüestió de l'accés a la documentació. Qui i com pot accedir a aquesta documentació? Aquesta pregunta ens la fariem si la documentació afectés als drets de les persones, a la seva intimitat i al seu honor. Pel que fa a la documentació empresarial l'accés és lliure, ja que aquests drets no estan compromesos. Però sí que s'ha de justificar el motiu pel qual es vol accedir a aquesta documentació, i la persona física o jurídica que la demana s'ha d'identificar.

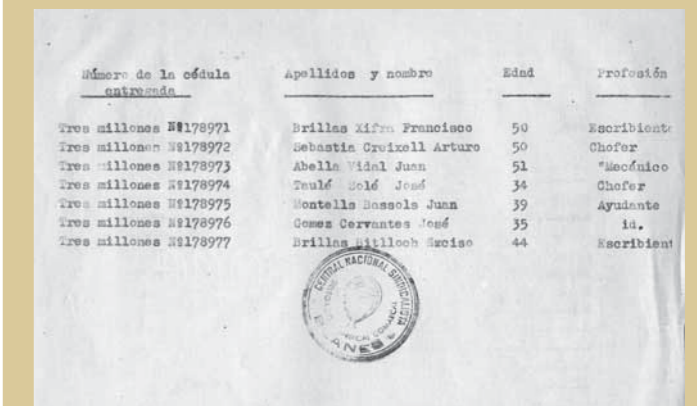
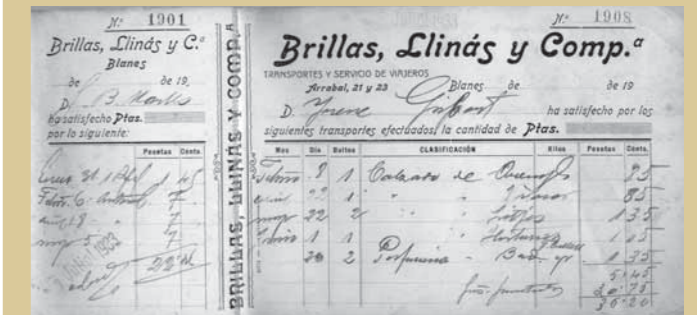
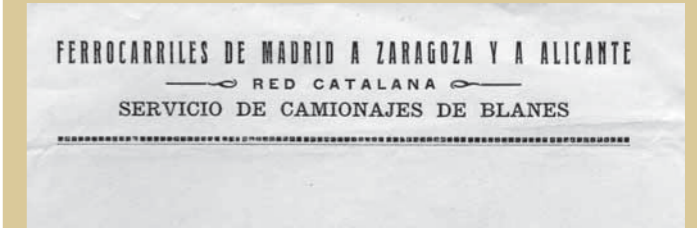
Can Brillas al carrer Raval. Col·lecció J. Crous

L'estació. Foto L. Roisin (AMBL)

Per finalitzar, voldria donar les gràcies a tots els que han fet possible aquest projecte. Un projecte que estalvia recursos a l'administració i presta un servei a la població que abans no disposava. Des de la meua forta convicció, crec que invertir en cultura és la millor forma de sortir de la crisi. La cultura mai no caduca, mai no perd vàlua, tot el contrari, la guanya amb el temps. És la millor inversió de futur contra els especuladors que dominen l'actual economia. És un valor segur i la millor forma d'educar les noves generacions... Com a mínim per a qui vol educar millors persones, i no monstres que veuen la resta de la humanitat com un simple número que pot ser manipulat i explotat en benefici propi.

Toni Blázquez Martín de las Mulas
Llicenciat en història i postgrau en arxius i gestió documental (ESAGED).

Documents del Fons Brillas (AMBL)

Quadre de classificació fons can Brillas. Empresa Brillas

E. SUBFONS EMPRESA DE TRANSPORTS BRILLAS

E.1 CONSTITUCIÓ I GOVERN 1904-1968

- E.1.1. CONSTITUCIÓ I MODIFICACIONS DE LA SOCIETAT 1904-1968
- E.1.2. ACTES 1904-1907

E.2 PATRIMONI 1916-1978

- E.2.1. BÉNS MOBLES I IMMOBLES 1916-1972
- E.2.2. ASSEGURANCES 1927-1978

E.3 GESTIÓ DELS RECURSOS ECONÒMICS 1851-1978

E.3.1. GESTIÓ DE LA COMPTABILITAT 1860-1977

- E.3.1.1. Llibres diaris 1860-1944
- E.3.1.2. Llibres majors 1873-1971
- E.3.1.3. Inventaris i Balanços. 1873-1958.
- E.3.1.4. Diaris de transport de viatgers. 1884-1977.

E.3.2. DOCUMENTACIÓ AUXILIAR COMPTABILITAT 1851-1978

- E.3.2.1. Control dels ingressos generals 1851-1978.
- E.3.2.2. Control de despeses 1870-1977

E.3.3. FINANCES 1930-1976

- E.3.3.1 Operacions de compra de deute a administracions públiques 1941.
- E.3.3.2 Operacions bancàries 1930-1976.

E.3.4. IMPOSTOS I SANCIONS 1906-1971

- E.3.4.1. Conjunt d'impostos d'àmbit general 1906-1971.
- E.3.4.2. Conjunt d'impostos d'àmbit municipal 1908-1971.
- E.3.4.3. Multes 1931-1971.

E.4 ADMINISTRACIÓ GENERAL 1882-1974

E.4.1. CONTRACTACIÓ DE SERVEIS 1928-1972.

E.4.2. COMUNICACIÓ 1882-1971

- E.4.2.1 Correspondència d'entrada 1882-1971
- E.4.2.2 Correspondència de sortida 1918-1952.
- E.4.2.3. Agendes 1935-1964.

E.4.3. RELACIÓ AMB ELS ÒRGANS DE PODER 1917-1974

- E.4.3.1 Llicències i certificats 1917-1973.
- E.4.3.2 Notificacions, circulars i ordres 1917-1974.

E.5 GESTIÓ DELS RECURSOS HUMANS 1923-1972

E.5.1. CONTROL DE PLANTILLA 1923-1933

E.5.2. SISTEMA RETRIBUTIU Aprox. 1940-1970

- E.5.2.1. Nòmines. Aprox. 1940-1970

E.5.3. ASSEGURANCES, AJUDES I PRESTACIONS 1930-1976

- E.5.3.1. Prestacions socials i sindicals. 1930-1971
- E.5.3.2. Assegurances. Mútues d'accidents de treball i malaltia professional 1936-1976.

E.5.4. RELACIONS LABORALS 1936-1972

- E.5.4.1 Activitats sindicals 1936-1972.

F. SUBFONS FAMÍLIA BRILLAS

F.1 PATRIMONI FAMILIAR 1847-1967

F.1.1. BÉNS IMMOBLES 1897-1937

- F.1.1.1 Lloguer 1908-1937
- F.1.1.2. Registre de propietats 1894

F.1.2. ASSEGURANCES 1954-1967

F.1.3. IMPOSTOS 1847-1950

F.1.4. CERTIFICACIONS 1857

F.2 ACTIVITAT PERSONAL 1844-1966

F.2.1. ACTIVITAT ACADÈMICA 1941-1942

F.2.2 DOCUMENTS IDENTIFICATIUS 1966

F.2.3 DOCUMENTACIÓ RELIGIOSA 1927-1950

F.2.4 DOCUMENTACIÓ FUNERÀRIA 1844-1949

F.2.5. DOCUMENTACIÓ MILITAR s.XX

F.2.6. DOCUMENTACIÓ JUDICIAL 1887-1890

F.3 EPISTOLARIS

F.3.1. CORRESPONDÈNCIA 1882-1945

F.4 GESTIÓ DE LA COMPTABILITAT FAMILIAR 1881-1971

F.4.1. GESTIÓ DE LA DESPESA FAMILIAR 1881-1971

F.4.2. BANCS 1960

F.5 ACTIVITAT CREATIVA I LLEURE

F.5.1. ACTIVITAT MUSICAL

F.5.2. ACTIVITAT DE LLEURE 1928-1942

F.6 HERÈNCIA

F.6.1. TESTAMENTS 1809

F.7 ACTIVITAT ASSOCIATIVA I POLÍTICA

F.7.1 ACTIVITAT ASSOCIATIVA 1914-1933

DONACIONS 2011

Santi Joseph i Cosialls

- Partitura del *Regina caeli laetare*, el Cant de l'Àngel, antífona a la Verge a una sola veu i acompanyament de l'harmòni. Partitura original i autògrafa de Mn. Joan Batlle. Datada a Blanes el 2 d'abril de 1904.
- Partitura original i autògrafa de *Amor jove*. Música de Santi Joseph i Cosialls. 1968
- Partitura original i autògrafa de l'havanera *Retorna, vols?*. Lletra de F. Castells i Pla. Música de S. Joseph i Cosialls. 1976
- Partitura original i autògrafa de *Ave Maria*, de Santi Joseph i Cosialls. 1976
- *Himne*. Partitura original i autògrafa de l'himne de la Coral Veus Blanques de Blane. Lletra de F. Castells i música de S. Joseph Cosialls. 1977
- Partitura original i autògrafa de *Fe*. Lletra de Joaquim Ruyra i música de Santi Joseph.
- Cinta de cassette amb l'enregistrament musical d'algunes de les peces originals de Santi Joseph.
- Clixé original per a impressió de la poesia *Fe* de l'escriptor Joaquim Ruyra i Oms.

Ramon Freixenet i Carme Santacatalina

- Documentació com quaderns de bitàcola, cartes de navegació i textos diversos relacionats amb la redacció del llibre

Hermano negro. El periplo africano de dos jubilados y un viejo jeep.

- 12 àlbums fotogràfics dels seus viatges per Àfrica. Contenen positius i negatius. Prop de 2.000 imatges.
- Programa de mà de l'obra *La sala d'estar* de G. Greene. Centre Catòlic. 28.03.1969

Montserrat Llambí i Alum

- 4 Volums de la revista *Catalunya Social*, que corresponen als anys 1924, 1925 i 1926.

Vicenç Ruiz Vidal

- Pel·lícula VHS *Els quatre corders de Blanes*. Xiroia. 19.07.1997

Narcís Munsó

- Pel·lícula VHS del seu últim curs de professor a l'escola de la Vila (Joaquim Ruyra)
- Pel·lícula VHS Alumnes de la Vila al Marimurtra i fent la verema amb el Sr. Pratsevall

Martí Portell Casas

Fons musical d'Emili Mestre i Pere Portell (s. XIX-XX).

- Partitures d'Emili Mestre i de Pere Portell,

tant els originals d'autor com les còpies manuscrites d'altres autors.

- Publicacions musicals editades (partitures i biblioteca)
- Obres originals, còpies manuscrites i publicacions que provenen d'altres músics.

Família Vidal Cors i Ros Coll

- Diploma Sociedad Española de Salvamento de Naufragos a favor de Josep Vidal Pujol de Blanes. 1886 (Còpia).

Anna Maria Navas Albareda en representació dels germans Navas Albareda

- Llibre Llevador de l'activitat del metge Agustí Carreras Marès a Blanes durant la segona meitat del s. XIX (Còpia).

Joaquim Abril Roig

- Col·lecció de prop d'un miler de fotografies d'actes culturals i successos. Diversos treballs històrics sobre Blanes.

Jaume Busquets i Artigas d'Hostalric

- Làmina del vaixell «Joven Aurora» del capità Pedro Millet. Publicació: La torre dels frares. La defensa del Hostalric. 2010

Isabel Fuentes Corrales

- Gorra, estris personals i còpies fotogràfiques del policia local núm. 58 Cristobal Fuentes

Germans Valls Ribas

- Documentació i objectes del'excalcalde de Blanes Domènec Valls i Coll.

Carles Vidal Esглеas

- Documentació protocolitzada relativa a la seva família establerta a sa Carbonera. S.XX

Rosa Ma Joseph Cosialls

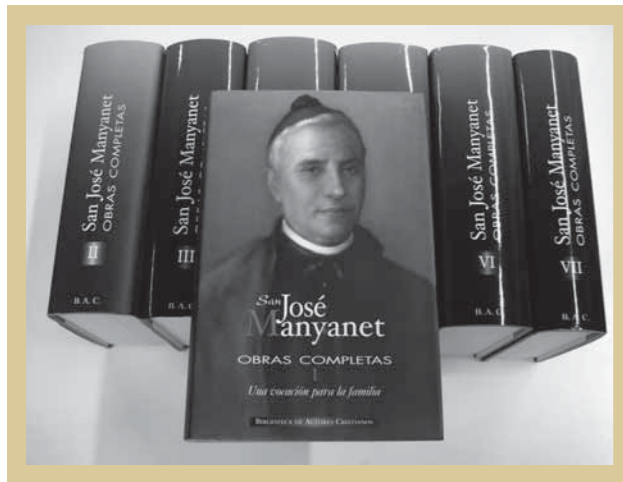
- Exemplar de l'opuscle *Menus de guerra*, dels anys trenta, on col·labora el cuiner blanenc Joan Vila.

Maurici Corominas

- Material de propaganda de partits polítics de la Transició democràtica.

Comunitat dels Fills de la Sagrada Família. Col·legi Santa Maria de Blanes

- San José Manyanet. Obras completas. 7 volums. Biblioteca de autores cristianos. 2004-2011. Edició preparada per Josep Ma. Blanquet S.F. i Josep Roca S.F.

Rafael Bataller

- Fons personal del pintor. Conté correspondència, catàlegs, crítiques, fotografies, biblioteca d'art, documentació escolar...

Joan Gironès

- Documentació relativa a l'Agrupament Escolta Pinya de Rosa: Festa del pedal...

Família Bagot Grau

- Llibres de comptabilitat. Anys 70-80 de can Grau de les veles (Rellinga)

Germans Felix, Joaquim i Anna Roca Piferrer

- Llibres de comptabilitat del seu pare Fèlix Roca Ribas, comerciant espanyol. S.XX

Josep Bota-Gibert

- Edició amb l'article del donant que es titula «Sebastià Gasch en la recepció d'Àngel Planells». Dins de Publicacions de l'Abadia de Montserrat 2011. Estudis de Llengua i Literatura catalanes LXII Miscel·lània. Albert Hauf 1.

Els Serrat i la fotografia

Del 15 de juliol al 21 d'agost més de 12.000 persones van visitar l'exposició homenatge que l'Ajuntament de Blanes, a través de l'Arxiu Municipal, va organitzar a Ricard Serrat Ayats i Ricard Serrat Rondón, pare i fill, dos enormes fotògrafs de l'època daurada de l'Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica. Un, el pare, abanderat de la fotografia documental i l'altre, el fill, de la fotografia més creativa. Es va organitzar la mostra a partir d'una vuitantena d'imatges positivades, també amb una secció d'unes 25 primeres còpies d'autor, vitrines amb objectes vinculats als protagonistes, un plafó explicatiu general, un audiovisual que incorpora imatges no exposades i, finalment, un catàleg amb més de 200 fotografies i els textos de presentació i d'investigació pertinents. Però tot això no hauria estat possible sense la donació d'en Ricard i la Júlia Serrat de tot aquest fons a l'Arxiu.

Fotoperiodisme blanenc

L'Arxiu Municipal va cedir prop d'un centenar de les imatges en gran format que el 2004 varen formar part de l'exposició que es va dedicar a Joaquim Robert Ruiz titulada *Fotoperiodisme i Societat a la Costa Brava Sud. El Blanes de Joaquim Robert (1960-1975)*. Aquesta nova exposició s'ha titulat Fotoperiodisme Blanenc 1960-1975 i es va poder veure a la seu de l'Agrupació fotogràfica de Catalunya, al centre de Barcelona.

A través de les imatges hom pot copsar el pols de la societat de l'època: s'hi va poder veure reflectida la vida oficial, el primer turisme de masses, l'esport, però també el paisatge urbà o la vida quotidiana. A més, el bagatge fotogràfic de Robert, fundador de l'Agrupació fotogràfica i Cinematogràfica de Blanes, aporta sovint un plus creatiu a totes aquelles imatges. L'exposició va restar oberta del 13 de maig al 6 de juny.

L'Any Maragall

Blanes està adherit a la celebració de l'Any Joan Maragall i commemora la petja que va deixar el poeta a la ciutat, on va fer-hi estades els estius de 1904 i 1906. Per aquest motiu es van programar diferents actes. L'Arxiu va col·laborar en l'activitat del 30 d'abril, quan es va presentar a la Sala de Plens la publicació *Vora la Mediterrània. Joan Maragall a Blanes* i a continuació es va realitzar una ruta literària pel Blanes de Maragall. Amb un carrilet es va visitar l'ermita de Sant Francesc, on hi ha un plafó ceràmic amb la poesia que va escriure-hi Maragall i es va fer un recorregut pel centre històric recordant l'ambient literari del Blanes de principi de segle XX.

Exposició Formentera

El pintor blanenc Rafael Bataller ha estat un dels protagonistes culturals de les festes de Sant

Jaume a l'illa de Formentera. Bataller va descobrir l'illa de Formentera l'any 1956 i avui encara hi passa els estius. És autor de centenars de quadres de les aigües formenterenques, així com d'un cartell turístic amb la imatge de les característiques pageses formenterenques, que l'any 1971 assolí èxit internacional. En el marc de les festes, el passat 18 de juliol es va inaugurar l'exposició fotogràfica «Formentera. El paradís de Rafael Bataller». Es tracta d'una recopilació de 22 imatges significatives del fons fotogràfic de més de 3000 imatges que es conserven a l'Arxiu Municipal de Blanes i que ja van servir per realitzar l'any 2009 una mostra feta a Blanes titulada «Els Paradisos de Rafael Bataller. Un pintor fotògraf». Bataller també fou homenatjat el 24 de juliol amb el Premi Sant Jaume, que li concedeix el Consell Insular, «per la seva tasca de consolidació de la imatge de Formentera arreu del món». L'any 1997 va ser nomenat pregoner de la Festa Major de Blanes i fou distingit amb la Font Gòtica.

A més, la imatge d'un dels quadres de temàtica blanenca de Bataller també ha servit per il·lustrar el cartell dels actes d'Homenatge a la Vellella d'aquest any.

Imatges a les guies de les ermites

Com ja s'havia fet en el calendari de les ermites de 2011, ara les cinc guies que ha editat Diposalut i l'Associació Estimem les Ermites de Blanes s'enriqueixen amb tot un seguit d'imatges històriques de les diferents ermites que hi ha al municipi. Es tracta no només de fotografies de l'aspecte exterior d'aquests edificis, sinó també dels aplecs que s'hi celebren i altres imatges d'esdeveniments importants per a la ciutat. Per a l'elaboració del contingut de les guies, l'Arxiu ha cedit documentació i treballs sobre les ermites de Blanes.

Presentació d'Hermano Negro a Ardales

Carme Santacatalina i Ramon Freixenet, autors del llibre de viatges *Hermano negro* van participar en els actes d'agermanament amb la població d'Ardales (Màlaga). La presentació es va fer al Centre Cultural i va anar a càrrec del tècnic de l'Arxiu Aitor Roger. Tot seguit, es va fer una vista per l'exposició titulada *De Blanes a Àfri-*

ca i que recollia una mostra de les fotografies que van fer durant els seus viatges al continent africà. L'exposició va romandre oberta del 9 de maig al 30 de juny. El material dels viatges i els negatius originals formen part dels nous fons ingressats a l'Arxiu.

Recordant Junceda

Com a complement a l'exposició «*Qui no anuncia no ven! Els artistes catalans i la publicitat (1888-1929)*» organitzada per Unnim Obra Social a l'espai Casa Saladrigas del 3 al 26 de juny, l'Arxiu i l'Àrea de Cultura van donar a conèixer la documentació i els originals que es conserven del gran dibuixant Joan G. Junceda, casat amb la blanenca Rosa Dotras, i que passà

molts estius a Blanes. Aquesta no és la primera vegada que l'Arxiu homenatja l'artista amb una exposició.

Documental *El darrer mestre d'aixa*

L'Arxiu Municipal va participar en el rodatge i en la presentació oficial del documental *El darrer mestre d'Aixa*, amb la presència del seu director, Toni Reyes. L'acte va tenir lloc al Teatre de Blanes el dia 27 de juliol, conduït per la periodista blanenca Fina Brunet. Aquest reportatge és un excel·lent treball audiovisual de l'equip d'en Raül Busquets i en Manel Domínguez que esdevé un homenatge a tota una nissaga de mestres d'aixa blanencs (els Esteveta), representats enguany per la figura de Fèlix Gibernau. Ell és el protagonista i el fil conductor del relat, tot i que el documental s'erigeix com un homenatge a la gran tradició marítima catalana. Una marina catalana i blanenca que en la seva base disposava d'una potent indústria de drassanes integrada per grans artesans que construïen vaixells de fusta destinats a durar molts i molts anys. Certament, els Esteveta han estat uns fidels representants d'aquesta manera de fer i n'han esdevingut dignes hereus durant diverses generacions.

BREUS

Parada per Sant Jordi

El 23 d'abril l'Arxiu va participar per primera vegada amb una parada a la diada de Sant Jordi. El punt de venda de les publicacions municipals de l'Arxiu i l'Àrea de Cultura es va situar al carrer Ample i va ser molt concorregut. Els lectors van poder adquirir exemplars antics de la revista Blanda, els catàlegs de les exposicions o exemplars no exhaurits de les col·leccions que edita l'Arxiu. L'èxit de venda fou notable.

Guia de rutes indíanes de Catalunya

Tate Cabré i Mireia Olivé, especialistes en la temàtica dels americanos, han publicat el seu darrer treball, una guia de les rutes indíanes de Catalunya, on també hi ha un apartat sobre Blanes. L'Ajuntament de Blanes és una de les institucions que ha col·laborat a fer possible aquest projecte i l'Arxiu ha cedit imatges i ha assessorat els autors sobre l'àmbit blanenc.

Cartell de l'aplec

Com ja va passar el 2010, una altra fotografia del fotoperiodista Frederic Ballell que conservem ha servit per il·lustrar el cartell de l'aplec de Dimarts de Pasqua al Vilar, i que edita l'Obreria que té cura del santuari.

Xerrada sobre carrers a l'INS Serrallarga

L'arxiver Antoni Reyes va fer una xerrada a alumnes de l'INS Serrallarga sobre la toponímia dels carrers de Blanes, fent especial atenció als que duen el nom d'escriptors i localitzant-los sobre el mapa.

Fotografies per la Llotja

Els responsables de la Confraria de pescadors de Blanes i l'Arxiu van fer una selecció de fotografies antigues del port i de la pesca per poder ser exhibides a la Llotja, espai on se subhasta el peix i que atrau diàriament molts visitants.

Centenari del carrer Ample

Una selecció de fotografies antigues provinents de l'Arxiu Municipal del carrer Ample varen il·lustrar els cartells de la festa del centenari de les obres de la reforma que van organitzar els veïns, dins de la programació de la Festa Major, que va tenir lloc el 25 de juliol.

Fotografies a la premsa local

Com és costum, l'Arxiu facilita als mitjans de comunicació locals les imatges històriques que necessiten per il·lustrar articles d'investigació i notícies. Aquest any s'han incorporat noves publicacions. Aquesta pràctica ajuda a donar a conèixer els fons que conservem a l'Arxiu i els autors de les fotografies.

El programa Fotografies a l'Arxiu

L'espai televisiu Fotografies, que s'emet a C33 i està presentat per Antoni Tortajada, va ser a l'Arxiu per preparar un especial que dedicaran a la figura del fotògraf blanenc Josep Pons i Girbau (Blanes, 1889-Reus, 1966).

-Visites escolars

Durant aquest any 2011 l'Arxiu ha rebut visites escolars de diverses classes dels centres IES Serrallarga i Col·legi Santa Maria de Blanes. Els alumnes van poder conèixer de primera mà les instal·lacions i el funcionament de l'Arxiu Municipal.

III Premi Es Niell

Aquest any s'ha convocat el III Premi Es Niell 2010 d'història marítima de Blanes patrocinat i organitzat pel Club Vela Blanes. El Jurat va decidir declarar desert el premi. L'Ajuntament de Blanes col·labora en el premi a través de l'Arxiu que aporta el seu director, l'Antoni Reyes, com a membre del jurat del premi. El Club Vela Blanes ja ha anunciat la convocatòria de la IV edició dotada amb 3000 €.

Visita dels escolars d'Ardales

L'Ajuntament de Blanes va col·laborar amb l'intercanvi d'instituts d'Ardales i Blanes (IES Serrallarga), entre d'altres coses, a través d'una visita guiada als alumnes malaguenys per la nostra ciutat efectuada el dia 29 de novembre pel tècnic de l'Arxiu Aitor Roger.

BIBLIOGRAFIA

Paisatge i models urbans contemporanis
Les comarques gironines (1979-2006):
del Desenvolupament a la globalització
per Juli Valdunciel i Coll

Sebastià Gasch en la recepció d'Àngel Planells
per Josep Bota-Gibert

Els Serrat i la fotografia

Ullals
per Salvador Macip i Sebastià Roig

Milloringlix
Nanollicons d'anglès per a supervivents
per Salvador Macip i Carles Roca-Font

Guies de les ermites de Blanes:
Itineraris de Salut i Cultura
per Associació Estimem les Ermites de Blanes

Camins de Salut
per Dipsalut

Història de la Selva

Guia de rutes indígenes de Catalunya
per Tate Cabré i Mireia Olivé

Joan Maragall a Caldes d'Estrac i Blanes
Vora la Mediterrània
per Institució de les Lletres Catalanes

Els Pins. Gènesi i identitat
50è aniversari dels habitatges de Ntra. Sra. del Vilar
per Josep Bota-Gibert

PAISATGE I MODELS URBANS CONTEMPORANIS. LES COMARQUES GIRONINES (1979-2006):

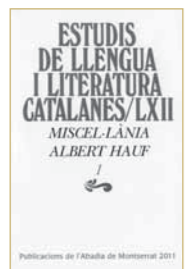
DEL DESARROLLISMO A LA GLOBALITZACIÓ

Autor: **Juli Valdunciel i Coll**
Any: **2011**
Tesi doctoral
Pàgs.: **550**

La tesi de l'investigador Juli Valdunciel fa un balanç crític del model urbanístic a partir de l'estudi dels processos d'un model d'urbanització dispersa, del 1979 al 2006. Ha analitzat els canvis en el paisatge urbà de les comarques gironines fins a la crisi econòmica, ara fa cinc anys. Durant 10 anys el geògraf i professor de la UdG ha analitzat més de 500 plans d'urbanisme gironins, entre ells Blanes.

SEBASTIÀ GASCH EN LA RECEPCIÓ D'ÀNGEL PLANE

Autor: **Josep Bota-Gibert**
Edita: **Publicacions de l'Abadia de Montserrat**
Any: **2011**
Pàgs.: **23**

L'especialista en Àngel Planells acaba de publicar el seu darrer escrit sobre la trajectòria de Planells. En aquest cas es tracta sobre la influència que va exercir Sebastià Gasch en l'eclosió de Planells, la seva contribució, que no fou petita. Aquest estudi, que originàriament havia d'aparèixer en la miscel·lània Molas, apareix ara en el volum primer de la miscel·lània en honor d'Albert Hauf. El mestratge de Molas en la formació de Bota és més que evident, com ell mateix reconeix. A. Hauf no hauria d'enfadar-se i J. Molas hauria d'estar content, com ho estem nosaltres. Els altres punts de vista dependran dels lectors que tinguin l'oportunitat de llegir-lo.

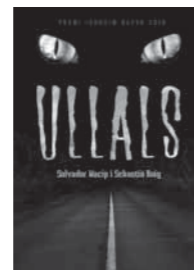
ELS SERRAT I LA FOTOGRAFIA

DD.AA
Edita: **Ajuntament de Blanes**
Any: **2011**
Pàgs.: **120**

El quart volum de la col·lecció Fons de l'Arxiu està dedicat a l'obra fotogràfica de Ricard Serrat Ayats (Blanes 1906-1980) i Ricard Serrat Rondón (Blanes, 1943). Ha estat la donació de Ricard i Júlia Serrat el que ha permès a l'Arxiu Municipal poder organitzar i difondre l'obra d'aquests dos esplèndids creadors. Les seves imatges, fruit de dues opcions diferenciades i alhora complementàries de fer fotografia, ens interpel·len sobre les tendències artístiques, la gent i el paisatge canviant del Blanes dels anys cinquanta, seixanta i principis dels setanta.

ULLALS

Autors: **Salvador Macip i Sebastià Roig**
Edita: **La Galera**
Any: **2011**
Pàgs.: **256**
Premi Joaquim Ruyra 2010

El Vicent és un adolescent de classe alta molt acostumat a fer el que vol. El seu pare sent que ha perdut tot control sobre ell i pren una mesura radical: enviar-lo a uns campaments exclusius, famosos entre l'elit pel seu èxit en reeducació de joves conflictius. En Vicent comprova ben aviat els seus mètodes, quan el fan passar hores tancat en un quartet on a penes hi cap i no pot ni moure's. Poc a poc s'anirà d'anar adaptant a un món malsà de disciplina cruel i extrema. Però en Vicent veurà que tot això no és, ni de bon tros, el pitjor que li pot passar. Aviat sabrà d'unes misterioses criatures, salvatges i assassines, que assetgen les instal·lacions. I que els seus companys de campament són poc més que carn de canó.

MILLORINGLIX. NANOLLIÇONS D'ANGLÈS PER A SUPERVIVENTS

Autors: **Salvador Macip i Carles Roca-Font**
Edita: **Bromera Actual**
Any: **2011**
Pàgs.: **176**

L'obra que el lector té a les mans no és un manual d'anglès típic. És un recull d'experiències i anècdotes que ens ajudaran a corregir els errors més freqüents que cometem quan ens llancem a parlar anglès. Basat en el mètode del bloc miLloringlix (www.milloringlix.org), es tracta de nanollisions, petites càpsules d'informació que vénen acompanyades d'una història en què se'ns mostra l'aplicació pràctica. Així, trobarem una sèrie de trucs, expressions, recursos i frases fetes que són utilitzades sovint en situacions quotidianes.

GUIES DE LES ERMITES DE BLANES: ITINERARIS DE SALUT I CULTURA

Autor: **Associació Estimem les Ermites de Blanes**
Edita: **Dipsalut**
Any: **2011**

L'Associació Estimem les ermites de Blanes presenta unes guies saludables que permeten al lector fer salut caminant, al mateix temps que s'enriqueix culturalment amb un coneixement més ampli de la història dels edificis i monuments que es troba al llarg de la caminada. Cada itinerari té com a objectiu final arribar a una de les set ermites de Blanes. Hi ha cinc volums editats i cada llibret s'ha treballat perquè ofereixi una presentació acurada i manejable, amb fotografies, algunes antigues cedides per l'Arxiu Municipal, recorreguts elaborats pel Centre Excursionista de Blanes amb les distàncies i el grau de dificultat, llocs d'interès per visitar, la seva història, curiositats... Els llibrets són els següents: Sant Francesc; Sant Joan; Santa Bàrbara; El Vilar i L'Esperança, L'Antiga i La Salut. Es presenten de manera individual o en un estoig que s'acompanya d'un mapa amb els cinc itineraris i comentaris en castellà i anglès.

CAMINS DE SALUT

Edita: **Dipsalut (Diputació de Girona)**
Any: **2011**
6 volums

Amb el nom de «Camins de salut», la Diputació de Girona ofereix un conjunt de guies per conèixer les plantes medicinals de les comarques gironines. L'objectiu és doble: animar la gent a caminar per la natura i ajudar-la a conèixer les plantes amb què s'elaboraven els anomenats «remeis de l'àvia». Els quatre primers itineraris són per espais oberts i el cinquè ens porta pel Jardí Botànic Marimurtra de Blanes, on hi ha una zona amb plantes medicinals d'arreu del món. Han estat precisament la Fundació Carl Faust i l'equip tècnic del Marimurtra els que han elaborat aquests «Camins de salut».

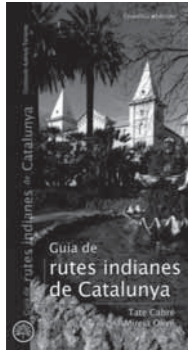
HISTÒRIA DE LA SELVA

DD.AA
Edita: **Diputació de Girona**
Any: **2011**
Pàgs.: **1009**

El volum VI de la Història de les comarques gironines l'han coordinat Narcís Figueras i Joan Llinàs. Am la Història de la selva es va tancant el projecte que arrenca a principis dels noranta i que persegueix completar una interessant col·lecció d'històries comarcals. Inclou treballs que a banda de reconèixer la comarca com un espai d'anàlisi històrica, permeten disposar d'una eina per a l'estudi i el coneixement molt valuosa. El capítol de la Guerra del Francès a la Selva és obra de l'arxiver de Blanes Antoni Reyes Valent.

GUIA DE RUTES INDIANES DE CATALUNYA

Autors: **Tate Cabré i Mireia Olivé**
 Edita: **Cossetània edicions**
 Any: **2011**
 Pàgs.: **156**

Més de vint itineraris desconeguts i sorprenents, rurals i urbans, per la Catalunya americana, dels palaus, les palmeres i les porxadades colonials. Inclou un capítol dedicat a Blanes.

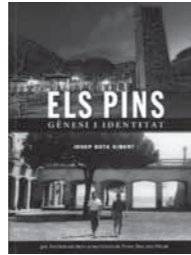
JOAN MARAGALL A CALDES D'ESTRAC I BLANES. VORA LA MEDITERRÀNIA

Edita: **Institució de les Lletres Catalanes**
 Any: **2011**
 Pàgs.: **24**

Es tracta del VI volum de les rutes literàries de l'any Joan Maragall, que commemora els cent cinquanta anys de la naixença i els cent de la mort del poeta. La guia ha comptat, entre altres, amb la col·laboració de l'Ajuntament de Blanes.

ELS PINS. GÈNESI I IDENTITAT 50È ANIVERSARI DELS HABITATGES DE NTRA. SRA. DEL VILAR

Autor: **Josep Bota-Gibert**
 Edita: **Comunitat de Propietaris Ntra. Sra. del Vilar**
 Any: **2011**
 Pàgs. **496**

Estudi de la gènesi del barri dels Pins i de l'aparició d'una consciència col·lectiva. La voluntat de l'autor ha estat fixar amb rigor i documents les bases interpretatives del desenvolupament dels Pins, i per extensió de Blanes, en un context històric dictatorial.

S *erva ordinem et ordo te servabit*

Aquesta edició fou acabada
 el dia 31 de desembre de 2011
 als tallers d'Impremta
 Gràfiques Cristina

